

การศึกษาเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ระยะในภาษาอังกฤษและภาษาไทย
จากการแปลวรรณกรรม เรื่องแฮร์รี พอตเตอร์ ของ เจ.เค. โรว์ลิง

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์
กรกฎาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ระยะระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย
จากการแปลวรรณกรรม เรื่องแฮร์รี พอตเตอร์”

ของนางสาวฤทัย พานิช

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์)

.....ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี วงศ์วัฒนา)

.....กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร.ดิษยา ศุภราชโยธิน)

.....กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนนาค อินทจามรรักษ์)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ รุ่งเรือง)

อนุมัติ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

27 ก.ค. 2560

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกตากรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี วงศ์วัฒนา ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อคิดเห็น ตลอดจนสละเวลาเพื่อตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความเมตตาของอาจารย์ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งให้กำลังใจยามใดที่ความก้าวหน้าของผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ดิศยา สุภราชโยธิน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด อินทจามรวัช กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย รุ่งเรือง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ และนำมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ให้โอกาส และทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้เงินอุดหนุนการวิจัย จากงบประมาณแผ่นดินสำหรับนิสิตบัณฑิตศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2559

ขอบคุณเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในฐานะอำนวยความสะดวก ประสานงาน และดำเนินงานเอกสารต่าง ๆ

ผู้วิจัยขอขอบคุณพี่น้อง และผองเพื่อนทุกรุ่นทุกคน ที่คอยถามไถ่ ห่วงใย คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยไมตรีจิตอย่างต่อเนื่อง

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และน้องชาย ที่คอยเป็นกำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยในทุก ๆ ด้านทำให้ผู้วิจัยสามารถบรรลุเป้าหมายของการศึกษาในครั้งนี้

ฤทัย พานิช

ชื่อเรื่อง	การศึกษาเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ระยะในภาษาอังกฤษและภาษาไทยจาก การแปลวรรณกรรม เรื่องแฮร์รี่ พอตเตอร์ ของเจ.เค. โรว์ลิง
ผู้วิจัย	ฤทัย พานิช
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี วงศ์วัฒนา
กรรมการที่ปรึกษา	ดร. ดิษยา ศุภราชโยธิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด อินทจามรวัชร
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. สาขาวิชาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2559
คำสำคัญ	ตัวบ่งชี้ระยะ การอ้างอิง กลวิธีการแปล ประเภทไวยากรณ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และศึกษาเปรียบเทียบระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ ระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย โดยใช้ข้อมูลตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในวรรณกรรมฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง 'Harry Potter and the Chamber of Secrets' 'Harry Potter and the Prisoner of Azkaban' และ 'Harry Potter and the Goblet of Fire' แต่งโดย เจ. เค. โรว์ลิง และฉบับแปลภาษาไทยเรื่องแฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ แปลโดย สุมลธิ เรื่องแฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัซคาบัน แปลโดย วลีพร หวังเชื้อสกุล และแฮร์รี่ พอตเตอร์กับถ้วยอัคนี แปลโดย งามพรรณ เวชชาชีวะ ผลการศึกษาพบว่าผู้แปลใช้กลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะ จำนวน 8 กลวิธี โดยเรียงลำดับตามค่าความถี่จากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การแปลแบบเทียบเคียง 2) การละ 3) การใช้วลี 4) การใช้รูปที่ถูกแทน 5) การใช้คำแสดงเครือญาติ 6) การเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์ 7) การแปลเป็นอื่น และ 8) การใช้คำแสดงอาชีพ ด้านการศึกษาระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสามารถแบ่งประเภททางไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้ระยะได้ 13 ประเภท ดังนี้ 1) การใช้คำกำกับนาม 2) การใช้คำระบุเฉพาะ 3) การใช้สรรพนาม 4) การใช้คำบ่งสถานที่ 5) การใช้คำบ่งเวลา 6) การใช้กาล 7) การใช้คำนำหน้าชื่อ 8) การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา 9) การใช้คำแสดงเครือญาติ 10) การใช้คำซ้ำ 11) การใช้คำลงท้าย 12) การใช้กริยาวลี และ 13) การใช้วิเศษณ์วลี ทั้งนี้ลักษณะทางไวยากรณ์ และลักษณะทางสังคมของภาษาอังกฤษและภาษาไทยที่แตกต่างกัน จึงทำให้ การปรากฏใช้ประเภททางไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้ระยะแตกต่างกัน โดยการใช้คำกำกับนามและการใช้กาลปรากฏเฉพาะในภาษาอังกฤษ ส่วนการใช้คำแสดงเครือญาติ การใช้คำซ้ำ การใช้คำลงท้าย การใช้กริยาวลี และการใช้วิเศษณ์วลี ปรากฏใช้แต่ในภาษาไทย

Title A COMPARISON STUDY OF DEIXIS IN ENGLISH AND THAI IN
THE LITERATURE TRANSLATION OF J.K. ROWLING'S HARRY
POTTER

Author Ruethai Panich

Advisor Associate Professor Unchalee Wongwattana, Ph.D.

Co-Advisor Dissaya Supharatyothin, Ph.D.
Assistant Professor Chommanad Intajamornrak, Ph.D.

Academic Paper Ph.D. Dissertation in Linguistics, Naresuan University, 2016

Keywords deixis, reference, translation strategies, grammatical category

ABSTRACT

This research examines the strategies used to translate deictic expression from English to Thai in three volumes of the Harry Potter series, these being 'Harry Potter and the Chamber of Secrets', 'Harry Potter and the Prisoner of Azkaban' and 'Harry Potter and the Goblet of Fire' written by J. K. Rowling and translated by Sumali Bamrungsook, Waleeporn Wangsuekul and Ngampan Vejajiva, respectively. The results show that eight strategies were used. Ranked in order of frequency from high to low these are: use of an equivalent, omission, phrasal substitution, use of an antecedent, use of a kinship term, changing the grammatical structure, using alternative words, and using an occupational term. Thirteen grammatical structures were used when translating deictic expressions: articles, demonstratives, personal pronouns, locative markers, temporal markers, tenses, titles, honorific expressions, kinship terms, reduplication, final particles, verb phrases, and adverbial phrases. Since Thai and English employ different syntactic and social systems, the grammatical categories used to translate deictic expressions were not equivalent; articles and tenses were found only in English but kinship terms, reduplication, final particles, verb phrases and adverbial phrases were found only in Thai.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
สัญลักษณ์ที่ใช้ในงานวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับตัวบ่งชี้ระยะ	7
แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการอ้างอิง.....	50
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษางานแปลตัวบ่งชี้ระยะ.....	59
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษางานแปล	
การเชื่อมโยงความ.....	67
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	89
แหล่งข้อมูลและข้อมูล.....	89
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	90
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	91
การวิเคราะห์ข้อมูล	92

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 กลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะ	95
กลวิธีการแปลเทียบเคียง	96
การเทียบเคียงความหมาย	96
กลวิธีการละ.....	109
กลวิธีการใช้วลี	117
กลวิธีการใช้รูปที่ถูกแทน	129
กลวิธีการใช้คำแสดงเครือญาติ.....	137
กลวิธีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์.....	139
กลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่น	141
กลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพ.....	146
5 การเปรียบเทียบระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะระหว่างภาษาอังกฤษและ ภาษาไทย	152
ระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะภาษาอังกฤษ.....	152
การใช้คำกำกับนาม.....	159
ระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะภาษาไทย.....	160
การเปรียบเทียบระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ.....	169
6 บทสรุป.....	174
สรุปผลการวิจัย	174
อภิปรายผล.....	177
ข้อเสนอแนะ	182
บรรณานุกรม	184
ประวัติผู้วิจัย	191

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงตัวอย่างการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ	90
2 แสดงสถิติกลวิธีการแปลในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย..	95
3 แสดงสถิติกลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจาก ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย	96
4 แสดงสถิติกลวิธีการละในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย.....	109
5 แสดงสถิติกลวิธีการใช้วลีระบุเฉพาะในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษ เป็นภาษาไทย	117
6 แสดงสถิติกลวิธีการใช้นามวลีแสดงจำนวนในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจาก ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย	124
7 แสดงสถิติกลวิธีการใช้รูปที่ถูกแทนในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษ เป็นภาษาไทย	129
8 แสดงสถิติกลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่นในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจาก ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย	141
9 แสดงสถิติกลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพแสดงจำนวนในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจาก ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย	146
10 แสดงการใช้ภาษาเพื่อแสดงการบ่งชี้ระยะในภาษาต้นฉบับ.....	152
11 แสดงลักษณะทางความหมายของคำระบุเฉพาะ.....	154
12 แสดงการใช้รูปสรรพนามแสดงการบ่งชี้ระยะ.....	155
13 แสดงการใช้คำนำหน้าชื่อของตัวบ่งชี้ระยะสังคม.....	157
14 แสดงการใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา.....	159
15 แสดงการใช้คำแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ.....	160
16 แสดงการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงการบ่งชี้ระยะในภาษาฉบับแปล	160
17 แสดงลักษณะทางความหมายของคำระบุเฉพาะ.....	161

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
18 แสดงการใช้รูปสรรพนามแสดงการบ่งชี้ระยะ.....	162
19 แสดงการใช้คำนำหน้าชื่อของตัวบ่งชี้ระยะสังคม.....	165
20 แสดงการใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา.....	166
21 แสดงการใช้คำแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ.....	167
22 แสดงการเปรียบเทียบการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงการบ่งชี้ระยะในภาษาต้นฉบับ และภาษาฉบับแปล.....	170
23 แสดงสถิติกลวิธีการแปลในการแปลตัวบ่งชี้ระยะ.....	174

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ตัวบ่งชี้ระยะ (deixis) เป็นรูปทางภาษาที่ไม่สามารถกำหนดความหมายได้อย่างชัดเจนว่าหมายถึงอะไร เพราะความหมายของตัวบ่งชี้ระยะจะผูกกับสถานการณ์การใช้ ต้องอาศัยบริบท ถ้อยความในการตีความ Levinson, S. C. (1989, p. 55) กล่าวว่าการศึกษาตัวบ่งชี้ระยะเป็นการศึกษาทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) เพราะมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของภาษากับบริบทในการใช้ภาษา นอกจากนี้ประเภททางไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้ระยะยังคาบเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องความหมายอีกด้วย กล่าวคือ ตัวบ่งชี้ระยะเป็นการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงระยะที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลา และสถานที่ที่ปรากฏอยู่ในถ้อยความ ซึ่งภาษาแต่ละภาษามีการแสดงรูปภาษาที่ต่างกัน การเข้าใจความหมายของตัวบ่งชี้ระยะจะต้องพิจารณาถึงบริบทด้วย ตัวอย่างประโยคของ Traut, G. P., & Kazzazi, K. (2006, p. 286) แสดงให้เห็นความหมายของ ตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏความหมายตามสถานการณ์สื่อสาร "I am hungry." "There's a full moon today." "It's muggy here." ทั้ง 3 ประโยคนี้ไม่สามารถตีความหรือกำหนดค่าความจริง (truth value) ได้โดยปราศจากบริบท เพราะคำว่า "I" "today" และ "here" เป็นการใช้ตัวบ่งชี้ระยะแสดงบุรุษ เวลา และตำแหน่งตามลำดับ ซึ่งแม้ว่าจะใช้พจนานุกรมในการหาความหมายของคำศัพท์ได้ แต่ในการตีความต้องพิจารณาว่าใครเป็นคนกล่าวถ้อยออกมา ณ เวลาใด และสถานที่ที่กล่าวถ้อยคำอยู่ที่ไหน

เนื่องด้วยลักษณะทางโครงสร้างภาษา และวัฒนธรรมที่ต่างกันจึงทำให้การใช้ตัวบ่งชี้ระยะมีระบบการใช้ที่ต่างกันในแต่ละภาษา ดังที่ Hatim, B., & Mason, I. (1998) แสดงความคิดเห็นว่าปัญหาความไม่สัมพันธ์กันของหน่วยไวยากรณ์ในการแปลข้ามภาษา อาทิ ระบบการใช้กาล การใช้ตัวบ่งชี้ระยะ และการใช้คำวิเศษณ์บอกเวลาและสถานที่ เหล่านี้เป็นปัญหาของนักแปล การตีความหมายของคำดังกล่าวนั้น ผู้แปลจะต้องพิจารณาความหมายของคำจากสถานการณ์การสื่อสาร (communication situation) และบริบททางวัฒนธรรม (cultural context) ทั้งของภาษาต้นฉบับ และภาษาฉบับแปล

หลายภาษามีรูปภาษาที่แสดงให้เห็นถึงการกำหนดระยะระหว่างบุคคลว่า คนในสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยมีวิธีการแสดงความสัมพันธ์ต่อกันผ่านรูปภาษาที่เรียกว่า ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ (person deixis) อันมีคำสรรพนามเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้ Foley, W. (1997)

กล่าวว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ไม่มีมีความแตกต่างของการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 2 ในการเรียกขาน แต่มีวิธีการใช้ระบบสรรพนามเรียกขานที่ต่างออกไป นั่นคือ การใช้คำนำหน้า และชื่อ (title and name) การใช้ชื่อ (first name) Hatim, B., & Mason, I. (1998) กล่าวถึงระบบคำบุรุษสรรพนามในภาษาอังกฤษว่า สรรพนามบุรุษที่ 3 ("he" "she" "it" "they") แสดงถึงเพศ และจำนวนสรรพนามบุรุษที่ 1 ("I" "we") แสดงจำนวน แต่ไม่ระบุเพศ และสรรพนามบุรุษที่ 2 ("you") ไม่ระบุทั้งจำนวน และเพศ โดย Hatim, B., & Mason, I. ได้อ้างถึงภาวะที่ไม่สมดุลเช่นนี้ว่า พบได้ในทุก ๆ ภาษา อาทิ ในภาษาจีนสรรพนามบุรุษที่ 3 ไม่ปรากฏความแตกต่างเรื่องเพศ ภาษามาลาเลเซีย ปรากฏใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ ตามบริบทในการนับรวมผู้ฟังหรือไม่ และในหลายภาษาใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 ในการแสดงพจน์ และแสดงระดับความสุภาพของผู้พูด

นักวิชาการชาวไทย กล่าวถึงความซับซ้อนของการใช้คำสรรพนาม ซึ่งเป็นรูปบ่งชี้แสดงระยะบุรุษในภาษาไทยว่าเป็นปัญหาสำคัญในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และจากการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ (ดวงตา สุปล, 2535; วรรณถ วิมลเฉลา, 2543; ทิพา เทพอัศรพงศ์, 2544; สิทธา พิณีจิวดล, 2544; อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544; วัลยา วิวัฒน์ศร, 2547) กล่าวคือ รูปของสรรพนามบุรุษที่ 1 อาจใช้หมายถึง สรรพนามบุรุษที่ 2 ได้ เช่น "เรา" "ตัวเรา" อาจอ้างถึงได้ทั้งบุรุษ ที่ 1 และบุรุษที่ 2 ส่วนสรรพนาม เช่น "เธอ" "เขา" และ "ท่าน" อาจอ้างถึงได้ทั้งบุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 นอกจากนี้ในบางครั้งผู้พูดอาจละเว้นการใช้สรรพนามแทนตัวทั้งบุรุษที่ 1 และ 2 ก็ได้

สิทธา พิณีจิวดล (2544; วัลยา วิวัฒน์ศร, 2547) มีความเห็นตรงกันว่าการแปลคำสรรพนามต้องสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมไทย เพราะภาษาไทยมีคำสรรพนามที่หลากหลายแทนตัวผู้พูด ผู้ที่พูดด้วย และผู้ที่พูดถึง ในการแปลจึงต้องแยกแยะให้ชัดเจน เพราะเพียงแค่สรรพนามแทนตัวผู้พูด ที่แม้จะเป็นผู้พูดคนเดียวกันแต่ก็ใช้ไม่เหมือนกัน โดยขึ้นอยู่กับบริบทที่ว่าผู้พูดกำลังพูดกับใคร พูดถึงใคร ผู้พูดเป็นใคร และพูดในสถานการณ์ใด การใช้สรรพนามนี้ นอกจากจะเป็นการแสดงให้เห็นลักษณะของการบ่งชี้ระยะบุรุษแล้ว รูปคำสรรพนามยังมีความเกี่ยวเนื่องกับการบ่งชี้ระยะสังคมอีกด้วย เพราะบุรุษสรรพนามในบางภาษาสามารถใช้เป็นตัวบ่งบอกฐานะ ชนชั้น การศึกษา สมบัติผู้ดี อารมณ์และวัตถุประสงค์ของผู้พูด สอดคล้องกับที่ Mey, J. L. (2001) กล่าวถึง รูปคำสรรพนามบุรุษที่ 2 ("you") ในภาษาแถบยุโรปว่ามีความแตกต่างกัน เพราะรูปสรรพนามนี้ เป็นสิ่งที่แสดงถึงกรอบความคิดเรื่องการเรียกขานภาษาส่วนใหญ่แสดงความเคารพผ่านรูปของสรรพนามบุรุษที่ 2 ที่ใช้เรียกคนที่มีสถานะทางสังคมสูงกว่า หรือเพื่อแสดงความแตกต่าง การใช้คำสรรพนามเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่แสดงถึง

การบ่งชี้ระยะระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร ความหมายของคำสรรพนามจึงต้องอาศัยบริบททางวัฒนธรรมในการแปลความหมายร่วมด้วย ดังนั้นการใช้คำสรรพนามจึงเป็นปัญหาที่เด่นชัดในการแปล งานวิจัยที่ผ่านมามุ่งวิเคราะห์การแปลคำสรรพนาม และคำเรียกขานเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ งานวิจัยของภาสกร เชื้อสวอย (2541; นลินี วชิรพันธุ์สกุล, 2545; จิรวรรณ เชื้ออิม, 2548) นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะการแปลคำสรรพนาม "it" ได้แก่ งานวิจัยของ โสมวรรณ ทองเนียม (2544; อุบลรัตน์ ภิรมย์ภักดี, 2555) ทั้งนี้ตัวบ่งชี้ระยะไม่ได้มีเพียงตัวบ่งชี้ระยะบุรุษซึ่งแสดงผ่านรูปภาษา คือ คำสรรพนาม เท่านั้น แต่ยังมีตัวบ่งชี้ระยะประเภทอื่นอีกด้วย ได้แก่ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งซึ่งพบผู้ศึกษาเพียงคนเดียว คือ รัตนา วิริยะเกียรติ (2551) ในขณะที่งานของ นพรัตน์ จันทรโสภณ (2556) ที่ศึกษาเรื่องการแปลที่มีความเกี่ยวข้องกับเวลา แต่ไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาตัวบ่งชี้ระยะเวลาได้โดยตรง ระบบไวยากรณ์มีส่วนที่ทำให้การใช้ภาษาแสดงเวลาหรือเหตุการณ์ของแต่ละภาษา มีผลต่อการใช้รูปภาษาที่ต่างกัน เช่น ภาษาอังกฤษใช้หน่วยคำเติมท้าย (suffixes) ในการแสดงกาล ส่วนภาษาไทยไม่มีการเปลี่ยนรูปของคำกริยาเพื่อแสดงกาล ปัญหาก็คือ ควรแปลอย่างไรเพื่อให้สื่อความหมายของเวลาได้สมนัยเท่ากับความหมายที่ปรากฏในภาษาอังกฤษ เพราะภาษาไทยสามารถทราบเวลาของเหตุการณ์ได้จากบริบท และตัวบ่งชี้ระยะเวลาในการอ้างถึงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ หรือการกระทำ เช่น "เมื่อวานนี้" "วันนี้" "พรุ่งนี้" เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีตัวบ่งชี้ระยะประเภทอื่นอีกที่เป็นปัญหาในการแปล เช่น ตัวกำหนด (determiner) ซึ่งในภาษาอังกฤษจัดว่าเป็นข้อบังคับในการใช้ร่วมกับนามวลี และเป็นการแสดงคุณสมบัติของนามวลีที่ไม่ได้เป็นเพียงการชี้เฉพาะ ในขณะที่ภาษาไทยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องนี้ โดยตัวกำหนดบางประเภทในภาษาอังกฤษ นอกจากจะใช้แสดงพจน์ของคำนามแล้ว ยังใช้ในการแสดงความหมายอีกด้วย เช่น "a paper" มีการใช้คำกำกับนาม (article) บ่งชี้ความเป็นเอกพจน์ และมีความหมายถึง "กระดาษแผ่นเดียว" แต่เมื่อ "papers" ไม่มีคำกำกับนาม แต่รูปคำเพิ่มหน่วยคำเติมท้ายแสดงความเป็นพหูพจน์ และมีความหมายว่า "รายงาน" ในขณะที่ภาษาไทยมักไม่ระบุพจน์ของคำนาม เพราะผู้รับสารสามารถเข้าใจเองได้จากบริบท นอกจากจะต้องการเน้นความ การใช้คำกำกับนามในภาษาอังกฤษผู้แปลเป็นภาษาไทยอาจใช้วิธีละไม่แปลได้ แต่การใช้คำระบุเฉพาะ (demonstrative) นั้น ไม่สามารถละได้

ความไม่สอดคล้องกันของระบบไวยากรณ์ ความหมาย และการใช้ ในเรื่องเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ระยะจึงเป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นต้องการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย การแปลตัวบ่งชี้ระยะให้เหมาะสมกับลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมไทย โดยที่ยังคงอรรถรสของเนื้อเรื่องไว้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาคุณภาพของการแปล และยังแสดงให้เห็นถึง

ประสบการณ์ และความสามารถของผู้แปลในการแก้ไขปัญหาความไม่เทียบเคียงดังกล่าวได้อีกทางหนึ่งด้วย

การศึกษาเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ระยะระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย โดยใช้ข้อมูลจากวรรณกรรมแปล เนื่องจากเป็นข้อมูลทางภาษาที่ใกล้เคียงกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน เพราะประกอบด้วย ตัวละคร ลำดับเหตุการณ์ และสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจำลองจากสังคมผู้ใช้ภาษาที่ใช้รูปภาษาบ่งชี้ระยะ ข้อมูลเหล่านี้สามารถแสดงให้เห็นถึงความไม่เทียบเคียงกันของภาษา

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. ศึกษากลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง แฮร์รี พอตเตอร์ จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย
2. ศึกษาเปรียบเทียบระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะในวรรณกรรมเรื่อง แฮร์รี พอตเตอร์ ระหว่างภาษาอังกฤษต้นฉบับ และภาษาไทยฉบับแปล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับกลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย
2. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ ที่ปรากฏใช้ในตัวบทภาษาอังกฤษและภาษาไทย
3. นำไปใช้เป็นตัวอย่างของกรณีศึกษาวิจัยปฏิบัติศาสตร์ข้ามภาษาเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความแตกต่างของภาษาในระดับโครงสร้างเหนือประโยค ในงานสร้างสรรค์ทางภาษาด้านต่าง ๆ เช่น งานแปล การเรียนการสอนภาษา
4. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนชาวไทย เช่น การเสริมเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ในแบบเรียน ให้เห็นถึงความแตกต่างของการอ้างถึงที่แตกต่างกันระหว่างภาษาอังกฤษ และภาษาไทย เป็นต้น

ขอบเขตของงานวิจัย

1. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะ ซึ่งเน้นด้านวิธีการที่เกี่ยวข้องกับทางภาษาศาสตร์โดยตรง เช่น การแปลโครงสร้าง ความหมาย และการใช้ในบริบทเท่านั้น งานวิจัยนี้จะไม่พิจารณากลวิธีการแปลอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การแปลที่พิจารณาหลักการเชิงธุรกิจและการตลาด การแปลในเชิงสุนทรีย์ ฯลฯ

2. การศึกษากลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะในงานนี้ ผู้วิจัยไม่พิจารณาปัจจัยเรื่องภูมิหลังและประสบการณ์การใช้ภาษาของผู้แปลแต่ละคน เนื่องจากไม่ได้ศึกษาเปรียบเทียบจำนวนแปลและคุณภาพของงานแปล

3. ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ระยะในภาษาอังกฤษและภาษาไทยจำกัดเฉพาะวรรณกรรมปัจจุบัน โดยมีตัวแทน คือ วรรณกรรมต้นฉบับ เรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์ ที่จำนวน 3 ตอน ได้แก่ Harry Potter and the Chamber of Secrets, Harry Potter and the Prisoner of Azkaban และ Harry Potter and the Goblet of Fire และวรรณกรรมแปล ได้แก่ แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ แปลโดย สุมาลี แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัศวิน แปลโดย วลีพร หวังชื่อสกุล และแฮร์รี่ พอตเตอร์กับถ้วยอัคนี แปลโดย งามพรรณ เวชชาชีวะ ซึ่งเป็นการสุ่มแบบเจาะจงจากตอนที่มีผู้แปลต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลการแปลที่หลากหลาย และสามารถเป็นตัวแทนของการแปลวรรณกรรมได้

4. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากบทที่เป็นเลขคู่ในวรรณกรรมต้นฉบับแต่ละตอน เพื่อลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล ดังนั้นจึงได้จำนวนบทที่นำมาศึกษาทั้งสิ้น 39 บท

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ตัวบ่งชี้ระยะ (deixis) หมายถึง รูปภาษาที่ใช้แสดงระยะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สถานที่ และเวลา ซึ่งความหมายของตัวบ่งชี้ระยะจะต้องพิจารณาจากบริบทในการใช้ภาษา ทั้งนี้ตัวบ่งชี้ระยะสามารถแบ่งออกได้ 5 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ตัวบ่งชี้ระยะเวลา ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร และตัวบ่งชี้ระยะสังคม

2. การอ้างถึง (reference) หมายถึง กลไกแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาหนึ่งกับอีกรูปภาษาหนึ่ง โดยที่รูปภาษาหนึ่งไม่มีความหมายที่ชัดเจนในตัวเอง การตีความรูปภาษานี้ต้องอาศัยบริบทในการอ้างถึงรูปภาษาอื่นหรือสิ่งอื่น

3. บริบท (context) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางภาษาและทางกายภาพของถ้อยความ (utterance) โดยถ้อยความหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความรู้ร่วมกัน

4. กลวิธีการแปล (translation strategy) หมายถึง วิธีการแทนที่ข้อความในภาษาหนึ่งโดยใช้อีกภาษาหนึ่งให้มีความหมายเทียบเคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอความคิด ความรู้สึก และวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับไว้มากที่สุด

5. ภาษาต้นฉบับ (source language) หมายถึง ตัวบทที่มีการแปล และถ่ายทอดออกมาโดยใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

6. ภาษาฉบับแปล (target language) หมายถึง ตัวบทที่ได้รับการแปลและถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาไทย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในงานวิจัย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในงานวิจัย มีดังต่อไปนี้

SL/1	หมายถึง	ตัวบ่งชี้ระยะที่นำมาจากต้นฉบับ เรื่อง Harry Potter and the Chamber of Secrets
SL/2	หมายถึง	ตัวบ่งชี้ระยะที่นำมาจากต้นฉบับ เรื่อง Harry Potter and the Prisoner of Azkaban
SL/3	หมายถึง	ตัวบ่งชี้ระยะที่นำมาจากต้นฉบับ เรื่อง Harry Potter and the Goblet of Fire
TL/1	หมายถึง	ตัวบ่งชี้ระยะที่นำมาจากฉบับแปล เรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ
TL/2	หมายถึง	ตัวบ่งชี้ระยะที่นำมาจากฉบับแปล เรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัชคาบัน
TL/3	หมายถึง	ตัวบ่งชี้ระยะที่นำมาจากฉบับแปล เรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับถ้วยอัคนี

P ตามด้วยเลขหน้าหนังสือ หมายถึง เลขหน้าที่ตัวบ่งชี้ระยะปรากฏในภาษาต้นฉบับ

น. ตามด้วยเลขหน้าหนังสือ หมายถึง เลขหน้าที่ตัวบ่งชี้ระยะปรากฏในภาษาฉบับแปล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาที่จะกล่าวถึงในบทนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ระยะ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอ้างอิง และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลตัวบ่งชี้ระยะและการเชื่อมโยงความ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ระยะ

"Deixis" หรือคำคุณศัพท์ *deictic* แปลว่า การบ่งชี้ มาจากคำกริยาในภาษากรีก คือ *deiknumi* แปลว่า ชี้ หรือแสดง "deixis" ใช้ในการบ่งบอกหน้าที่ของคำ เช่น สรรพนามคำระบุเฉพาะ วิเศษณ์แสดงสถานที่ และเวลา (Mey, J. L., 2001, p. 337)

สุจิตลักษณ์ ดีผดุง (2552) อ้างว่านักไวยากรณ์กรีกใช้คำ "deiktikos" ซึ่งเป็นคำคุณศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกับคำว่า "deitic" และเหมือนกับคำว่า "demonstrative" ส่วนนักไวยากรณ์โรมันจะใช้คำภาษาละตินว่า "demonstrativus" เพื่อแปลคำว่า "deiktikos" Levinson, S. C. (1989, p. 57) กล่าวถึง Peirce ว่าเป็นคนแรกที่กำหนดใช้คำว่า indexical sign ในการเรียกคำระบุเฉพาะ (demonstratives) สรรพนามบุรุษที่ 1 สรรพนามบุรุษที่ 2 และหน่วยคำแสดงกาล โดยปัจจุบันคำเหล่านั้น ใช้เป็นตัวบ่งชี้ระยะ หรือดรรชนี (indexical) ที่แสดงระยะความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์กับรูปอ้างอิง

คำว่า "Deixis" ในภาษาไทยมีการใช้คำศัพท์เรียกที่ต่างกัน ดังนี้ สรรพนามบ่งชี้ (สมทรงบุรุษพัฒน์, 2537) ตัวบ่งบอก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) การบ่งชี้ (อัญชลี สิงห์น้อย, 2548) รูปบ่งชี้ (กฤษดาวรรณ หงส์ดารมย์ และธีรบุษ โขทสุวรรณิช, 2551) ตัวบ่งบอก หรือดรรชนี (สุจิตลักษณ์ ดีผดุง, 2552) ดรรชนีพจน์ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556) แต่ในงานวิจัยนี้ใช้ว่า "ตัวบ่งชี้ระยะ" เนื่องจาก "deixis" เป็นคำที่ใช้แสดงระยะของความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับบุคคล (person) ตำแหน่งหรือสถานที่ (place) และเวลา (time) การใช้คำว่า "ตัวบ่งชี้" "การบ่งชี้" "รูปบ่งชี้" หรือ "ดรรชนีพจน์" มีความหมายที่กว้างเกินไป และตรงกับที่ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ใช้กับคำว่า "ตัวบ่งบอก (marker)" ซึ่งจะทำให้ซ้ำซ้อนกัน

ตัวบ่งชี้ระยะเป็นรูปทางภาษาที่ต้องพิจารณาความหมายจากบริบทการใช้ ตัวบ่งชี้ระยะจึงเป็นหัวข้อแรก ๆ ที่ถูกกล่าวถึงในการศึกษาภาษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ โดยมีการกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ระยะที่ได้มีการการศึกษาของนักภาษาศาสตร์ต่าง ๆ ดังรายละเอียด

Palmer, F.R. (1977) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะว่า ใช้เมื่ออ้างถึงสิ่งที่ปรากฏอยู่ในบริบท ทั้งที่เป็นตัวภาษา และสถานการณ์ Palmer, F.R. ยกตัวอย่างสรรพนามบุรุษที่ 3 ซึ่งอาจใช้อ้างถึงใครบางคนทีพูดถึงในบริบททางภาษา และอาจใช้อ้างถึงคนที่อยู่นอกบทสนทนา (ซึ่งเป็นการใช้ที่ไม่ค่อยสุภาพ ทั้งนี้ Palmer, F.R. ได้ยกตัวอย่างว่ามีผู้หญิงบางส่วนในประเทศอังกฤษที่ใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ในบทสนทนาเมื่อกล่าวถึงสามีของพวกเขา) เช่นเดียวกับการใช้ "the" ที่อาจจะอ้างถึงสิ่งที่อยู่ในบริบทภาษา หรือขยายการอ้างถึงออกไปไกลกว่านั้น แต่การอ้างถึงใดก็ตามจะต้องไม่สร้างความสับสน หรือการใช้คำวิเศษณ์ "now" และ "here" ที่มักจะไม่ได้ใช้อ้างถึงเวลา และสถานที่ในขณะที่พูด แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าอาจหมายถึงเวลา และสถานที่ที่อ้างถึงใน สัมภาษณ์สาร ดังนั้นถ้าเราพิจารณาบริบทเพื่อหาความหมายของถ้อยความ เราจำเป็นต้องฟังทั้งบริบททางภาษา และสถานการณ์

Palmer, F.R. ได้กล่าวว่า คำสรรพนาม (pronoun) คำกำกับนาม (article) คำระบุเฉพาะ (demonstratives) และคำวิเศษณ์ (adverb) เหล่านี้เป็นรูปภาษาที่ใช้แสดงการระบุเฉพาะ โดยแสดงรายละเอียด ดังนี้

คำสรรพนาม (pronoun)

สรรพนามทำหน้าที่ในการอ้างถึง สรรพนามบุรุษที่ 1 มีความสัมพันธ์ในการใช้แทนตัวผู้พูด และสรรพนามบุรุษที่ 2 มีความสัมพันธ์ในการใช้แทนตัวผู้ฟัง ดังนั้น "I" และ "you" จึงเป็นการอ้างถึงที่ไม่คงที่ เพราะขึ้นอยู่กับว่าบุคคลใดเป็นผู้สนทนาในขณะนั้น และไม่สามารถแปลความหมายของคำโดยใช้คุณสมบัติทางความหมายทั่วไปได้ นอกจากนี้แล้วสรรพนามยังมีคุณสมบัติทางความหมายแสดงปริมาณ หรือเพศ ซึ่งสัมพันธ์กับการผันรูปคำกริยาในบางภาษา

คำกำกับนาม (article)

คำกำกับนาม "the" ก็นำมาใช้ในการแสดงอ้างถึงสิ่งที่มีจำนวนอย่างหนึ่งเดียวที่สามารถระบุได้ในบริบทที่ผู้พูดและผู้ฟังมีความเข้าใจตรงกันว่าอ้างถึงสิ่งใด เช่น "book" อ้างถึงหนังสือทั่ว ๆ ไป เล่มไหนก็ได้ แต่ "the book" อ้างถึงหนังสือเล่มเฉพาะที่ผู้พูด และผู้ฟังเข้าใจตรงกันว่า เป็นเล่มไหน หรืออาจจะกล่าวถึงโดยไม่ต้องใช้บริบททางภาษา (non-linguistic context) เช่น เล่มที่เห็นวางไว้บนโต๊ะ เมื่อกล่าวถึง "The Government" นั้นหมายถึงการอ้างถึงรัฐบาลของเรา เช่นเดียวกับเมื่อพูดถึง "the moon" ก็ย่อมอ้างถึงพระจันทร์ที่มองเห็นในตอนกลางคืน แต่ความหมายอ้างถึงเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เราอาจกล่าวถึงรัฐบาลอื่น พระจันทร์ดวงอื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทที่คำปรากฏด้วย

Palmer, F.R. เน้นว่าถ้าสิ่งทีกล่าวถึงมีลักษณะเฉพาะเป็นหนึ่งเดียว เราไม่จำเป็นต้องใช้คำกำกับนาม "the" เช่น "Parliament" ไม่ใช่ "the Parliament" หรือ "Bank rate" ไม่ใช่ "the Bank rate" เนื่องจากว่าเป็นคำนามเดียวในนามวลีที่เป็นชื่อ หรือชื่อเฉพาะ

คำระบุเฉพาะ (demonstratives) และคำวิเศษณ์ (adverb)

คำระบุเฉพาะ อย่าง "these" และ "those" คำวิเศษณ์บอกสถานที่ เช่น "here" และ "there" และคำวิเศษณ์บอกเวลา เช่น "now" และ "soon" เหล่านี้ ไม่ได้อ้างถึงเฉพาะสถานที่ไหนหรือเวลาใด แต่ใช้อ้างถึงสถานที่ และเวลาที่ผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจตรงกันในสัมพันธสาร (discourse)

Lyons, J. (1979) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะว่า เป็นรูปภาษาที่ใช้แสดงทิศทางในภาษา ซึ่งสัมพันธ์กับเวลา และตำแหน่งของถ้อยความ การใช้คำบุรุษสรรพนาม คำกริยาบอกสถานที่ และเวลา เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างทางไวยากรณ์สะท้อนให้เห็นถึงระยะ และเวลาของสถานการณ์ที่ปรากฏในถ้อยความ

ถ้อยความของทุก ๆ ภาษามีการเปลี่ยนลักษณะทางภาษาเฉพาะเมื่อใช้แสดงถึงสถานที่ และเวลา การเปลี่ยนแปลงนี้จะขึ้นอยู่กับระยะและเวลาของสถานการณ์ (spatio-temporal situation) ที่กำหนดโดยบุคคล (หรือผู้ส่งสาร) ที่ใช้สื่อไปยังบุคคลอื่น (หรือเรียกว่าผู้รับสาร) ลักษณะของการสื่อสารโดยทั่วไป ผู้ส่งสารกับผู้รับสารจะอยู่ในสถานการณ์ที่มีขอบเขตของระยะ และช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ผู้รับสารอาจมีมากกว่าหนึ่งคนก็ได้ แต่ในบางครั้งผู้ส่งสารอาจจะพูดกับตนเองก็ได้ หรือการสนทนาผ่านโทรศัพท์ ในสถานการณ์ดังกล่าวนี้ผู้รับสารหรือผู้ฟังไม่ได้อยู่ในสถานการณ์ที่มีขอบเขตระยะ และช่วงเวลาเดียวกับผู้ส่งสารหรือผู้พูด

ในสถานการณ์การสื่อสารโดยทั่วไปแล้ว ผู้ส่งสารมักจะใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางการสื่อสาร (egocentric) แต่หน้าที่การเป็นศูนย์กลางของผู้ส่งสารอาจเปลี่ยนไปโดยคู่สื่อสาร เช่น ในภาษาอังกฤษ "I" ใช้แทนตัวผู้ส่งสาร และ "you" ใช้แทนตัวผู้รับสาร แม้ผู้พูดจะมีหน้าที่เป็นศูนย์กลางเสมอในสถานการณ์การสื่อสาร แต่หน้าที่ของผู้ร่วมสถานการณ์ไม่ได้กำหนดจากผู้ส่งสารและผู้รับสารเท่านั้น เพราะต้องพิจารณาจากสถานภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาด้วย เช่น พ่อแม่กับลูก นายจ้างกับลูกจ้าง ครูกับนักเรียน โดยสถานภาพ และความสัมพันธ์นี้เองที่กำหนดให้บทบาทของผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างออกไป

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ใช้อ้างถึงผู้มีบทบาทร่วมในสถานการณ์การสื่อสาร โดยบุรุษที่ 1 จะใช้โดยผู้พูดที่ใช้อ้างถึงตนเอง ซึ่งเป็นประธานของสัมพันธสาร บุรุษที่ 2 จะใช้อ้างถึงผู้รับสาร และบุรุษที่ 3 ใช้อ้างถึงบุคคล หรือสิ่งของที่ไม่ใช่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ทั้งนี้ Lyons, J. กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างบุรุษที่ 3 กับบุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2 ในหลาย ๆ ประเด็น กล่าวคือ ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะต้องอยู่ในสถานการณ์การสื่อสาร ในขณะที่บุคคลหรือสิ่งอื่น ๆ ที่ถูกอ้างถึง

ไม่จำเป็นต้องปรากฏในขณะที่สื่อสารอยู่ก็ได้ สรรพนามบุรุษที่ 3 จึงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การบ่งชี้เฉพาะ (definite) หรือการไม่บ่งชี้เฉพาะ (indefinite) กับ ระยะใกล้ (proximate) หรือ ระยะไกล (remote) ในภาษาอังกฤษสรรพนาม "he" "she" และ "it" เป็นสรรพนามบ่งชี้เฉพาะ ในขณะที่ "someone" "somebody" และ "something" เป็นสรรพนามไม่บ่งชี้เฉพาะ นอกจากนี้ สรรพนามบุรุษที่ 3 อาจใช้อ้างถึงคน หรือสัตว์ หรือสิ่งของก็ได้ และสรรพนามบุรุษที่ 3 ในหลาย ๆ ภาษาไม่ปรากฏความหมายบ่งชี้แสดงความสุภาพ ซึ่งต่างจากสรรพนามบุรุษที่ 1 และสรรพนามบุรุษที่ 2 การใช้คำสรรพนามระบุเฉพาะ (demonstrative pronoun) อย่าง "this" กับ "that" และ "these" กับ "those" และวิเศษณ์แสดงสถานที่อย่าง "here" และ "there" ว่าเป็นการแสดงลักษณะบ่งชี้ระยะที่เป็นการชี้เฉพาะ (definite) มากกว่าไม่ชี้เฉพาะ (indefinite) เช่น "a" "some (or other)" หรือ "some" "here" เช่นเดียวกับการใช้คำกำกับนามอย่าง "the" ซึ่งมีคุณลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการชี้เฉพาะ ด้วยเหตุนี้ "the man" "this man" และ "that man" จึงมีความหมายที่แตกต่างจาก "a man" และ "he" แตกต่างจาก "someone" แต่ทั้ง "the man" และ "he" ไม่ได้แสดงให้เห็นระยะซึ่งแตกต่างจาก "this man" (ระยะใกล้) และ "that man" (ระยะไกล)

นอกจากจะใช้คำสรรพนามเพื่ออ้างถึงหน้าที่ของคู่สื่อสารในสถานการณ์การสื่อสารแล้ว สรรพนามยังใช้แสดงความสัมพันธ์ของสถานภาพ และระดับของความสนิทสนมของคู่สื่อสาร หรือที่เรียกว่า ระดับเกียรติยศในภาษา (honorific) ภาษาในยุโรปอย่างภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษารัสเซีย ภาษาอิตาลี ใช้สรรพนามเอกพจน์บุรุษที่ 2 ในการเรียกคู่สื่อสารที่เป็นเด็กหรือเพื่อน (แต่ละภาษามีข้อตกลงระหว่างผู้ใช้ว่ารูปภาษาที่แสดงความสนิทสนมในการอ้างถึงจะขึ้นอยู่กับสถานะทางสังคม และปัจจัยอื่นใดบ้าง) และสรรพนามพหูพจน์บุรุษที่ 2 หรือรูปแสดงคำสรรพนามอื่น เช่น ในภาษาสเปน คำว่า "usted" ถูกนำมาใช้แสดงรูปภาษาที่เป็นทางการเมื่ออ้างถึงผู้รับสาร การใช้รูป "พหูพจน์" กับ "บุรุษที่ 3" ในการอ้างถึงผู้รับสารเพื่อแสดงความแตกต่างในเรื่องจำนวนของบุรุษที่ 2 หรือแสดงความแตกต่างระหว่างบุรุษที่ 2 กับบุรุษที่ 3 ที่เป็นเอกพจน์ ความแตกต่างนี้ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงระดับเกียรติยศในภาษาที่ใช้อ้างถึงผู้รับสารเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อการเลือกใช้รูปแบบแสดงเพศ และพจน์ที่สอดคล้องกันตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์อีกด้วย เพราะเพศในภาษาตระกูลอินโดยูโรเปียน แบ่งออกเป็นเพศชาย (masculine) เพศหญิง (feminine) และไม่บ่งเพศ (neuter) การแบ่งเพศของคำนามในภาษากรีก และละตินออกเป็น 3 แบบ เพื่อแสดงลักษณะการใช้ 2 ประเภท คือ ใช้เป็นสรรพนามในการอ้างถึง และใช้แสดงความคล้อยตามของคุณศัพท์ คำบุรุษสรรพนามภาษาอังกฤษในบางครั้งแสดงคุณสมบัติที่เป็นกลางในการแสดงเพศ

โดยการแสดงเพศของคำนามขึ้นอยู่กับ การแบ่งชนิดของบุคคล และสิ่งของว่าเป็นผู้ชาย ผู้หญิง หรือ สิ่งไม่มีชีวิต

นอกจากคำสรรพนาม คำระบุเฉพาะ และคำกำกับนามแล้ว Lyons, J. ยังกล่าวถึง "กาล" ว่าเป็นตัวบ่งชี้ระยะประเภทหนึ่งเช่นกัน แต่กาลเป็นตัวบ่งชี้ระยะของประโยคและถ้อยความ

Jespersen (1929 as cited in Lyons, J., 1979) กล่าวถึงการแบ่งเวลา โดยเรียกว่า ทฤษฎีจุดศูนย์ (zero point theory) หรือปัจจุบันขณะของเวลาที่กล่าวถ้อย อาจแบ่งเป็นเวลาในอดีต (past) กับเวลาในอนาคต (future) ในทางกลับกันอาจจะแบ่งเป็นเวลาในอนาคต (future) กับเวลาที่ไม่ใช่อนาคต (non-future) หรืออาจแบ่งเป็นเวลาในอดีต (past) กับเวลาที่ไม่ใช่อดีต (non-past) ซึ่งไม่ว่าจะแบ่งอย่างไรสิ่งที่ต่างกันคือ การแบ่งเวลาเป็นปัจจุบันกับไม่ใช่ปัจจุบัน นอกจากนี้การแบ่งเวลาอาจขึ้นอยู่กับระยะ เช่น เวลาในระยะใกล้ (proximate) กับเวลาที่ไม่ใกล้ (non-proximate) หรือแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ เวลาปัจจุบัน (now) เวลาระยะใกล้ (proximate) และ เวลาที่ห่างออกไป (remote)

Levinson, S. C. (1989) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะว่า การศึกษาตัวบ่งชี้ระยะอยู่ในขอบข่าย การศึกษาทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ โครงสร้างภาษาที่ปรากฏใช้ตัวบ่งชี้ระยะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบท โดยตัวบ่งชี้ระยะมีความเกี่ยวข้องกับรหัสในภาษา หรือ โครงสร้างทางไวยากรณ์ตามบริบทการสื่อสารหรือเหตุการณ์ที่มีการสื่อสาร ดังนั้นการตีความเข้าใจ ความหมายของเนื้อความจึงขึ้นอยู่กับ การวิเคราะห์บริบทของถ้อยความ โดย Levinson, S. C. อธิบายถึงแนวคิดพื้นฐานของตัวบ่งชี้ระยะ ลักษณะและประเภทของตัวบ่งชี้ระยะไว้ ดังนี้

ศูนย์กลางตัวบ่งชี้ระยะ

โดยทั่วไปแล้ว ตัวบ่งชี้ระยะถูกจัดว่าเป็นการระบบของศูนย์กลางสื่อตนเอง (egocentric way) นั่นคือ มีผู้พูดเป็นศูนย์กลาง จึงเป็นเหตุผลที่ว่าเหตุใดจึงต้องนำเรื่องความหมาย และวัฒนธรรมมาใช้ในการตีความ เพราะความหมายของถ้อยความแสดงการบ่งชี้ระยะขึ้นอยู่กับ สถานการณ์การสื่อสาร Levinson, S. C. แบ่งชนิดของศูนย์กลางตัวบ่งชี้ระยะ (deictic centre) ออกเป็น 5 ชนิด ได้แก่

บุคคลเป็นศูนย์กลาง (central person) คือ ผู้พูด

เวลาเป็นศูนย์กลาง (central time) คือ เวลาที่ผู้พูดกล่าวถ้อย

สถานที่เป็นศูนย์กลาง (central place) คือ สถานที่ที่ผู้พูดได้กล่าวถ้อยออกมา

สัมพันธ์สารเป็นศูนย์กลาง (discourse centre) คือ จุดที่ผู้พูดกล่าวถ้อยเป็นศูนย์กลาง ของบริบทหรือสถานการณ์การสื่อสารในขณะนั้น

สังคมเป็นศูนย์กลาง (social centre) คือ สถานภาพและฐานะทางสังคมของผู้พูดที่มีความสัมพันธ์กับสถานภาพและฐานะทางสังคมของผู้รับสารหรือผู้ที่ถูกอ้างถึง

ทั้งนี้มีบางภาษาที่ปรากฏใช้คำระบุเฉพาะแสดงตำแหน่งของผู้ร่วมสถานการณ์การสื่อสารอื่นที่ไม่ใช่ตัวผู้พูด ถ้อยคำแสดงตัวบ่งชี้ระยะ ศูนย์กลางจึงเปลี่ยนจากผู้พูดเป็นบุคคลอื่น ซึ่ง Lyons, J. (1977) เรียกว่า การคาดคะเนตัวบ่งชี้ระยะ (deictic projection) Fillmore, C. (1975) เรียกว่า การเปลี่ยนมุมมอง (points of view)

ลักษณะของตัวบ่งชี้ระยะ

Levinson, S. C. (1989 as cited in Fillmore, C., 1975) ในการกล่าวถึงลักษณะการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ แบบที่ใช้ท่าทางประกอบ (gestural usage) ซึ่งใช้เมื่อผู้ร่วมสถานการณ์การสื่อสารต่างมองเห็นซึ่งกันและกัน เพราะต้องใช้ท่าทางประกอบคำพูด เช่น กล่าวว่ "This one's genuine, but *this* one is a fake." ผู้พูดต้องชี้ หรือยกสิ่งของขึ้นมาเพื่อให้ผู้รับสารเห็น ว่ากล่าวถึงสิ่งใด หรือการใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 หรือสรรพนามบุรุษที่ 3 ในประโยค "He's not the Duke, *he* is the butler." ผู้พูดก็อาจชี้สายตามองไปยังผู้ที่ถูกอ้างถึง และแบบที่ใช้สัญลักษณ์ (symbolic usage) เป็นการตีความจากสถานที่ เวลา และผู้ที่กล่าวถ้อยความนั้น ๆ ออกมา เช่น "John lives *opposite*." คำว่า "opposite" สัมพันธ์กับบริบททางสถานที่หรือตำแหน่งของผู้พูด หรือ "Let's go *now* rather than tomorrow." คำว่า "now" สัมพันธ์กับบริบททางเวลาของผู้พูดที่กล่าว ถ้อยออกมาในขณะนั้น

โดย Levinson, S. C. ยกตัวอย่างความแตกต่างระหว่างตัวบ่งชี้ระยะแบบที่ใช้ท่าทางกับแบบที่ใช้สัญลักษณ์ว่า แบบที่ใช้ท่าทางนั้น ในการสื่อความต้องสังเกตท่าทางในขณะที่เกิดการสื่อสาร ส่วนแบบที่ใช้สัญลักษณ์นั้นอาศัยการอ้างถึงจากบริบทที่เกิดการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น

This finger hurts. (ผู้พูดยกนิ้วเพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นนิ้วไหน)

This city stinks. (ผู้รับสารตีความได้ว่าเป็นเมืองไหนจากบริบทของสถานที่ที่ผู้พูดอยู่ในเวลากล่าวถ้อย)

I met *this* weird guy the other day. (เป็นการใช้ตัวบ่งชี้ระยะในลักษณะไม่บ่งบอก (non-deictic usage))

ลักษณะของตัวบ่งชี้ระยะที่ไม่แสดงลักษณะบ่งบอก สามารถแบ่งตามการให้รูปอ้างตาม (anaphoric usage) กับการไม่ให้รูปอ้างตาม (non-anaphoric usage) โดยการใช้ตัวบ่งชี้ระยะที่ไม่แสดงลักษณะบ่งบอกแบบการให้รูปอ้าง จะปรากฏเมื่อได้มีการใช้คำกล่าวอ้างถึงสิ่งเดียวกันกับที่ได้

กล่าวถึงไว้แล้วในถ้อยความนั้น เช่น "John came in and he lit the fire." บุรุษสรรพนาม "he" หมายถึง "John" ที่ถูกอ้างถึง มีลักษณะไม่บ่งบอกเพราะการตีความหมายของ "he" ไม่ต้องอ้างถึงตัวผู้พูดเป็นศูนย์กลาง และเป็นการใช้แบบรูปอ้างตาม เนื่องจากผู้รับสารสามารถเข้าใจว่า "he" หมายถึงใคร โดยอาศัยการตีความจากบริบทของถ้อยคำที่นำมาก่อนหน้า ส่วนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะที่ไม่แสดงลักษณะบ่งบอกแบบไม่ใช้รูปอ้างเป็นการตีความตัวบ่งชี้ระยะในลักษณะไม่บ่งบอกที่ไม่ต้องอ้างถึงตัวผู้พูดเป็นศูนย์กลาง และไม่ใช้รูปอ้างตาม เนื่องจากไม่ได้กล่าวถึงอะไรมาก่อนกล่าวถ้อยความนั้น เช่น "Now, that is not what I said." คำว่า "now" ไม่ได้บ่งบอกเวลา และไม่ได้อ้างถึงช่วงเวลาใดในการสื่อสาร "Oh, I did this and that" คำว่า "this" และ "that" ไม่ได้ระบุว่าทำอะไร หรืออ้างถึงสิ่งใด

การแบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะ

การแบ่งประเภทตามแนวไวยากรณ์ดั้งเดิมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ บุรุษ (person) สถานที่ (place) และเวลา (time) แต่ Levinson, S. C. ได้เพิ่มประเภทของตัวบ่งชี้ระยะอีก 2 ประเภท คือ สัมพันธสาร (discourse or text) และสังคม (social) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษเป็นการแสดงประเภททางไวยากรณ์ของบุรุษที่แต่ละภาษาจะมีกรอบการใช้โดยพิจารณาจากบทบาทการก (participant-roles) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสาร (speaker) หรือผู้พูดต่างจากผู้ส่งสาระถ้อยความ (source) ผู้รับสาร (recipient) แตกต่างจากเป้าหมายของผู้รับสาระถ้อยความ (target) และผู้ฟัง (hearer) หรือผู้เห็นเหตุการณ์ (bystanders) แตกต่างจากผู้รับสาร อย่างไรก็ตามการแบ่งประเภทตามลักษณะทางไวยากรณ์ที่เด่นชัด ได้แก่ การแบ่งบุรุษ (person) ออกเป็น 3 ประเภท คือ บุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 สิ่งสำคัญ คือ ในสถานการณ์การสื่อสารบุรุษที่ 3 มีบทบาททางไวยากรณ์ที่ไม่เหมือนกับบุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2

สำหรับผู้พูดแล้ว ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่เป็นผู้ฟัง และคนที่ได้ยิน มีความแตกต่างกัน กล่าวคือเป็นคนที่บังเอิญได้ยินหรืออาจจะไม่ได้ยิน กับเป็นผู้ฟังที่ผู้พูดตั้งใจจะระบุเฉพาะ ดังนั้นในบางครั้งจึงพบว่าการจำแนกผู้พูดจากข้อมูล (source) และผู้รับสารจากเป้าหมาย เช่น พนักงานต้อนรับบนสายการบินกล่าวว่า "You are to fasten your seat-belts now." พนักงานต้อนรับเป็นผู้พูด แต่ไม่ได้เป็นตัวข้อมูลนั้น และคำกริยาที่ใช้จะอยู่ในรูปกริยากลาง (infinitive)

เมื่อบทบาทของผู้ร่วมทางไวยากรณ์แบ่งได้ 2 ชนิด คือ ผู้พูดกับผู้ฟัง การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ระยะจึงมีความเหลื่อมซ้อนกัน ดังนั้นคำทักทายจึงสัมพันธ์กับระยะเวลา ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ และตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร คำระบุเฉพาะสัมพันธ์กับระยะห่าง และบุรุษ คำเรียกขานสัมพันธ์กับบุรุษ และตัวบ่งชี้ระยะสังคม

รูปภาษาที่แสดงถึงตัวบ่งชี้ระยะบุรุษนั้น นอกจากจะใช้คำแสดงบุรุษ และการกแสดงหน้าที่ในภาคแสดงแล้ว คำเรียกขาน (vocatives) ซึ่งเป็นนามวลที่ใช้อ้างถึงผู้รับสาร (บุรุษที่ 2) ที่ไม่แสดงลักษณะทางไวยากรณ์ หรือความหมายของการเป็นหน่วยนามร่วม (argument) ของภาคแสดง อาทิ คำเรียกเครือญาติ คำนำหน้าชื่อ ชื่อเฉพาะ หรือคำศัพท์บางคำก็สามารถนำมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ระยะบุรุษได้เช่นกัน เพราะคำเหล่านี้ล้วนใช้เรียกขานหรืออ้างถึงผู้รับ เช่น ในภาษาอังกฤษเราสามารถเรียกได้ทั้ง "Henry is my uncle." และ "Henry is my cousin." ในขณะที่ภาษาอังกฤษมาตรฐานสามารถใช้ "Hello, Cousin!" ได้ แต่ไม่ใช่ "Hello, Uncle!" หรือ ในประโยค "hey you" ไม่สามารถใช้แทนคำว่า "Madam" ได้ รูปของคำเรียกขานในแต่ละภาษามีลักษณะเฉพาะ และความซับซ้อนที่ต่างกัน

ทั้งนี้ความเชื่อมโยงระหว่างคำเรียกขานกับตัวบ่งชี้ระยะบุรุษจะเกิดขึ้นเมื่อปรากฏการสื่อสารแบบไม่เห็นหน้ากัน เช่น การแนะนำตัวเองซึ่ง ๆ หน้า เราสามารถพูดว่า "I'm Joe Bloggs." แต่เมื่อมีการสนทนาทางโทรศัพท์จะต้องพูดว่า "This is Joe Bloggs." หรือ "Joe Bloggs is speaking." ซึ่งเป็นการใช้รูปคำกริยาของบุรุษที่ 3

ตัวบ่งชี้ระยะเวลา

ตัวบ่งชี้ระยะเวลาเป็นผลมาจากการกำหนดระยะเวลาของแต่ละวัฒนธรรม ด้วยเหตุที่ตัวบ่งชี้ระยะเวลามองข้ามผู้มีส่วนร่วม (participant-role) ดังนั้น "now" อาจตีความหมายได้ว่า "เป็นเวลาที่คุณพูดกล่าวถ้อยออกมา และปรากฏคำว่า 'now' ร่วมด้วย" ช่วงเวลาที่กล่าวถ้อยหรือกล่าวเรื่องราวนี้เรียกว่า เวลาส่งสาร (coding time หรือ CT) และเรียกเวลาที่ได้รับความไว้วางใจว่าเวลารับสาร (receiving time หรือ RT) การใช้กาล ทำให้เกิดความซับซ้อนของตัวบ่งชี้ระยะเวลาเมื่อไม่ปรากฏวิเศษณ์แสดงเวลา หรือหน่วยคำแสดงเวลา Levinson, S. C. (1989) ยกตัวอย่างประโยคของ Fillmore, C. (1975)

(ก) This programme is being recorded today, Wednesday April 1st, to be relayed next Thursday.

(ข) I write "this" letter while chewing peyote.

(ค) This programme was recorded last Wednesday, April 1st, to be relayed today.

(ง) I wrote "this" letter while chewing peyote.

ตัวอย่างที่ (ก) และ (ข) จุดศูนย์กลางบ่งชี้ระยะอยู่ที่ผู้พูดและเวลาส่งสาร แต่ในตัวอย่างที่ (ค) และ (ง) จุดศูนย์กลางเปลี่ยนมาอยู่ที่ผู้รับสาร เวลาจึงเป็นเวลารับสาร

ลักษณะทางภาษาเป็นตัวกำหนดความเหมาะสมในการใช้เวลาส่งสาร หรือเวลารับสาร ตามสถานการณ์ ซึ่งเวลารับสารจะไม่เกิดขึ้นพร้อมกับเวลาส่งสาร เช่น ในภาษาละตินใช้อดีตกาล ในเหตุการณ์ ซึ่งรวมเวลาส่งสาร อดีตกาลสมบูรณ์ใช้ในเหตุการณ์ก่อนหน้าเวลาส่งสาร หรือ อาจกล่าวได้ว่าศูนย์กลางตัวบ่งชี้ระยะเลื่อนออกไปสู่นาคตามเวลารับสารของผู้รับสาร

คำแสดงการบ่งชี้ระยะ (deixis words) อย่าง "yesterday" "today" หรือ "tomorrow" ซึ่งไม่ใช่วันที่กำหนดในปฏิทิน แต่เป็นวันที่ต้องอ้างอิงถึงวันอื่นให้สัมพันธ์กัน ดังนั้นหากพูดว่า "วันพฤหัสบดี" อาจสามารถตีความได้ว่าหมายถึงวันพฤหัสบดีหน้า (หรือวันพฤหัสบดีอื่นที่ถัดไปอีกหลายสัปดาห์) ผู้พูดจึงควรใช้คำว่า "วันนี้" ("today") เป็นตัวกำหนดขอบเขตของเวลา ทั้งนี้แต่ละภาษามีการใช้คำศัพท์กำหนดวันที่ไม่ปรากฏในปฏิทินเช่นนี้ต่างกัน เช่น ภาษาอินเดียนแดง มีคำเรียกวาน 4 คำ ที่นอกเหนือจากคำว่า "วันนี้" ภาษาญี่ปุ่นมีการใช้คำที่มีความหมายถึง นับจากวันนี้ไปอีก 3 วัน และอีก 2 วันข้างหน้า ภาษาฮินดี (Hindi) ใช้คำศัพท์เดียวกันในการแสดงความหมายว่า "เมื่อวานนี้" กับ "พรุ่งนี้"

การใช้คำแสดงการบ่งชี้ระยะแสดงเวลากับระบบการบอกเวลาของแต่ละวัฒนธรรม และการใช้คำแสดงเวลาที่ไม่ปรากฏตามปฏิทิน ก่อให้เกิดความซับซ้อนในการใช้ภาษา เช่น การใช้คำ "next" กับชื่อวันที่ปรากฏตามปฏิทิน เกิดความกำกวมได้ วลี "next Thursday" สามารถอ้างอิงถึงวันพฤหัสบดีต่อมาจากสัปดาห์ที่ส่งสาร หรือหมายถึงวันพฤหัสบดีแรกโดยนับตามเวลาส่งสาร ความสับสนของวันเกิดจากการกำหนดขอบเขตของ "next Thursday" ถ้าวันที่กล่าวถ้อยออกมาเป็นวันจันทร์ วลี "พฤหัสบดีหน้า" จะหมายถึงวันพฤหัสบดีของสัปดาห์นี้ ซึ่งเป็นวันที่ถัดจากวันอังคาร พุธ หรือหมายถึงวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ถัดไป ทั้งนี้หากกำหนดว่าวันนี้เป็นวันศุกร์ และพรุ่งนี้เป็นวันเสาร์ "next Thursday" จะไม่เกิดความกำกวม เพราะจะมีความหมายเดียว คือ หมายถึงวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ถัดไป

นอกจากการใช้คำแสดงการบ่งชี้ระยะเวลาแล้ว กาลยังเป็นปัจจัยหลักที่แสดงให้เห็นว่าประโยคที่เมื่อกล่าวถ้อยออกมาแล้วนั้น มีความหมายตามปริบทว่าหมายถึงเวลาใด Lyons, J. (1977 as cited in Levinson, S. C., 1989) แบ่งกาลออกเป็น 2 ประเภท คือ กาลทางอภิภาษา (metalinguistic tense หรือเรียกว่า M-tense) ซึ่งต้องอาศัยตัวบ่งชี้ระยะเวลา และเวลาตามปริบทในการตีความ อาจเรียกได้ว่าเป็นภาษาที่ไม่มีการแสดงกาล และอีกประเภท คือ ภาษาแสดงกาล

(language's tense หรือเรียกว่า L-tense) ซึ่งทราบขอบเขตของเวลาได้จากการเติมวิภัตติปัจจัยของคำกริยา

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง มีความเกี่ยวพันระหว่างตำแหน่งที่สัมพันธ์กับจุดของเวลาที่กล่าวถ้อย ทั้งนี้ตำแหน่งที่ใช้ในการอ้างถึงวัตถุ สามารถทำได้ 2 วิธี คือ โดยการบรรยายหรือการตั้งชื่อ และโดยการกำหนดที่ตั้ง ดังนั้นตำแหน่งจึงสัมพันธ์กับวัตถุอื่น หรือการกำหนดจุดอ้างอิงดังตัวอย่าง

(ก) The station is two hundred yards from the cathedral.

(ข) Kabul lies at latitude 34 degrees, longitude 70 degrees.

นอกจากนี้ยังสามารถอ้างถึงตำแหน่งของผู้พูดตามช่วงเวลาที่สามารถได้ด้วย

(ค) It's two hundred yards away.

(ง) Kabul is four hundred miles West of here.

Levinson, S. C. (1989) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งในภาษาอังกฤษว่า ได้แก่ คำวิเศษณ์ "here" กับ "there" และสรรพนามระบุเฉพาะ "this" กับ "that"

คำวิเศษณ์ "here" กับ "there" มีความแตกต่างกันในแง่ของระยะใกล้หรือไกลจากตำแหน่งของผู้ส่งสาร แต่บางครั้ง "there" มีความหมายว่าอยู่ห่างจากผู้ส่งสารในช่วงเวลาส่งสาร กลับมีความหมายว่าใกล้ผู้รับสารเมื่ออยู่ในเวลารับสาร ดังนั้นในประโยค "How are things "there?" จึงไม่ได้หมายความว่า สิ่งของนั้นอยู่ห่างจากผู้ส่งสารเท่าไร แต่จะมีความหมายว่าอยู่ห่างจากตัวผู้รับสารแค่ไหน ส่วนคำสรรพนามระบุเฉพาะสามารถตีความในแง่ของระยะใกล้-ไกล ว่า "this" หมายถึง สิ่งของที่มีอยู่ใกล้กับตำแหน่งของผู้ส่งสาร ในระยะเวลาส่งสาร (CT) และ "that" หมายถึง สิ่งของที่อยู่ไกลจากตำแหน่งของผู้ส่งสารในระยะเวลาที่ส่งสาร (CT)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ระยะสรรพนามบุรุษที่ 3 และคำกำกับนามชี้เฉพาะเป็นการชี้เฉพาะ จากตัวอย่างของ Lyons, J. ที่ว่า "this x" มีความหมายคล้ายกับการใช้คำวิเศษณ์ "here" ในขณะที่ "the x" มีคุณสมบัติแตกต่าง กล่าวคือ "this x" มีคุณสมบัติ [+ proximal] "that x" มีคุณสมบัติ [-proximal] และ "the x" ไม่ได้ระบุคุณสมบัติ โดยจัดว่าเป็นตัวบ่งชี้ระยะที่เป็นกลาง

ตัวกำหนดระบุเฉพาะ (demonstrative determiners) ที่ไม่ใช่ตัวบ่งชี้ระยะ แต่สามารถนำมาใช้กำหนดระยะได้ เช่น คำแสดงพื้นผิว (surface) คำแสดงระยะ (spaces) คำแสดงลักษณะห่อหุ้ม (enclosures) คำแสดงการบรรจุ (containers) คำแสดงตำแหน่งด้านหน้า-หลัง-บน-ข้างของสิ่งของ เช่น "This side of the box." มีความหมายว่า ด้านหน้าของกล่องเป็นส่วนที่ใกล้กับตำแหน่งของผู้ส่งสารในระยะเวลาที่ส่งสาร (CT) แต่ "This side of the tree." มีความหมายถึงบริเวณของต้นไม้ที่สามารถมองเห็นได้จากจุดที่ผู้พูดกล่าวถ้อยออกมาในเวลาส่งสาร

ความซับซ้อนของตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งจะปรากฏเมื่อผู้ส่งสารกำลังเคลื่อนที่ จึงอาจจะต้องใช้คำบอกเวลาในการอ้างถึงตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ดังตัวอย่าง

(ก) I first heard that ominous rattle ten miles ago.

(ข) There's a good fast food joint just ten minutes from here.

อย่างไรก็ตามตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งต้องมีการระบุตำแหน่งของผู้ส่งสารในช่วงเวลาส่งสาร กล่าวคือ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งจะรวมตัวบ่งชี้ระยะเวลาในการสื่อสารเสมอ แต่ตัวบ่งชี้ระยะเวลาไม่จำเป็นต้องมีตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งร่วมด้วย

ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร

Levinson, S. C. (1989) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสารว่า เป็นตัวบ่งชี้ระยะที่เกี่ยวกับการใช้คำในถ้อยความเพื่ออ้างถึงสัมพันธสารบางส่วนที่อยู่ในถ้อยความนั้น นอกจากนี้ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสารยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตัวบทอีกด้วย เช่น คำว่า "anyway" เป็นตัวบ่งชี้ว่าถ้อยความที่ตามมานั้นไม่ได้ต่อเนื่องกับข้อความก่อนหน้านั้น ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสารนี้แตกต่างจากการอ้างถึง เพราะเป็นสิ่งที่เกิดเฉพาะในระดับสัมพันธสารของถ้อยคำเท่านั้น

ในภาษาอังกฤษปรากฏใช้คำ และวลีเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยความที่ปรากฏก่อนหน้านี้ เช่น "but" "therefore" "in conclusion" "to the contrary" "still" "however" "anyway" "well" "besides" "actually" "all in all" "so" "after all" ฯลฯ คำเหล่านี้ใช้แสดงว่าถ้อยความที่ปรากฏตามมานั้น มีความต่อเนื่องกับบางส่วนของสัมพันธสารก่อนหน้านั้น แต่ในบางภาษาปรากฏใช้หน่วยคำที่แสดงให้เห็นว่าเป็นโครงเรื่องสำคัญ (main story line) ที่เรียกว่า ตัวบ่งชี้หัวข้อ (topic markers) อันเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภายในประโยคที่ประกอบด้วยส่วนของข้อมูลเก่า (given หรือหัวข้อ (topic)) กับส่วนของข้อมูลใหม่ (new หรือส่วนขยาย (comment)) หน้าที่หลักของตัวบ่งชี้หัวข้อนั้นสัมพันธ์กับถ้อยความกับหัวข้อที่ปรากฏใน สัมพันธสารก่อนหน้านี้ การเคลื่อนไป

ทางซ้าย (left-dislocate) ในประโยคภาษาอังกฤษจึงเป็นการแสดงหัวเรื่องโดยการย้ายไปยังตำแหน่งต้นประโยค ดังตัวอย่าง

(ก) That blouse, it's simply stunning.

(ข) Vera, is she coming down then?

ขอบเขตของตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารมีตั้งแต่รูปอ้างตาม (anaphora) ไปจนถึงโครงสร้างหัวข้อกับส่วนขยาย (topic-comment)

นอกจากนี้ Levinson, S. C. ยังกล่าวว่า ตัวบ่งชี้ระยะเวลาสามารถนำมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารได้ เช่น การใช้ว่า "last week" กับ "next Thursday" ในการบ่งชี้ถึงเวลาเมื่อกล่าวถึงเวลาในสัมพันธ์สาร ก็สามารถใช้ว่า "in the last paragraph" และ "in the next Chapter" การใช้ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งก็เช่นเดียวกัน การใช้ "this" ในการอ้างถึงส่วนของสัมพันธ์สารที่กำลังจะปรากฏ และใช้ "that" อ้างถึงส่วนที่ปรากฏก่อนหน้านี้

ตัวบ่งชี้ระยะสังคม

ตัวบ่งชี้ระยะสังคมนั้น Levinson, S. C. กล่าวว่า การใช้ภาษาขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม สังเกตได้จากโครงสร้างภาษาที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของสมาชิกในสังคมหรือความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกัน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมกับสิ่งที่ถูกอ้างตามแนวคิดของ Levinson, S. C. จึงแบ่งตัวบ่งชี้ระยะสังคมออกเป็นตัวบ่งชี้ตามความสัมพันธ์ (relational) และตัวบ่งชี้อำนาจ (absolute) โดยตัวบ่งชี้ระยะสังคมสามารถแจกแจงตามความหลากหลายของความสัมพันธ์ ดังนี้

(ก) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับสิ่งที่อ้างถึง เช่น การใช้คำอ้างถึงแสดงระดับเกียรติยศในภาษา

(ข) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร เช่น การใช้คำเรียกขานบุรุษที่ 2 แสดงเกียรติยศในภาษา

(ค) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับบุคคลที่ 3 เช่น การใช้คำเรียกขานบุรุษที่ 3 แสดงเกียรติยศในภาษา

(ง) ความสัมพันธ์ของผู้ส่งสารกับสถานการณ์การสื่อสาร เช่น การเลือกใช้ระดับภาษาที่เป็นทางการ

การใช้ระดับเกียรติยศในภาษา (honorifics) ในกรณีนี้ (ก) - (ค) มีความเกี่ยวข้องกับระดับความสัมพันธ์หรือความเคารพ นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์อื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ (kinship relations) ความสัมพันธ์ที่แบ่งตามเผ่าต่าง ๆ (totemic relations) ความเป็นกลุ่มเดียวกัน (clan membership) ซึ่งสามารถพบได้ในระบบความสัมพันธ์ในสังคม ศูนย์กลางการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสังคมจะยึดจากตัวผู้ส่งสารว่ามีสถานะภาพใดในสังคม และมีความสัมพันธ์กับคู่สื่อสาร และสถานการณ์การสื่อสารเป็นเช่นไร

หลักการอ้างอิงของผู้พูดจะกำหนดวิธีการสื่อสาร โดยใช้คำและหน่วยคำที่สอดคล้องกับตัวผู้ส่งสาร ซึ่งจะเห็นได้จากการเลือกใช้คำที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มชนชั้น เช่น การใช้คำว่า "residence" แทนคำว่า "home" การใช้คำว่า "dine" แทนคำว่า "eat" หรือ "eat a meal" การใช้คำว่า "lady" แทนคำว่า "woman" เป็นต้น นอกจากนี้การใช้อ้างอิงผู้รับสารยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ และทัศนคติที่ผู้ส่งสารมีต่อ ผู้รับสารอีกด้วย

การใช้คำเรียกขานแสดงเกียรติยศในภาษา (Addressee honorifics) ทำให้เกิดการเลือกใช้คำศัพท์ หรือรูปเสริมในภาษาขวา การใช้หน่วยคำในภาษาญี่ปุ่น การใช้อ่อนภาคหรือหน่วยคำเติมในภาษาทามิล (Tamil) การใช้หน่วยเสียงในระบบเสียงในภาษาบาสก์ (Basque) การใช้สัมพันธ์ลักษณะในภาษาเซลดัล (Tzeltal) และการผสมผสานแต่ละวิธีร่วมกันในภาษาขวา ภาษาญี่ปุ่น ภาษามาตูรีส (Madurese) และภาษาเกาหลี่

ส่วนตัวบ่งชี้ระยะสังคมที่แสดงอำนาจ (absolute) เช่น การใช้คำลงท้าย "ครับ" ของผู้พูดที่เป็นผู้ชาย และคำว่า "ค่ะ" ของผู้พูดที่เป็นผู้หญิงในระดับภาษาสุภาพในภาษาไทย ลักษณะการใช้ภาษาเช่นนี้เป็นการแสดงอำนาจของผู้ส่งสาร (authorized speakers) ในขณะที่บางภาษามีการใช้รูปภาษาที่แสดงอำนาจของผู้รับสาร (authorized recipients) เช่น การใช้คำนำหน้าชื่อ หรือคำแสดงตำแหน่ง อย่าง "Your Honour" หรือ "Mr. President" เป็นต้น

ตัวบ่งชี้ระยะสังคมเกี่ยวเนื่องกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ หรือการกำหนดความหมายในโครงสร้างทางภาษาตามบริบททางสังคม ในขณะที่นักภาษาศาสตร์สังคมสนใจเกี่ยวกับการใช้ภาษาในขั้นต้น

Thomas, J. (1995) กล่าวถึงความหมายของตัวบ่งชี้ระยะว่า ต้องอาศัยจากบริบทของถ้อยความในการตีความ โดยมีรูปคำแสดงการบ่งชี้ (deictic expressions) เช่น คำบ่งชี้ระยะตำแหน่ง (place deictics) อย่าง "here" "there" "this" และ "that" คำเหล่านี้จะมีความหมายต่อเมื่อผู้ฟังรู้ว่าผู้พูดอยู่ที่ไหน หรือมีการชี้บ่งอะไร เช่นเดียวกับคำบ่งชี้เวลา (time deictics) เช่น "yesterday" "tomorrow" และ "now" จะมีความหมายก็ต่อเมื่อรู้ว่าคำเหล่านั้นกล่าวถ้อยออกมา

เมื่อไหร่ คำแสดงการบ่งชี้ระยะประเภทที่เรียกว่า ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ (person deictics) เช่น "I" "he" "you" ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร (discourse deictics) เช่น "the former" "the latter" และ ตัวบ่งชี้ระยะสังคม (social deictics) เช่น "Madam" "Your Grace" เหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้พูดและผู้ฟัง แต่การใช้ตัวบ่งชี้ระยะนี้ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความหมายที่ใช้อ้างถึง เมื่อตัวบ่งชี้ระยะนั้นไม่อยู่ในบริบทของถ้อยความ Thomas, J. ยกตัวอย่างถ้อยความตัวอย่างที่ตัดออกมาจากนิยายสืบสวนของ Colin Dexter (1987) เรื่อง *The secret of annexe 3* โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ชายคนหนึ่งพบจดหมายในกระเป๋าถือของภรรยาของเขา ในจดหมายเขียนให้เธอไปพบคนเขียนจดหมายตอนมีอาหารกลางวันในวันจันทร์นี้

... Suddenly the thought struck him: how long had the letter been in her bag? There was no date on the letter – no way at all of telling which particular Monday was meant. Had it been *last* Monday? There was no way he could be certain about things; and yet he had the strong conviction that the latter, presumably addressed to her at work, had been received only a day or so previously.

จากถ้อยความนี้แม้ว่าจะไม่ได้ตัดรายละเอียดเรื่องเวลาและสถานที่ออกไปก็ตาม ก็เป็นเรื่องยากที่จะรู้ว่าสรรพนามบุรุษที่ 3 ("he" "she" "it" "they") ที่ปรากฏในจดหมายอ้างถึงใคร เพราะความเป็นไปได้ของผู้ที่จะใช้อ้างถึงมีอย่างไม่จำกัด นั่นคือ สามารถอ้างถึงใครก็ได้

Thomas, J. กล่าวถึง ระบบการใช้คำสรรพนามในภาษาอังกฤษว่า เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลวัตของวัจนปฏิบัติศาสตร์กับไวยากรณ์ การเลือกใช้คำสรรพนามสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ ตามข้อจำกัดทางไวยากรณ์ และสังคม (การใช้ภาษา) ความแตกต่างของการเลือกใช้คำสรรพนามที่ต่างกันเห็นได้จากการอ้างถึงเกี่ยวกับสัตว์ หากเราต้องการอ้างถึงคนเราจะเลือกใช้คำสรรพนามระบุเพศ ซึ่งตามทางไวยากรณ์จะใช้ "he" "him" หรือ "his" แทนการอ้างถึงผู้ชาย และใช้ "she" "her" หรือ "hers" ในการอ้างถึงผู้หญิง ดังนี้

No, Peter is her son – her husband's name is John.

แต่จะไม่ใช่ว่า

No, Peter is her son – his/ its husband's name is John.

อย่างไรก็ตามการใช้สรรพนามไม่ระบุเพศกับคนก็มีข้อยกเว้นเมื่อกล่าวอ้างถึงทารกในครรภ์หรือเด็กเล็ก ๆ โดยการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 3 ว่า "it" แม้ว่าจะรู้ว่าเป็นทารกเพศใด จากตัวอย่างเรื่อง The daughters of Cain ของ Colin Dexter (1994 as cited in Thomas, J., 1995)

...He's unlikely to have died unbaptised, is he? I mean every infant was done in "those" days, wasn't it?

ในการกล่าวคำอาลัยหน้าหลุมศพของ Captain Bobby จากนิยายเรื่อง The blue afternoon ของ William Boys (1993 as cited in Thomas, J., 1995) ที่อ้างถึงผู้ตายโดยการใช้คำสรรพนามทั้ง "him" และ "it" เพื่อแสดงความเคารพผู้ตาย

...Chief of police Captain Bobby has brought the surgeon Carriscant to examine the body of a murdered soldier:

Carriscant slihered down the grassy bank behind Bobby who was handed a hooded lantern by one of the soldiers.

'It's under the bridge,' Bobby said flatly ...

The body of the man had been propped against stone supports of the bridge's first arch, almost as if had sat down "there" for a rest and had fallen into a doze. It still had trousers and boots ...

'Found at midnight,' Bobby said, his voice reverberating beneath the vault of the bridge. 'He was on furlough ...'

นอกจากตัวอย่างข้างต้นนี้ ในบางครั้งการใช้สรรพนามในกลุ่มรกร่วมเพศชายอาจกล่าวถึงคนในกลุ่มคนอื่น โดยใช้สรรพนามว่า "she" เมื่อผู้พูดกำลังพูดถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การเลือกใช้คำสรรพนามในภาษาอังกฤษเต็มไปด้วยข้อจำกัดทางไวยากรณ์ และเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการแสดงความรู้สึกดูหมิ่นหรือเหยียดหยามต่อหน้าหลุมศพของผู้เสียชีวิต

ระดับความเปลี่ยนแปลงในการใช้สรรพนามพบได้จากการที่เราพูดถึงแมลง ที่ปกติมักใช้สรรพนามที่ไม่ระบุเพศ เป็นเรื่องแปลกหากจะใช้คำสรรพนาม "she" ในการอ้างถึงผึ้ง แม้ว่าคนเลี้ยงผึ้งจะรู้เพศของมันก็ตาม ในอาณาจักรที่กว้างใหญ่ระหว่างมนุษย์และแมลง รวมถึงสัตว์เลี้ยง

ลูกด้วยนมอื่น ๆ เราต้องพิจารณาการเลือกใช้สรรพนาม (ทั้งตามหลักเกณฑ์ไวยากรณ์ และตามความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์) ตัวอย่างเปรียบเทียบการใช้สรรพนามเรียกวัว (ซึ่งโดยนิยามคำศัพท์ "cow" หมายถึงวัวตัวเมีย)

The newsreader was referring to a cow, which had set off an IRA booby trap bomb. But the device was triggered by a cow when it walked onto the trip mechanism.

This extract was taken from a BBC Radio 4 'soap opera'. The speaker is a farmer: It's the new heifer, she's kicked off her clusters and got her legs tangled...

ด้วยข้อจำกัดทางไวยากรณ์จึงมีความเป็นไปได้ที่จะอ้างถึงสัตว์ที่จัดว่าเป็นสัตว์ชั้นสูง โดยการใช้สรรพนามระบุเพศ หรือใช้สรรพนามไม่ระบุเพศอย่าง "it" ความหลากหลายของปัจจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์กำหนดให้ต้องเลือกใช้คำสรรพนาม ข้อสังเกตหนึ่งที่พบได้มากที่สุดคือ ไม่ว่าผู้พูดจะรู้หรือไม่รู้เพศของสัตว์ก็ตาม (ในกรณีของวัว แม้ไม่ได้เป็นคนเลี้ยงสัตว์ก็สามารถแยกเพศได้ ในขณะที่สัตว์ประเภทอื่นอย่างแมวเป็นเรื่องยากที่จะระบุเพศได้) ปัจจัยรองลงมาคือ ความชำนาญเป็นเรื่องไม่ปกติที่จะได้ยินคนที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องสัตว์ อาทิ เกษตรกร คนเลี้ยงสัตว์ สัตวแพทย์ ใช้คำอื่นมากกว่าการใช้คำสรรพนามระบุเพศ โดยการเรียกเป็นกลุ่ม หรือฝูง เจ้าของสัตว์เลี้ยงหรือคนที่มีอารมณ์อ่อนไหวที่มักจะปฏิบัติตนกับสัตว์เช่นเพื่อนมนุษย์ แม้แต่คนที่ไม่ชอบสัตว์ (หรือเด็กเล็ก ๆ) จะไม่ใช้สรรพนาม "it" ในการเรียกสัตว์เลี้ยง เพื่อแสดงความสุภาพ ต่อหน้าเจ้าของ (หรือพ่อแม่) ตัวอย่างที่แสดงนี้มีการใช้สรรพนาม "he" ในการอ้างถึงสุนัขซึ่งเป็นรูปร่าง เจตนา ก็เพื่อให้รู้ว่กล่าวถึงสัตว์ประเภทไหน รวกับว่าเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง

Notices in public car park in the Lake District in summer. The signs have a picture of a dog shut in a car on a hot day:

He may be dead by the time you get back.

จากตัวอย่างความเป็นพลวัตระหว่างไวยากรณ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ของ Thomas, J. แสดงให้เห็นถึงผลที่มีต่อการเลือกใช้คำสรรพนาม กล่าวคือ ลักษณะทางไวยากรณ์ในภาษาถูกใช้เป็นตัวกำหนดว่าควรจะใช้สรรพนามรูปใด ในขณะที่ปัจจัยที่หลากหลายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

(ด้านการรับรู้ การคิด ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล) มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้คำสรรพนาม

Foley, W. (1997) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะสังคมว่า เป็นการใช้รูปทางภาษาแสดงความสัมพันธ์ของสถานะทางสังคม ในระหว่างที่มีการสื่อสารซึ่งอาจเป็นทั้งผู้ส่งสาร ผู้รับสาร หรือแม้กระทั่งผู้ที่เห็นเหตุการณ์ การแบ่งสถานะทางสังคมต่างจากการแบ่งลักษณะทางเพศ ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมกว่า รูปการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสังคมจะต้องพึงพาบริบท และค่านิยมในสังคมมากกว่า เช่น การใช้คำว่า "madam" เรียกขานผู้หญิงคนหนึ่ง เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงคนนั้นมีสถานะที่สูงกว่าผู้พูด จึงไม่ได้มีความหมายเพียงแค่บ่งบอกเพศของผู้ที่ถูกเรียกเท่านั้น

การใช้ตัวบ่งชี้ระยะสังคมเป็นวิธีการแสดงถึงบทบาททางสังคมผ่านการใช้ภาษา โดยรู้ได้จากการใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 ซึ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ รูปสรรพนามบุรุษที่ 2 ที่แสดงความไม่เป็นทางการ มีความสนิทสนม โดยใช้เรียกคู่สื่อสารที่มีสถานะทางสังคม และอำนาจที่มากกว่า ซึ่งเรียกว่าภาษา T ส่วนอีกประเภทได้แก่ภาษา V ซึ่งใช้เรียกคู่สื่อสารที่มี สถานะทางสังคม และอำนาจที่ต่ำกว่า รวมถึงใช้เป็นรูปภาษาที่แสดงให้เห็นถึงความห่างเหิน ไม่ใช่พวกเดียวกัน การแบ่งหมวดทางสังคม นอกจากจะใช้ตำแหน่ง และอำนาจแล้ว ยังสามารถใช้อายุและความสัมพันธ์ฉันท์เครือญาติเป็นเกณฑ์ได้อีกด้วย

การแบ่งชนิดของตัวบ่งชี้ระยะสังคมที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ การใช้สรรพนามแสดงสถานะภาพ T/ V โดย T มาจากคำว่า "tu" ในภาษาละติน ใช้ในกรณีที่ไม่เป็นทางการแสดงความสนิทสนม ส่วน V มาจากคำว่า "vos" ในภาษาละติน ใช้ในบริบทที่เป็นทางการแสดงความสุภาพ ทั้งนี้รูปภาษา V ที่โดยปกติแล้วใช้แสดงความเป็นพหูพจน์ของสรรพนามที่ 2 ในภาษาฝรั่งเศส และสรรพนามบุรุษที่ 3 ในภาษาเยอรมัน แต่ถูกนำมาใช้เรียกสรรพนามบุรุษที่ 2 เอกพจน์เพื่อแสดงระยะระหว่างคู่สนทนาบ่งบอกถึงความเคารพ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ไม่มีความแตกต่างในการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 2 ในการเรียกขาน แต่มีวิธีการใช้ระบบสรรพนามเรียกขานที่ต่างออกไป นั่นคือ การใช้คำนำหน้าและชื่อ (title and name) การใช้ชื่อ (first name) เทียบได้กับการใช้ระบบสรรพนาม T และการใช้คำนำหน้าชื่อร่วมกับนามสกุล (title plus last name) เทียบได้กับการใช้ระบบสรรพนาม V

แม้ว่าการใช้ชื่อจริง และการใช้คำนำหน้าชื่อร่วมกับนามสกุลจะเป็นรูปแบบคำเรียกขานที่พบในภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน แต่ทว่ายังมีรายละเอียดอื่น ๆ ที่ใช้ในการเรียกขานอีก เช่น การใช้คำว่า "Doctor" "Professor" "Captain" "Mister" และ "Madam" ซึ่งเป็นการเรียกขานโดยใช้อาชีพหรือสถานะที่สูงกว่า รวมถึงใช้ในกรณีที่ไม่รู้จักนามสกุล ดังนั้นระยะทางสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

คำนำหน้าชื่อโดยทั่วไปแล้วไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นพวกเดียวกัน ในขณะที่การเรียกชื่อกลับแสดงให้เห็นถึงความเป็นปึกแผ่น ความเป็นพวกเดียวกันมากกว่า ดังนั้นเพื่อนที่สนิทกันมาก ๆ จึงมักเรียกกันโดยใช้ชื่อเล่น รวมถึงการใช้ "sweetheart" "honey" "darling" เป็นต้น เป็นรูปแบบการใช้คำเรียกขานเฉพาะ

Finegan, E. (1999) กล่าวถึง ตัวบ่งชี้ระยะว่า มีความสัมพันธ์กับทิศทางหรือตำแหน่งของเหตุการณ์หรือสิ่งที่มีอยู่จริงบนโลก Finegan, E. แบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะตามลักษณะทางความหมายออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ตัวบ่งชี้ระยะใช้บุรุษสรรพนามเป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ เมื่อเราใช้สรรพนาม เราได้กำหนดต่อความเชื่อสรรพนามมีความเกี่ยวข้องกับตนเอง คู่สนทนา และบุคคลที่ 3 แต่สรรพนามไม่ได้เป็นเครื่องมือชนิดเดียวที่ใช้แสดงตัวบ่งชี้ระยะเสมอไป นามวลี 'this person' จากประโยค "You may enjoy scary roller-coaster rides, but this person does n't care for them at all." สามารถใช้อ้างถึงตัวผู้พูดได้ หากผู้พูดต้องการแสดงความชัดเจนว่าถูกรบกวนหรือได้รับการดูแล หรือเมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับราชวงศ์ตามธรรมเนียมปฏิบัติแล้ว จะต้องใช้นามวลี "Your Highness" ในการเรียกขาน เช่น "Would Your Highness like some fried oysters?" ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษจึงไม่ได้มีเพียงสรรพนาม แต่อย่างไรก็ตามสรรพนามเป็นรูปภาษาที่ใช้แสดงการบ่งชี้ระยะบุรุษที่พบใช้มากที่สุด

ในบางภาษาตัวบ่งชี้ระยะบุรุษนอกจากจะใช้แสดงความแตกต่างเรื่องเพศและจำนวนแล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงสถานะทางสังคมของผู้ที่ถูกอ้างถึงด้วย ดังเช่นที่ปรากฏในภาษาญี่ปุ่น ภาษาไทย และภาษาเกาหลี ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษแสดงความสัมพันธ์ทางสังคมของคู่สนทนา ตัวบ่งชี้ในลักษณะนี้เรียกว่า ตัวบ่งชี้ระยะสังคม

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษมีลักษณะที่เหลื่อมล้ำกันระหว่างบุรุษ เพศ พจน์และความสัมพันธ์ทางสังคม อย่างไรก็ตามลักษณะพื้นฐานของตัวบ่งชี้ระยะจะแบ่งระหว่างสรรพนามบุรุษที่ 1 และสรรพนามบุรุษที่ 2 ของระบบตัวบ่งชี้ระยะในภาษา

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งใช้แสดงทิศทาง หรือสถานที่ในการอ้างถึงโดยใช้ตัวภาษา ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งที่คุ้นเคยกันดี ได้แก่ คำระบุเฉพาะ อย่าง "this" "that" และคำวิเศษณ์ อย่าง "here" "there" นอกจากคำระบุเฉพาะและคำวิเศษณ์บอกสถานที่แล้ว การใช้คำกริยา "go" และ "come" หรือ "bring" และ "take" สามารถใช้แสดงทิศทางได้เช่นกัน การใช้ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ใช้แสดงความหมายว่า "ใกล้ผู้พูด" "ค่อนข้างไกลจากผู้พูด" และ "ไกลจากผู้พูด"
2. ใช้แสดงความหมายว่า "ใกล้ผู้พูด" "ใกล้ผู้ฟัง" และ "อยู่ห่างจากทั้งผู้พูดและผู้ฟัง"

ภาษามีคำระบุเฉพาะตั้งแต่ 2 ถึง 30 คำที่แตกต่างกัน แต่คำระบุเฉพาะจะอิงจากจุดของผู้พูดเป็นหลัก

ตัวบ่งชี้ระยะเวลา

ทุกภาษามีคำหรือวลีที่ใช้บอกเวลา เช่น ภาษาอังกฤษมีคำว่า "before" "last year" "tomorrow" "now" และ "this evening" ในบางภาษาจะแสดงเวลาผ่านการใช้กาลที่มีการผันคำกริยา โดยใช้หน่วยคำเติม (affixes) หรือหน่วยคำอิสระ (independent morpheme) ในภาษาจีนใช้ตัวบ่งชี้ระยะเวลาร่วมกับคำคุณศัพท์ ในการตีความว่าเป็นอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคตจึงต้องอาศัยบริบท

xià yǔ
down rain
'It was/ is/will be raining.'

ภาษาที่ไม่มีการกำหนดกาลที่คำกริยา ภาษานั้นจะใช้การณลักษณะ (aspect) เป็นตัวกำหนด การณลักษณะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวบ่งชี้ระยะเวลา แต่ใช้อ้างถึงเมื่อพิจารณาถึงการกระทำหรือสภาพ แต่กาลไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ระยะเวลาชนิดเดียว แม้ว่าจะพบได้บ่อยในภาษา การอ้างอิงพื้นฐานของกาล คือ ช่วงระยะเวลาที่ถ้อยความนั้นถูกกล่าวออกมา หากเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นก่อนการกล่าวถ้อย จัดว่าเป็นอดีต และเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นหลังจากการกล่าวถ้อยจัดว่าเป็นอนาคต

Finegan, E. สรุปว่าตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในประโยคสามารถเป็นทั้งหน่วยคำไม่อิสระที่ใช้ผันในคำกริยาเพื่อแสดงกาล เป็นหน่วยคำอิสระ เป็นคำไวยากรณ์ (function words) อย่างคำสรรพนาม คำระบุเฉพาะ และเป็นคำเนื้อหา (content words) อย่าง "here" และ "bring" ความหมายของ ตัวบ่งชี้ระยะไม่ได้ขึ้นอยู่กับความหมายที่กำกับ แต่ขึ้นอยู่กับการใช้ตัวบ่งชี้ระยะของทุกภาษา เช่นเดียวกันตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งที่แสดงจุดที่ใกล้ที่สุดจะเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้พูด จุดถัดไปที่อ้างถึงจะอิงกับตำแหน่งของผู้ฟัง

Kramsch, C. (2000) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะสังคมว่า เป็นสิ่งที่ใช้แสดงสถานะภาพทางสังคมของผู้ใช้ภาษา นอกเหนือไปจากการทำหน้าที่แสดงเวลาและสถานที่ของผู้ส่งสาร การใช้คำว่า "vous" กับ "tu" ในภาษาฝรั่งเศส "Sie" กับ "du" ในภาษาเยอรมัน เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงอำนาจหรือความเป็นพวกเดียวกัน และความห่างเหินหรือความสนิทสนม ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า "you" แสดงความห่างเหิน และใช้ "thou" แสดงความสนิทสนม ทว่าในปัจจุบันใช้เพียงคำว่า "you" แต่ภาษาอังกฤษมีการใช้รูปภาษาเรียกขานอื่นที่แสดงสถานะภาพทางสังคม อย่างการเรียกชื่อ (Bill) การเรียกชื่อและนามสกุล (Bill X) การใช้คำนำหน้าชื่อกับนามสกุล (Mister X) การใช้คำเรียกตำแหน่งกับนามสกุล (Professor X) เป็นต้น ทั้งนี้รูปการใช้คำเรียกขานในภาษาอังกฤษมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้คำว่า "vous" ในภาษาฝรั่งเศสที่ใช้พูดระหว่างพ่อแม่ และระหว่างพ่อแม่กับลูกของคนที่อยู่ในสังคมชั้นสูง ซึ่งนอกจากจะเป็นการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสังคมแล้ว ยังแสดงให้เห็นวัยของผู้ใช้ภาษา เช่นเดียวกับการใช้คำว่า "tu" หรือ "Du" ที่พบในกลุ่มนักเรียน หรือในกลุ่มวัยรุ่นชาวฝรั่งเศสและชาวเยอรมัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการใช้คำเรียกขานที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องความเสมอภาค และความเป็นประชาธิปไตย เช่นเดียวกับการใช้คำเรียกขานในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา

ตัวบ่งชี้ระยะเป็นรูปร่างที่ผูกติดกับบริบทของผู้พูด โดยทั่วไปตัวบ่งชี้ระยะมีลักษณะที่แตกต่างกัน คือ ตัวบ่งชี้ระยะที่ใกล้ตัวผู้พูด (near speaker or proximal terms) กับตัวบ่งชี้ระยะที่ห่างตัวผู้พูด (away from speaker or distal terms) การแสดงระยะเช่นนี้กำหนดจากตำแหน่งของผู้พูด หรือที่เรียกว่าศูนย์กลางตัวบ่งชี้ระยะ (deictic center) ดังนั้นการตีความคำ "now" จึงเป็นที่เข้าใจว่าหมายถึง จุดหรือเวลาที่ผู้พูดกล่าวถือเป็นศูนย์กลางที่อ้างอิง ตัวบ่งชี้ระยะแสดงระยะห่างจากตัวผู้พูดในบางภาษา อาจจำแนกออกเป็นระยะที่ใกล้ผู้รับสาร (near addressee) และห่างจากทั้งผู้พูดและผู้รับสาร (away from both speaker and addressee) เช่น การแปลสรรพนาม "that" เป็นภาษาญี่ปุ่น จึงมีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ หากใช้ "sore" จะมีความหมายว่าใกล้ตัวผู้รับสาร หากใช้ "are" จะมีความหมายว่าห่างจากทั้งผู้พูดและผู้รับสาร และหากใช้ "kore" จะมีความหมายว่าใกล้ตัวผู้พูด

Yule, G. (2000) แบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษแบ่งได้ 3 ชนิดตามการใช้สรรพนาม คือ บุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ในหลายภาษา มีการแบ่งตัวบ่งชี้ระยะบุรุษออกเป็นผู้พูด ผู้รับสาร และความสัมพันธ์ตามสถานะทางสังคม เช่น ผู้รับสารที่มีสถานะทางสังคมสูงกว่ากับผู้รับสารที่มีสถานะทางสังคมต่ำกว่าผู้พูด โดยใช้ภาษาแสดงระดับเกียรติยศ (honorifics) ซึ่งเป็นรูปบ่งชี้เกี่ยวกับความต่างทางสังคมที่ผู้พูดใช้

แสดงความสุภาพ และแสดงความเคารพต่อผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ทั้งนี้การใช้รูปบ่งชี้ดังกล่าวในบางครั้งจะถูกจัดว่าเป็นการใช้ตัวบ่งชี้ระยะแสดงสถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคมที่เกี่ยวกับตัวบ่งชี้ระยะบุรุษในบางภาษาสามารถแบ่งรูปบ่งชี้ว่าใช้แสดงความสนิทสนม (familiar) หรือไม่สนิทสนม (non-familiar) การเลือกใช้รูปบ่งชี้จึงอยู่ที่มุมมองความสัมพันธ์ของผู้พูดที่มีต่อผู้รับสาร ในภาษาสเปนการเลือกใช้รูปบ่งชี้แสดงสถานภาพทางสังคมจะพิจารณาจากอายุมากกว่าสถานภาพทางการเงิน (economic status) เช่น นักธุรกิจหญิงที่มีอายุน้อย แต่มีสถานะทางการเงินดีกว่าสนทนากับแม่บ้านที่มีสูงวัยกว่า แต่มีสถานะทางการเงินด้อยกว่า นักธุรกิจหญิงเลือกใช้รูป "Usted" อันเป็นการแสดงถึงความเคารพ เมื่อกล่าวถึงแม่บ้านและแม่บ้านที่สูงวัยกว่าเลือกใช้รูป "tú" ในการกล่าวถึงนักธุรกิจหญิง

รูปบ่งชี้ที่ใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 และสรรพนามบุรุษที่ 2 มีความสำคัญในสถานการณ์การสื่อสารโดยตรง ส่วนตัวบ่งชี้ระยะที่ใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เป็นรูปบ่งชี้เป็นการใช้รูปบ่งชี้ระยะบุรุษที่แสดงระยะห่างออกไป นอกจากนี้การใช้รูปบ่งชี้สรรพนามบุรุษที่ 3 แทนสรรพนามบุรุษที่ 2 ยังแสดงให้เห็นถึงความไม่สนิทสนมระหว่างคู่สนทนา ซึ่งในภาษาอังกฤษปรากฏใช้เพื่อกล่าวประชดประชัน หรือแสดงความขบขัน

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งสัมพันธ์กับตำแหน่งของบุคคล หรือสิ่งของที่ถูกบ่งชี้ ปัจจุบันภาษาอังกฤษใช้รูปบ่งชี้ระยะแสดงตำแหน่งที่แตกต่างกันเพียง 2 คำ คือ "here" กับ "there" แต่ในอดีตพบการใช้กลุ่มบ่งชี้ระยะตำแหน่งในบางถ้อยความ และในภาษาถิ่น เช่น การใช้ "yonder" แสดงระยะที่ห่างจากตัวผู้พูด "hither" ในความหมายว่า "this place" และใช้ "thence" ในความหมายว่า "from that place" ซึ่งคำว่า "hither" และ "thence" เป็นคำวิเศษณ์ที่มีความหมายรวมถึงการเคลื่อนเข้าหา หรือออกจากตัวผู้พูด คำกริยาบางคำ เช่น "come" และ "go" มีความหมายบ่งชี้ระยะว่าเป็นการเคลื่อนที่สู่ตัวผู้พูด เช่น ในประโยค "Come to bed!" หรือเคลื่อนที่ออกจากผู้พูด เช่น ในประโยค "Go to bed!"

Yule, G. กล่าวถึงสิ่งสำคัญในการพิจารณาตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง คือ ตำแหน่งในมิติของผู้พูดที่จะต้องคงที่ ผู้พูดที่อยู่ห่างจากตำแหน่งที่ตั้งของบ้านของตน มักใช้คำว่า "here" ในความหมายถึง ลักษณะทางกายภาพของตำแหน่งที่ไกลจากบ้าน เหมือนกับว่ายังคงอยู่ที่บ้าน ผู้พูดสามารถ กล่าวได้เช่นกันว่าตนอยู่ในสถานที่ใดมาก่อน เช่น การกล่าวออกมาว่า "I'll come later." หมายถึง การเคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งของผู้ฟัง กรณีเช่นนี้บางครั้งเรียกว่า ตัวบ่งชี้ระยะด้วยการกล่าวถ้อย (deictic projection) ถ้า "here" หมายถึง ตำแหน่ง หรือสถานที่ที่ผู้พูดกล่าวถ้อย และ "now" หมายถึง เวลาที่ผู้พูดกล่าวถ้อย ประโยคที่ว่า "I am not here now." ในเครื่องตอบรับ

ทางโทรศัพท์ 'ไม่สามารถระบุความหมายได้' เนื่องจาก 'now' สามารถอ้างถึงเวลาใดก็ได้ขึ้นอยู่กับเวลาที่มีผู้โทรศัพท์เข้ามา ไม่ใช่เวลาที่ข้อความถูกบันทึกไว้ นอกจากนี้ประโยคดังกล่าวยังแสดงให้เห็นว่าผู้ที่โทรศัพท์เข้ามาทราบได้ว่าผู้พูดยังบอกด้วยว่าอยู่ที่ใด (สถานที่ที่มีผู้โทรศัพท์มา)

การใช้ภาษาแสดงตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง โดยทั่วไปใช้อ้างถึงระยะทางกายภาพ ซึ่งระยะทางของสิ่งที่อยู่ใกล้มีแนวโน้มว่าหมายถึง สิ่งที่มีลักษณะทางกายภาพที่อยู่ใกล้ผู้พูด เช่นเดียวกันระยะของสิ่งที่อยู่ไกลจะหมายถึง สิ่งที่มีลักษณะทางกายภาพที่อยู่ไกลตัวผู้พูด อย่างไรก็ตามผู้พูดอาจจะบ่งชี้ที่อยู่ใกล้ให้มีความหมายถึงอยู่ห่างก็ได้ เช่น การที่ได้กลิ่นของน้ำหอม ผู้พูดกล่าวออกมาว่า "I don't like that." ดังนั้นคำว่า 'that' จึงไม่สามารถระบุ หรือกำหนดความหมายได้ชัดเจน เพราะความหมายของคำจะขึ้นอยู่กับบริบทของผู้พูด

ตัวบ่งชี้ระยะเวลา

คำว่า "now" สามารถใช้บ่งชี้เวลาได้ทั้งเวลาที่ผู้พูดกล่าวถ้อย และเวลาที่ผู้ฟังได้ยินเสียง เช่นเดียวกันกับคำที่มีความหมายตรงข้ามกับ "now" นั่นคือ "then" สามารถใช้อ้างถึงได้ทั้งเวลาในอดีต และเวลาในอนาคตที่สัมพันธ์กับเวลาของผู้พูดในปัจจุบัน

November 22nd, 1963? I was in Scotland then.

(ใช้กล่าวถึงเหตุการณ์ในอดีต)

Dinner at 8:30 on Saturday? Okay, I'll see you then.

(ใช้กล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคต)

การใช้ระบบบอกเวลาในการอ้างถึง เช่น การใช้เวลาตามปฏิทิน (ในตัวอย่างแรก) หรือเวลาตามเข็มนาฬิกา (ในตัวอย่างที่สอง) จะไม่มีความหมายเลย หากปราศจากตัวบ่งชี้ระยะเวลาไปด้วย อย่างไรก็ตามรูปภาษาที่บ่งชี้ระยะเวลาอย่าง "yesterday" "tomorrow" "today" "tonight" "next week" "last week" "this" week" เหล่านี้ จะถูกตีความโดยการอิงกับเวลาที่สัมพันธ์กับถ้อยความที่ถูกกล่าวออกมา ข้อความบนกระดานบันทึกลายมือที่เขียนว่า "Back in an hour." หากคนอ่านไม่รู้เวลาที่ข้อความถูกเขียนออกมา ก็จะไม่รู้ว่าต้องใช้เวลาในการรอนานแค่ไหนกว่าเจ้าของข้อความจะกลับมา หรือหากเรากลับไปที่ร้านขายเครื่องดื่มในวันถัดมา ซึ่งมีประกาศติดไว้ว่า "Free Beer Tomorrow." เราก็ยังคงอยู่ในวันก่อนที่จะได้ดื่มเบียร์ฟรีตามที่ทางร้านตีประกาศ

ลักษณะโดยทั่วไปของตัวบ่งชี้ระยะเวลากับตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ กำหนดให้เวลาในเหตุการณ์เป็นวัตถุที่เคลื่อนที่มาหา (อยู่ในระยะสายตา) หรือเคลื่อนที่ออกจากตัว (ออกนอกสายตา) มุมมองที่กำหนดให้เวลาเคลื่อนที่เพื่อแสดงเวลาในอนาคตที่มาสู่

ผู้พูด เช่น "the coming week" หรือ "the approaching year" หรือการเคลื่อนที่ของเวลาออกจากตัวผู้พูดแสดงเวลาในอดีต เช่น "in the day gone by" หรือ "the past week" เหล่านี้ จัดว่าเป็นอุปสรรคณ์ในภาษาอังกฤษ นอกจากนี้การกล่าวถึงเวลาในอนาคตอันใกล้ โดยการใช้รูปบ่งชี้ "this" เมื่อกล่าวถึงเวลาที่ใกล้เคียงกับเวลาที่กล่าวถ้อย เช่น "this (coming) weekend" หรือ "this (coming) Thursday"

ในขณะที่ภาษาอื่น ๆ มีรูปคำกริยาที่แตกต่างกันไปในแต่ละกาล (Tense) แต่ภาษาอังกฤษยังมีการใช้คำกริยาในการแสดงรูปบ่งชี้ระยะเวลา 2 รูป นั่นคือ รูปคำกริยาแสดงปัจจุบัน และรูปคำกริยาแสดงอดีต โดยปัจจุบันกาลแสดงระยะเวลาที่อยู่ใกล้ ในขณะที่อดีตกาลแสดงระยะเวลาที่อยู่ห่างออกไป เช่นประโยค

I live "here" now. (รูปปัจจุบัน)

I lived there then. (รูปอดีต)

การใช้อดีตกาลในโครงสร้าง if-clause ภาษาอังกฤษ แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์นั้น ๆ ไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

If I had a yacht, ...

If I was rich, ...

แสดงให้เห็นว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต จึงแสดงรูปภาษาที่บ่งชี้ระยะเวลาที่ห่างจากผู้พูดตามเวลาปัจจุบัน ที่มีความหมายเชิงลบ กล่าวคือ ผู้พูดไม่ได้มีเรือยอชท์ และไม่ได้เป็นเศรษฐี

การใช้โครงสร้างประโยคแสดงสภาพในภาษาอังกฤษ อย่าง "Had I known sooner..." นั้น นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงระยะเวลาที่อยู่ห่างออกไปจากปัจจุบันแล้ว ยังใช้สื่อสารว่าเหตุการณ์นั้นอยู่ห่างจากสภาพความเป็นจริงอีกด้วย

Yule, G. (2000) กล่าวถึงลักษณะทางไวยากรณ์ที่เด่นชัดของตัวบ่งชี้ระยะว่า สามารถพบได้จากโครงสร้างประโยคที่กล่าวโดยตรง (direct speech) กับประโยคที่กล่าวอ้อม (indirect speech) จากตัวอย่างถ้อยความของผู้พูดคนเดียวกัน

Are you planning to be "here" "this" evening?

I asked her if she was planning to be there that evening.

เมื่อปริบทเปลี่ยนจากการพูดโดยตรงเป็นการรายงานคำพูดจากประโยคตัวอย่างแรกเป็นประโยคตัวอย่างที่สองจึงทำให้ถ้อยความในประโยคตัวอย่างที่สองใช้ตัวบ่งชี้ระยะเพื่อแสดงความสัมพันธ์ว่าเป็นการถาม ปัจจุบันกาลที่ใช้ในประโยคตัวอย่างแรกเป็นการแสดงระยะที่ใกล้ตัวผู้พูด และถูกเปลี่ยนเป็นระยะไกลในประโยคตัวอย่างที่สอง จึงกล่าวได้ว่าความหมายของประโยคพูดโดยตรงแสดงระยะที่อยู่ใกล้ตัวผู้พูดเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้เคียงกับการกล่าวถ้อยและประโยคที่กล่าวอ้างอิงแสดงระยะที่อยู่ห่างจากตัวผู้พูด เหตุการณ์ที่ถูกรายงานนั้น เกิดขึ้นห่างจากเวลาที่กล่าวถ้อย

Yule, G. สรุปว่าการตีความหมายของตัวบ่งชี้ระยะขึ้นอยู่กับปริบท ความตั้งใจของผู้พูด และมีความเกี่ยวเนื่องกับระยะห่าง

Mey, J. L. (2001) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะว่า เป็นการใช้ภาษาของมนุษย์ ดังนั้นตัวบ่งชี้ระยะทุกตัวจึงสัมพันธ์กับถ้อยคำที่กล่าวออกมา สถานที่ใดที่หนึ่ง และเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกันประเภทของบุรุษ สถานที่ และเวลาในภาษา

ตัวบ่งชี้ระยะมีจุดศูนย์กลางจากพื้นฐานที่ว่าผู้ใช้ภาษาใช้ถ้อยคำอ้างอิงถึงสิ่งใดในบริบทของบุรุษ (person) สถานที่ (place) และเวลา (time) โดย "ใคร" (who) หมายถึง คนกล่าวถ้อย "ที่ไหน" (where) หมายถึง สถานที่ ๆ ผู้ใช้ภาษากล่าวถ้อยออกมา และ "เมื่อใด" (when) หมายถึง ช่วงเวลาที่ถ้อยคำถูกกล่าวออกมา ทั้งนี้จุดศูนย์กลางจะเริ่มจากตัวผู้ใช้ภาษา หรือที่เรียกว่า "ego-centered" แต่อย่างไรก็ตามในบางภาษา บางวัฒนธรรมมีจุดเริ่มต้นที่ต่างไป ซึ่งพบในระดับเกียรติยศในภาษา (honorifics) ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางสังคมระหว่างผู้พูดและคู่สนทนา โดยการใช้กลไกทางภาษาที่มีรูปแบบเฉพาะบริบทการใช้ อาทิ ภาษาจีนโบราณ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาชวา ซึ่งการใช้ภาษาไม่ได้มีจุดศูนย์กลางจากตัวผู้พูด เพราะผู้พูดจะลดความสำคัญของตนลงมา โดยให้รูปภาษาที่มีเกียรติยศต่ำกว่าคู่สนทนาในการใช้ภาษาแสดงความเป็นเจ้าของ ความสัมพันธ์และความสามารถ เช่น ในภาษาญี่ปุ่น คำว่าว่า ลูกสาว (daughter) เมื่อเรียกลูกของตนเองใช้คำว่า "musume" ([my] girl) แต่เมื่อเรียกลูกสาวของคนอื่นจะใช้คำว่า "o-joo-san" ([your] honorable Miss daughter) หรือการใช้กลุ่มคำสรรพนามเรียกขานจะมีระดับการใช้ตามความเคารพ สถานะทางสังคม และการยกย่อง

ตัวบ่งชี้ระยะทั้งหลายใช้อ้างถึงสิ่งที่มีบนโลกทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม เช่น เรื่องของเวลา ถ้ากล่าวว่ "I saw him last week." ในมุมมองของผู้พูดเวลา 'last week' ขึ้นอยู่กับว่าผู้พูดพูดตอนไหน หากเป็นเวลาในปัจจุบัน 'last week' จะหมายถึง สัปดาห์ก่อนหน้านี้ หากจะผู้พูดต้องการหมายถึงสัปดาห์ก่อนหน้านี้ที่นานกว่านี้จะใช้คำว่า "preceding week" หรือ "the week before" เช่นเดียวกัน การใช้คำว่า 'next' ในวลีว่า "next week" ตามความหมายที่แปลว่าสัปดาห์ต่อมา (following week) อย่างไรก็ตาม หากผู้พูดต้องการระบุเวลาโดยเริ่มจากเวลาในปัจจุบันที่กำลังกล่าวด้วย ผู้พูดจะต้องใช้วลี 'next week' เพื่อแสดงความหมายถึงสัปดาห์หน้า

Ehrlich (1990, as cited in Mey, J. L., 2001) อธิบายการเรื่องเวลาโดยใช้แผนผังแสดงเวลาว่าเวลาที่ผู้พูดกล่าวด้วยออกมา เรียกว่า เวลากล่าวด้วย "speech time" (ST) เวลาที่เหตุการณ์นั้นถูกกล่าวขึ้นมา เรียกว่า เวลาของเหตุการณ์ "event time" (ET) และเวลาที่ถูกระบุหรือบ่งชี้ในถ้อยความ เช่น การใช้หน่วยคำเติมแสดงเวลาในคำกริยา หรือ การใช้คำวิเศษณ์บอกเวลา เรียกว่า เวลาอ้างอิง "reference time" (RT) ดังตัวอย่างประโยค

John had already completed his paper last week.

เวลาอ้างอิง คือ 'last week' เวลาของเหตุการณ์ไม่อาจจะระบุได้ว่าเกิดก่อนสัปดาห์ที่แล้วนานเท่าใด และเวลากล่าวด้วยคือ เวลาที่เกิดหลังจากทั้งเวลาอ้างอิง และเวลาของเหตุการณ์

สรรพนามบ่งชี้ระยะ (Deictic pronoun) อย่างคำว่า "this" และ "that" แสดงให้เห็นว่าจุดเริ่มอยู่ที่ศูนย์กลางหรือบริเวณใกล้เคียงกับผู้พูด โดย "this" จะอยู่ใกล้ผู้พูด ส่วน "that" อยู่ห่างจากตัวผู้พูดออกไป เช่นเดียวกันการใช้คำวิเศษณ์บอกเวลาและบอกระยะทาง

การใช้รูปคำสรรพนามบุรุษที่ 2 "you" ในภาษาแถบยุโรปค่อนข้างแตกต่างกัน เพราะรูปสรรพนามนี้เป็นสิ่งที่แสดงถึงกรอบความคิดเรื่องการเรียกขาน ภาษาส่วนใหญ่แสดงความเคารพผ่านรูปของสรรพนามบุรุษที่ 2 ที่ใช้เรียกคนที่มีสถานะทางสังคมที่สูงกว่า หรือเพื่อแสดงความแตกต่าง บางภาษาแสดงรูปแบบของความเคารพผ่านการใช้คำเรียกขานบุรุษที่ 3 ทั้งที่เป็นเอกพจน์ และพหูพจน์ในรูปของหน่วยคำ เช่น การใช้คำสรรพนาม หรือการใช้คำศัพท์เฉพาะ

บทความของ Brown, & Gilman (1961 as cited in Mey, J. L., 2001) เขียนถึงการแสดงความเคารพด้วยการใช้คำอ้างอิงในรูปของคำเรียกขานว่ามี 2 ประเภท คือ แบบกันเอง ('familiar' (T)) และแบบแสดงความนับถือ ('reverential' (T)) ความแตกต่างของรูปคำเรียกขานนี้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคม การใช้แบบแสดงความนับถือเป็นการกำหนดความสัมพันธ์

โดยผู้พูดที่มีอำนาจน้อยกว่าเพื่อเป็นการลดความเป็นตัวตนของตนเอง การใช้รูปแบบกันเองในกรณีที่ไม่ได้รู้จักสนิทคุ้นเคยกันจริง ๆ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการอ่อนน้อม การเชื้อพ้อง ทั้งนี้รูปแบบของคำเรียกขาน (address form) เป็นตัวบ่งชี้สถานะทางสังคมของบุคคลที่ถูกเรียกขาน ดังนั้น คำเรียกขานนี้จึงจัดอยู่ในรูปของตัวบ่งชี้ระยะสังคม ในขณะที่ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษแสดงให้เห็นว่าอ้างถึงใคร คนไหน ตัวบ่งชี้ระยะสังคมก็แสดงให้เห็นถึงตำแหน่งที่บุคคลนั้น ดำรงอยู่ในบริบททางสังคมที่ตนเองมีส่วนร่วม

Archer, D. (2012) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะว่า เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบท ตัวบ่งชี้ระยะแสดงลักษณะทางไวยากรณ์ในสถานการณ์การสื่อสาร เช่น แสดงบทบาท หรือหน้าที่ของผู้ร่วมสถานการณ์ แสดงเหตุการณ์ในขณะสื่อสาร หรืออ้างถึงระยะและเวลาตามบริบท

Archer, D. แบ่งชนิดของตัวบ่งชี้ระยะออกเป็น 6 ประเภท พร้อมตัวอย่าง

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ:	'I'll see you here.'
ตัวบ่งชี้ระยะสังคม:	'Nice to meet you, Professor Aijmer'
ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งหรือสถานที่:	'I'm not here right now' (phone message)
ตัวบ่งชี้ในระยะเวลา:	'I hate those curtains'
ตัวบ่งชี้ระยะเวลา:	'She's coming to visit us soon'
ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร:	'Besides, she's a very good driver'

Archer, D. นิยามตัวบ่งชี้ระยะบุรุษว่า หมายถึง ผู้พูด ("I" "we") และผู้ฟัง ("you") ที่อยู่ในสถานการณ์การสื่อสาร ทั้งนี้ "I" เป็นตัวบ่งชี้ศูนย์กลางของถ้อยความโดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ดังนั้นเมื่อผู้พูดกล่าวว่า "I'll see you there." จะเข้าใจได้ว่าตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง 'there' หมายถึงตำแหน่งที่อยู่ห่างจากผู้พูด และรวมถึงผู้ฟังด้วย แต่หากผู้ฟังอยู่ในตำแหน่งที่กล่าวถึงดังกล่าวแล้ว ผู้พูดจะกล่าวว่า "I'll see you soon." แทน ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งที่ตรงข้ามกับ 'there' คือ 'here' ซึ่งหมายถึงระยะหรือตำแหน่งที่ใกล้ตัวผู้พูด อย่างไรก็ตามผู้พูดต้องอยู่ในเวลาเดียวกับที่กล่าวถ้อยออกมา แต่ประโยค "I'm not here right now." ที่ทิ้งไว้ในข้อความทางโทรศัพท์เป็นการเปลี่ยนศูนย์กลางตัวบ่งชี้ระยะว่าตำแหน่งของผู้พูดไม่สามารถรับโทรศัพท์ได้ในขณะที่กล่าวถ้อยออกมา

Archer, D. กล่าวถึงประเภทย่อยของตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ที่แยกออกมาอันได้แก่ ตัวบ่งชี้เน้นระยะ (Emphatic deixis) นั้น เป็นตัวบ่งชี้ระยะที่มีหน้าที่และการใช้เหมือนกับคำระบุเฉพาะ "that" และ "those" ในการเน้นให้เห็นถึงการคาดคะเนระยะห่างของผู้พูด ที่ตรงกันข้ามกับลักษณะทางกายภาพ ผลที่พบคือ การเปรียบเทียบโดยใช้ตัวบ่งชี้ระยะ "this" และ "these" ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้พูดคิดว่าตนอยู่ในระยะที่ใกล้กับสิ่งของ สถานการณ์ หรือสถานที่ การใช้ "this" หรือ "that" กับ "these" หรือ "those" เป็นการส่งสัญญาณเพื่อแสดงการบ่งชี้ระยะของผู้พูดว่าอยู่ในตำแหน่งใดจากมุมมองของผู้ฟัง

ตัวบ่งชี้ระยะสังคมเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง อาจรวมถึงผู้อื่นด้วย ตัวบ่งชี้ระยะสังคมสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้อำนาจ และตัวบ่งชี้ความสัมพันธ์ โดยตัวบ่งชี้อำนาจ ได้แก่ การใช้คำบ่งเพศในการอ้างถึง เช่น "Miss" "Ms." "Mrs." และ "Mr." ที่แม้ว่าจะเปลี่ยนบริบทแล้วความหมายก็ยังคงเดิม ส่วนตัวบ่งชี้ความสัมพันธ์ ได้แก่ การใช้ระดับเกียรติยศในภาษา (honorifics) และคำแสดงเครือญาติ (kinship term) ซึ่งการใช้ตัวบ่งชี้ระยะจะขึ้นอยู่กับผู้พูดกับสิ่งที่ถูกอ้าง ผู้พูดกับผู้ฟัง หรือผู้พูดกับผู้เห็นเหตุการณ์ เช่น การกล่าวทักทายจะพิจารณาว่าพูดกับใคร และในสถานการณ์ที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ จากประโยคตัวอย่าง "Nice to meet you Professor Aijmer" ผู้พูดเลือกใช้คำแสดงอาชีพ แต่การกล่าวทักทายไม่จำเป็นต้องทักด้วยตำแหน่งทางวิชาการ และหากจะกล่าวทักทายเพื่อนสนิท การใช้คำที่ไม่เป็นทางการจะเหมาะสมกว่า

ตัวบ่งชี้ระยะเวลาแสดงความสัมพันธ์กับเวลาของผู้กล่าวถ้อย ถ้ากำหนดเวลาในปัจจุบัน เช่น "now" หรือการนึกถึงอนาคต คำว่า "yesterday" จะเป็นเวลาในอดีต จากตัวอย่างประโยค "She's coming to visit July 2013." เป็นการระบุเวลาที่แน่นอน อย่างไรก็ตามตัวบ่งชี้ระยะเวลาในภาษาอังกฤษเป็นการแสดงลักษณะทางไวยากรณ์ผ่านการใช้คำวิเศษณ์ เช่น "now" และ "then" คำระบุเฉพาะ เช่น "this Monday" "this year" และ "that summer" วิเศษณ์วลี เช่น "last Tuesday" "last month" และ "next year" คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ เช่น "the past month" "the coming year" "the following Monday" อุปลักษณะเวลาเป็นการแสดงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างตัวบ่งชี้ระยะเวลากับตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารคล้ายกับตัวบ่งชี้ระยะเวลา แต่เป็นตัวบ่งชี้ระยะที่ใช้ระบุส่วนของข้อความ หรือสัมพันธ์สารที่ปรากฏก่อน หรือหลังจากข้อความปัจจุบันของผู้พูด จากตัวอย่าง "Besides, she's a very good driver." คำว่า 'besides' นี้ให้เห็นว่าบางส่วนของข้อความนำมาก่อนข้อความนี้ (สัมพันธ์ว่าใครเป็นคนขับ) ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารอาจเป็นการอ้างตาม การอ้างนำ

และการอ้างภายนอก (exophoric) จากตัวอย่าง "Her mother walked in. This woman was the tallest female I had ever seen." จากประโยคนี้ 'this woman' ใช้เป็นรูปอ้างตามที่อ้างถึง 'her mother' มากกว่าจะเป็นจะบังชี้ว่าเป็นผู้หญิง นอกจากนี้ในบางครั้งตัวบ่งชี้ระยะอาจจะเป็นได้ทั้ง ตัวบ่งชี้ระยะ และไม่ใช่ว่าตัวบ่งชี้ระยะในบางถ้อยความ เช่น "here" ในประโยค "I'm at UCLAN. I've been working here since 2005." คำว่า 'here' จะมีหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งก็ต่อเมื่อผู้พูดอยู่ในสถานที่ทำงานที่เอ่ยถึง แต่ 'here' ก็สามารถทำหน้าที่เป็นการอ้างตาม หากมีการอ้างย้อนกลับไปถึง "the university"

นอกจากนี้ Archer, D. ยังเสนอหน้าที่ของถ้อยคำบางถ้อยคำที่ไม่ได้มีคุณสมบัติอยู่ในกลุ่มของตัวบ่งชี้ระยะ สามารถนำมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ระยะได้ในบางบริบท เช่น "It's Alfie's bedtime." หากที่เลี้ยงใช้ประโยคนี้สิ่งเด็ก สรรพนามบุรุษที่ 3 ที่อ้างถึง 'Alfie' จะแสดงลักษณะของการเป็นตัวบ่งชี้ระยะ

Birner, B. J. (2013) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะว่าเป็นปรากฏการณ์การใช้ภาษาเพื่อ "ชี้" ตามบริบทที่ปรากฏในสัมพันธสาร *deictic* เป็นรูปคำคุณศัพท์ของคำนาม *deixis* ดังนั้น *deixis* จึงหมายถึง ปรากฏการณ์ และ *deictic* หมายถึง ตัวบ่งชี้

กลไกภาษาที่แสดงความหมายที่ต้องการสื่อผ่านความสัมพันธ์ของหน่วยต่าง ๆ ในบริบทของถ้อยความนั้น ประกอบด้วย รูปอ้างตาม คำสรรพนาม และกาล Birner, B. J. แบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษเป็นการใช้ภาษาเพื่อแสดงลักษณะเฉพาะของบุรุษที่อาจจะไม่มีรูปภาษาปรากฏในบริบท ส่วนใหญ่แล้วจะสัมพันธ์กับรูปคำสรรพนาม 'I' และ 'you' ดังตัวอย่าง

/ ordered a Kindle 2 from Amazon. How could / not?

What will you do? my friends had asked. Will you just stay home now?

คำว่า 'I' ในตัวอย่างแรกตีความได้ว่าหมายถึงคนเขียนข้อความ และคำว่า 'you' ในตัวอย่างที่สอง ตีความตามบริบทได้ว่าหมายถึง บุคคลที่ถูกเพื่อน ๆ กล่าวถึง ในกรณีนี้หมายถึงผู้แต่งหนังสือเล่มนี้

นอกจากนี้ยังมีการใช้คำสรรพนามประเภทอื่นในการแสดงถึงตัวบ่งชี้ระยะบุรุษอื่น เช่น ประโยค "Uh-oh; I think he's going to cause trouble." ที่พูดในงานเลี้ยง ขณะที่แขกคนหนึ่งอาละวาด คำสรรพนามที่ใช้ ('he') ไม่สามารถย้อนกลับไปหาสิ่งที่อ้างถึงที่ปรากฏก่อนการพูด

ประโยคนี้นี้ เพราะสิ่งที่ถูกอ้างปรากฏอยู่ในบริบทสถานการณ์การกล่าวถ้อย นั้นคือ กล่าวถ้อยที่โน
เมื่อไหร่ กล่าวถ้อยโดยใคร และใครเป็นคนฟัง

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่กับตำแหน่งของผู้พูด หรือ
ผู้ฟัง ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งมี "here" และ "there" เป็นคำต้นแบบ (prototype) โดย "here" เป็น
ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นตัวบ่งชี้ระยะของสิ่งของที่อยู่ใกล้กับผู้พูด เช่น ประโยค "See
"this" piece here? It screws on and turns down here. You could n't get out of that yourself."
เป็นตัวอย่างประโยคที่แสดงให้เห็นว่า 'here' บ่งชี้ระยะตำแหน่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้พูด ในประโยค
"Norma continued talking a mile a minute in his ear. Mackey, call me the minute you get
there, and let me know ..." แสดงให้เห็นว่า 'there' บ่งชี้ระยะตำแหน่งที่อยู่จากผู้พูด นอกจากนี้
ยังมีคำ "this" และ "that" ที่สามารถใช้แสดงระยะตำแหน่งได้อีกด้วย เช่น

Five "living stones" are camouflaged among pebbles in *this small section*
of a succulent garden.

I shrugged off my shirt, which, despite a morning shower and liberal
applications of deodorant, smelled faintly of body odor. "Can you hand me *that*
one over there?"

ตัวอย่างแรกคัดมาจากประโยคบรรยายได้ภาพ วลี 'this small section' เป็นส่วนของ
รูปภาพที่อยู่ติดกับส่วนที่เป็นคำบรรยาย ในตัวอย่างที่สอง วลี 'that one over there' หมายถึง
เสื้อเชิ้ตที่อยู่ห่างจากตัวผู้พูด ระยะของตำแหน่งไม่สามารถกำหนดได้อย่างแน่ชัด ถ้าสลับการใช้คำ
'that' แทน 'this' ในตัวอย่างแรก จะทำให้นักไม่ออกว่าระยะของรูปห่างจากคำบรรยายแค่ไหน
แต่ในตัวอย่างที่สอง สามารถสลับการใช้ 'this' และ 'that' ในการบอกตำแหน่งได้ เพราะทั้ง
'that one over there' หรือ 'this one over there' ต่างใช้เป็นคำบ่งชี้ระยะได้ ขึ้นอยู่กับว่าเสื้อเชิ้ต
นั้นอยู่ใกล้ หรือไกลในบริบทการกล่าวถ้อยออกมา

นอกจากนี้การบอกทิศทาง หรือการเคลื่อนที่ยังเป็นตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งได้อีกด้วย
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

A short man with a thick neck just walked *in* and handed me an envelope
and said: "Dis id fum Mr. Sinatra."

"Norma, just hang up and try to relax, go sit in the living room, and I'll call you in a few minutes."

คำว่า 'in' ในตัวอย่างแรกเป็นคำบุ่งชี้ระยะตำแหน่งที่อยู่ใกล้ ซึ่งบ่งชี้ทิศทางที่เคลื่อนที่เข้าหาตัวผู้พูด มากกว่าการแสดงตำแหน่งที่อยู่กับที่ ส่วน 'go' ในตัวอย่างที่สองเป็นคำบุ่งชี้ระยะตำแหน่งที่แสดงการเคลื่อนที่ที่ออกห่าง ซึ่งไม่ใช่การเคลื่อนที่ออกห่างจากตัวผู้พูด แต่เป็นการเคลื่อนที่ออกห่างจากตำแหน่งของผู้ฟัง ลักษณะของคำบุ่งชี้ระยะตำแหน่งที่แสดงความสัมพันธ์กับตำแหน่งของผู้ฟังนี้ พบได้น้อยกว่าความสัมพันธ์ของคำบุ่งชี้ระยะตำแหน่งกับตำแหน่งของผู้พูด แต่ก็ใช้ว่าจะพบได้ยาก เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการใช้คำกริยา 'come' จากประโยคต่อไปนี้

(ก) "I'm commuting four hours a day," he said morosely. "Come in for breakfast, go back to the sheep, evenin get em bedded down, come in for supper, go back to the sheep, spend half the night jumpin up and chexkin for coyotes."

(ข) In the kitchen a light was already on, and Charles Wallace was sitting at the table drinking milk and eating bread and jam ...

"Why didn't you come up to the attic?" Meg asked her brother, speaking as though he were at least her own age.

(ค) It isn't so much that I lost my way as that I got blown off course. And when I realized that I was at little Charles Wallace's house I thought I'd just come in and rest a bit before proceeding on my way.

(ง) The next morning, before school starts, he comes with me to inspect the ice.

คำกริยา 'come' ในตัวอย่าง (ก) บ่งชี้การเคลื่อนที่เข้าหาผู้พูด ณ สถานที่ที่กล่าวด้วย ซึ่งผู้พูดกล่าวว่าเขาจะกลับมาสถานที่ที่กล่าวด้วยนี้ในเวลาอาหารเช้า และเวลาอาหารค่ำ คำกริยา 'come' ในตัวอย่าง (ข) ไม่ได้บ่งชี้การเคลื่อนตำแหน่งมายังสถานที่ที่ผู้พูดกล่าวด้วย หรือเคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งของผู้ฟัง แต่เป็นการเคลื่อนตำแหน่งของผู้พูดไปยังเวลาที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นอดีตกาล

คำกริยา 'come' ในตัวอย่าง (ค) ไม่ใช่การบ่งชี้การเคลื่อนที่ไปยังผู้พูดโดยการอิงเวลาอดีตกาล แต่เป็นการเคลื่อนที่ของผู้ฟังในเวลาที่เป็นอดีตกาล ที่เกิดขึ้นในตำแหน่งเดียวกันกับผู้พูด ณ เวลาปัจจุบัน สุดท้ายคำกริยา 'come' ในตัวอย่าง (ง) ไม่ใช่การบ่งชี้การเคลื่อนที่ไปยังผู้พูด หรือผู้ฟัง ไม่ว่าจะในเวลาปัจจุบัน หรืออดีตกาล แต่เป็นการบ่งชี้การเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งจึงครอบคลุมถึงสถานการณ์ที่ซับซ้อนกว่าตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ เพราะหมายถึงตำแหน่งของผู้พูด และ/หรือผู้ฟัง ทั้งเวลาปัจจุบัน อดีต และอนาคต การเคลื่อนที่เข้า หรือห่างออกไปจากตำแหน่ง และแม้แต่การกล่าวเสริมเมื่อคู่สนทนา มีการเปลี่ยนตำแหน่งของตน

ตัวบ่งชี้ระยะเวลา

ตัวบ่งชี้เวลาที่มีความสัมพันธ์กับเวลาที่กล่าวด้วย Birner, B. J. (2013) ยกตัวอย่างเพื่อช่วยในการอธิบายดังต่อไปนี้

(ก) "As for you, my Lord," he said to Gumpas, "I forgive you your debt for the tribute. But before noon *tomorrow* you and yours must be out of the castle, which is now the Duke's residence."

(ข) "I don't believe this happened," he says to himself.

That is, oddly, when I lash out against his presence.

(ค) "How about that coffee?" he says.

I turn to the stove.

And *then*, when I turn around again with the coffeepot, I see that he is unlatching a complicated series of brass fittings that unfold his suitcase into a large stand-up display.

(ง) The wind booms down the *cured* length of the trailer and under its roaring passage he can hear the scratching of fine gravel and sand. It could be bad on the highway with the horse trailer. He has to be packed and away from the place *that morning*.

คำว่า 'tomorrow' ในตัวอย่าง (ก) บ่งชี้วันหลังจากที่มีการกล่าวด้วยออกมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ระยะเวลามีความสัมพันธ์กับเวลาที่กล่าวด้วย ในตัวอย่าง (ข) 'that' เป็นตัวบ่งชี้ระยะเวลาที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์สุดท้ายที่บรรยายไว้ ที่ผู้พูดกำลังพูดว่าเธอโผล่ออกไปทันทีหลังจากที่ได้ยินคำวิจารณ์ 'that is when' ไม่ใช่บ่งชี้เวลาที่รวมถึงเหตุการณ์ที่เกิดก่อนหน้า แต่เป็น

การบ่งชี้เวลาของเหตุการณ์หลังจากนั้น ดังนั้น 'that' ในกรณีตัวอย่างนี้จึงใช้อนุมานว่าเป็นการบ่งชี้ช่วงเวลาที่เกิดหลังจากเหตุการณ์ที่ได้อธิบาย ตัวอย่าง (ค) 'then' เป็นตัวบ่งชี้ระยะที่แสดงความสัมพันธ์กับเวลาในเหตุการณ์ล่าสุด โดยเพิ่มเหตุการณ์ที่ตามมา ผู้พูดหันทางเตาไฟ แล้วจึงถือหม้อกาแฟหันกลับมา ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน ในตัวอย่าง (ง) เป็นตัวอย่างสถานการณ์ที่ค่อนข้างซับซ้อน ตัวบ่งชี้ระยะไม่ได้ยึดตามเหตุการณ์ล่าสุดของผู้พูด แต่สัมพันธ์กับเวลาของปริบทในการพรรณนา กล่าวคือ ไม่ได้บ่งชี้เวลาที่สัมพันธ์กับเวลาที่ตัวละครเก็บของแล้วออกไป ในตอนเช้าที่มีลมแรง แต่เป็นการเก็บของแล้วออกจากที่นี้ในตอนเช้าที่เริ่มมีการพรรณนาเหตุการณ์ สังเกตคำว่า 'that' ในเหตุการณ์นี้ สามารถใช้คำว่า 'this' แทนได้ แต่ทำให้ความหมายของการอ้างถึงเปลี่ยนไปเล็กน้อย ผู้อ่านจะรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในฉากที่บรรยายจากมุมมองของตัวละคร การใช้ตัวบ่งชี้ระยะที่แสดงถึงระยะห่างจะให้ความรู้สึกรู้สึกว่าเหตุการณ์จากระยะไกล วิธีการเช่นนี้เป็นวิธีที่นักเขียนมักใช้เพื่อส่งผลต่อความรู้สึกงานเขียนของผู้อ่าน

ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร

ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารไม่ได้ใช้ในการอ้างถึงเวลา สถานที่ หรือบุคคลตามปริบทของถ้อยความ แต่เป็นการอ้างถึงส่วนของถ้อยความเอง ดังตัวอย่าง

Just perhaps, the story suggests, God, religious transformation, and people of faith can succeed where several decades of government programs have failed miserably.

Is *that* good news? Certainly not if people conclude that government can slash social programs because religious institutions will take care of all the problems.

คำ 'that' ในตัวอย่างนี้ อ้างถึง "God, religious transformation, and people of faith can succeed where several decades of government programs have failed miserably" การอ้างถึงนี้เห็นได้อย่างชัดเจน และสามารถประเมินได้ว่าเป็นไม่เป็นข่าวดีก็ข่าวร้าย

The intended semantics of classical logic is bivalent, but *this* is not true of every semantics for classical logic.

คำ 'this' ในตัวอย่างนี้เหมือนจะเป็นการอ้างถึงข้อความที่ว่า 'the intended semantics of classical logic is bivalent' ที่ปรากฏในประโยคก่อนหน้า แต่เมื่อพิจารณาให้ดีแล้ว จะพบว่าไม่ใช่การอ้างถึงประโยคดังกล่าวเสียทีเดียว เพราะคำ 'this' เป็นการอ้างถึง 'bivalent' นั้นหมายความว่าผู้เขียนกำลังบอกว่าไม่ใช่ทุกตรรกะทางอรรถศาสตร์ดั้งเดิมที่จะมีลักษณะกำลังไม่ชัดเจน ลักษณะการอ้างถึงเช่นนี้เรียกว่า ประพจน์เปิดกว้าง (open proposition) สมมติประโยคว่า *X is bivalent*. รูป *X* สามารถใช้คำอื่นมาแทนที่ได้หลากหลาย ซึ่งหมายความว่าประโยค *X is bivalent*. ไม่ใช่ความจริงว่าทุก *X* จะนับว่าเป็นตรรกะทางอรรถศาสตร์ดั้งเดิม ประพจน์เปิดกว้างนี้เป็นข้อความที่ไม่สมบูรณ์ เพราะบางหน่วยในข้อความไม่สามารถระบุความหมายเฉพาะได้ ดังนั้นตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สามารถจัดได้ว่าเป็นการอ้างถึงทั้งตัวภาษาในถ้อยความเอง และเป็นการอ้างถึงขยายออกไปยังสิ่งที่ยื่นออกเหนือจากตัวถ้อยความเอง

สำหรับในเอกสารภาษาไทยนั้น กฤษดาภรณ์ หงส์ดารมภ์ และธีรนุช โชคสุวนิช (2551) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะว่า เป็นการใช้รูปภาษาที่มีความหมายไม่ได้ยึดติดกับรูป แต่แปรไปตามบริบทรูปภาษาเช่นนี้ เราไม่สามารถกำหนดอย่างชัดเจนว่าความหมายคืออะไร เนื่องจากความหมายผูกกับสถานการณ์ในการใช้ โดยภาษาต่าง ๆ มีวิธีการแสดงการบ่งชี้ไม่เหมือนกัน บางภาษากำหนดว่าประโยคส่วนใหญ่ในภาษาต้องแสดงกาล บางภาษากำหนดว่านามวลีต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบ่งชี้สถานที่โดยมีรูปบ่งชี้สถานที่กำกับ บางภาษากำหนดว่าคำในภาษาโดยเฉพาะ คำสรรพนามและคำเรียกขานต้องมีการแสดงความสุภาพ ทำให้ภาษาธรรมชาติที่เราใช้กันอยู่นี้ ปรากฏการบ่งชี้อยู่ตลอดเวลา ประกอบไปด้วยรูปภาษาที่แสดงบริบทประเภทต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการตีความ

กฤษดาภรณ์ หงส์ดารมภ์ และธีรนุช โชคสุวนิช แบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้ร่วมในการสนทนา โดยที่บทบาทเหล่านี้ได้กลายมาเป็นคำไวยากรณ์ รูปบ่งชี้ประเภทนี้มักปรากฏ ในหมวดหมู่ไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือบุรุษ รูปภาษาเหล่านี้ นอกจากจะระบุว่าคุณคนที่พูดถึงเป็นบุรุษที่หนึ่งหรือไม่ใช่บุรุษที่หนึ่งแล้ว ในหลายภาษายังระบุเพศและความสุภาพด้วย ตัวอย่างของตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่เห็นชัดที่สุดคือ คำสรรพนาม รูปแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกริยากับคำนาม เช่น ปัจจัย *-s* ในภาษาอังกฤษ ซึ่งระบุว่าประธานของประโยคเป็นบุรุษที่สาม เอกพจน์ ก็จัดอยู่ในประเภทการบ่งชี้ประเภทนี้

สรรพนามบุรุษที่หนึ่งในหลาย ๆ ภาษาแบ่งเป็นประเภทย่อย ดังนี้ (S-ผู้พูด A- ผู้ฟัง AUG เป็น คำย่อของ augmenting ซึ่งหมายถึงการเพิ่มจำนวนบุคคลที่เกี่ยวข้อง)

บุรุษที่หนึ่ง เอกพจน์ (+S, -AUG)

บุรุษที่หนึ่ง พหูพจน์ (+S, +AUG)

บุรุษที่หนึ่ง พหูพจน์ รวมผู้ฟัง (+S, +AUG, +A)

บุรุษที่หนึ่ง พหูพจน์ ไม่รวมผู้ฟัง (+S, +AUG, -A)

ข้อน่าสังเกต สรรพนามบุรุษที่หนึ่งและบุรุษที่สองในบางภาษาถูกนำไปใช้แบบ impersonal คือ ไม่บ่งชี้ว่าเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

When you're sick, you're sick. (เมื่อคุณป่วย คุณป่วย)

คำสรรพนาม 'you' หรือ "คุณ" ในอนุพากย์หลักและอนุพากย์รองข้างต้นไม่ได้บ่งชี้ผู้ฟัง แต่หมายถึงผู้ใดก็ตาม ในทำนองเดียวกันคำว่า "เรา" ในภาษาไทย นอกจากจะใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง พหูพจน์ (ซึ่งในบางกรณีอาจหมายถึง "เรา" เอกพจน์ได้ด้วย) ยังใช้ในความหมายทั่วไป

เราไม่ควรฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

ถ้าเราขาดอาหารเกินกว่า 7 วัน เราคงจะตาย

ดังกล่าวข้างต้น ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษในหลาย ๆ ภาษาบ่งชี้เพศของผู้พูดและผู้ฟัง เช่น คำสรรพนามในภาษาไทย คำว่า "ผม" แสดงว่าผู้พูดเป็นเพศชาย คำว่า "ดิฉัน" แสดงว่าผู้พูดเป็นเพศหญิง ในภาษาฝรั่งเศส เพศไม่ได้ระบุในคำสรรพนาม แต่ปรากฏในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสรรพนามกับคำคุณศัพท์ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

Je suis vieux.

ฉัน เป็น แก่ (ประธานเป็นเพศชายเอกพจน์)

'ฉันแก่'

Je suis vieille.

ฉัน เป็น แก่ (ประธานเป็นเพศชายเอกพจน์)
'ดิฉันแก่'

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งเป็นรูปภาษาที่แสดงสถานที่ที่สัมพันธ์กับสถานที่ของผู้ร่วมในการสนทนา ตัวอย่างที่เด่นชัดของรูปบ่งชี้สถานที่คือ "ที่นี่" "ที่นั่น" "ที่โน่น" "นี่" "นั่น" "โน้น" โดยที่ "ที่นี่" หมายถึงสถานที่ใกล้ตัวผู้พูด "ที่นั่น" และ "ที่โน่น" หมายถึงสถานที่ไกลตัวผู้พูด โดยที่ "ที่โน่น" หมายถึงสถานที่ที่ไกลกว่า "ที่นั่น"

ในบางภาษาตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งมีความซับซ้อน เพราะบ่งชี้ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น กริยาบ่งชี้แสดงการเคลื่อนไหว "ไป" "มา" ในภาษาอิมบี (ภาษาตระกูลทิเบต-พม่า พูดในจังหวัดแพร่และน่าน) บ่งชี้ทิศทางและระดับความสูง ภาษาจิริบัล (Dyirbal) ซึ่งเป็นภาษาพื้นเมืองในออสเตรเลีย รูปบ่งชี้ระยะใกล้-ไกลมีความหมายระบุว่าอยู่ไกลไปทางเหนือแม่น้ำ หรือใต้แม่น้ำ อยู่ไกลไปบนเขา หรือใต้เขา นอกจากนี้ระดับความไกลยังแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระยะใกล้ ระยะไกลปานกลาง และระยะไกลมาก

ตัวบ่งชี้ระยะเวลา

ตัวบ่งชี้ระยะเวลาเป็นการแสดงเวลาที่สัมพันธ์กับเวลาที่มีการกล่าวถ้อย หรือที่มีการเขียนข้อความที่ใช้ในการสื่อสาร กาลเป็นตัวบ่งชี้ระยะเวลาที่ชัดเจนที่สุดสำหรับภาษาที่มีการบอกกาลเป็นส่วนหนึ่งของระบบไวยากรณ์ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ปัจจุบันกาลบ่งชี้เวลาเดียวกับเวลาของการกล่าวถ้อย อดีตกาลบ่งชี้เวลาที่เกิดขึ้นก่อนเวลาการกล่าวถ้อย อนาคตกาลระบุถึงเวลาของเหตุการณ์หลังจากเวลาของการกล่าวถ้อย อย่างไรก็ตามไม่ใช่ทุกภาษามีกาล ภาษาที่ไม่มีกาล เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาเวียดนาม บ่งชี้เวลาโดยใช้รูปภาษาแสดงเวลา เช่น "ปีนี้" "เดือนนี้" "เดี๋ยวนี้" "พฤษภาคมนี้" "ปีที่แล้ว" เป็นต้น

กฤษดาพรรณ หงศ์คารมภ์และธีรยุทธ โชคสุวณิช (2551) แสดงแผนภาพเพื่อให้เห็นประเด็นเรื่องรูปบ่งชี้เวลาชัดเจนขึ้น ดังต่อไปนี้

แผนผังนี้แสดงให้เห็นว่าคำว่า "เมื่อวานขึ้น" "เมื่อวานนี้" "วันนี้" "พรุ่งนี้" และ "มะรืนนี้" ล้วนแต่มีความสัมพันธ์กัน ความหมายของรูปภาษาเหล่านี้ขึ้นอยู่กับเวลาที่กล่าวด้วย ซึ่งทำให้สามารถกำหนดได้ว่าเวลาที่อ้างถึงตรงกับวันใด เช่น ถ้าวันนี้เป็นวันที่ 1 มกราคม เมื่อวานนี้ก็ตรงกับวันที่ 31 ธันวาคม และพรุ่งนี้ก็ตรงกับวันที่ 2 มกราคม แต่หากวันนี้เป็นวันที่ 26 มกราคม วันพรุ่งนี้ก็ย่อมจะเป็นวันที่ 27 มกราคม

ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร

ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสารมีบทบาทในการเกริ่นนำส่วนของถ้อยความหรืออ้างถึงถ้อยความที่มีมาก่อนแล้วหรือที่กำลังจะตามมา ตัวอย่างของรูปบ่งชี้ประเภทนี้ เช่น "ถัดไป" "ทีนี้" หรือ "previous" และ "this" ในภาษาอังกฤษ "this" ปกติทำหน้าที่บ่งชี้ตำแหน่ง แต่สามารถทำหน้าที่บ่งชี้สัมพันธสารได้ด้วย

ตัวบ่งชี้ระยะสังคม

ตัวบ่งชี้ระยะสังคมใช้บ่งชี้สถานภาพทางสังคมที่สัมพันธ์กับบทบาทของผู้ร่วมสนทนา ตัวอย่างของตัวบ่งชี้ระยะสังคม เช่น คำสรรพนามและคำเรียกขานในภาษาไทย ซึ่งต้องให้เหมาะสมกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง และความสนิทสนม

ในอดีตรูปบ่งชี้ระยะสังคมมักถูกจัดว่าเป็นประเภทเดียวกับรูปบ่งชี้บุคคล แต่นักวิชาการรุ่นหลัง โดย Levinson, S. C. (1989 อ้างถึงใน กฤษดาวรรณ หงส์दारมภ์ และธีรนุช โชคสุวณิช, 2551) ที่มีความเห็นว่ารูปภาษาเหล่านี้มีลักษณะพิเศษ และสมควรแยกออกเป็นประเภทต่างหาก สรรพนาม "กู" ในภาษาไทยนอกจากจะบ่งชี้บุรุษแล้วยังบ่งชี้ว่า ผู้พูดเป็นเพศชายและมีความสนิทสนมกับผู้ฟัง (ยกเว้นในการดำ ซึ่งผู้พูดอาจไม่รู้จักผู้ฟัง)

Bühler (1934, อ้างถึงใน กฤษดาวรรณ หงส์दारมภ์ และธีรนุช โชคสุวณิช, 2551) เป็นบุคคลแรกที่เสนอแนวคิดเรื่องสนามการบ่งชี้ระยะ (index field) แนวคิดสมัยต่อมาพัฒนาเป็น ศูนย์กลางการบ่งชี้ระยะ (deictic center) สนามการบ่งชี้ระยะหรือศูนย์กลางการบ่งชี้ระยะ หมายถึงบริเวณที่คำบ่งชี้ขึ้น เกี่ยวข้องโดยมีศูนย์กลางเป็นต้นกำเนิดการบ่งชี้ ต้นกำเนิดนี้ทำให้ทราบว่า สิ่งที่กำลังหมายถึงอะไร ที่น่าสนใจคือว่า ต้นกำเนิดหรือศูนย์กลางนี้ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับผู้พูดเสมอไป โดยปกติทั่วไป ผู้พูดเป็นศูนย์กลางการบ่งชี้ระยะ แต่ในบางกรณีผู้ฟังก็อาจกลายเป็นศูนย์กลางการบ่งชี้ได้ กฤษดาวรรณ หงส์दारมภ์ และธีรนุช โชคสุวณิช ยกตัวอย่างสถานการณ์โดยสมมติว่า มีผู้พูดเป็นคนไทยจากกรุงเทพฯ โทรศัพท์ไปหาเพื่อนที่สหรัฐอเมริกาในเวลาเที่ยงวัน (เวลาในสหรัฐอเมริกา ซึ่งตรงกับเที่ยงคืนตามเวลาประเทศไทย) ในการทักทายเขา ผู้พูดเลือกพูดว่า "Good afternoon" แทนที่จะพูดว่า "Good evening" ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้พูดยึดผู้ฟังเป็นจุดศูนย์กลาง

ตัวบ่งชี้ระยะเวลา นอกจากจะบอกเวลาแล้วยังมีการใช้ที่เกี่ยวข้องกับมิติมุมมองเรื่องเวลาของผู้พูด ตัวอย่างคำว่า 'หน้า' ใน "สัปดาห์หน้า" จะพูดได้ก็ต่อเมื่อผู้พูด หมายถึงเฉพาะสัปดาห์ต่อจากสัปดาห์ที่ผู้พูดกำลังพูดอยู่ หรือคำว่า "มะรืนนี้" ใช้เมื่อหมายถึงอีกสองวันจากวันที่ผู้พูดกำลังพูดอยู่ เรื่องมิติมุมมองนี้ถ้าไม่กำหนดให้แน่ชัด บางครั้งก็ก่อให้เกิดความสับสนได้ โดยเฉพาะในประเทศที่มีการแบ่งเวลาต่างกัน เช่น ฤดูร้อนของยุโรปก็จะเป็นฤดูหนาวของออสเตรเลียเพราะฉะนั้น ถ้าผู้พูดชาวยุโรปโทรศัพท์ไปหาผู้ฟังชาวออสเตรเลีย เขาจะต้องระบุให้แน่ชัดว่ากำลังใช้ภาษาตามมุมมองของผู้พูดหรือผู้ฟัง

ในสังคมไทยศูนย์กลางการบ่งชี้ระยะอาจจะไม่ใช่เรื่องที่เป็นปัญหา เพราะการใช้ภาษามักยึดเอาผู้พูดเป็นหลักในการตีความ ในสังคมญี่ปุ่นบ่อยครั้งที่ศูนย์กลางอยู่ที่ผู้ที่เราสนทนาด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้พูดจึงมักลดค่าของตัวเอง และยกย่องผู้ฟังตลอดเวลา นั่นคือมีการเปลี่ยนมุมมองจากผู้พูดมาเป็นผู้ฟัง

นอกจากนี้ ฤๅษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และธีรบุษ โขศลวณิช (2551) ยังกล่าวว่า ตัวบ่งชี้ระยะมีความคล้ายคลึงกันกับการแทนที่ เนื่องจากปรากฏการณ์ทั้งสองขาดสิ่งอ้างอิงที่ชัดเจนแน่นอนด้วยกันทั้งคู่ แต่การบ่งชี้ระยะอาศัยบริบทในขณะที่กล่าวถ้อยมาประกอบการตีความ ส่วนการแทนที่อาศัยบริบทจากตัวภาษามาตีความ จากตัวอย่างประโยค

I need a box this big. (ฉันต้องการกล่องใหญ่ขนาดนี้)

I met this girl the other day. (ฉันพบผู้หญิงคนนี้เมื่อสองสามวันก่อน)

จะเห็นว่าคำว่า 'this' ในตัวอย่างแรกและตัวอย่างที่สองทำหน้าที่ต่างกัน ในการอธิบายว่ากล่องใหญ่ขนาดไหน เราต้องสังเกตท่าทางของผู้ที่เราสนทนาด้วยการใช้ 'this' ในที่นี้จึงเป็นสิ่งที่เรียกว่า ตัวบ่งชี้ระยะ โดยมีท่าทางประกอบ (gestural usage) ในขณะที่การตีความสิ่งที่ 'this' จากตัวอย่างที่สองเป็นการอ้างถึงที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับท่าทางของผู้พูด แต่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ผู้พูดจะเล่า ต่อมา 'this' ในกรณีนี้เรียกว่า ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร เพราะบ่งชี้ถึงผู้หญิงคนหนึ่งที่กำลังจะพูดถึง รูปบ่งชี้ประเภทนี้บางที่เรียก รูปบ่งชี้เตือน (reminder deictic)

ในทางตรงกันข้ามการแทนที่ คือการแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างหน่วยคำในภาษากับคำใดคำหนึ่งที่ได้เอ่ยถึงแล้วในบริบท (antecedent) เช่น สรรพนาม 'he' ในประโยคแรก หรือ 'it' ในประโยคที่สอง แสดงความหมายอ้างอิงถึงนามวลีที่ได้กล่าวแล้วในถ้อยคำที่มาข้างหน้าคือ 'the man' และ 'John'

The man was walking softly; he carried a big stick.

(ผู้ชายคนนั้นกำลังค่อย ๆ เดิน เขาถือไม้เท้าอันใหญ่)

John wants to catch a fish and to eat it for supper.

(จอห์นต้องการจับปลาและกินมันเป็นอาหารเย็น)

หนึ่งในภาษาไทย สรรพนามที่ใช้ในการแทนมักเป็นรูป

มาลีบอกสมศรีว่าจะไม่ไปภูเก็ต

Malee told Somsri that she wouldn't go to Phuket.

ตัวอย่างภาษาไทยในประโยคที่สาม หากแปลเป็นภาษาอังกฤษจะต้องมีสรรพนาม ซึ่งทำหน้าที่เป็นสรรพนาม 'she' แทนที่คำนาม 'มาลี' ซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค

นอกจากนี้การแทนที่ยังไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการแทนที่คำนามเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องของทัศนคติของผู้พูดในการเลือกสรรพนามแทนคำนามที่ถูกแทนที่อีกด้วย จะเห็นได้ว่าตัวบทภาษาอังกฤษ นิยมใช้สรรพนามเพศชายเอกพจน์แทนที่คำนาม การกระทำเช่นนี้สะท้อนวัฒนธรรมผู้ให้ภาษาอังกฤษที่ให้ความสำคัญกับเพศชาย จนกระทั่งเกิดการเคลื่อนไหวกลุ่มรณรงค์เพื่อสตรีที่จะให้ผู้ให้ภาษาคำนึงถึงความเสมอภาคของหญิงและชาย และหันมาใช้สรรพนามพหูพจน์หรือเอกพจน์ที่ระบุทั้งสองเพศ

คำสรรพนามประเภทหนึ่งที่ใช้แทนคำนาม แต่ว่าคำนามที่แทนที่นั้นไม่มีอยู่ สรรพนามประเภทนี้เรียกว่า lazy pronoun เช่น

He's been to Italy many times but he still doesn't speak *the language*.

(เขาไปอิตาลีหลายครั้งแต่ไม่พูดภาษานี้)

The man who gave his paycheck to his wife was wiser than the man who gave *it* to his mistress.

(ผู้ชายคนที่ให้เช็คเงินเดือนแก่ภรรยาฉลาดกว่าผู้ชายที่ให้มันแก่ภรรยาน้อยของเขา)

ตัวอย่างประโยคข้างต้น มีความกำกวม กล่าวคือในประโยคแรก คำว่า '*the language*' ขาดคำนามที่แทนที่ ซึ่งก็คือ "Italian language" แต่ผู้ฟังตีความคำว่า '*the language*' ในที่นี้ว่า หมายถึง ภาษาอิตาลีได้ไม่ยาก เนื่องจากมีคำว่า 'Italy' ในประโยค ในทำนองเดียวกัน สรรพนาม '*it*' ในประโยคที่สองขาดสิ่งที่มันอ้างถึงอย่างชัดเจน เนื่องจากเช็คเงินเดือนที่ให้ภรรยาเป็นคนละใบกับ

เช็ดที่ให้กรรยาน้อย เพราะฉะนั้น 'it' จึงไม่ได้แทนที่คำนามใด ในประโยคนี้ 'it' หมายถึงเช็ดที่ผู้ชาย ในประโยคจะให้กรรยาน้อยของเขา ซึ่งไม่ได้ระบุในที่นี้

ปรากฏการณ์เรื่องการแทนที่เข้ามาสัมพันธ์กับตัวบ่งชี้ระยะเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่า วากยสัมพันธ์มีความเกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์เช่นกัน นอกจากนี้ตัวบ่งชี้ระยะยังสัมพันธ์กับการอ้างถึง ตัวบ่งชี้ระยะเป็นคำสร้างปัญหาให้นักปรัชญามาก เพราะเหตุว่าคำเหล่านี้ไม่มีสิ่งอ้างถึงแน่นอน เราจะต้องพิจารณาว่าใครเป็นผู้พูด พูดเมื่อไหร่ เวลาใด และหลายครั้งเราจะต้องคำนึงถึงสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังอีกด้วย เพราะเหตุว่าตัวบ่งชี้ระยะมีความสัมพันธ์กับบริบทเช่นนี้จึงเป็นประเด็นที่นักวัจนปฏิบัติศาสตร์ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ในขณะที่นักอรรถศาสตร์ไม่ใส่ใจในเรื่องนี้มากนัก และนักอรรถศาสตร์บางกลุ่ม เช่น กลุ่มที่ศึกษาอรรถศาสตร์รูปนัย ไม่ถือว่าการบ่งชี้เป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจของการใช้ภาษา

สุจิตลักษณ์ ดีผดุง (2552) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ระยะว่า ลักษณะที่มีบุคคลผู้พูดเป็นศูนย์กลาง (egocentric) กล่าวคือ ในการตีความทางด้านอรรถศาสตร์และทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ของตัวบ่งชี้ระยะนั้น จะขึ้นอยู่กับจุดที่แน่นอนที่การสื่อสารเกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นจุดศูนย์กลางของการบ่งชี้ระยะ ได้แก่

ผู้พูดถือเป็นศูนย์กลางแสดงระยะบุรุษ

เวลาที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำนั้นถือเป็นศูนย์กลางแสดงระยะเวลา

สถานที่ที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำนั้นถือเป็นศูนย์กลางแสดงระยะสถานที่

จุดที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำนั้นถือเป็นศูนย์กลางของสัมพันธ์สารในบริบทของถ้อยคำ (context of utterance) หรือเหตุการณ์การพูด (speech event) แต่ละครั้ง

5. ตำแหน่งและสถานภาพทางสังคมของผู้พูดเทียบกับตำแหน่ง และสถานภาพของผู้รับสารหรือผู้ฟังในขณะที่กล่าวถ้อยคำนั้น ถือเป็นศูนย์กลางแสดงระยะสังคม

อย่างไรก็ตามรูปของตัวบ่งชี้ระยะสามารถทำหน้าที่เป็นได้ทั้งตัวบ่งชี้ระยะ (deictic usage) และไม่เป็นตัวบ่งชี้ระยะ (non-deictic usage) สุจิตลักษณ์ ดีผดุง อธิบายว่า ลักษณะการใช้ที่เป็นตัวบ่งชี้ระยะถือว่าเป็นคำพื้นฐาน (basic word) ส่วนการใช้ที่ไม่เป็นตัวบ่งชี้ระยะถือว่าเป็นคำแปลง (derived word) ตัวอย่างเช่น คำว่า "here" และ "now" ในภาษาอังกฤษโดยทั่วไปแล้ว จัดว่าเป็นตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งและเวลาในการกล่าวถ้อยคำนั้น แต่ในตัวอย่างว่า "What should he do here now, Henry wondered?" ทั้งนี้ 'here' และ 'now' จะมีการปรับเปลี่ยนศูนย์กลางของการบ่งชี้ระยะจากตัวผู้พูดหรือผู้เขียนไปอยู่ที่ "Henry" ซึ่งเป็นตัวเอกในเรื่องเล่า (protagonist) ซึ่งการใช้ลักษณะนี้ถือเป็นการใช้ที่ไม่เป็นตัวบ่งชี้ระยะ

นอกจากนี้ ตัวบ่งชี้ระยะยังสามารถใช้แสดงลักษณะไม่บ่งชี้ระยะได้อีกด้วย (nondeictic usage) ตัวอย่างเช่น ในภาษาไทย “ก็ทำนี่บ้าง โน่นบ้าง ไปตามเรื่อง” หรือในภาษาอังกฤษ “Oh, I did this and that.” ทั้ง ‘นี่’ ‘โน่น’ ‘this’ ‘that’ ในตัวอย่างทั้งสอง เป็นการใช้ตัวบ่งชี้ระยะที่ไม่ได้แสดงลักษณะการบ่งชี้ระยะ

เมื่อมีการใช้ตัวบ่งชี้ระยะในลักษณะไม่บ่งชี้ ก็จะต้องมีการแยกความแตกต่างระหว่างการใช้รูปอ้างอิงตาม (anaphoric usage) กับการใช้รูปไม่อ้างอิงตาม (non-anaphoric usage) การใช้ตัวบ่งชี้ระยะในลักษณะไม่บ่งชี้แบบการใช้รูปอ้างอิงตาม เกิดขึ้นเมื่อมีการใช้คำกล่าวอ้างถึงสิ่งเดียวกันกับที่ได้กล่าวแล้วในถ้อยคำนั้น ตัวอย่างในภาษาไทย เช่น “สมชายเดินเข้ามาในห้อง แล้วเขาก็เปิดตู้เย็น” หรือในภาษาอังกฤษ เช่น “John came in and he lit a fire.” คำว่า ‘เขา’ ในตัวอย่างแรกก็หมายถึง คน ๆ เดียวกับคำว่า ‘สมชาย’ กล่าวอ้างถึง ส่วนคำว่า ‘he’ ในตัวอย่างที่สอง ก็หมายถึงคน ๆ เดียวกับที่คำว่า ‘John’ กล่าวอ้างถึงนั่นเอง ทั้ง ‘เขา’ และ ‘he’ เป็นตัวบ่งชี้ระยะ แต่ถูกใช้ในลักษณะไม่บ่งชี้ เพราะในการตีความทั้งสองคำนี้ ไม่ต้องอ้างถึงตัวผู้พูดเป็นศูนย์กลาง และเป็นการใช้แบบรูปอ้างอิงตาม เพราะจะรู้ได้ว่า ‘เขา’ หรือ ‘he’ เป็นใคร ในบริบทนี้ต้องอ้างถึงคำนามที่กล่าวถึงมาแล้วข้างหน้า คือ ‘สมชาย’ และ ‘John’ ส่วนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะในลักษณะไม่บ่งชี้แบบการใช้รูปไม่อ้างอิงตามก็เช่น ในภาษาไทย “ฉันก็ทำนี่บ้าง โน่นบ้าง ไปตามเรื่อง” หรือในภาษาอังกฤษ “There we go.” ทั้ง ‘นี่’ ‘โน่น’ ในภาษาไทย และ ‘there’ ในภาษาอังกฤษ เป็นการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ “นี่” “โน่น” และ “there” ในลักษณะไม่บ่งชี้ เพราะการตีความทั้งสามคำนี้ ไม่ต้องอ้างถึงตัวผู้พูดเป็นศูนย์กลาง และเป็นการใช้แบบการใช้รูปไม่อ้างอิงตาม เพราะไม่ได้กล่าวถึงอะไรที่พูดมาก่อน

อย่างไรก็ดี ตัวบ่งชี้ระยะสามารถใช้ได้ทั้งเป็นตัวบ่งชี้ระยะและเป็นรูปอ้างอิงตามได้ในขณะเดียวกัน เช่น “ฉันเกิดที่กรุงเทพฯ และอยู่ที่นั่นตลอดมา” ตัวบ่งชี้ระยะ ‘ที่นั่น’ เป็นตัวบ่งชี้ระยะที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่ได้อยู่ในกรุงเทพฯ ขณะที่กล่าวถ้อยคำนี้ และในขณะเดียวกันคำว่า ‘ที่นั่น’ ก็เป็นรูปอ้างอิงตาม ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นสถานที่เดียวกันกับคำว่า “กรุงเทพฯ” กล่าวอ้างถึงนั่นเอง

สุจริตลักษณ์ ดีมดุง (2552) แบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่พบมีอยู่ในทุกภาษา คือ ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่เป็นผู้พูด (speaker) และตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่เป็นผู้รับสาร (addressee) ของแต่ละถ้อยคำที่เกิดขึ้น ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษสามารถบ่งชี้ให้เห็นหลาย ๆ ลักษณะที่บ่งชี้เฉพาะเกี่ยวกับผู้พูดและผู้รับสาร เช่น บอกเพศ บอกจำนวน บอกสถานภาพทางสังคม บอกความสัมพันธ์ทางสังคม และความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้พูดกับผู้รับสาร ทั้งบางครั้งยังบอกถึงสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ระหว่างผู้พูดและบุคคลที่สาม หรือผู้ที่ถูก

อ้างอิงได้ด้วย และแน่นอนว่าในแต่ละภาษา ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษดังกล่าวก็คือ คำบุรุษสรรพนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ คำสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง และคำสรรพนามบุรุษที่สอง ส่วนคำสรรพนามบุรุษที่สาม ต่างจากคำสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง และบุรุษที่สอง ตรงที่คำสรรพนามบุรุษที่สาม จะไม่มีบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสนทนา (participant) แต่ในบางครั้งอาจใช้เป็นตัวบ่งชี้ระยะได้

ตัวบ่งชี้ระยะเวลา

ตัวบ่งชี้ระยะเวลา เป็นตัวบ่งชี้ระยะที่เกี่ยวกับจุดใดจุดหนึ่งของเวลา หรือช่วงระยะเวลา ช่วงใดช่วงหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับเวลาที่มีการกล่าวถ้อยคำนั้น ๆ Fillmore, C. (1971, อ้างถึงใน สุจริตลักษณ์ ตีผลดง, 2552) แบ่งเป็นเวลาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เวลาส่งสาร (coding time-CT) คือ จุดของเวลาที่มีการส่งถ้อยคำ (the moment of utterance (or inscription)) กับเวลารับสาร (receiving time-RT) คือ จุดของเวลาที่มีการรับสาร (the moment of reception) ดังนั้นในตัวอย่าง มีป้ายติดหน้าห้องทำงานว่า "จะกลับมาใน 1 ชั่วโมง" คนอ่านจะไม่มีทางรู้ได้เลยว่าข้อความนี้ ถูกเขียนไว้ตั้งแต่เมื่อไร และก็ไม่มีทางรู้ได้เลยว่าเจ้าของห้องจะกลับมาเมื่อไร ทั้งนี้เพราะในข้อความดังกล่าวไม่ได้ระบุเวลาส่งสารว่า ผู้เขียนข้อความเขียนเมื่อไร ระยะเวลา 1 ชั่วโมง เริ่มต้นนับจากเวลาที่โม่ง และผู้มาพบต้องรออีกนานเท่าไร เมื่อเทียบกับเวลารับสาร คือเวลาที่เห็นป้ายนั้น ตัวบ่งชี้ระยะเวลามักจะปรากฏในภาษาในรูปของคำวิเศษณ์บอกเวลา เช่นคำว่า "now" "then" "yesterday" "this year" และการใช้กาลในภาษาอังกฤษ หรือเป็นคำบอกเวลาว่า "เดี๋ยวนี้" "ตอนนั้น" "เมื่อวานนี้" "วันนี้" ฯลฯ ในภาษาไทย

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง เป็นการระบุสถานที่ในลักษณะเปรียบเทียบกับสถานที่อยู่ของผู้ร่วมในการสนทนานั้น ภาษาโดยทั่วไปจะชี้บอกสถานที่อยู่โดยอ้างถึงสถานที่อยู่ของผู้พูดเป็นหลัก สำคัญ แต่ก็มีบ้างเหมือนกันที่ชี้บอกสถานที่อยู่โดยอ้างถึงสถานที่อยู่ของผู้รับสาร คำที่แสดงลักษณะเป็นตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ในภาษาอังกฤษได้แก่ คำวิเศษณ์ "here" และ "there" และ คำสรรพนามชี้เฉพาะ (demonstrative pronoun) "this" และ "that" การใช้ "here" และ "there" จะเป็นการแสดงลักษณะตรงกันข้ามบนมิติใกล้/ไกลจากผู้พูด (proximal/ distal dimension) โดยนับจากการอยู่ใกล้/ไกลจากตัวผู้พูดเป็นหลัก

ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร

สุจริตลักษณ์ ตีผลดง (2552) กล่าวว่า ในการศึกษาเรื่องตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร มักจะ สัมพันธ์กับการศึกษาเรื่องการอ้างตาม (anaphora) ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนขึ้น จะต้องระลึกไว้เสมอว่าการอ้างตามจะเป็นการใช้สรรพนามเพื่ออ้างถึง (refer) สิ่งที่อ้างถึง (referent) สิ่งเดียวกัน กับที่ได้พูดถึงมาก่อนแล้ว แต่เมื่อใดที่สรรพนามหรือตัวบ่งชี้ระยะนั้น ใช้อ้างถึงข้อความเฉพาะ หรือ

ใช้อ้างถึงส่วนใดส่วนหนึ่งของสัมพันธสาร ก็ถือว่าสรรพนามหรือตัวบ่งชี้ระยะนั้นเป็นตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร

ไม่ว่าจะเป็นสัมพันธสารที่เป็นการเขียนหรือการพูด การอ้างถึงส่วนที่กล่าวมาถึงก่อนแล้ว หรือการอ้างถึงสิ่งที่กำลังจะกล่าวถึงต่อไปในสัมพันธสารนั้น ๆ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น การใช้ "in the last/ previous paragraph" "in the next paragraph" "Have you heard this story?" ในภาษาอังกฤษ "ตามที่กล่าวถึงมาแล้ว" "ในตอนต่อไป" "เคยได้ยินเรื่องนี้ไหม" ฯลฯ ในภาษาไทยการใช้ตัวบ่งชี้ระยะเวลาเพื่อหมายถึงส่วนต่าง ๆ ของสัมพันธสารเป็นเรื่องที่ใช้กันเป็นปกติ เช่น การใช้ "next" "last" "ในตอนต่อไป" "ที่กล่าวถึงแล้วข้างบน" ฯลฯ ทั้งนี้เพราะสัมพันธสารดำเนินไปตามลำดับเวลา

ตัวบ่งชี้ระยะสังคม

ตัวบ่งชี้ระยะสังคม เป็นเรื่องแง่มุมต่าง ๆ ของโครงสร้างของภาษาที่ใช้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของสถานภาพทางสังคมของผู้ร่วมสนทนากับบุคคลอื่น ๆ หรือกับสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ แง่มุมต่าง ๆ ของภาษาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในลักษณะนี้มีอยู่มากมาย แต่ส่วนที่จัดเป็นตัวบ่งชี้ระยะสังคมนั้น จะเน้นเฉพาะส่วนที่ได้กลายเป็นคำไวยากรณ์ ที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างของภาษาเท่านั้น ตัวอย่างเช่น สรรพนามแสดงความสุภาพ คำนำหน้าชื่อที่ใช้ในการเรียกขาน ฯลฯ

สุจิตลักษณ์ คีตดุจ (2552) สรุปว่า ตัวบ่งชี้ระยะเป็นลักษณะสำคัญของภาษาทุกภาษา และเป็นลักษณะที่ปรากฏอยู่ในไวยากรณ์ของทุกภาษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบทสามารถแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดจากการศึกษาเรื่องตัวบ่งชี้ระยะ และตัวบ่งชี้ระยะเป็นลักษณะหนึ่งของภาษาที่ยืนยันว่า ตัวบ่งชี้ระยะนั้นสื่อได้หลายสิ่งหลายอย่างมากกว่าที่กล่าวออกมาเป็นถ้อยคำจริง ๆ

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ระยะข้างต้น สรุปได้ว่าตัวบ่งชี้ระยะเป็นการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงการอ้างถึงสิ่งที่ปรากฏอยู่ในบริบททั้งที่เป็นตัวภาษาและไม่ใช่ตัวภาษา ดังนั้นความหมายของตัวบ่งชี้ระยะจึงต้องอิงกับบริบทของถ้อยความในการตีความเสมอ ทั้งนี้การตีความตัวบ่งชี้ระยะจะตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเรื่องระบบศูนย์กลางสื่อตนเอง (egocentric way) และการแบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะมี 2 ลักษณะ คือ การแบ่งตามเกณฑ์ไวยากรณ์ และการแบ่งตามการใช้ภาษากล่าวคือ หากแบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะตามเกณฑ์ไวยากรณ์ จะแบ่งได้ 3 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และตัวบ่งชี้ระยะเวลา (Palmer, F.R., 1977; Lyons, J., 1979; Finegan, E., 1999; Yule, G., 2000) แต่ Birner, B. J. (2013) เพิ่มตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสารอีกหนึ่งประเภท แต่หากแบ่งตามเกณฑ์การใช้ภาษา จะสามารถแบ่งได้ 5 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ตัวบ่งชี้ระยะเวลา ตัวบ่งชี้ระยะสังคม และตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร

(Levinson, S. C., 1989; Thomas, J., 1995; กฤษดาพรรณ หงส์ดารมภ์ และธีรบุษ โชคสุวณิช, 2551) มีเพียง Archer, D. (2012) ที่แบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะออกเป็น 6 ประเภท โดยเพิ่มตัวบ่งชี้เน้นระยะขึ้นมา ซึ่งมีหน้าที่ และรูปแสดงตัวบ่งชี้ระยะเหมือนกับตัวระบุเฉพาะ

อย่างไรก็ตามตัวบ่งชี้ระยะแต่ละประเภทนั้น มีความทับซ้อนกันอยู่ Finegan, E. (1999) กล่าวถึง ลักษณะที่ทับซ้อนกันระหว่างตัวบ่งชี้ระยะที่มีจุดร่วมอ้างถึงเดียวกัน เช่น การอิงจากตำแหน่งของผู้พูด โดยการระบุตำแหน่งและเวลา กลไกทางภาษาศาสตร์ทำให้สามารถใช้ตัวบ่งชี้ระยะได้มากกว่าหนึ่งประเภท อย่างในภาษาอังกฤษใช้ตัวระบุเฉพาะ "this" ในการแสดงตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ("this person") ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ("this thing") และตัวบ่งชี้ระยะเวลา ("this morning") จึงเห็นได้ชัดว่าตัวบ่งชี้ระยะทั้งสามมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร มีลักษณะคล้ายกับรูปบ่งชี้ระยะเวลา และรูปบ่งชี้ระยะตำแหน่งในการแสดงระยะในสัมพันธ์สาร (Lyons, J., 1979; Levinson, S. C., 1989; Finegan, E., 1999; Archer, D., 2012) หรือการใช้คำแสดงบุรุษ คำเรียกขาน คำนำหน้าชื่อ ชื่อเฉพาะ หรือคำศัพท์บางคำนั้น สามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ระยะได้ (Levinson, S. C., 1989; Foley, 1997; Kramsch, C., 2000) ซึ่งตัวบ่งชี้ระยะเช่นนี้มีลักษณะของรูปคำที่เชื่อมซ้อนกับการแสดงรูปบ่งชี้ระยะสังคม

ทั้งนี้ Levinson, S. C. (1989) อ้างถึงแนวคิดของ Lyons, J. (1977) ที่ได้เสนอว่าตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งอย่าง "this" และ "that" สามารถนำมาใช้ในความหมายของการบอกเวลาได้ กรณีที่เกิดความกำกวมว่าควรจัดให้ "this" และ "that" ที่ปรากฏในสัมพันธ์สารเป็นตัวบ่งชี้ระยะประเภทใด ซึ่งเมื่อพิจารณาการใช้แล้วจะพบว่า รูปตัวบ่งชี้ระยะนั้น ใช้อ้างถึงส่วนที่อยู่ใกล้-ไกลในสัมพันธ์สาร ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า "this" และ "that" ทำหน้าที่เป็นรูปของตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งมากกว่าที่จะทำหน้าที่แสดงว่าเป็นตัวบ่งชี้ระยะเวลา ส่วนความทับซ้อนกันระหว่างตัวบ่งชี้ระยะบุรุษกับตัวบ่งชี้ระยะสังคมสามารถพิจารณาจากลักษณะของตัวบ่งชี้ระยะที่พบนั้น กล่าวคือ การใช้ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษจะให้เกณฑ์ทางไวยากรณ์ เช่น การระบุตัวผู้พูดโดยการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 และตัวผู้ฟังด้วยสรรพนามบุรุษที่ 2 ทั้งนี้การเลือกใช้สรรพนามใดนั้น จะมีผลต่อการเลือกใช้คำกริยาด้วยเสมอ หากใช้บ่งชี้สถานะทางสังคม หรือแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งของบุคคลที่อ้างถึงนั้นดำรงอยู่ในสังคม จึงจะจัดว่าตัวบ่งชี้ระยะนั้น เป็นตัวบ่งชี้ระยะสังคม

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการอ้างถึง

ด้วยเหตุที่ตัวบ่งชี้ระยะมีความสัมพันธ์กับการอ้างถึง ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ้างถึง

Halliday, M.A.K., & Hasan, R. (1976) กล่าวถึงการอ้างถึงว่า เป็นกลไกหนึ่งของการเชื่อมโยงความ (cohesion) ซึ่งมีหน้าที่ในการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่อยู่ต่อเนื่องกัน Halliday, M.A.K., & Hasan, R. (1976) กล่าวว่า การอ้างถึงเป็นการเชื่อมโยงทางไวยากรณ์ Givón (2001) เรียก การเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง (referential co"here"nce) ว่าการอ้างตาม (referent tracking) Scollon และ Scollon (2001) กล่าวถึงการอ้างถึง ว่าเป็นหนึ่งในกลไกการเชื่อมโยงความที่มีความถี่ในการใช้มากที่สุด โดยยกตัวอย่างการใช้คำนำหน้าคำนาม 'the' ในประโยค "Do you have the minutes?" คำ 'the' อ้างถึงรายงานการประชุมที่คู่สนทนาต่างรับรู้ว่ากำลังเอ่ยรายงาน อันไหน และหากประธานในที่ประชุมถามว่า "Do you have the minutes of the last meeting?" ในกรณีนี้การอ้างถึงปรากฏที่คำว่า 'the last meeting' อย่างไรก็ตาม 'the' ถูกใช้ให้เป็นคำเชื่อมต่อกายในฉบับท

Lyons, J. (1979) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ระยะเป็นลักษณะทางภาษาที่อยู่ระหว่างการพัฒนาสู่ประเภทของการอ้างถึงในภาษาแบบหนึ่ง สมทรง บุรุษพัฒน์ (2537) กล่าวว่า การเชื่อมโยงความ จะเกิดขึ้น เมื่อข้อความตอนใดตอนหนึ่งต้องอ้างอิงข้อความอื่น จึงจะเกิดความเข้าใจในข้อความนั้น โดยมีลักษณะทางไวยากรณ์เป็นกลไกการเชื่อมโยงความ (cohesive device) กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และธีรนุช โชคสุวนิช (2551) กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างตัวบ่งชี้ระยะกับการอ้างถึงว่า ตัวบ่งชี้ระยะอาศัยบริบทในขณะที่กล่าวถ้อยมาประกอบการศึกษา แต่การอ้างถึงอาศัยบริบทจากตัวภาษามาตีความ เพราะการอ้างถึงเป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างหน่วยคำในภาษากับคำใดคำหนึ่งที่ได้เอ่ยถึงแล้วในบริบท (antecedent)

การเชื่อมโยงความประเภทอ้างถึงจะเกิดขึ้น เมื่อมีหน่วยในภาษาที่ไม่สามารถตีความหมายได้จากตัวของมันเอง แต่ต้องอ้างอิงจากที่อื่น และการอ้างอิงนี้จะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันต่อเนื่องกัน ดังนั้นการอ้างอิงบางอย่างอาจไม่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงความ

Newmark, P. (1982) กล่าวถึง การอ้างถึงว่ามี 2 ประเภท คือ การอ้างตาม (anaphoric reference) และการอ้างนำ (cataphoric reference)

1. การอ้างตาม ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ระยะแสดงกำหนด (deictic determiner) เช่น the, this, that หรือสรรพนาม ซึ่งใช้อ้างถึงสิ่งที่กล่าวไว้ในข้อความก่อนหน้า

2. การอ้างนำ เช่น ตัวบ่งชี้ระยะ สรรพนาม หรือคำดัมมี่ (dummy word) อย่างคำ 'here' ใน "here is the news." หรืออบุรุษสรรพนาม (impersonal pronoun) 'it' ใน "it's interesting to note that..." ใช้อ้างถึงสิ่งที่ปรากฏตามมา บางครั้งในการแปลลักษณะของการอ้างถึงทั้งสองถูกละเลย บางภาษาพบการใช้วิภัติปัจจัยแสดงลักษณะทางวากยสัมพันธ์ และมักมีการแทนที่ด้วยการใช้คำนามเมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษ

Baker, M. (2006) กล่าวถึงการอ้างถึงว่า การอ้างถึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาหนึ่ง กับอีกรูปภาษาหนึ่ง หรือระหว่างรูปภาษาหนึ่ง กับสิ่งที่ผู้พูดต้องการกล่าวถึง โดยที่รูปภาษาหนึ่งไม่มีความหมายที่ชัดเจนในตัวเอง การตีความรูปภาษานี้ ต้องอาศัยการอ้างถึงรูปภาษาอื่นหรือสิ่งอื่น ตัวอย่างเช่น

Mrs. Thatcher has resigned. *She* announced her decision this morning.
คำสรรพนาม 'she' อ้างถึง "Mrs. Thatcher" ทั้งนี้ 'she' เป็นรูปภาษาที่ไม่มีความหมายที่ชัดเจนในตัวเอง แต่การตีความต้องอาศัยการอ้างถึงอีกรูปภาษาหนึ่ง คือ Mrs. Thatcher ซึ่งปรากฏในบริบทภาษาของประโยคที่นำมาก่อน ในภาษาอังกฤษ นอกจากการใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 แล้วยังปรากฏการใช้คำกำกับนาม อย่าง the, this และ those ในการอ้างถึงอีกด้วย เช่น "Mrs. Thatcher has resigned. *This* delighted her opponent." การที่ผู้อ่านจะทราบได้ว่า 'this' หมายถึงอะไรนั้น ต้องอาศัยประโยคที่นำมาก่อนในการตีความ

การอ้างถึงอีกลักษณะหนึ่งที่ไม่สามารถอ้างอิงได้จากบริบทภาษา เรียกว่าการอ้างถึงร่วม (co-reference) เช่น การใช้คำ Mrs. Thatcher → The Prime Minister → The Iron Lady → Maggie เป็นการใช้รูปภาษาเพื่ออ้างถึงสิ่งที่ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับโลกที่อยู่นอกบริบทในการตีความ นอกจากนี้ยังมีการอ้างถึงด้วยการใช้คำที่มีวงความหมายเดียวกัน เช่น การอ้างถึง 'a boy' ในประโยค There's a boy climbing that tree. สามารถอ้างได้ดังตัวอย่าง

The boy's going to fall if he doesn't take care.

(การกล่าวซ้ำ (repetition))

The lad's going to fall if he doesn't take care.

(การใช้คำที่มีความหมายคล้ายกัน (synonym))

The child's going to fall if he doesn't take care.

(การใช้คำจากกลุ่ม (superordinate))

The idiot's going to fall if he doesn't take care.

(การใช้คำทั่วไป (general word))

He's going to fall if he doesn't take care.

(การใช้สรรพนามอ้างอิง (pronominal reference))

แต่ละภาษามีรูปแบบการใช้กลวิธีการอ้างอิงที่แตกต่างไป เช่น ในภาษาฮิบรูมักใช้ชื่อเฉพาะเป็นกลวิธีเชื่อมโยงเพื่อไม่ให้เกิดความสับสน แต่ภาษาอังกฤษนิยมใช้คำสรรพนาม ส่วนภาษาโปรตุเกสและภาษาบราซิลปรากฏใช้การซ้ำคำศัพท์มากกว่า

Birner, B. J. (2013) กล่าวว่า ภาษารูปการอ้างถึงมีกลุ่มย่อยที่หลากหลาย และขอบเขตของแต่ละประเภทของการอ้างถึงมีความเหลื่อมซ้อนกันอยู่ รูปการอ้างถึงส่วนใหญ่อยู่ในรูปของนามวลี ซึ่งหมายรวมถึงคำนามเฉพาะและคำสรรพนามด้วย อย่างไรก็ตาม คำว่า 'here' ในประโยค "Put the lunchmeat over here." ซึ่งมีความหมายอ้างถึงตำแหน่งหรือสถานที่ คำว่า 'here' นี้ ไม่ใช่ทั้งนามวลี แต่เป็นชนิดของการอ้างถึงที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับคำบ่งชี้ระยะ คำชี้เฉพาะ คำไม่ชี้เฉพาะรูปอ้างตาม และคำระบุเฉพาะ

Hatim, B., & Mason, I. (1998) กล่าวถึง การอ้างตามโดยใช้รูปแทน (pro-form) ว่าเป็นกลไกที่ขึ้นอยู่กับการจำกัดทางวากยสัมพันธ์เฉพาะภาษา รูปแทนเป็นหน่วยที่ไม่สามารถเกิดได้อย่างอิสระ เช่น คำสรรพนาม หรือ คำว่า 'so' ในประโยค "I think so." ทั้งนี้ Hatim, B., & Mason, I. ยกตัวอย่างภาษาที่มีการระบุเพศของคำนาม ปรากฏคำสรรพนามที่มากกว่าภาษาที่ไม่ระบุ เช่น ภาษาอังกฤษที่กำหนดการใช้สรรพนามเอกพจน์ 'it' ในการอ้างถึงคำนามทั้งหมดที่ไม่มีชีวิต

ตัวอย่างที่ 1

I am now more than glad that I did not pass into the grammar school five years ago, although it was a disappointment at the time. I was always good at English, but not so good at the other subjects!!

I am glad that I went to the secondary modern school, because it was only constructed the year before. Therefore, it was much more hygienic than grammar school. The secondary modern was light and airy, and the walls were painted with a bright, washable gloss...One day, I was sent over to the grammar school, with a note for one of the teachers, and you should have seen the mess! The corridors were dusty, and I saw dust on the window ledges, which were chipped. I saw into one of the classrooms. It was very untidy in here.

I am also glad that I did not go to the grammar school, because of what it does to one's habits. This may appear to be a strange remark, at first sight. It is a good thing to have an education behind you, and I do not believe in ignorance, but I have had certain experiences, with educated people, since going out into the world.

(Muriel Spark 1958 as cited in Hatim, B., & Mason, I., 1998, p. 199)

จากตัวอย่างที่ 1

I am glad that I went to the secondary modern school, because *it* was only constructed the year before.

ใช้สรรพนาม *it* แทน *secondary modern school* เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ *it* ในย่อหน้าที่หนึ่งและสาม

Halliday, M.A.K., & Hasan, R. (1976 as cited in Hatim, B., & Mason, I., 1998) ชี้สังเกตว่ารูปแทน *it* สามารถใช้อ้างถึงส่วนใด ๆ ก็ตามของตัวบท และเรียกการปรากฏในลักษณะนี้ว่าการอ้างถึงแบบขยาย (extended reference) จากตัวอย่างประโยคในย่อหน้าที่หนึ่ง

I am now more than glad that I did not pass into the grammar school five years ago, although *it* was a disappointment at the time.

สภาวะเกิดก่อนของตัวบทในตอนแรกช่วยให้ระบุว่า *it* เป็นรูปอ้างของ *that I did not pass into the grammar school* (ทั้ง ๆ ที่สามารถอนุมานได้จากการตีความ รวมถึงการใช้คำ *now* กับ *at the time* และ *glad* กับ *disappointment*) แต่ประโยคในย่อหน้าที่สาม

I am also glad that I did not go to the grammar school, because of what *it* does to one's habits.

ทำให้เกิดความสับสนในการอ้างถึง เพราะ *it* สามารถอ้างถึง

the grammar school?

going to the grammar school?

not going to the grammar school?

การแก้ไขความกำกวมนี้ สามารถทำได้โดยใช้กระบวนการอนุมานร่วมกับการตีความว่า ตัวเลือกอันดับที่สองเหมาะสมในแง่ของการเกาะเกี่ยวความ เนื่องจากมีความสัมพันธ์ที่ว่า *going to the grammar school does something to your habits*

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่ามีการใช้รูปอ้างถึงในบางประโยคที่ต่างไปจากการใช้รูปอ้างถึงในประโยคทั่วไปอยู่บ้าง ปัญหาเรื่องความกำกวมของรูปอ้างทำให้นักแปล แปลงานออกมาได้ 2 แบบ คือ แปลโดยถ่ายทอดความหมายได้อย่างต่อเนื่องภายในตัวบท อีกแบบหนึ่งคือ แปลออกมาแล้วภาษามีความประดักประเดิด แต่ลักษณะของตัวบทค่อนข้างมีผลต่อการใช้รูปแทนบุรุษที่ 3 อย่าง *it* ดังนั้นผู้แปลจึงต้องสังเกตความแตกต่างของรอยต่อระหว่างตัวบท การถ่ายทอดภาษามีความสำคัญมากกว่าการมุ่งให้เกิดความเท่าเทียมกันในการเชื่อมโยงความ

บางครั้งผู้แปลเลือกแปลโดยปรับเปลี่ยนรูปอ้างเพื่อให้งานแปลนั้นมีคุณภาพดีขึ้น Hatim, B., & Mason, I. (1998) ยกตัวอย่างข้อจำกัดของการแปลคำบรรยายบทภาพยนตร์ เช่น การเปลี่ยนหน้าที่การลดทอนตัวบท แต่สามารถเข้าใจได้จากการอนุมานการระบุการเชื่อมโยงความที่ต้องการสื่อในตัวบท จากการใช้แปลคำพูดในบทภาพยนตร์ จากตัวอย่างที่ 1 เป็นส่วนหนึ่งของบทสนทนาจากละครโทรทัศน์ภาษาฝรั่งเศส และแปลเป็นภาษาอังกฤษในตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างที่ 1

ก: Le plus vibrant homage peut se rendre avec des mots simples.

C'est pas la peine de rajouter la grosse caisse de l'emphase.

ข: De toute façon, c'est pas la tradition à la Dépêche.

ตัวอย่างที่ 2

ก: But the most touching tribute can be done in a few words.

There's no call for heavy type.

ข: That's the *Despatch* tradition.

เรื่องที่คุยกันเป็นการประชุมของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันที่แสดงความคิดเห็นว่า ในหัวข้อข่าวร้ายที่จะปรากฏในหน้าแรกควรใช้ภาษาและรูปแบบที่ธรรมดา ไม่หวือหวาหรือไม่จากบริบท และภาพที่ปรากฏบนจอแสดงให้เห็นว่าผู้พูด ก. และ ข. ต่างมีความเห็นไม่ตรงกัน

เมื่อเห็นบทแปลครั้งแรกจะพบว่า การแปลบทของผู้พูด ข. ในตัวอย่างที่ 2 ผิดไปจากตัวอย่างที่ 1 ซึ่งบอกว่า การกระทำดังกล่าวไม่ใช่ธรรมเนียมปฏิบัติในการเขียนข่าว แต่เมื่อวิเคราะห์ลงไปจะพบว่าเป็นการแปลที่ถูกต้องตามสารต้นฉบับ เพราะการระบุบางส่วนของตัวบท ซึ่งมีการใช้รูปแทน *ce* ในตัวอย่างที่ 2 ซึ่งสามารถจะอ้างได้จาก ก: *expressing emotion in a simple and sober fashion* ซึ่งพูดโดย ข. ซึ่งเป็นการใช้รูปแทนอ้างถึงเหตุการณ์ที่ปรากฏในตัวบทก่อนหน้านี้ ซึ่ง Halliday, M.A.K., & Hasan, R. (1976 as cited in Hatim, B., & Mason, I., 1998) เรียกว่า การอ้างอิงเนื้อความ (text reference)

ชาวฝรั่งเศสไม่มีปัญหาในการตีความ แต่หากแปลบทของ B ในตัวอย่างที่ 2 อ่านว่า *That's not the Despatch tradition* ผู้อ่านบทแปลอาจจะเข้าใจได้ว่า *'that'* เป็นรูปอ้างถึง *'heavy type'* ดังนั้นคนแปลบทภาพยนตร์จะต้องแปลให้ผู้ดูเข้าใจได้ง่าย และไม่สับสน จึงเลือกที่จะคงการเชื่อมโยงคำ *'heavy type'* ในขณะที่ละการใช้ประโยคปฏิเสธใน ตัวอย่างที่ 1 เพื่อคงความต่อเนื่องของความหมาย ผลการเทียบเคียงในงานแปลที่ได้จึงเป็นที่น่าพอใจ

Givón, T. (2001) กล่าวถึงสรรพนามและความคล้อยตามเชิงไวยากรณ์ (grammatical agreement) ว่าเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในระดับสัมพันธ์สาร-การใช้ภาษา (discourse-pragmatic) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการใช้รูปอ้าง (anaphoric reference) เช่น การเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง (referential coherence) ลักษณะของสรรพนาม ซึ่งมีเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่มากมายในภาษา โดยสรรพนามดังกล่าวใช้ในแบบที่เป็นรูปอิสระ (independent) รูปติด (clitic) ไสววิภัตติปัจจัย (inflectional) หรือการอรูปอ้าง (zero-anaphors)

Givón, T. (2001) กล่าวถึงกลไกทางไวยากรณ์ที่เป็นหัวใจของการเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึงว่า ประกอบด้วย

อรูปอ้าง (anaphoric zero)

สรรพนามไม่ระบุรูปอ้าง (unstressed anaphoric pronoun)

สรรพนามระบุรูปอ้าง (stressed independent pronoun)

สรรพนามที่เฉพาะ (กับไม่ชี้เฉพาะ) ที่ปรากฏในนามวลี (definite (vs. indefinite) full-NPs.)

โดยกลไกทั้ง 4 นี้เกิดขึ้นจากการที่ผู้พูดคาดคะเนว่าผู้ฟังสามารถรู้หรือแยกได้ว่าอ้างถึงสิ่งใด และนำมาใช้ในการเชื่อมโยงความของตัวบท (discourse context) ดังนี้

อรูปร่างกับสรรพนามไม่ระบุรูปร่าง (Anaphoric zero vs. unstressed anaphoric pronoun)

อรูปร่างกับสรรพนามไม่ระบุรูปร่างมีการใช้มากที่สุดในการเชื่อมโยงด้วยการอ้างถึง โดยใช้ในรูปของนามวลี อรูปร่าง และสรรพนาม ดังตัวอย่าง

(ก) Mary came into the room and [Ø] looked around.

(ข) She was the only one here, she could tell.

(ค) She hesitated, then [Ø] turned around and [Ø] walked out.

(ง) [Ø] walking away, she saw someone approaching.

ในภาษาอังกฤษใช้อรูปร่างมากที่สุดในการอ้างถึงใจความหลักที่ต่อเนื่องจากอนุประโยคที่นำมาก่อน และมีประธานตัวเดียว ดังตัวอย่าง (ก) และ (ค)

ส่วนประโยคที่มีการใช้สรรพนาม ในภาษาอังกฤษแสดงถึงความไม่ต่อเนื่องของใจความหลัก (thematic discontinuity) ได้แก่ การจบประโยคเชื่อมโยง ความไม่ต่อเนื่องของหน้าที่ทางไวยากรณ์ (grammatical-role discontinuity) ได้แก่ มีการเปลี่ยนแปลงประธานหรือกรรมของประโยค และการไม่ต่อเนื่องกันของเรียงลำดับประโยค (clause-rank discontinuity) ได้แก่ การเปลี่ยนอนุประโยคหรือประโยคหลัก

การเชื่อมประโยคที่ปรากฏหลังจากการจบใจความหลักในภาษาอังกฤษโดยใช้เครื่องหมายจุด (period) ดังตัวอย่าง (ก) นั้น พบการใช้สรรพนาม 'she' ในตำแหน่งแรกของประโยคถัดไป ดังตัวอย่าง (ข) และใช้ในการเปลี่ยนหน้าที่จากประโยคเดิมเติมกริยา (verb complement clause) ไปเป็นประโยคหลัก แต่ในตัวอย่าง (ง) อรูปร่าง ในการเริ่มประโยคถัดไปจะทำให้เกิดความสับสนได้ อย่างไรก็ตามอรูปร่างจะมีโครงสร้างเฉพาะ (construction-specific) ที่กำหนดได้จากความสัมพันธ์ภายในประโยคอย่างการใช้อนุพากยวิเศษณ์ขยาย การอ้างถึงร่วมในประโยคดังกล่าวเป็นการอ้างนำ (cataphoric) มากกว่าการอ้างตาม (anaphoric) การใช้สรรพนาม 'she' ในตัวอย่าง (ง) เป็นการเปลี่ยนจากอนุประโยคของอนุพากยวิเศษณ์เป็นประโยคหลัก

ภาษาแบบที่ไม่มีความแตกต่างระหว่างรูปอ้างกับสรรพนามไม่ระบุรูปอ้าง คือ ภาษาที่มีความสอดคล้องของประธานแบบบังคับ (subject agreement) เช่น ภาษาสเปน (Spanish) ภาษาบันตู (Bantu) และภาษาเซมิติก (Semitic) กับภาษาที่ไม่มีสรรพนามอ้างถึง หรือที่เรียกว่าภาษาละสรรพนาม (pro-drop languages) เช่น ภาษาจีน (Chinese) ภาษาญี่ปุ่น (Japanese) ภาษาเหล่านี้ใช้รูปอ้างหรือสรรพนามไม่ระบุรูปอ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นกลไกทางไวยากรณ์เพียงกลไกเดียวที่ใช้ในบริบทของการสื่อสารในการเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง และละส่วนต่างย่อยของการเชื่อมต่อใจความหลัก ในขณะที่ภาษาอังกฤษใช้ความแตกต่างระหว่างรูปอ้างกับสรรพนามไม่ระบุรูปอ้างในการสื่อสาร

รูปอ้างตามกับสรรพนามระบุรูปอ้าง

ความต่างในบริบทของการอ้างถึงที่ไม่ต่อเนื่องมักใช้การอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบต่าง (contrast) ในการเปลี่ยนไวยากรณ์จากสรรพนามไม่ระบุรูปอ้างเป็นสรรพนามระบุรูปอ้าง ซึ่งอาจทำให้เกิดความกำกวมได้

- (ก) Bill talked to Joe and then (he) left.
- (ข) Bill talked to Joe and then HE left.
- (ค) I talked to Joe and he agree...
- (ง) I talked to Joe and [Ø] agreed...
- (จ) I talked to Joe and Sally. HE was agreeable. SHE wasn't.
- (ฉ) I saw Sally and Joe. I like HER a lot. HIM I can't stand.

การใช้สรรพนามรูปอ้างกับรูปอ้างในตัวอย่าง (ก) ทำให้เกิดความต่อเนื่องของประธาน การใช้สรรพนามระบุรูปอ้างในตัวอย่าง (ข) ทำให้เกิดความเป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนหน้าที่ในประโยคจากกรรมเป็นประธาน ทั้งนี้สรรพนามอ้างถึงใน (ค) เป็นการเปลี่ยนจากกรรมของประโยคเป็นประธานเพราะว่าในบริบทไม่มีการอ้างถึงที่เหมาะสม รูปอ้างในตัวอย่าง (ง) หมายความว่าประธานของประโยคยังคงเดิมในตัวอย่าง (จ) ไม่มีความกำกวมในการอ้างถึง เพราะสรรพนาม HIM ใช้อ้างถึงหนึ่งในคู่บุคคลที่กล่าวถึง และสรรพนาม HER ใช้กล่าวถึงอีกคน เช่นเดียวกับที่ปรากฏในตัวอย่าง (ฉ) ที่ใช้สรรพนามเน้นรูปอ้างที่ระบุความต่างของคน (สิ่ง) ที่อ้างถึง

สรรพนามและรูปอ้างกับสรรพนามชี้เฉพาะในนามวลี

สรรพนามและรูปอ้างถูกนำมาใช้ในบริบทของการอ้างถึงเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องมากที่สุด ในกรณีของรูปอ้างกับการการใช้สรรพนามไม่ระบุรูปอ้างจะปรากฏสิ่งที่ถูกอ้างถึงในประโยค

ก่อนหน้า ในกรณีของการเปรียบเทียบ การระบุอย่างสรรพนามจะปรากฏสิ่งที่ถูกอ้างใน ข-ค ประโยคที่ตามมาการอ้างอิงร่วมในนามวลีที่เฉพาะพบในการเชื่อมโยงก่อนหน้า (preceding discourse) แต่ไม่ค่อยปรากฏในประโยคที่เชื่อมต่อกันหรือในย่อหน้าเดียวกัน สรรพนามที่เฉพาะในนามวลีมีเนื้อความที่ปรากฏมาก่อนชัดเจน ข้อความต่อไปนี้แสดงให้เห็นการใช้สรรพนามที่เฉพาะในนามวลีกับสรรพนามอ้างถึงหรืออุปอ้าง

...He circled it wearily as a wolf, [Ø] studying it from all angles, and when finally he stopped within a dozen feet of *the dead man*, he knew much of what had happened at "this" place.

The dead man had ridden a freshly shod horse into the playa from the north, and when [Ø] shot he had tumbled from the saddle and *the horse* had galloped away. *Several riders* on unshod ponies had then approached the body and one had dismounted to [Ø] collect the weapons. *The clothing* had not been stripped off, nor was *the body* mutilated...

(L'Amour, 1962, p. 7)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าสรรพนามที่เฉพาะในนามวลี *The clothing* และ *the body* ไม่ปรากฏส่วนนำที่ชัดเจน การที่เฉพาะนี้เกิดจากการคาดเดา ความสัมพันธ์กับส่วนที่กล่าวถึงก่อน คือ *the dead man*

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องตัวบ่งชี้ระยะกับการอ้างถึง มีลักษณะที่เหมือนกัน กล่าวคือ เป็นการใช้รูปภาษาที่ต้องอาศัยการตีความจากบริบท แต่ Hatim, B., & Mason, I. (1998) เรียกการอ้างตาม โดยใช้รูปภาษาในลักษณะนี้ว่า เป็นการใช้รูปแทนที่ไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้อย่างอิสระ อย่างไรก็ตามลักษณะบางประการของรูปแทนและการอ้างถึงมีความคล้ายคลึงกัน คือ เป็นการใช้รูปแทนนามหรือนามวลี และการใช้สรรพนามเพื่อเป็นรูปแทนสิ่งที่ถูกกล่าวถึง โดยความหมายของรูปภาษาที่นำมาแสดงลักษณะการอ้างถึงและการแทนที่นั้นไม่ชัดเจน ต้องอิงจากรูปภาษาอื่น และบริบทในการตีความ ดังนั้นในงานวิจัยนี้ หากพบรูปภาษาที่ในข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการบ่งชี้ ผู้วิจัยจะจัดว่าเป็นตัวบ่งชี้ระยะ โดยไม่แยกจากรูปภาษานั้นเป็นการอ้างถึงหรือการแทนที่

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ คือ การศึกษางานแปลตัวบ่งชี้ระยะ การศึกษาการแปลการเชื่อมโยงความ และการศึกษาการเชื่อมโยงความเพื่อพัฒนาการเรียน ภาษาต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการแปลตัวบ่งชี้ระยะ

การศึกษาการแปลตัวบ่งชี้ระยะที่ผ่านมาสามารถแบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ งานศึกษาเปรียบเทียบการแปลคำเรียกขาน และคำสรรพนาม (ภาสกร เชื้อสวอย, 2541; นลิน วชิรพันธ์สกุล, 2545; วีรวรรณ เชื้ออิม, 2548) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเฉพาะคำสรรพนาม "It" (โสมวรรณ ทองเนียม, 2544; อุบลรัตน์ ภิมย์ภักดี, 2555) งานศึกษาการแปลตัวบ่งชี้ระยะ ตำแหน่ง (รัตน วิริยะเกียรติ, 2551) และงานศึกษาการแปลอดีตกาล และการณั้ลักษณะ (นพรัตน์ จันทรโสภา, 2556) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาสกร เชื้อสวอย (2541) ศึกษาการใช้คำเรียกขานที่พบในนวนิยายฉบับแปล ของ Sleepers ชื่อ ชื่นกว่าเลือด โดยสมพล สังขะเวส โดยมีจุดประสงค์เพื่อหาทวิวิธีการแปล คำเรียกขาน ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการใช้คำเรียกขานของผู้แปล และรูปแบบ การใช้คำเรียกขาน โดยการวิเคราะห์จากบทสนทนาที่ปรากฏคำเรียกขานบุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2 ทั้งในต้นฉบับ และฉบับแปล

ผลการศึกษาพบว่าในฉบับแปลคำเรียกขานบุรุษที่ 1 พบการใช้ในรูปคำบุรุษสรรพนามเท่านั้น ส่วนคำเรียกขานบุรุษที่ 2 สามารถแบ่งออกเป็น คำบุรุษสรรพนาม คำบุรุษสรรพนาม+นามวลีหรือนาม คำนามทั่วไป ชื่อเฉพาะ และคำหยาบ

ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการเลือกใช้คำเรียกขาน คือ วัย เพศ และ อาชีพ/ ตำแหน่ง รูปแบบการใช้คำเรียกขานที่แบ่งตามระดับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาและ สถานการณ์ที่เป็นทางการของบทสนทนานั้น แบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ การใช้คำเรียกขานใน ระดับเดียวกัน (reciprocal) ที่คู่สนทนาใช้คำเรียกขานคำเดียวกัน เช่น ผู้พูดใช้คำเรียกขาน คุณ-ผม และผู้ฟังใช้คำเรียกขาน คุณ-ผม และการใช้คำเรียกขานต่างระดับกัน (non-reciprocal) ที่คู่สนทนา ใช้คำเรียกขานต่างคำกัน เช่น ผู้พูดใช้คำเรียกขาน มึง-กู และผู้ฟังใช้คำเรียกขาน คุณ-ผม ในการสนทนา การการศึกษาพบว่าการใช้คำเรียกขานในรูปแบบต่างระดับกันนี้มีการใช้กับ คำบุรุษสรรพนามเท่านั้น

กลวิธีการแปลคำเรียกขานของผู้แปลสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้ การแปลตรงจาก คำต้นฉบับ การปรับคำแปล การรวมคำแปล และการละไม่แปล โดยการแปลตรงใช้ในการแปล คำบุรุษสรรพนาม คำนามทั่วไป และชื่อเฉพาะที่ถ่ายทอดความหมายตรงจากคำในต้นฉบับ

การปรับคำแปลใช้ในการดัดแปลงคำเรียกขานให้สอดคล้องกับการใช้ในสังคมวัฒนธรรมไทยด้วยการใช้คำที่แสดงตำแหน่งและสถานภาพ การใช้คำเสริมหน้า การใช้คำแปลหลายคำจากคำต้นฉบับหนึ่งคำ การซ้ำคำแปล การใช้คำเลียน ประเภคำผวน คำย่อ และคำแทนที่ใช้กับคำเรียกขานคำหยาบเพื่อความเหมาะสมกับบริบทในสังคมไทย การรวมคำแปลในคำต้นฉบับคำเดียวกันที่มีมากกว่าหนึ่งคำเป็นคำแปลเดียว และการละไม่แปลใช้ในกรณีที่มีคำเรียกขานปรากฏอยู่ในต้นฉบับ แต่ผู้แปลเลือกที่จะไม่แปลโดยไม่ให้เสียเนื้อความในบทสนทนานั้น

ในการศึกษาการแปลคำเรียกขานจากนวนิยายเรื่องขันกว่าเลือดนี้ ผู้แปลอาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการถ่ายทอดความหมายของคำต้นฉบับที่แสดงลักษณะของการใช้เฉพาะในสังคมวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับ แต่ไม่มีการใช้คำในลักษณะดังกล่าวในสังคมวัฒนธรรมของภาษาแปล ซึ่งภาสกร เชื่อสวพบว่าการกลุ่มคำเรียกขานประเภทคำหยาบบางคำที่ปรากฏในบทสนทนานั้น ผู้แปลยังคงรักษาความหมายเดิมของภาษาต้นฉบับอยู่ คำหยาบนั้นจึงไม่มีลักษณะของการแสดงคำหยาบที่ใช้กันอยู่ในภาษาแปล เช่น *scumbag*: 'ไอ้ถึงไส้' *a tough little punk*: 'ไอ้เด็กเหี้ยตัวเท่าเส้น' *you ginea fuck*: 'ไอ้หนูทูดลองเหย่เม็ด' เป็นต้น

โสมวรรณ ทองเนียม (2544) ศึกษาประเภทของคำสรรพนาม *It* และกลวิธีการแปลคำสรรพนาม *It* จากข้อมูลในนวนิยายต้นฉบับภาษาอังกฤษ เรื่อง "Mekong" และนวนิยายฉบับแปลภาษาไทย เรื่อง "แม่โขง"

การศึกษาพบว่า คำสรรพนามที่พบใช้ในนวนิยายต้นฉบับภาษาอังกฤษสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ คำสรรพนาม *It* ทำหน้าที่เป็นคำสรรพนามแบบไม่อ้างถึงตัวผู้กระทำ คำสรรพนาม *It* ทำหน้าที่เป็นบุรุษสรรพนาม ที่ใช้อ้างถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ทั้งที่เป็นประธานและกรรมของประโยค และคำสรรพนาม *It* พบใช้ในลำนวนหรือภาษาที่ไม่เป็นทางการ โสมวรรณ ทองเนียม ได้อภิปรายว่าการที่ผู้ประพันธ์เป็นคนไทยที่เขียนนวนิยายเป็นภาษาอังกฤษ และพบการใช้คำสรรพนาม *It* ที่สะกดตาบ่อยครั้งนั้น อาจเป็นลักษณะลีลาการเขียนเฉพาะตัวของผู้ประพันธ์เอง นอกจากนี้ตัวเอกของเรื่อง คือ พญานาค ซึ่งเป็นอมมนุษย์ จึงทำให้การเลือกใช้คำสรรพนามแทนนั้น ไม่สามารถใช้เป็นคำอื่นได้ และส่งผลให้คำสรรพนาม *It* ปรากฏเพิ่มขึ้นก็เป็นได้

คำสรรพนาม *It* ในฉบับแปลสามารถแปลออกมาได้ 4 ลักษณะหลักดังนี้ การแปลแบบตรงตัว การแปลคำสรรพนาม *It* ด้วยคำที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน การจัดหรือเปลี่ยนโครงสร้างประโยคใหม่ และการตัดทิ้ง ไม่แปล โดยพบว่าผู้แปลมักใช้การแปลแบบตรงตัวและพบในการใช้คำสรรพนาม *It* เป็นส่วนมาก การใช้สรรพนาม *It* แบบไม่อ้างถึงตัวผู้กระทำจะพบใช้ในการแปลแบบจัดหรือเปลี่ยน

โครงสร้างประโยคเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะการแปลแบบอื่นนั้นจะพบคละกันไป และการตัดทิ้งไม่พบแปลใช้ในทุกลักษณะของคำสรรพนาม // ทั้งนี้การที่ผู้แปลมักเลือกแปลแบบตรงตัวนั้น ทำให้ได้ประโยคที่เป็นภาษาไทยในโครงสร้างภาษาอังกฤษ ทำให้ผลงานที่ได้ไม่สละสลวย รื่นหู เท่าที่ควร และทำให้สิ่งที่เป็นอรรถรสและอารมณ์ของเนื้อเรื่องที่อยู่ในเนื้อหาขาดหายไป

นลิน วชิรพันธุ์สกุล (2545) ศึกษาการแปลคำเรียกขานและคำสรรพนามแทนผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกกล่าวถึงที่ปรากฏในนวนิยายแปล เรื่อง “คนที่เลื้อย” ซึ่งแปลโดยจิตร ภูมิศักดิ์ โดยเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาอังกฤษ เรื่อง He Who Rides A Tiger ของภวณี ภิญญาจารย์ โดยวิเคราะห์คำเรียกขานและคำสรรพนามที่พบในบทแปลร่วมกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นตัวกำหนดในการใช้คำเรียกขานและคำสรรพนามในนวนิยายแปล และใช้หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำ เมื่อปรากฏอยู่ในประโยคเป็นเกณฑ์ในการแยกคำเรียกขานและคำสรรพนาม ดังตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1: “เราเคยรู้วาระมามาก่อนอย่างโชคโชนมิใช่หรือลูก? ลูกเห็นไหมว่าเขา
เคารถพ่อแค่นั้น ลูกได้ยินไมใช่หรือว่าเขาพูดอะไรกันบ้าง”
ลูก ตัวแรก ทำหน้าที่เน้นตัวผู้ฟัง เป็นการบ่งบอกว่าผู้พูดกำลังถามใคร
จึงเรียกว่า “คำเรียกขาน”
ลูก ตัวที่สองและสาม ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์แทนคำนาม และเมื่ออยู่ใน
ประโยคทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค จึงเรียกว่า “คำสรรพนาม”

ตัวอย่างที่ 2: “บาบา, ประชาชนร้องอวยชัยให้บาบา!”
บาบา ตัวแรก ทำหน้าที่เรียกความสนใจของผู้ฟังจึงเรียกว่า “คำเรียกขาน”
บาบา ตัวที่สอง ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์แทนคำนาม และเมื่ออยู่ใน
ประโยคทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค จึงเรียกว่า “คำสรรพนาม”

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ คำเรียกขานที่ผู้แปลใช้ในนวนิยาย ประกอบด้วย คำเครือญาติ คำบอกยศ/ ตำแหน่ง/ อาชีพ และคำแสดงความรู้สึก กลวิธีที่ใช้ในการแปลคำเรียกขาน ได้แก่ การแปลตรงตัว ซึ่งประกอบด้วย การแปลตรงตัวโดยถ่ายทอดเสียงหรือทับศัพท์ และการแปลตรงตัวโดยถ่ายทอดความหมาย การปรับให้เป็นคำเรียกขานแบบไทย การแปลจากคำนามในต้นฉบับ การแปลเพิ่มจากต้นฉบับ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้แปลมีการใช้คำนำหน้าและคำลงท้าย เพื่อให้มี

ทำนองเป็นภาษาพูด เกิดความราบรื่นกลมกลืนของคำเรียกขานที่เพิ่มขึ้นกับประโยคเดิม และเป็น การบอกความรู้สึกหรือกระตือรือร้นอารมณ์ของผู้ฟัง ทั้งนี้คำนำหน้าและคำลงท้ายมีนัยทางสังคมวิทยา คือ สามารถบอกลักษณะความสัมพันธ์ของผู้พูดและผู้ฟังได้ เช่น ความสนิทสนม ความสัมพันธ์เชิง อำนาจ ใครมีสถานภาพเหนือกว่าใคร

คำสรรพนามที่ผู้แปลใช้ในนวนิยาย ได้แก่ ชื่อ คำแสดงเครือญาติ คำบอกยศ/ ตำแหน่ง/ อาชีพ และบุรุษสรรพนาม สรรพนามที่ใช้ระหว่างกลุ่มคนที่มีสถานภาพเดียวกันจะ สอดคล้องกับปัจจัย “ความสนิทสนมและความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน” ส่วนกลุ่มคนที่มีสถานภาพ ต่างกัน คำสรรพนามที่ใช้สะท้อน “ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ” นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเลือกใช้สรรพนาม ได้แก่ อาชีพ ทัศนคติ การไว้ตัว การมีบุคคล ที่ไม่สนิทสนมหรือมีสถานภาพสูงอยู่ด้วย สถานการณ์และโอกาส อารมณ์ ความรู้สึก รวมถึงอุปนิสัยของตัวละคร นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะพิเศษของคำสรรพนามที่ใช้ในบทแปล คือ การใช้คำเฉพาะกลุ่ม หรือแวดวง โดยผู้แปลนำคำสรรพนามสำหรับพระภิกษุสงฆ์ ทั้งที่พระภิกษุใช้ แทนตนเองและคนธรรมดา และที่คนธรรมดาใช้เมื่อสนทนากับหรือกล่าวถึงภิกษุ มาใช้ในบทสนทนา ของตัวละครพราหมณ์กับคนวรรณะอื่น รวมถึงการใช้คำยืมจากต่างประเทศ เช่น อ้าว ลื้อ แหม่ม ซึ่งทำให้คำสรรพนามในฉบับแปลมีความสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์ยังพบการใช้สรรพนามชื่อนในบทแปลภาษาไทย ซึ่งไม่พบในต้นฉบับ ภาษาอังกฤษ เช่น หมอมีมัน นังหนูมัน พ่อแก่แก แหม่มแก การใช้สรรพนามชื่อนั้นแม้ไม่ผิด ไวยากรณ์ แต่เป็นลักษณะที่ไม่นิยมในภาษาเขียน ดังนั้นจึงปรากฏอยู่เฉพาะในภาษาพูด ในบทสนทนาของเรื่อง โดยผู้แปลมีการใช้สรรพนามชื่อนในการกล่าวถึงบุรุษที่ 3

นลิน วชิรพันธุ์สกุล อภิปรายว่าการแปลคำเรียกขานภาษาอังกฤษในภาษาต้นฉบับ สามารถสะท้อนสถานภาพ และความสัมพันธ์ของผู้เรียกและผู้ถูกเรียกได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้แปล สามารถใช้การแปลแบบตรงตัวได้เป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าในบางครั้งผู้แปลมีการปรับคำเรียกขานที่ใช้ ในต้นฉบับเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย ซึ่งพบในการแปลคำเรียกขานที่เป็นคำเครือญาติ เช่น แปลคำเรียกขาน *Brother* ว่า พี่ชาย หรือ น้องชาย และแปล *My daughter* ว่า ลูก เป็นต้น ในขณะที่สรรพนามภาษาอังกฤษจะไม่แสดงถึงสถานภาพที่ต่างกันของผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูก กล่าวถึง ผู้แปลจึงไม่สามารถใช้การแปลสรรพนามแบบตรงตัวได้ และการแปลคำสรรพนาม จะมีความซับซ้อนกว่าการแปลคำเรียกขาน เนื่องจากการแปลตามบริบท

วีรวรรณ เชื้ออิม (2548) ศึกษาคำเรียกขานจากนวนิยายต้นฉบับ เรื่อง Bridget Jones: The Edge of Reason และคำแปลคำเรียกขานในนวนิยายฉบับแปลเรื่อง ไดอารี่เล่มสอง ของ บริดเจ็ต โจนส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทของคำเรียกขาน เพื่อศึกษาบริบททางสังคมวัฒนธรรมไทยที่เป็นตัวกำหนดในการเลือกใช้คำเรียกขานในการแปล และเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำเรียกขานในนวนิยาย

ผลการวิจัยพบว่าประเภทคำเรียกขานมี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ คำเรียกขานบุรุษที่ 1 ผู้พูดซึ่งปรากฏจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้แก่ สรรพนามบุรุษที่ 1 คำเรียกญาติ และคำนามทั่วไป กลุ่มที่ 2 คือ คำเรียกขานบุรุษที่ 2 ผู้ฟัง ซึ่งปรากฏจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ คำสรรพนามบุรุษที่ 2 ชื่อเฉพาะ คำนามทั่วไป นามวลี ชื่อเฉพาะ+นามวลี คำเรียกญาติ+ชื่อเฉพาะ และคำนำนาน้ำ+นามวลี ในการศึกษาบริบททางสังคมวัฒนธรรมไทยพบว่า นอกจากปัจจัยที่กำหนดไว้ คือ เพศ วัย ระดับสัมพันธภาพ และโอกาสหรือสถานการณ์แล้ว ยังพบปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการเลือกใช้คำเรียกขานในการแปล ได้แก่ ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา การศึกษา ชนชั้นและสถานภาพทางสังคม และเมื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปล 4 ลักษณะพบว่า การแปลตรง (49.18%) ใช้กับชื่อเฉพาะมากที่สุด การปรับคำแปล (22.95%) ใช้กับคำสรรพนามบุรุษที่ 2 มากที่สุด การรวมคำแปล (13.66%) ใช้กับคำสรรพนามบุรุษที่ 1 มากที่สุด และการละไม่แปล (14.21%) ใช้กับคำสรรพนามบุรุษที่ 2 มากที่สุด

รัตนา วิริยะเกียรติ (2551) ศึกษาการแปลคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *come* และ *go* จากนวนิยายต้นฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง The Joy Luck Club, The Kitchen God's wife และ The Bonesetter's Daughter ของ Amy Tan เทียบกับฉบับแปลภาษาไทย คือ "มาจากสองฝั่งฟ้า" แปลโดย จิตรภรณ์ วนัสพงศ์ "เมียเจ้า" แปลโดย นรา สุภักโรจน์ และ "สามสายใยในเงาอดีต" แปลโดย จิรภรณ์ จันทวนิชกุล ตามลำดับ โดยวิเคราะห์ลักษณะคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ และศึกษากลวิธีการถ่ายทอดความหมายว่าผู้แปลได้เลือกใช้กลวิธีใดในการแปลคำกริยาทั้งสองนี้

ผลการวิจัยพบว่าลักษณะทางความหมายของคำกริยา *come* และ *go* สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 คำกริยา *come* และ *go* ที่แสดงการเคลื่อนที่เข้าหา และออกจากตำแหน่งต่าง ๆ ทั้งในด้านความหมายที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ตำแหน่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแสดงการเคลื่อนที่ได้แก่ ตำแหน่งตัวผู้พูด ผู้ฟัง สถานที่ และตัวละครหลัก ซึ่งอาจจะเป็นตัวละครที่มีชีวิต หรือไม่มีชีวิตแต่ถูกนำมากล่าวในถ้อยคำ และทำหน้าที่สำคัญในถ้อยคำก็ได้ การที่ผู้พูดเลือกใช้คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *come* และ *go* สะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็น

ของผู้พูดว่าให้ความสำคัญกับสิ่งใด นอกจากนี้สิ่งที่ทำหน้าที่เป็นจุดสำคัญของถ้อยคำจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบ่งชี้ระยะ ตำแหน่งของศูนย์กลางการบ่งชี้ระยะที่ปรากฏอยู่ใน *come* และ *go* ที่แสดงการเคลื่อนที่จะอยู่ที่ตำแหน่งผู้พูด ผู้ฟัง สถานที่ และตัวละครสำคัญอื่น ๆ ที่ถูกกล่าวในถ้อยคำ

ประเภทที่ 2 *come* และ *go* ที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ ได้แก่ คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ *come* ซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงจากสภาพไม่ปกติกลับสู่สภาพปกติตามความเห็นของผู้พูด เช่น การรู้สึกตัวภายหลังจากการหมดสติ ตามความเห็นของผู้พูด สภาพปกติของมนุษย์ คือ สภาพที่รู้สึกตัวรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ รอบตัวได้ และสภาพไม่ปกติ คือ สภาพที่ไม่รู้สึกตัว ไม่สามารถรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้ เช่น คำกริยา *come* ที่ใช้ในสำนวน *come to one's senses* เป็นต้น และคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ *go* ซึ่งแสดงการเคลื่อนที่ออกห่างจากสภาพปกติเข้าสู่สภาพไม่ปกติตามความเห็นของผู้พูด เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพจิตใจของมนุษย์จากสภาพปกติไปสู่สภาพที่ไม่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้พูดหรือไม่พินดี เช่น คำกริยา *go* ที่ใช้ในสำนวน *go mad* หรือ *go wrong* เป็นต้น

ผู้แปลมีกลวิธีการถ่ายทอดความหมายของคำกริยา *come* และ *go* ได้ 5 วิธี ได้แก่ การแปลด้วยความหมายประจำคำ การแปลด้วยการละความหมายประจำคำด้วยการใช้คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่อื่น ๆ แทน การแปลด้วยคำตรงข้ามความหมายประจำคำ กลวิธีนี้ผู้แปลเลือกใช้เพื่อแสดงถึงการใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปล ซึ่งเมื่อนำแนวคิดเรื่องตำแหน่งของศูนย์กลางการบ่งชี้ระยะมาศึกษา พบว่าตำแหน่งศูนย์กลางการบ่งชี้ระยะในฉบับแปลเปลี่ยนแปลงไปจากต้นฉบับ การแปลด้วยคำ หรือสำนวนอื่น ๆ ที่เกิดจากการตีความของผู้แปลเอง โดยคำแปลนั้น ไม่มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนที่แต่อย่างใด และการละไม่แปล เนื่องจากผู้แปลมีความเห็นว่าการเคลื่อนที่ที่ปรากฏนั้นไม่มีความสำคัญเท่าใดนักเมื่อเทียบกับคำกริยาอื่น ๆ ที่ปรากฏรวมในประโยค หรือคำกริยาที่ถูกละไว้นั้น เกิดขึ้นซ้ำกับคำในบริบทก่อนหน้านี้แล้ว ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้คำแปลของผู้แปลคือ บริบทและความเป็นธรรมชาติในภาษาแปล เพื่อให้ผู้อ่านงานฉบับแปลจะสามารถเข้าใจและได้รรถรสมากที่สุด ซึ่งนับว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของการแปลนวนิยาย

อุบลรัตน์ ภิรมย์ภักดี (2555) ศึกษารูปแบบของคำสรรพนาม *it* ที่ทำหน้าที่เป็นประธานและกรรมที่ปรากฏในนวนิยายต้นฉบับภาษาอังกฤษ เรื่อง *Slumdog Millionaire* และกลวิธีการแปลคำสรรพนาม *it* ที่ทำหน้าที่ประธานและกรรมของประโยคที่ปรากฏในนวนิยายฉบับแปล เรื่อง *เกมชีวิต* พิชิต 1,000 ล้าน

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบคำสรรพนาม *it* ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค มีรูปแบบส่วนใหญ่ ดังต่อไปนี้ "it + verb + noun" "it + verb + clause" "it + verb + noun + clause" และ "it + verb + adjective" ซึ่งเป็นการเขียนประโยคภาษาอังกฤษตามโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ยังพบว่า มีการใช้รูปแบบ "it + verb + adjective + preposition/ adverb" "it + verb + adjective" และ "it + verb + to + noun + clause" ซึ่งจัดว่าเป็นรูปแบบที่ไม่ปรากฏใช้มากนัก และ ความถี่ของการปรากฏของแต่ละรูปแบบคำสรรพนาม *it* ถือว่าเป็นกลวิธีการเขียนเฉพาะตัวที่ขึ้นอยู่กับลีลาการนำเสนอเรื่องราวผ่านข้อความของผู้เขียนในภาษาต้นฉบับ โดยไม่เกี่ยวกับเรื่องความผิดหรือถูกในโครงสร้างการเขียนประโยคภาษาอังกฤษ

รูปแบบคำสรรพนาม *it* ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค มีรูปแบบส่วนใหญ่ ดังต่อไปนี้ "subject + verb + it" "subject + verb + it + preposition/ adverb" "subject + verb + preposition + it" และ "subject + verb + it + adjective/ adverb" อันเป็นลักษณะการใช้ โครงสร้างประโยคพื้นฐาน นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้รูปแบบ "subject + verb + it + to + noun" "subject + verb + it + noun" "subject + verb + it + adjective + clause" และ "subject + verb + it + clause" รูปแบบดังกล่าวพบได้น้อยเนื่องจาก อาจเป็นกลวิธีการเขียนนำเสนอเรื่องราวผ่าน ข้อความของผู้เขียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเขียนตามธรรมชาติที่ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงเทคนิคหรือลีลา การเขียนบรรยายหรือนำเสนอเนื้อหา

กลวิธีการแปลคำสรรพนาม *it* ที่ทำหน้าที่เป็นประธานและกรรมของประโยคที่พบมากที่สุด คือ การละแปล ซึ่งมีกลวิธีย่อย ดังนี้

1. การละแปลโดยการปรับสำนวนให้เห็นวลีภาษาไทยที่สอดคล้องตามบริบท
2. การละแปลโดยหลีกเลี่ยงการแทนที่ความหมายคำสรรพนาม *it* ว่า มัน
3. การละแปลโดยการเชื่อมโยงเนื้อหาจากประโยคที่กล่าวมาก่อนหน้านี้กับ

ประโยคหลักเข้าด้วยกัน

4. การละแปลโดยเน้นเนื้อหาในภาษาฉบับแปลมีความกระชับและเข้าใจง่าย
5. การละแปลโดยการไม่มีการปรากฏแปลในภาษาฉบับแปล

นพรัตน์ จันทรโสภา (2556) ศึกษารูปแบบลักษณะการแปลอดีตกาลและการณ์ ลักษณะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในนวนิยายแปลเรื่อง แฮร์รี พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมเชิงแบบลักษณ์ภาษา (Functional-Typological Grammar)

ผลการศึกษาพบรูปแบบลักษณะของการแปลอดีตกาลและการณ์ลักษณะจาก ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย 3 วิธี ดังนี้

1. การใช้ปริบท ผู้แปลอาศัยปริบทการสื่อสารของผู้พูดและผู้ฟังเป็นตัวกำหนดว่าเหตุการณ์นั้น ๆ เกิดขึ้นในเวลาใด และใช้วิธีการสื่อถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ได้แก่ การใช้ปริบทของการเล่าเหตุการณ์ การใช้ปริบทความหมายของคำเชิงอรรถศาสตร์และปริบท การใช้ปริบทจากการแปลเวลาในอดีต ผู้อ่านจะสามารถตีความได้ว่าเหตุการณ์นั้นสื่อถึงอดีตกาลและการณ์ลักษณะจากการตีความปริบทเหล่านี้ นอกจากนี้การใช้รูปโครงสร้างประโยคกรรมวาจก (passive voice) ยังสามารถสื่อถึงเหตุการณ์ในอดีตได้ เนื่องจากคำว่า "ถูก" ซึ่งเป็นหน่วยทางไวยากรณ์ที่ใช้ในประโยคกรรมวาจก มีความหมายโดยนัยว่าเหตุการณ์นั้นได้เกิดขึ้นแล้ว หรือเหตุการณ์นั้นมีความสมบูรณ์แล้ว

2. การใช้หน่วยคำ เป็นวิธีที่ผู้แปลใช้หน่วยคำบ่งกาลในการสื่อถึงอดีตกาล แบ่งได้เป็น การใช้หน่วยคำบ่งคำเดียว ได้แก่ คำ "ไป" "แล้ว" "มา" "ได้" "เคย" "เพิ่ง" "เพิ่ง" "กำลัง" และ "อยู่" และการใช้หน่วยคำบ่งสองคำ ได้แก่ "กำลัง...อยู่" "ไป...แล้ว" "ไปแล้ว" "มา...แล้ว" "เคย...แล้ว" "ได้...แล้ว" "เพิ่ง...มา" และ "เพิ่ง...ไป" นอกจากนี้ยังพบการใช้หน่วยคำบ่งร่วมกันในการแปลอดีตกาลมูลฐาน การแปลอดีตกาลที่เป็นลักษณะดำเนินอยู่ และการแปลอดีตกาลที่เป็นลักษณะสมบูรณ์ ได้แก่ คำว่า "แล้ว ได้ เคย มา" การเกิดร่วมกันนี้แสดงให้เห็นว่าคำบ่งกาลใดบ่งกาลหนึ่งไม่จำเป็นต้องปรากฏเฉพาะการแปลกาลและการณ์ลักษณะหนึ่ง ๆ เท่านั้น ทั้งนี้การใช้คำบ่งร่วมกันในการแปลอดีตกาลมูลฐาน การแปลอดีตกาลที่เป็นลักษณะดำเนินอยู่ และการแปลอดีตกาลที่เป็นลักษณะสมบูรณ์ ต้องอาศัยการตีความประกอบด้วย สำหรับคำว่า "แล้ว" และคำว่า "ได้" ที่ปรากฏในงานนี้ เป็นทั้งคำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยสร้างไวยากรณ์และความหมายตามหมวดหมู่ของคำตามแนวคิดของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และการไล่เลื่อมของหมวดหมู่ไวยากรณ์ของ Givón, T. (1990) ส่วนคำว่า "เคย" มีคุณสมบัติเป็นทั้งคำบ่งอดีตกาลและสามารถเป็นคำบ่งการณ์ลักษณะที่บอกประสบการณ์ได้ โดยต้องอาศัยการตีความของคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ และ/หรือปริบทประกอบ สุดท้ายคำว่า "มา" มีหน้าที่ตามโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของภาษาไทย 2 หน้าที่คือ ทำหน้าที่เป็นกริยาหลักของประโยค และทำหน้าที่เป็นคำบ่งอดีตกาลมูลฐานและอดีตกาลที่เป็นลักษณะสมบูรณ์

3. การใช้วิเศษณ์วลี ผู้แปลใช้วิเศษณ์วลี "ตอนนั้น" "เวลานั้น" และ "นาที่นั้น" เพื่อแสดงเวลาที่ชี้เฉพาะในอดีตหรือระยะเวลาในอดีตทั่วไป สามารถสื่อถึงเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ว่าเกิดขึ้นในอดีต การใช้วิเศษณ์วลีบอกเวลาในอดีตถือเป็นการสื่อเหตุการณ์ในอดีตได้อย่างประจักษ์ว่า เหตุการณ์นั้น ๆ ได้เกิดขึ้นในอดีตไปแล้ว การใช้วิเศษณ์วลีที่แสดงถึงเวลาในอดีตบอกอดีตกาลนั้น มีความสำคัญมากคุณลักษณะหนึ่งในการบ่งอดีตกาล เพราะแสดงให้เห็นถึง

ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์กับช่วงเวลา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Givón, T. ที่อธิบายเรื่องกาล ว่า “กาล” เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์ของเวลา ได้แก่ เวลาที่ อ้างถึง (reference time) และเวลาของเหตุการณ์ (event time) ดังนั้น เวลาที่กล่าวประโยคออกมาจะมี *time of speech* เป็นเวลาขณะที่กล่าวนั้น ซึ่งจุดอ้างอิงเวลาดังกล่าวเรียกว่า *absolute tense* นอกจากนี้การใช้ विशेषณ์วิเศษณ์แสดงถึงเวลาในอดีตบอกอดีตกาลสามารถปรากฏร่วมกับการใช้คำบ่งอดีตกาลและการณ์ลักษณะและ/หรือการใช้ปริบทเพื่อสื่อถึงอดีตกาลและการณ์ลักษณะได้

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษางานแปลการเชื่อมโยงความ

การศึกษากการเชื่อมโยงความในงานแปลที่ผ่านมาได้มีผู้ศึกษาจากบทความสารคดี (นันทิกานต์ ศิลปสร, 2542; คัมภีร์ นูนคาน, 2546) วรรณกรรม (บุญทิศา พ่วงกลัด, 2544; อภิวัฒน์ คุ่มภัย, 2547; จิรายุ งามเหมาะ, 2549; วัชรพล จิ่งเจริญ, 2551) ทั้งนี้ยังพบการใช้ข้อมูลทางวรรณกรรมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่พบในงานแปล กลวิธีการแปลและการปรับบทแปลจากงานวรรณกรรม (ปิยะมาศ สรรพวีรวงศ์, 2543; Pathanasin, S., 2004; สมเกียรติ ศิลประเสริฐ, 2547; สุณี ธนาเลิศกุล, 2552) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นันทิกานต์ ศิลปสร (2542) ศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะการเชื่อมโยงความในสารคดีไทยและสารคดีแปลทางโทรทัศน์ โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความ ผลการศึกษาพบว่าสารคดีไทยและสารคดีแปลใช้กลไกการเชื่อมโยงความ 5 ประเภท ดังนี้

1. การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง สารคดีไทยใช้การอ้างถึงด้วยนามที่ใช้เป็นสรรพนามมากกว่าสารคดีแปล และเป็นที่สังเกตได้ว่าสารคดีไทยใช้คำเรียกญาติ แต่สารคดีแปลไม่ปรากฏใช้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของคนไทยที่ให้ความสำคัญกับญาติพี่น้อง นอกจากนี้สารคดีไทยยังใช้การอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะมากกว่าสารคดีแปล โดยส่วนใหญ่เป็นการชี้เฉพาะสถานที่ และมักใช้คำว่า “นี่” “นี้” อันแสดงให้เห็นว่าเป็นการชี้เฉพาะในระยะทางที่ใกล้ แต่สารคดีแปลใช้การอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบมากกว่าสารคดีไทย

2. การเชื่อมโยงความโดยการแทนที่ สารคดีแปลมีการเชื่อมโยงความโดยการแทนที่มากกว่าสารคดีไทย และคำที่ใช้ในการแทนที่ในสารคดีแปลและสารคดีไทยที่ใช้เหมือนกัน คือ “ทำ” ส่วน “อัน” เป็นคำแทนที่ที่ปรากฏเฉพาะในสารคดีไทย

3. การเชื่อมโยงความโดยการละ สารคดีไทยมีการเชื่อมโยงความโดยการละมากกว่าสารคดีแปล โดยปรากฏการละหน่วยนาม และการละหน่วยกริยา

4. การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม สารคดีแปลใช้การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมมากกว่าสารคดีไทย (ซึ่งต่างจากผลการวิจัยของ คัมภีร์ นูนคาน 2546, กลไกการใช้คำเชื่อมในบทความภาษาอังกฤษพบน้อยกว่าในบทความภาษาไทย)

5. การเชื่อมโยงความทางคำศัพท์ มี 2 ชนิด คือ การซ้ำ และการใช้คำซ้ำชุดกัน โดยสารคดีไทยใช้การซ้ำมากกว่าสารคดีแปล ซึ่งสารคดีไทยพบการซ้ำคำ หรือกลุ่มคำมากกว่า สารคดีแปล และการซ้ำประโยคและการซ้ำโครงสร้างพบเฉพาะในสารคดีแปล ส่วนการใช้คำซ้ำชุดกันนั้น สารคดีแปลใช้คำซ้ำชุดอยู่ในกลุ่มเดียวกันมากกว่าสารคดีไทย เนื่องจากสารคดีแปลมีจำนวนตอนน้อยกว่าสารคดีไทย คำที่ใช้จึงเป็นคำชุดเดียวกันมากกว่า

ปิยะมาศ สรรพวิรวงศ์ (2543) ศึกษาเรื่องการปรับบทแปลในถ้อยความต่อเนื่องโดยเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่อง "สี่แผ่นดิน" ฉบับแปลภาษาจีนสองสำนวน ในระดับคำ และสำนวนในเนื้อเรื่องเฉพาะแผ่นดินที่หนึ่ง โดยเปรียบเทียบฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับกับต้นฉบับภาษาไทย และเปรียบเทียบสำนวนแปลที่ต่างกันของฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองฉบับ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าฉบับแปลภาษาจีนทั้งสองมีส่วนที่แปลตรง และต่างกับต้นฉบับ ซึ่งมีสาเหตุจากความคล้อยคลึง หรือแตกต่างกันของวัฒนธรรม และสิ่งที่มิในสังคมไทย และสังคมจีน ในส่วนที่แปลออกมาได้ตรงกัน เนื่องจากประการแรกผู้แปลทั้งสองมีความรู้ด้านภาษา และเนื้อหาในส่วนนั้นเพียงพอที่จะสามารถเข้าใจเรื่องราว ดีความ และถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาจีนได้ถูกต้องตรงกับต้นฉบับ ประการต่อมาวัฒนธรรมและประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกันของทั้งสองสังคม การมีคำแสดงความหมายเหมือนกันหรือเทียบเคียงกัน ทำให้แปลออกมาเป็นภาษาจีนได้ตรงกัน และประการสุดท้าย ในส่วนที่สังคมจีนและสังคมไทยมีวัฒนธรรมที่แตกต่าง และไม่มีประสบการณ์ที่ตรงกัน เมื่อแปลเป็นอีกภาษาหนึ่งผู้แปลต้องใช้วิธีปรับบทแปลให้สอดคล้องกับลักษณะการแสดงความหมายของสังคมปลายทาง จึงได้สำนวนแปลภาษาจีนที่ต่างจากต้นฉบับ แต่ทั้งนี้ความต่างก็เป็นเพียงวิธีการแสดงความหมาย ส่วนตัวสารหรือความหมายดั้งเดิมที่ต้นฉบับภาษาไทยต้องการจะสื่อยังคงรักษาไว้ได้ในฉบับแปลภาษาจีน โดยบทแปลที่มีการปรับจะใช้วิธีการเติมคำอธิบายในรูปของเชิงอรรถ และใช้วลีแทนคำ หรือใช้คำอ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้น ประกอบกับกลวิธีการแปลของผู้แปลที่มีการปรับบทแปล หรือแปลแบบเอาความแทนที่จะแปลแบบตรงตัว ส่วนปัจจัยที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการรับสารต้นฉบับจนถึงการถ่ายทอดเป็นภาษาจีนที่มีสำนวนการแปลต่างกัน ได้แก่ ความรู้ทางภาษาและความรู้ด้านเนื้อหาของผู้แปลที่แตกต่างกัน การตีความในระดับวาทกรรมแตกต่างกัน และกลวิธีในการแปลแตกต่างกัน ทำให้ผลตอบสนองของผู้รับสารฉบับแปลทั้งสองแตกต่างกันด้วย

ในการอ่านโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้อ่านมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างมากกับผู้เขียน หรือถ้าผู้อ่านได้อ่านผลงานที่เป็นเรื่องราวอดีต การตีความหมายสิ่งที่ได้อ่านอาจเป็นไปได้หลายอย่าง และเมื่อผู้อ่านนั้นเป็นผู้แปลด้วย ผู้แปลย่อมถ่ายทอดออกมาแตกต่างกัน เห็นได้จาก

การแปลคำว่า “โกนจุก” ที่สำนวนแปลภาษาจีนฉบับหนึ่งแปลว่า “โกนจุก” อีกฉบับหนึ่งแปลว่า “(พิธี)ไว้ผม” คำว่า “โชน” ฉบับหนึ่งแปลว่า “องค์กรหญิง” อีกฉบับหนึ่งแปลว่า “พนักงานเฝ้าประตู” เป็นต้น

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าความแตกต่างของสำนวนแปลภาษาจีนเรื่องสี่แผ่นดิน ทั้งสองฉบับนั้น มีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแปล ซึ่งเป็นการสื่อสาร สองทอด คือ จากต้นฉบับสู่ผู้แปล ซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารทอดหนึ่ง และจากผู้แปล ซึ่งอยู่ในฐานะผู้ส่งสารสู่ผู้อ่านบทแปลอีกทอดหนึ่ง ปัจจัยที่แตกต่างกันในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแปลดังกล่าว ทำให้ผลลัพธ์ของแต่ละขั้นตอนแตกต่างกัน และส่งผลในขั้นสุดท้าย คือ ผลตอบสนองที่เกิดผู้อ่านฉบับแปล หากผลที่ได้นั้นใกล้เคียงกับของผู้อ่านต้นฉบับก็ถือว่างานแปลนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายของการแปล

ทั้งนี้การปรับบทแปลมิใช่การเปลี่ยนแปลงบทแปลให้แตกต่างไปจากต้นฉบับ เพราะมิฉะนั้นแล้ว จะเท่ากับเป็นการแปลที่ขาดความถูกต้อง และทำให้งานแปลนั้นไม่สามารถสื่อความได้ตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียนต้นฉบับ แต่การปรับบทแปลเป็นกระบวนการที่ทำให้บทแปลมีความชัดเจนมากขึ้น อ่านง่ายขึ้น ซึ่งมีผลต่อความเข้าใจของผู้อ่านมากยิ่งขึ้นเช่นกัน

บุญทิวา พ่วงกลัด (2544) ศึกษาการใช้คำซ้ำในบทแปลนวนิยายของ “สันตสิริ” กรณีศึกษางานแปลชุด “ตึกดิน” ของ เวิร์ด เอส. บิ๊ก

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาลักษณะของคำซ้ำแบ่งได้ 10 ลักษณะใหญ่ คือ คำซ้ำสองพยางค์หน้าและสองพยางค์หลังไม่มีความหมาย คำซ้ำสองพยางค์หน้าและสองพยางค์หลังมีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกัน คำซ้ำสองพยางค์หน้าและสองพยางค์หลังมีความหมายไม่เหมือนกัน คำซ้ำสองพยางค์หน้าหรือสองพยางค์มีความหมายแต่สองพยางค์ที่เหลือไม่มีความหมาย คำซ้ำคำที่หนึ่งและคำที่สามซ้ำกันส่วนคำที่สองและคำที่สี่มีความหมายเหมือนหรือไปในทำนองเดียวกัน คำซ้ำคำที่หนึ่งและคำที่สามซ้ำกันส่วนคำที่สองและคำที่สี่มีความหมายตรงข้ามหรือไม่เหมือนกัน คำซ้ำที่มีคำที่เป็นความหมายหลักของคำและมีคำเสริมสร้อย คำซ้ำที่เป็นคำสองคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือหรือไปในทำนองเดียวกันซ้อนกัน คำซ้ำคำที่หนึ่งและคำที่สามมีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันและคำที่สองและคำที่สี่ซ้ำกัน คำซ้ำคำที่หนึ่งและคำที่สามมีความหมายตรงข้ามหรือไม่เหมือนกันและคำที่สองและคำที่สี่ซ้ำกัน

ในการศึกษาลักษณะการแสดงความหมายของคำซ้ำแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ คำซ้ำแสดงภาพลักษณ์ คำซ้ำแสดงอากัปกริยา และคำซ้ำแสดงความรู้สึก และการศึกษากลวิธีการใช้คำซ้ำในการแปลแบ่งได้ 4 ประเภทใหญ่ คือ การแปลด้วยการรักษาโครงสร้างเหมือนต้นฉบับ การแปลปรับโครงสร้างให้ต่างจากต้นฉบับ การแปลเพิ่มความ และ การแปลลดความ

บุญทิวา พ่วงกลัด พบว่าเมื่อ “สันตศิริ” ใช้คำซ้ำอย่างเหมาะสมทำให้สามารถสื่อความหมายได้ตรงตามต้นฉบับ และทำให้เกิดความสับสน และความสละสลวยในการใช้ภาษา อย่างไรก็ตามเมื่อใช้คำซ้ำไม่เหมาะสมก็ทำให้สื่อความหมายคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับ และทำให้บทแปลเยิ่นเย้อ โดยการใช้คำซ้ำในการแปลที่อาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับ เช่น ‘to devour each seedling’ ผู้แปลแปลว่า “กินต้นกินเมล็ด” ตามความหมายในพจนานุกรมภาษาอังกฤษ-อังกฤษ คำว่า ‘seedling’ หมายถึง ‘young plant that has been grown from a seed.’ ดังนั้นเมื่อผู้แปลแปลว่า “กินต้นกินเมล็ด” เช่นนี้อาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายว่า เมล็ดกินทั้งต้นพืช และเมล็ดพืช ซึ่งความจริงแล้วความหมายตามต้นฉบับนั้นหมายถึง กินต้นพืชที่ยังอ่อนหรือยังเล็กอยู่เท่านั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้ผู้แปลจะแปลโดยใช้คำซ้ำแล้วทำให้เกิดความสับสนในการอ่านบทแปล หากแต่คำซ้ำลักษณะนี้ก็ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่แท้จริงคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับได้

Pathanasin, S. (2004) ศึกษาปัญหาที่พบในการแปลในวรรณกรรมประเภทแฟนตาซี ซึ่งแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย 3 เล่ม ได้แก่ Trumpet of the Swan Harry Potter and the Chamber of Secrets และ The Borrowers เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการแปลประโยคความซ้อนที่ใช้ในการเล่าเรื่อง ผลการศึกษาสามารถแบ่งปัญหาการแปลได้ 3 ประเภท คือ ปัญหาเรื่องความถูกต้อง ปัญหาเรื่องความชัดเจน และปัญหาเรื่องความเป็นธรรมชาติ โดยปัญหาเรื่องความเป็นธรรมชาติเป็นปัญหาที่พบมากที่สุด ในขณะที่ปัญหาเรื่องความถูกต้องและความชัดเจนพบเท่ากัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัญหาเรื่องความถูกต้อง งานศึกษาพบว่า การแปลผิดเกิดจากข้อผิดพลาดในกระบวนการวิเคราะห์ความหมายต้นฉบับ ทำให้แปลความหมายต่างไปจากต้นฉบับ ซึ่งพบในระดับคำศัพท์ แต่ในบางครั้งข้อผิดพลาดจากการวิเคราะห์ความหมายจากต้นฉบับไม่ใช่สาเหตุของปัญหาเรื่องความถูกต้อง

นอกจากนี้ในเรื่องความแตกต่างทางด้านไวยากรณ์ยังพบในเรื่องของการแปลพจน์ของคำนามที่คำนามในต้นฉบับเป็นพหูพจน์ แต่เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้วเป็นเอกพจน์ รวมถึงโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ต่างกันทำให้การแปลคำขยายไม่ตรงตามภาษาต้นฉบับด้วยเช่นกันใน

บางครั้งเมื่อแปลออกมาแล้วผู้แปลไม่ได้ตรวจทานรายละเอียด จึงทำให้คำบางคำในภาษาต้นฉบับไม่ได้ถูกแปลออกมา

2. ปัญหาเรื่องความชัดเจน จากงานศึกษาพบว่าเกิดจากการแปลความหมายเกิน (over-translation) ที่ผู้แปลพยายามที่จะคงรายละเอียดของภาษาต้นฉบับไว้ จึงทำให้ภาษาที่ใช้แปลออกมานั้นมีลักษณะที่ฟุ่มเฟือยเกินจำเป็น นอกจากนี้ปัญหาเรื่องความแตกต่างทางด้านไวยากรณ์ยังพบว่าในประโยคความซ้อนภาษาอังกฤษไม่สามารถละคำสรรพนามในตำแหน่งประธานของประโยคได้ จึงมีการใช้คำซ้ำในตำแหน่งของประธานในประโยค แต่ขณะที่ภาษาไทยสามารถละตำแหน่งประธานได้ เมื่อผู้แปลแปลตามรูปแบบโครงสร้างไวยากรณ์ประโยคภาษาอังกฤษจึงทำให้ภาษาในฉบับแปลเยิ่นเย้อ

ปัญหาที่พบไม่ว่าจะจะเป็นในระดับคำศัพท์หรือระดับไวยากรณ์ ผู้แปลควรจะวิเคราะห์ความหมายอย่างลึกซึ้ง และแปลออกมาให้เป็นธรรมชาติของภาษาฉบับแปล

3. ปัญหาเรื่องความเป็นธรรมชาติ ภาษาที่แปลออกมาแล้วไม่เป็นธรรมชาติของภาษาฉบับแปลเป็นส่วนที่ลดคุณภาพของงานแปลชิ้นนั้น ๆ ปัญหาเรื่องความไม่เป็นธรรมชาติของภาษาฉบับแปลที่พบในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้แปลแปลแบบตรงตัว จึงทำให้ภาษาที่แปลออกมานั้นมีสำเนียงเป็น “ภาษาต่างชาติ” นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมยังส่งผลต่อปัญหาเรื่องความเป็นธรรมชาติด้วย เนื่องจากในการแปลบางข้อความ ผู้แปลต้องเพิ่มข้อมูลเพื่ออธิบายขยายความเกี่ยวกับวัฒนธรรม จึงทำให้เรื่องที่อ่านผิดธรรมชาติไปจากภาษาปกติที่ใช้ในภาษาฉบับแปล และ การใช้คำสรรพนามในภาษาไทยที่มีใช้อย่างหลากหลาย โดยแบ่งประเภทว่าคำสรรพนามนี้ใช้กับคน สัตว์ หรือสิ่งของ จึงทำให้เกิดการแปลที่ไม่เป็นธรรมชาติเมื่อผู้แปลใช้คำสรรพนามที่กำหนดใช้กับคนในการแปลคำสรรพนามที่ใช้เรียกแทนสัตว์

ในภาษาไทยมีการแบ่งทำเนียบภาษา (register) การแปลคำในระดับภาษาหนึ่งกับแทนอีกระดับภาษาหนึ่งจึงทำให้ภาษาที่แปลออกมานั้นไม่มีความเป็นธรรมชาติ เช่นการใช้ภาษาสุภาพ กับสัตว์ อย่างเช่น “ภรรยา เจ้า คน” แทน “แม่หงส์ ดิน ตัว” ตามลำดับ

การใช้คำบุรุษสรรพนามที่ไม่เหมาะสมที่พบในงานศึกษานี้ ปรากฏในเรื่อง The Trumpet of the Swan ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ ตัวละครสัตว์ในวรรณกรรมแฟนตาซีสามารถแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ที่ดี หรือเลวก็ได้ การที่ผู้แปลเรื่องนี้เลือกใช้คำสรรพนามที่ไม่เหมาะสม เพราะได้พิจารณาแล้วว่าหงส์เป็นสัตว์ที่มีรูปลักษณ์สวย และเป็นตัวละครที่แสดงภาพลักษณ์ที่ดีในเรื่อง

กล่าวโดยสรุปได้ว่าประโยคความซ้อนเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัญหาในการแปล และ ปัญหาที่เกิดขึ้นพบมากกว่าหนึ่งปัญหาในหนึ่งประโยค ซึ่งผู้แปลจำเป็นต้องตระหนักถึงโครงสร้างของภาษาไทย และไม่ควรคงรูปแบบหรือโครงสร้างภาษาอังกฤษ เมื่อแปลภาษาต้นฉบับเป็นภาษาไทย และควรอ่านวรรณกรรมไทยเพื่อที่จะสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างเป็นธรรมชาติในขณะที่ทำการแปล ในการแก้ไขปัญหारेื่องความถูกต้องผู้แปลจะต้องตรวจทานความถูกต้องของข้อมูล และที่สำคัญความเข้าใจในโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาไทยนอกจากจะช่วยให้ภาษาแปลมีความเป็นธรรมชาติแล้ว ยังมีส่วนในการช่วยไม่ให้เกิดความสับสนในการใช้ประโยคภาษาไทยอีกด้วย

จากการศึกษาเห็นได้ว่าปัญหาในการแปลไม่สามารถแยกออกจากกันเป็นส่วน ๆ ได้ การแก้ไขปัญหาก็จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอีกปัญหาหนึ่งได้ ผู้แปลจึงควรศึกษาปัญหาในการแปลที่อาจเกิดขึ้นแม้แต่นักแปลมือที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำปัญหาเหล่านั้นไปแก้ไขและผลิตงานแปลที่มีคุณภาพ

คัมภีร์ นูนคาน (2546) ศึกษาข้อมูลจากตัวบทประเภทสารคดี ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากภาษาเขียนในบทความภาษาไทยและบทแปลภาษาอังกฤษจากนิตยสารกวี การศึกษาพบความแตกต่าง และการเปลี่ยนแปลงการเชื่อมโยงความในการแปลระหว่างภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ ดังนี้

1. การใช้กลไกการละ ในบทความภาษาไทยพบใช้มากกว่าในบทความภาษาอังกฤษ และเมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษคำที่ละไว้จะถูกแทนที่ด้วยการอ้างถึงโดยใช้คำสรรพนาม หรือการใช้รายชื่อเฉพาะ

2. การใช้กลไกการอ้างถึงประเภทคำระบุเฉพาะ (demonstrative reference) ภาษาไทยไม่มีกฎการใช้คำประเภทนี้ในการอ้างถึง ดังนั้นในบทความภาษาอังกฤษจึงต้องเพิ่ม "the" เพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายในตัวบท ส่วนการอ้างถึงโดยใช้คำสรรพนามในบทความภาษาไทยพบน้อยกว่าที่ปรากฏในบทความภาษาอังกฤษ เนื่องจากในบทความภาษาไทยใช้กลไกการละแทนการอ้างถึงโดยใช้คำสรรพนาม

3. การใช้กลไกการใช้คำเชื่อมในบทความภาษาอังกฤษถูกละไว้ เนื่องจากภาษาไทยสามารถเลือกใช้คำที่หลากหลาย ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน และขัดต่อกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ เมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษ จึงพบว่ากลไกการใช้คำเชื่อมในบทความภาษาไทยมีมากกว่าในบทความภาษาอังกฤษ

4. การใช้กลไกการซ้ำคำ ในตัวบทภาษาไทยปรากฏใช้คำซ้ำมากกว่าในบทความภาษาอังกฤษ ซึ่งพบว่าเมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษมีการเปลี่ยนการซ้ำคำเป็นการใช้คำสรรพนาม และการแปลรายศัพท์โดยใช้คำพ้องความ และคำจากกลุ่ม

ความแตกต่างในการเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทความระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางไวยากรณ์ของแต่ละภาษา รวมไปถึงรูปแบบกลไกการเชื่อมโยงความระหว่างภาษาทั้งสองที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกลไกการเชื่อมโยงความต่ออีกภาษาหนึ่ง นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะใช้กลไกการเชื่อมโยงความสูง ซึ่งคาดคะเนได้ว่าภาษาไทยใช้การเชื่อมโยงความเพื่อเชื่อมโยงระหว่างข้อความ เพราะภาษาไทยไม่สามารถระบุขอบเขตของประโยคที่แน่นอนได้

ดังนั้นความเข้าใจผิด หรือไม่เข้าใจลักษณะทางธรรมชาติของภาษาในการแปลจึงเป็นปัญหาได้หากการละเลย หรือเพิกเฉยต่อความแตกต่างของกลไกการเชื่อมโยงความระหว่างภาษา

นอกจากนี้คัมภีร์ นูนคาน ยังได้วิเคราะห์หมโนทัศน์ในการใช้การเชื่อมโยงความระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งอธิบายได้ ดังนี้

ประการแรก คือ มโนทัศน์ที่มีต่อการระบุขอบเขตของประโยคในภาษาไทยที่ไม่สามารถระบุได้แน่นอน การเขียนย่อหน้าในภาษาไทยมีการใช้คำเชื่อมเพื่อรวมความคิดแต่ละความคิดเข้าด้วยกันจนเป็นตัวบท ๑ หนึ่ง อย่างไรก็ตามคำเชื่อมบางคำสามารถละได้ เมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษจึงอาจมีการเรียบเรียงความคิด และสร้างประโยคใหม่

ประการที่สอง คือ มโนทัศน์ของการใช้คำซ้ำ โดยในภาษาไทยมักใช้คำซ้ำเพื่อแสดงเอกภาพของความคิดในตัวบท แต่ในภาษาอังกฤษนิยมเลือกใช้คำศัพท์ที่หลากหลาย ดังนั้นบทความภาษาไทยเมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษจึงปรากฏใช้คำซ้ำน้อยกว่าบทความภาษาไทย ในบทความแปลภาษาอังกฤษเลือกใช้รายศัพท์ที่หลากหลาย อาทิ การใช้คำพ้อง คำจากกลุ่ม และคำศัพท์พื้นฐาน

ประการต่อมา คือ มโนทัศน์เรื่องการคาดคะเน ซึ่งพบว่าการละในภาษาไทยมักละประธาน กริยา หรือกรรม เนื่องจากผู้เขียนคาดคะเนว่าผู้อ่านรู้ และสามารถเข้าใจได้แต่ภาษาอังกฤษทำเช่นนั้นไม่ได้

ประการสุดท้าย คือ มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้คำชี้เฉพาะ ซึ่งไม่บังคับใช้ในภาษาไทย อาทิ การใช้คำกำกับนาม "the" ดังนั้นเมื่อแปลตัวบทเป็นภาษาอังกฤษจึงต้องเขียนตามกฎไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ

โดยสรุปแล้วมโนทัศน์ที่ต่างกัน 4 ประการนี้ ทำให้กลไกการการเชื่อมโยงความเปลี่ยนแปลงเมื่อแปลบทความภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

อภิวัฒน์ คุ่มภัย (2547) ซึ่งศึกษาลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำ ér ในภาษาจีนโบราณในหนังสือ ลุนยฺหฺวี และศึกษาความหมายของคำ ér ในภาษาไทย ในฐานะที่เป็นหน่วยเชื่อมโยงในระดับประโยค ในงานศึกษาเรื่อง คำเชื่อม ér ในภาษาจีนโบราณในหนังสือ ลุนยฺหฺวี และการแปลเป็นไทย ด้วยเหตุที่ว่ารูปประโยคภาษาจีนโบราณมีลักษณะซับซ้อน ชนิดของคำ และการเรียงลำดับคำก็ต่างจากภาษาจีนปัจจุบัน เราจึงไม่สามารถตีความหมายของประโยคด้วยการนำเอาความหมายของคำทุกคำที่ปรากฏอยู่ในประโยคมารวมกัน การตีความหมายของประโยคจำเป็นต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของส่วนประกอบประโยคและความหมายที่เกี่ยวข้องกับประโยคอื่น ความหมายของประโยคหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับประโยคอื่น เพราะมีคำเชื่อมปรากฏอยู่ คำเชื่อมจึงทำหน้าที่เชื่อมโยงความหมายของประโยคต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของนworรณ พันธุเมธา และ Dong Xiqian และ Wang Songmao ในการจำแนกหน้าที่ และเปรียบเทียบความหมายของคำ ér ในภาษาไทย เนื่องจากคำ ér เป็นคำเชื่อมที่มีวิธีการใช้ที่ซับซ้อน อาจเชื่อมคำ วลี หรือประโยค ที่มีโครงสร้างต่าง ๆ กัน ได้ หลายแบบ

ผลการวิจัยพบว่า คำ ér มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ 4 ประเภท คือ เชื่อมคำหรือวลี เชื่อมประธานกับภาคแสดง เชื่อมคำขยายกับคำกริยา และเชื่อมประโยคกับประโยค และในกรณีที่หน่วยประธานได้กล่าวมาถึงก่อนหน้าแล้ว ยังอาจจะหน่วยประธานได้ และสามารถจำแนกเกณฑ์ทางความหมายจากความสัมพันธ์ทางความหมายของข้อความในปริบท ได้ 8 ประเภท ได้แก่ บอกความขัดแย้ง บอกเวลาต่อเนื่อง บอกความร่วมมือกัน บอกการขยายเนื้อความ บอกเงื่อนไข บอกความเสริม บอกเหตุและผล และบอกจุดมุ่งหมาย ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับคำเชื่อมในภาษาไทย คำ ér พบว่าสามารถเปรียบเทียบแปลได้โดยขึ้นอยู่กับปริบท และความหมายของคำ และในบางบริบทคำ ér อาจจะไว้โดยไม่ต้องแปลดังนี้ คำ ér ที่บอกความหมายขัดแย้งเทียบได้กับ แต่ ทว่า คำ ér ที่บอกเวลาต่อเนื่องเทียบได้กับ แล้ว ก็ แล้วค่อย แล้วจึง พอ...ก็ พอ...จึง เมื่อ...ก็ คำ ér ที่บอกความร่วมมือกันเทียบได้กับ และ และ...ก็ คำ ér ที่บอก การขยายเนื้อความเทียบได้กับ อย่าง ด้วย โดย แต่โดยมากมักไม่ต้องแปล คำ ér ที่บอกเงื่อนไขเทียบได้กับ ถ้า หาก ถ้าหาก คำ ér ที่บอกความเสริมเทียบได้กับ และยัง แล้วยัง คำ ér ที่บอกเหตุและผลเทียบได้กับ เพราะ เนื่องจาก จึง คำ ér ที่บอกจุดมุ่งหมายเทียบได้กับ เพื่อ ให้ ไป มา ดังนั้นในการแปลความหมายของคำ ér ต้องพิจารณาจากบริบทเป็นสำคัญ เพราะบริบทที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยที่ทำให้ความหมายของคำ ér มีความแตกต่างกัน และช่วยในการเลือกใช้คำเชื่อมในภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

การแปลเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของต้นฉบับไปยังผู้อ่านที่มีวัฒนธรรมต่างกัน ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีผลต่อการแปลด้วยเช่นกัน ผู้แปลจึงควรปรับบทแปลเพื่อให้ผลงานแปลของตนสามารถสื่อสาร ทำความเข้าใจ และลดช่องว่างทางวัฒนธรรมระหว่างสองภาษา จากผลการศึกษาของปิยะมาศ สรรพวีรวงศ์ (2543; บุญทิวา พ่วงกลัด, 2544) แสดงให้เห็นว่านักแปลมีผลต่องานที่แปล ในการใช้ทักษะทางภาษา และภูมิความรู้ทางวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล การปรับบทแปลจึงเกิดขึ้น สมเกียรติ ศิลประเสริฐ (2547) ศึกษาศึกษากลวิธีการปรับบทแปลรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้แปล (สมาลี บำรุงสุข) ใช้ในงานแปลเรื่องแฮร์รี พอตเตอร์ กับศิลาอาถรรพ์ และ แฮร์รีพอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ จากต้นฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง Harry Potter and the Philosopher's Stone และ Harry Potter and the Chamber of Secrets ที่เขียนโดย เจ. เค. โรว์ลิง ผลการศึกษาพบ กลวิธีการปรับบทแปลในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การแปลโดยเพิ่มความ (เพื่ออธิบายความที่อาจยากทั้งในด้านภาษาและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความเข้าใจของผู้อ่าน โดยใช้การทำเชิงอรรถ การเติมคำอธิบาย การเพิ่มความเพื่อเพิ่มความชัดเจนของเนื้อเรื่อง) การปรับรูปประโยค (โดยการปรับวลีเป็นประโยค และการปรับย่อหน้า) การใช้คำทับศัพท์ (การใช้คำทับศัพท์ตามความนิยม) การใช้คำหรือสำนวนตามลักษณะวัฒนธรรมภาษาไทย การใช้ภาษาที่ทำให้เกิดจินตนาการ (การใช้คำภาษาปาก การใช้คำซ้ำ การใช้ภาษาพรรณนาความ การใช้ภาษาที่สื่อแสดงถึงความรู้สึก และการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ) จากการศึกษากลวิธีการปรับบทแปลในเรื่องแฮร์รี พอตเตอร์ ในรูปแบบต่าง ๆ นั้นพบว่าผู้แปลใช้กลวิธีการปรับบทแปลต่าง ๆ เพื่อทำให้งานแปลเป็นผลงานที่เต็มไปด้วยจินตนาการ สนุกสนาน และสามารถสื่อแสดงถึงอรรถรสของเรื่องที่ถ่ายทอดมาจากต้นฉบับให้ได้ใกล้เคียงมากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีการปรับบทแปลเรื่องแฮร์รี พอตเตอร์ ในด้านการทำเชิงอรรถเป็นกลวิธีที่แตกต่างจากงานวิจัยชิ้นอื่น ๆ เนื่องจากวรรณกรรมเรื่องนี้มีปัจจัยทางภาษาและวัฒนธรรม และจินตนาการในเนื้อเรื่องที่ชัดเจนที่มีอิทธิพลต่อการแปล ผู้แปลจึงมีความจำเป็นต้องใช้กลวิธีการปรับบทแปลโดยใช้เชิงอรรถเพื่ออธิบายคำศัพท์ที่มีความหมายทางภาษาและวัฒนธรรมที่ยังคงเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจของผู้อ่านที่เป็นเด็ก

จิรายุ งามเหมาะ (2549) ศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการเชื่อมโยงความประเภทการอ้างถึงการแทนที่ การละ ในนวนิยายที่แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่นเป็นไทย ผลการศึกษากลไกการเชื่อมโยงความประเภทการอ้างถึงด้วยบุรุษสรรพนามพบว่า ภาษาต้นฉบับของนวนิยายไม่มีผลต่อการใช้คำสรรพนามในการอ้างถึงประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการอ้างถึงด้วยสรรพนาม ได้แก่ วิธีดำเนินเรื่องของนวนิยายแต่ละประเภท การอ้างถึง

ด้วยนามที่ใช้เป็นสรรพนามปรากฏใช้การอ้างถึง ด้วยชื่อเฉพาะบุคคลมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คำเรียกญาติ และชื่ออาชีพเหมือนกัน และการอ้างถึงด้วยรูปปรากฏในตำแหน่งประธาน และตำแหน่งกรรมของประโยคเหมือนกัน การเชื่อมโยงความด้วยการแทนที่พบว่า มีรูปภาษาที่สามารถแทนที่ 3 ประเภทคือ การแทนที่ระดับคำ ระดับอนุพากย์ และระดับวลี การเชื่อมโยงความด้วยการละหน่วยนาม หน่วยกริยา และหน่วยอนุพากย์ ซึ่งสอดคล้องกับการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นบทสนทนาที่พบได้ในภาษาพูดทั่วไป

ในการวิจัยครั้งนี้พบจุดที่น่าสนใจคือ คำสรรพนามที่มีการเติมหน่วยคำ "พวก" นำหน้า เป็นลักษณะที่ไม่พบในภาษาไทยทั่วไปและในนวนิยายแปลภาษาญี่ปุ่น แต่กลับพบมากในนวนิยายแปลภาษาอังกฤษ ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาษาต้นฉบับมีการถ่ายทอดผ่านกระบวนการแปลมาสู่ภาษาเป้าหมาย การอ้างถึงด้วยนามที่ใช้เป็นสรรพนามในภาษาไทย มีการใช้ชื่อบุคคลเป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 สรรพนามบุรุษที่ 2 และสรรพนามบุรุษที่ 3 มาก แต่ไม่พบในนวนิยายทั้งสองประเภท แสดงให้เห็นว่า ภาษาต้นฉบับไม่นิยมใช้ชื่อบุคคลเป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 และมีการถ่ายทอดลักษณะดังกล่าวมายังภาษาเป้าหมาย คำเรียกญาติ พบมากในภาษาไทย และนวนิยายแปล แต่เนื่องจากลักษณะดังกล่าวปรากฏจริงในภาษาต้นฉบับอังกฤษและญี่ปุ่นค่อนข้างน้อย จึงอาจเป็นไปได้ว่า ผู้แปลนวนิยายมีการเพิ่มรูปภาษาบางรูปที่ไม่มีในภาษาต้นฉบับเพื่อใช้เป็นสรรพนามดังที่ปรากฏในนวนิยายแปล ทั้งนี้เป็นการปรับลักษณะภาษาให้สอดคล้องกับลักษณะและวัฒนธรรมของภาษาไทย สำหรับการแทนที่หน่วยภาษาระดับต่าง ๆ ในนวนิยายแปลทั้งสองประเภทปรากฏในลำดับที่เหมือนกัน จากการศึกษาลักษณะบางประการที่แสดงการเชื่อมโยงความในภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่นพบว่า ลักษณะการแทนที่ดังกล่าว เช่น การแทนที่ด้วยคำชี้เฉพาะสามารถพบได้ทั่วไปในภาษาทั้งสอง นอกจากนี้การพบการแทนที่ในนวนิยายทั้งสองประเภทในลักษณะที่สอดคล้องกันแสดงให้เห็นว่า ลักษณะการแทนที่ของภาษาต้นฉบับได้มีการถ่ายทอดมายังภาษาแปล ในขณะที่การละหน่วยภาษาประเภทต่าง ๆ ในนวนิยายแปลทั้งสองประเภทปรากฏในรูปแบบที่ไม่ต่างกัน ลักษณะการละหน่วยภาษาในนวนิยายแปลแสดงให้เห็นว่าผู้แปลยังคงรักษาลักษณะดั้งเดิมของภาษาต้นฉบับเอาไว้และถ่ายทอดมาในภาษาฉบับแปล

วัชรพล จิ่งเจริญ (2551) ศึกษาเปรียบเทียบการเชื่อมโยงความโดยวิเคราะห์ห้วงนะในบทแปลเรื่องสั้นจากภาษาจีน-อังกฤษ: การเชื่อมโยงความเพื่อเสริมสร้างความคิดเชิงวิพากษ์ในเรื่องจริงของอาคิคุ เป็นการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความด้วยศัพท์ และตัวบ่งชี้ระยะ ที่ปรากฏใช้ต่างกัน รวมถึงการศึกษาคำความหมายของเนื้อความเชื่อมโยง (semantic texture) โดยตีความ

สถานการณ์ในเรื่องสัมพันธ์กับบทละครเชิงสังคม ความคิดและปรัชญาจีน รวมถึงปริบทการปฏิบัติอื่น ๆ ในจีน เพื่อเชื่อมโยงความคิดเชิงวิพากษ์ เรื่องจริงของอาคิ๋ว เป็นวรรณกรรมขึ้นเอกของจีนเขียนโดยหลู่ ซุน (Lu Xun) นักเขียนยุคบุกเบิกวรรณกรรมปฏิบัติ ตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 จนถึงศตวรรษที่ 21 ลักษณะของตัวละครอาคิ๋ว แสดงให้เห็นถึงการผูกเรื่องราวทางวรรณกรรมเข้ากับเรื่องราวทางสังคม แสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาของการแนวคิดเสรีการปฏิบัติยุคเก่า โดยประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการเชื่อมโยงความเชิงเนื้อหา ทฤษฎีการใช้คำชี้ความ ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้และกลุ่มคำที่บ่งชี้ถึงระดับความคิดเห็นเชิงวิพากษ์

ผลการวิจัยพบว่ามีการเชื่อมโยงความโดยการใช้กลุ่มคำศัพท์ประเภทต่าง ๆ มากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ คือ การกล่าวซ้ำ คำที่มีความหมายเหมือนกัน คำที่มีความหมายเท่ากัน คำที่มีความหมายในบริบทเดียวกัน และคำที่มีความหมายตรงกันข้าม โดยกลุ่มคำศัพท์ประเภทการกล่าวซ้ำคำสะท้อนลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมในสังคมจีนที่ต้องการกระตุ้นให้เกิดความคิดเชิงวิพากษ์มากที่สุด ในด้านการเชื่อมโยงความเพื่อเสริมสร้างความคิดเชิงวิพากษ์ พบว่ามีการใช้กลุ่มคำชี้ความ 4 ประเภท คือ การชี้ความเชิงสังคม เชิงบุคคล เชิงสถานที่ และเชิงเวลา โดยการชี้ความเชิงสังคมเป็นกลุ่มคำชี้ความที่พบใช้มากที่สุด ทั้งนี้ผู้เขียน (หลู่ ซุน) ใช้การเชื่อมโยงความเพื่อสะท้อนเนื้อหาเชิงวิพากษ์ และผู้อ่านสามารถเข้าใจนัยสำคัญของเนื้อหาเชิงวิพากษ์ได้นั้น จะต้องมีความรู้และทักษะการเรียนรู้ในด้านข้อมูลที่เป็นภูมิหลังของเรื่อง (ระดับความรู้) การเข้าใจในความหมายและเหตุการณ์รวมถึงปัญหา (ระดับความเข้าใจ) การใช้ความคิดรวบยอดไปใช้กับสถานการณ์ใหม่ ๆ (ระดับการประยุกต์ใช้) การแยกแยะความจริงกับการอนุมาน (ระดับวิเคราะห์) การสร้างสรรค์สิ่งใหม่จากสิ่งที่ถูกจำแนก (ระดับการสังเคราะห์) และการตัดสินใจ (ระดับการประเมินผล) ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ของบลูมเทคโซโนมี

สุณี ธนาเลิศกุล (2552) วิเคราะห์กลวิธีการแปลคำปรากฏร่วมของคำนามกับคำคุณศัพท์ (adjective-noun collocations) จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในเรื่องเล่าจากหนังสือเรื่อง ความหวังและความกล้า และรักและแบ่งปัน และศึกษารูปแบบโครงสร้างของคำปรากฏร่วมของคำนามกับคำคุณศัพท์ในภาษาฉบับแปลที่เกิดจากการปรับบทแปล ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยนำมาจัดเก็บในรูปแบบคลังข้อมูลภาษาคู่ขนาน (parallel corpus) ซึ่งจัดทำเป็นตารางเทียบภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลแบบประโยคต่อประโยค เพื่อช่วยให้สะดวกต่อการสังเกตการปรากฏร่วมของคำต่าง ๆ ในบริบทภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล

ผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำปรากฏร่วมของคำนามกับคำคุณศัพท์ในคลังข้อมูลภาษาคู่ขนานพบว่า ผู้แปลมีการแปลที่รักษาความหมายตามต้นฉบับและการแปลที่เปลี่ยนความหมายให้ต่างไปจากต้นฉบับ ดังนี้

1. การแปลที่รักษาความหมายโดยตรง สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ต้องปรับบทแปลหรือปรับเล็กน้อย ซึ่งมีแนวโน้มเป็นคำคุณศัพท์บอกขนาด รูปร่าง สี และสภาพทั่วไป มักมีความหมายหลักหรือความหมายแรก (primary sense) ที่ค้นได้ในพจนานุกรม กับกลุ่มที่ปรับบทแปลค่อนข้างมาก ซึ่งมีแนวโน้มจะเป็นคำคุณศัพท์ที่มีความหมายโดยตรงหลายความหมาย (polysemy) และมักพบว่าเป็นความหมายรอง (secondary sense) ในพจนานุกรม

2. การแปลที่เปลี่ยนความหมายโดยตรงเป็นความหมายแฝง เป็นวิธีการแปลคำหรือวลีที่มีความหมายโดยตรงในต้นฉบับเป็นคำหรือวลีที่มีความหมายแฝงในฉบับแปล ทำให้ความหมายเป็นกลางในต้นฉบับเปลี่ยนเป็นความหมายเชิงบวกหรือเชิงลบในภาษาฉบับแปล เพื่อนำให้ผู้อ่านรับรู้อารมณ์ที่แฝงมากับน้ำเสียงของผู้พูด

3. การแปลที่เปลี่ยนความหมายแฝงเป็นความหมายโดยตรง เป็นการแปลจากคำหรือวลีที่มีความหมายแฝงในต้นฉบับเป็นคำหรือวลีที่มีความหมายโดยตรงในฉบับแปลทำให้มีความหมายเชิงบวกหรือเชิงลบในต้นฉบับกลายเป็นความหมายเป็นกลางในฉบับแปล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

4. การแปลที่รักษาสำนวนหรือความหมายเชิงเปรียบเทียบ เป็นการแปลโดยใช้ความหมายเทียบเคียงระหว่างสำนวนหรือความหมายเชิงเปรียบเทียบในภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปล ซึ่งอาจมีความหมายตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน

5. การแปลสำนวนหรือความหมายเชิงเปรียบเทียบเป็นคำหรือวลีที่มีความหมายโดยตรง เป็นการแปลจากสำนวนหรือความหมายเชิงเปรียบเทียบในต้นฉบับให้เป็นคำหรือวลีที่มีความหมายโดยตรงในฉบับแปล ทำให้ความหมายเชิงนามธรรมในต้นฉบับกลายเป็นความหมายที่เป็นรูปธรรมในฉบับแปล

6. การแปลคำหรือวลีที่มีความหมายโดยตรงเป็นสำนวนหรือความหมายเชิงเปรียบเทียบ เป็นการแปลคำหรือวลีที่มีความหมายโดยตรงในต้นฉบับให้เป็นสำนวนหรือวลีที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบในฉบับแปล

7. การแปลที่ละคำหรือวลี เป็นการแปลโดยละคำคุณศัพท์ในต้นฉบับ และคงคำนามไว้ในฉบับแปล หรือบางครั้งอาจจะทั้งคำคุณศัพท์และคำนาม กลวิธีนี้มีแนวโน้มช่วยให้ภาษาฉบับ

แปลฟังก์กระชับ เป็นธรรมชาติ และต่อเนื่องสั้นไหล ส่วนใหญ่ไม่มีผลเปลี่ยนแปลงความหมายโดยรวมของข้อความ

ผลการศึกษารูปแบบโครงสร้างของคำปรากฏรวมของคำนามกับคำคุณศัพท์ในภาษาฉบับแปลพบว่าการปรับบทแปลที่เปลี่ยนโครงสร้างของนามวลีเป็นโครงสร้างเทียบเคียงอื่น ๆ ดังนี้

1. เปลี่ยนนามวลีเป็นกริยาวลี เป็นการปรับบทแปลที่เปลี่ยนโครงสร้างของนามวลีในต้นฉบับเป็นโครงสร้างของกริยาวลีในฉบับแปล การปรับบทแปลในลักษณะนี้มีแนวโน้มช่วยให้ภาษาฉบับแปลฟังเป็นธรรมชาติ และผู้อ่านมองเห็นภาพการกระทำที่กำลังเกิดขึ้น

2. เปลี่ยนนามวลีเป็นวิเศษณ์วลี เป็นการปรับบทแปลที่เปลี่ยนโครงสร้างของนามวลีในต้นฉบับให้เป็นโครงสร้างของวิเศษณ์วลีที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายกริยาของประโยคในฉบับแปล การปรับบทแปลในลักษณะนี้มีแนวโน้มช่วยให้ภาษาฉบับแปลฟังเป็นธรรมชาติ หรือทำให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์ชัดเจน

3. เปลี่ยนนามวลีเป็นประโยค เป็นการปรับบทแปลที่เปลี่ยนจากโครงสร้างนามวลีในต้นฉบับเป็นโครงสร้างประโยค คือ ประกอบด้วยประธาน + กริยา + (กรรม) การปรับบทแปลให้เป็นประโยคในลักษณะต่าง ๆ กัน เพื่อเน้นภาพของเหตุการณ์หรือจากที่บรรยายให้ชัดเจน หรือทำให้เข้าใจง่าย หรือไม่เปลี่ยนจำนวนแปลต่างประเทศ เพราะใช้โครงสร้างภาษาอังกฤษ

ทั้งนี้กลวิธีการแปลและการปรับบทแปลโดยรวมเหมาะสมกับงานเขียนประเภทเรื่องเล่า เนื่องจากมีผลในทางทำให้การพรรณนาในภาษาฉบับแปลมีความชัดเจน เห็นภาพ และเป็นธรรมชาติ

อัจฉรา เทพแบ่ง (2556) ศึกษากลวิธีการสื่อสารคำนามประสมข้ามภาษาผ่านการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยใช้ข้อมูลคำนามประสมและคู่แปลที่ปรากฏในนวนิยายภาษาอังกฤษเรื่อง "Harry Potter and the Philosopher's Stone" แต่งโดย เจ. เค. โรว์ลิง และฉบับแปลภาษาไทย แปลโดย สุมาลี บำรุงสุข และกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคำนามประสม (compound noun) ว่าหมายถึง คำที่สร้างจากการนำเอาคำเดิมที่มีอยู่แล้วในภาษาจำนวนสองคำหรือมากกว่ามาประกอบเข้าด้วยกัน ทำหน้าที่เป็นคำนามคำเดียวและมีความหมายที่จำเพาะ ผลการวิจัยพบว่า คำนามประสมภาษาอังกฤษ จำนวน 1,426 คำที่ปรากฏในนวนิยายภาษาอังกฤษเมื่อปรากฏในนวนิยายฉบับแปลนั้น สามารถแบ่งประเภทการแปลคำนามประสมภาษาอังกฤษได้ 8 ประเภท ได้แก่

1. นามวลี ผู้แปลแปลคำนามประสมภาษาอังกฤษเป็นนามวลีภาษาไทย เช่น คำว่า beetle eyes แปลว่า ตาสีดำสนิท high chair แปลว่า เก้าอี้สำหรับเด็ก passer-by แปลว่า ผู้คนที่เดินผ่านไปผ่านมา เป็นต้น

2. คำนามประสม ผู้แปลแปลคำนามประสมภาษาอังกฤษเป็นคำนามประสมในภาษาไทย เช่น คำว่า hour-glass แปลว่า นาฬิกาทราย living-room แปลว่า ห้องนั่งเล่น motorway แปลว่า ทางหลวง เป็นต้น

3. ประโยค ผู้แปลแปลคำนามประสมภาษาอังกฤษเป็นประโยคภาษาไทย เช่น haircut แปลว่า ผมสั้นๆ nosebleed แปลว่า จมูกเป็นเลือดไหลออกมา sunburn แปลว่า แดดเผา เป็นต้น

4. กริยาวลี ผู้แปลแปลคำนามประสมภาษาอังกฤษเป็นกริยาวลีในภาษาไทย เช่น คำว่า downfall แปลว่า ตกกระป๋อง downpour แปลว่า ร่วงลงมาเป็นสายเหมือนฝน free shot แปลว่า ยิงลูกโทษ เป็นต้น

5. คำเดี่ยว ผู้แปลแปลคำนามประสมภาษาอังกฤษเป็นคำเดี่ยวในภาษาไทย เช่น คำว่า afternoon แปลว่า บ่าย eyeglasses แปลว่า ก๊อลอง put-outer แปลว่า ปุ่ม เป็นต้น

6. วิเศษณ์วลี ผู้แปลแปลคำนามประสมภาษาอังกฤษเป็นวิเศษณ์วลีในภาษาไทย เช่น คำว่า midnight แปลว่า กลางดึก sunshine แปลว่า กลางแจ้ง เป็นต้น

7. ไม่แปล ผู้แปลละหรือไม่แปลคำนามประสมภาษาอังกฤษ

8. บุพบทวลี ผู้แปลแปลคำนามประสมภาษาอังกฤษเป็นบุพบทวลีในภาษาไทย เช่น คำว่า front door แปลว่า หน้าประตูบ้าน upstairs แปลว่า บนบ้าน เป็นต้น

ประเภทของภาษาแปลที่ผู้แปลใช้ในการแปลคำนามประสมภาษาอังกฤษมากเป็นอันดับต้น ๆ คือ นามวลีและประโยค อันเนื่องมาจากผู้แปลมุ่งเน้นด้านความเข้าใจของผู้อ่านสารภาษาฉบับแปลให้ได้ความเทียบเคียงกับสารต้นฉบับ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการเน้นความชัดเจนและความถูกต้องทางด้านความหมายตามต้นฉบับภาษาอังกฤษและโครงสร้างตามภาษาไทยเป็นสำคัญ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความได้ชัดเจนในบริบทและเพื่อให้ภาษาสละสลวยตามลักษณะของภาษาแปล นอกจากนั้นประเภทของภาษาแปลอีกประเภทหนึ่งที่ผู้แปลใช้ในการแปลคำนามประสมภาษาอังกฤษมากเป็นอันดับสองคือ คำนามประสม อาจด้วยเหตุที่คำนามประสมในภาษาไทยสามารถสร้างได้อย่างไม่จำกัด

ทั้งนี้ยังพบว่าผู้แปลมีกลวิธีในการแปลจำนวน 11 กลวิธี ซึ่งสอดคล้องกับผู้ที่ได้ทำการศึกษากลวิธีการแปลก่อนหน้านี้ ดังนี้

1. การแปลโดยใช้ข้อความอธิบาย
2. การแปลโดยการทับศัพท์ หรือการยืมศัพท์
3. การแปลโดยการทับศัพท์ หรือการยืมศัพท์ แล้วเพิ่มเติมคำอธิบาย
4. การแปลโดยใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย
5. การแปลโดยการสร้างคำประสมใหม่ในภาษาไทย โดยแปลคำในภาษาต้นฉบับ

แบบตรงตัว

6. การแปลโดยการสร้างคำประสมใหม่ในภาษาไทย โดยแปลคำในภาษาต้นฉบับ

แบบตรงตัวและใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียง

7. การแปลโดยใช้คำในภาษาแปลสร้างคำประสมใหม่
8. การแปลโดยใช้คำซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาษาไทย
9. การแปลโดยการแทนที่ด้วยวลีหรือประโยคที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล
10. การแปลโดยการแทนที่ด้วยสำนวนที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล
11. การแปลโดยการละคำ (ไม่แปล)

ทั้งนี้กลวิธีการแปลต่าง ๆ นั้นมีการผสมผสานระหว่างหลาย ๆ กลวิธี เพื่อให้ความหมายที่ต้องสื่อในภาษาแปลยังคงความหมายที่ตรง หรือใกล้เคียงกับความหมายของคำในภาษาต้นฉบับ ทำให้ภาษาแปลมีความสละสลวย สื่อความหมายอารมณ์และความรู้สึกให้ตรงตามต้นฉบับมากที่สุด อันอาจเนื่องมาจากวรรณกรรมแปลเรื่องนี้มีปัจจัยทางภาษาและวัฒนธรรม และจินตนาการในเรื่องที่ชัดเจนที่มีอิทธิพลต่อการแปล และเกรงว่าอาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจของผู้อ่านที่เป็นเด็ก

นอกจากนี้ อัจฉรา เทพแบ่ง (2556) ยังพบว่าค่านามประสมเดียวกันอาจแปลไม่เหมือนกัน เนื่องมาจากบริบทที่มี การนำคำนั้น ๆ มาใช้ และเพราะผู้แปลให้ความสำคัญกับบริบทและพยายามถ่ายทอดความหมายของคำตามบริบท เพื่อเน้นความเป็นธรรมชาติของภาษาที่ใช้ในการแปลทำให้ผู้แปลต้องเลือกสรรวลีหรือประโยคมาใช้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยที่เมื่ออ่านหรือฟังแล้วไม่แปร่งหู โดยวิธีการที่ผู้แปลเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์จึงขึ้นอยู่กับลีลาของนักแปลแต่ละท่าน เนื่องจากการแปลเป็นศิลปะของการใช้ภาษาเขียน

จากงานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าการแปลงานนั้นผู้แปลควรจะต้องมีความเข้าใจในการใช้คำเชื่อมโยงความหมายซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการเกาะเกี่ยวความ และนำมาปรับใช้ในงานแปลเพื่อให้งานแปลนั้นมีความสละสลวย โดยคำนึงถึงความถูกต้องของภาษาต้นฉบับ และ

ความเป็นธรรมชาติของภาษาฉบับแปล รวมถึงการพิจารณาบริบททางสังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของทั้งสองภาษาอีกด้วย

3. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการเชื่อมโยงความเพื่อพัฒนาการเรียนภาษาต่างประเทศ

การศึกษาภาษาในระดับสัมพันธสารนอกเหนือจากการศึกษาเพื่อพัฒนาการแปลแล้วยังมีการศึกษาเพื่อนำไปปรับใช้กับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอีกด้วย โดยแบ่งเป็นศึกษาเพื่อพัฒนาการสอนอ่าน (กัณฑาทิพย์ สิงหนะเนติ และผ่าน บาลโพธิ์, 2525; สุชาดา รัตนวณิชช์พันธ์, 2532) การสอนบทสนทนา (Pookbangjak, S., 1998) การสอนไวยากรณ์ (Jungsatitkul, K., 2000) และการสอนเขียนและการเล่าเรื่อง (Tuppoom, J., 2005) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กัณฑาทิพย์ สิงหนะเนติ และผ่าน บาลโพธิ์ (2525) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจ discourse markers กับความสามารถในการอ่านเอาความ โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจตัวบ่งชี้สัมพันธสาร (discourse markers) และแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเอาความ และหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และนิยามตัวบ่งชี้สัมพันธสารว่า หมายถึง คำ หรือกลุ่มคำ ที่เป็นตัวเชื่อมโยงใจความหรือความคิดในประโยคระหว่างประโยคในย่อหน้า หรือระหว่างย่อหน้าต่าง ๆ ที่ช่วยบอกให้ผู้อ่านสามารถติดตามเนื้อหาของเรื่องที่อ่านได้อย่างสะดวกและถูกต้องในขณะเดียวกันคำเหล่านี้ ก็อาจช่วยบอกให้ผู้อ่านทราบความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนจนบางครั้งจะสามารถทายล่วงหน้าได้ว่า เมื่อพบตัวบ่งชี้คำใดแล้วต่อไปจะพบข้อความชนิดใดตามมา ผลการศึกษาสรุปได้ว่านิสิตมีความเข้าใจการใช้ตัวบ่งชี้สัมพันธสารอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งความเข้าใจนั้นมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านเชิงบวกในระดับปานกลาง โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001

การที่ความสามารถในการทำแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ ของนิสิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง แสดงว่าความเข้าใจเกี่ยวกับตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือความเข้าใจ ตัวบ่งชี้สัมพันธสารจะมีส่วนช่วยในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ฉะนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น เครื่องมือสำคัญอันหนึ่งที่สามารถใช้เป็นแนวทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการอ่านเพื่อความเข้าใจได้อย่างแท้จริง ควรมีการชี้ให้เห็นความสำคัญ พร้อมทั้งให้อรรถาธิบายในแง่ต่าง ๆ โดยเฉพาะหน้าที่สำคัญของบรรดาตัวบ่งชี้สัมพันธสารต่าง ๆ ที่มักปรากฏอยู่เสมอ ๆ ไม่ว่าจะเป็นในบทความ หรือในตำราเรียนสาขาใด ๆ ก็ตาม แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า ผู้สอนจะมุ่งมั่นสอนแต่ตัวบ่งชี้สัมพันธสารเพียงอย่างเดียว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายใน

การอ่าน ในการสอนการอ่านนั้น ยังต้องมีส่วนประกอบอื่น ๆ อีกที่ผู้สอนควรคำนึงถึง เช่น การอาศัยบริบท (context clues) เป็นเครื่องช่วย การอาศัยความซ้ำซ้อนของภาษา (language redundancy) การอาศัยเครื่องหมายวรรคตอน และการอาศัยคำอ้างอิงต่าง ๆ (references) เป็นต้น

สุชาดา รัตนวาณิชพันธ์ (2532) ศึกษาความเข้าใจความสัมพันธ์ของการอ้างตามในประพจน์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และพิจารณาโดยจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ผู้วิจัยจำกัดขอบเขตที่ใช้ในการศึกษาเพียงคำแทนที่นาม (noun substitution) ซึ่งประกอบด้วยคำสรรพนาม (pronoun) คำแสดงสถานที่ (locative) คำแสดงเวลา (temporal) คำศัพท์ทั่วไป (general term) arithmetic และการละ (delete) เท่านั้น

ผลการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความเข้าใจความสัมพันธ์ของการอ้างตามของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ one sample t-test ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบกับคะแนนร้อยละ 70 ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมินผลการเรียนของกระทรวงศึกษาธิการระดับดี กลุ่มนักเรียนตัวอย่างได้ร้อยละ 65.67 แสดงว่าความเข้าใจของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยชนิดของคำแทนที่นามที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีปัญหามากที่สุดคือ คำแทนที่นามชนิด คำแสดงเวลา การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้ Pearson product moment correlation coefficient ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบความเข้าใจความสัมพันธ์ของการอ้างตามและคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านเพื่อความเข้าใจ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุชาดา รัตนวาณิชพันธ์ ตั้งข้อสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในการเชื่อมโยงคำบุรุษสรรพนามที่แสดงความเป็นเจ้าของ (possessive) และทำหน้าที่เป็นกรรม ทั้ง ๆ ที่บุรุษสรรพนามทั้งสองชนิดพบมากในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ การที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเชื่อมโยงได้ อาจจะเนื่องมาจากไม่ได้รับการสอนหรือฝึกฝนการเชื่อมโยงบุรุษสรรพนาม ทั้งสองชนิดกับรูปที่ถูกแทนอย่างจริงจัง จึงทำให้เข้าใจสับสน และแปลความหมายผิดไป

จากผลทดสอบการเชื่อมโยงสรรพนามระบุเฉพาะกับรูปที่ถูกแทนสรุปได้ว่า นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงคำระบุเฉพาะ "this" และ "these" กับรูปที่ถูกแทนได้ แต่ส่วนใหญ่สามารถเชื่อมโยงคำระบุเฉพาะ "that" และ "those" กับรูปที่ถูกแทนได้ถูกต้อง ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า "that" และ "those" ที่ปรากฏในบทอ่านในแบบทดสอบ ส่วนใหญ่จะใช้แทนคำ ๆ เดียว ซึ่งไม่ยากต่อการแปลความหมาย ทั้งยังอยู่ใกล้กับรูปที่ถูกแทนอีกด้วย

เมื่อพิจารณาการเชื่อมโยงปฏิจจสมุทฺตธรรม และประพันธ์ธรรมกับรูปที่ถูกแทนพบว่า นักเรียนมีปัญหาในการเชื่อมโยงประพันธ์ธรรม ซึ่งอาจเกิดจากนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจประพันธ์ ธรรมอย่างแท้จริงว่าสามารถใช้แทนสิ่งของได้มากกว่าหนึ่งสิ่ง

จากการทดสอบความสามารถในการเชื่อมโยงคำแทนที่นามชนิด คำแสดงสถานที่กับรูปที่ถูกแทน พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถเชื่อมโยงได้ถูกต้อง ที่เป็นเช่นนี้ อาจเกิดจากในแบบทดสอบมีคำที่แสดงสถานที่ คือ "there" ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีความคุ้นเคย เนื่องจากได้รับการสอนในฐานะที่เป็นคำวิเศษณ์บอกสถานที่ ในขณะที่ผลจากการเชื่อมโยงคำแทนที่นามชนิดคำแสดงเวลากับ รูปที่ถูกแทนมีปัญหามากที่สุด เพราะแม้ว่าคำแสดงเวลาส่วนใหญ่จะเป็นคำแทนที่นามที่เกี่ยวข้องกับเวลา ซึ่งนักเรียนได้รับการสอนในฐานะที่เป็นคำวิเศษณ์บอกเวลา แต่เนื่องจากในงานวิจัยนี้คำที่แสดงเวลาที่พบในแบบทดสอบมีเพียง "then" ซึ่งเป็นคำที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย จึงอาจเป็นสาเหตุให้ไม่ได้รับความสนใจจากครูผู้สอนและผู้เรียนเท่าที่ควร

ผลการทดสอบการเชื่อมโยงคำศัพท์ทั่วไป และการละกับรูปที่ถูกแทน พบว่านักเรียนกลุ่มเก่งไม่มีปัญหาในการเชื่อมโยงคำแทนที่ชนิดนี้ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่านักเรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาสูง อาจมีความรู้ในด้านคำศัพท์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในส่วนของการแทนที่คำนามโดยการละนั้น เป็นการอ้างตามที่คุณอ่านจะต้องเข้าใจข้อความที่กล่าวนำมาทั้งหมดเสียก่อน จึงจะเชื่อมโยงความหมายได้ว่าคำที่ขาดหายหรือละไว้นั้น หมายถึงสิ่งใด

จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่าความเข้าใจความสัมพันธ์ของการอ้างตามมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน สุชาติ รัตนวณิชย์พันธ์ จึงเสนอแนะว่าครูควรสอน และฝึกทักษะให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประโยค โดยเน้นให้นักเรียนได้รู้จักสังเกตและเชื่อมโยงความหมายระหว่างการอ้างตามกับรูปที่ถูกแทน

Pookbangjak, S. (1998) ศึกษาตัวบ่งชี้สัมพันธ์สาร (discourse markers) จากภาษาพูดที่ปรากฏในบทภาพยนตร์ เพื่อเปรียบเทียบการใช้ตัวบ่งชี้สัมพันธ์สารของผู้ใช้ภาษาในบทภาพยนตร์กับการใช้ภาษาในสถานการณ์จริงและวิเคราะห์การใช้คำเชื่อมโยงความหมายและความถี่ที่ปรากฏใช้ในสถานการณ์ตามบทภาพยนตร์ จากตัวบ่งชี้ 7 คำ ได้แก่ oh, well, and, but, so and because, Y'know และ I mean ผลการศึกษาพบว่าตัวบ่งชี้สัมพันธ์สารมีหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเกาะเกี่ยวความ และทำหน้าที่แตกต่างกันไป รวมถึงมีการใช้มากกว่าหนึ่งครั้ง ยกตัวอย่างเช่น "oh" ปกติปรากฏใช้ในการเปลี่ยนหัวข้อ แต่ในงานศึกษาพบใช้ในการแสดงความคิดเห็นร่วมในฉากของตัวละครด้วย ตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่มีความหมายในการสื่อสาร และ

ความหมายนั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยความกับสถานการณ์การใช้ตัวบ่งชี้ นั่นแต่ในบางสถานการณ์ผู้ใช้อาจจะเข้าใจความหมายได้โดยไม่ปรากฏใช้ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร การเลือกใช้ตัวบ่งชี้สัมพันธสารหรือไม่นั้น ผู้ใช้จะพิจารณาจากโครงสร้างทางความหมายที่ปรากฏในสถานการณ์ หากสถานการณ์มีความเชื่อมโยงกันมากเท่าไร ความถี่ในการใช้ตัวบ่งชี้ยิ่งน้อยลง การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าผู้สร้างภาพยนตร์ต้องการเลียนแบบสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันให้เหมือนที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภาษาในบทภาพยนตร์ที่ใช้แสดงอารมณ์ และความรู้สึกของตัวละครจึงปรากฏการใช้ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร การศึกษาพบว่ามีการใช้ "oh" และ "well" ถี่ที่สุด โดย "oh" โดยพบใช้ในการเริ่มเข้าสู่สถานการณ์การสนทนาของผู้พูดเองและของผู้อื่นใช้ในการตอบรับใช้ขอร้อง ใช้แสดงการรับรู้ข้อมูลทั้งเก่า-ใหม่ ใช้แสดงถึงการระลึกถึงข้อมูล ใช้อุทาน และใช้แสดงอาการผิดหวัง "well" พบใช้ตอบคำถามที่ต้องการการตอบรับหรือปฏิเสธ ใช้ขยายคำตอบรับ ใช้เกริ่นนำ ใช้ปฏิเสธคำขอร้อง ใช้สรุปใจความของคู่สนทนา ใช้ตอบรับคำถามหรือคำตอบของคู่สนทนา และใช้เมื่อเปลี่ยนผลัดคู่สนทนา "Y'know" ใช้ตรวจสอบความเข้าใจของคู่สนทนา ใช้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ใช้แสดงการรับรู้ข้อมูลและบทบาทการมีส่วนร่วม "And" ใช้สรุปความ ใช้เชื่อมโยงความสำคัญ ใช้เชื่อมเหตุการณ์ ใช้เชื่อมเหตุการณ์กับหัวข้อของผู้พูดให้ต่อเนื่องกัน ใช้เชื่อมคำถาม ใช้รวมคำชี้แจง "but" ใช้ถาม ใช้แสดงการไม่เห็นด้วยใช้คัดค้านคู่สนทนา "So" ใช้เกริ่นในการตอบคำถาม ใช้เกริ่นแสดงข้อเท็จจริง "Because" ใช้เกริ่นสรุปการให้เหตุผล และ "I mean" ใช้ขยายความคิด ใช้ดึงความสนใจของผู้พูด ใช้แสดงความรู้สึก ใช้เมื่อต้องการกลับเข้าสู่การสนทนา จากผลการศึกษาทำให้เชื่อว่าตัวบ่งชี้สัมพันธสารในบทภาพยนตร์มีรูปแบบการใช้และความหมายเช่นเดียวกับงานของ Schiffrin ซึ่งเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และศึกษาเชิงภาษาศาสตร์สังคม

ผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษควรให้ความสำคัญต่อตัวบ่งชี้สัมพันธสารที่ปรากฏในสื่อการเรียน เพราะอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้เข้าใจความหมายของผู้พูดและผู้ฟัง และทำให้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ถ้าอยากกล่าวปฏิเสธ "no" ในประโยคคำถามที่ต้องการคำตอบ "yes" ก็อาจจะพูดว่า "well" ในการเกริ่นแสดงการตอบรับว่า "well yeh" ซึ่งแสดงให้คู่สนทนาทราบว่าผู้ตอบคำถามไม่สะดวกใจในการที่จะต้องตอบรับ "yes" ในประโยคคำถามนั้น ๆ และผู้ที่ถามอาจเปลี่ยนหัวข้ออื่นในการสนทนาต่อ เป็นการรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่สนทนา และทำให้การสนทนาดำเนินต่อไปได้

ในการสอนภาษาผู้สอนสามารถหาสื่อการสอนที่เกี่ยวกับบทสนทนาที่แสดงตัวอย่างการใช้ตัวบ่งชี้ (markers) เพราะบทสนทนาเป็นสถานการณ์ที่สร้างเพื่อเลียนแบบสถานการณ์การใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ดังนั้นผู้สอนจึงควรอธิบายการใช้และหน้าที่ของตัวบ่งชี้เพิ่มเติม นอกเหนือจากการสอนไวยากรณ์และคำศัพท์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงผลของตัวบ่งชี้ที่มีต่อการสื่อสาร

Pookbangjak, S. (1998) แสดงความเห็นว่าการเชื่อมโยงความหมายมีผลต่อการสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น ผู้ส่งสารอาจใช้ตรวจสอบว่าข้อมูลที่ตนสื่อออกไปนั้น ผู้รับสารเข้าใจมีความคิด หรือรู้สึกอย่างไร และผู้ส่งสารเองสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารใหม่เพื่อให้ การสนทนาสื่อสารนั้น บรรลุผลตามต้องการ

Jungsatitkul, K. (2000) ศึกษาประสิทธิภาพของการสอนไวยากรณ์โดยใช้ปรับบทสนทนาที่มีการเชื่อมโยงความ (discourse situation) ในชั้นเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อทดสอบว่าความเข้าใจการเชื่อมโยงทางไวยากรณ์ สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนคนอื่น และเป็นพัฒนาการสอนภาษาต่างประเทศในฐานะที่เป็นภาษาต่างชาติ โดยมุ่งสอนไวยากรณ์ในระดับข้อความแทนที่การสอนที่ละประโยค รูปแบบที่ใช้สอนไวยากรณ์โดยใช้ปรับบทสนทนาที่มีทั้งภาษาเขียน และบทสนทนา ที่ผู้เรียนมีความสนใจจากสื่อ อาทิ หนังสือพิมพ์ หนังสือ นิตยสาร หรือจากอินเทอร์เน็ต โดยกำหนดเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์การสื่อสารดังนี้ การนำเสนองาน การอภิปราย คลินิกภาษา การแสดงตามบทบาท และการสรุปความ

ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนสามารถเข้าใจการเชื่อมโยงความประเภทการใช้คำเชื่อมโดยสังเกตได้จากการเขียนบันทึกประจำวันที่ผู้เรียนมีการใช้คำเชื่อมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ยังผู้เรียนได้รับการฝึกฝนจากการสอนไวยากรณ์ผ่านปรับบทสนทนาที่มีการเชื่อมโยงความมากเท่าไร ผู้เรียนก็จะยังมีความเข้าใจในเรื่องของการเชื่อมโยงความมากขึ้นเท่านั้น รวมถึงสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารกับผู้เรียนคนอื่น และมีการใช้คำศัพท์ที่เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

Tuppoom, J. (2005) ศึกษาประสิทธิภาพของการเขียนเชิงวิชาการ โดยการสังเกตโครงสร้างภาษาและการเรียบเรียงเนื้อหาของเจ้าของภาษา ของนักเรียนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยเป็นนิสิตวิชาเอกภาษาอังกฤษ ที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีระดับการเรียนภาษาอังกฤษที่ดีกับกลุ่มที่มีระดับการเรียนภาษาอังกฤษที่อ่อน และดำเนินการทดลองโดยให้นักศึกษา ทั้ง 2 กลุ่ม เขียนเรียงความทั้ง 2 ชนิด ผลการวิจัยพบว่า

1. การเรียนรู้จากการสังเกตโครงสร้างภาษาและการเรียบเรียงเนื้อหาที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้นในงานเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ
2. การสังเกตโครงสร้างภาษาและการเรียบเรียงเนื้อหาที่เข้าใจมีพัฒนาการในร่างสุดท้ายมากกว่าการสังเกตแบบไม่เข้าใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนในกลุ่มที่มีระดับการเรียนภาษาอังกฤษที่ดีกว่ามีการสังเกตโครงสร้างภาษาและการเรียบเรียงเนื้อหาอย่างเข้าใจและมีพัฒนาการในร่างสุดท้ายมากกว่านักศึกษาในกลุ่มที่มีระดับการเรียนภาษาอังกฤษที่อ่อนกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
4. พบว่าการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขงานเขียนเชิงวิชาการโดยการสังเกตโครงสร้างภาษาและการเรียบเรียงเนื้อหา ไม่มีความแตกต่างระหว่างการเขียนแบบการพรรณนาและแบบอภิปรายโวหาร
5. พบว่าไวยากรณ์ คือ สิ่งที่นักศึกษาสังเกตมากที่สุดเมื่อเทียบกับการเลือกคำศัพท์ให้เหมาะสมในบริบทที่ต้องการและการเรียบเรียงเนื้อหา

Tuppoon, J. (2005) ตั้งข้อสังเกตว่า การปรับปรุงงานเขียนของนักศึกษาจากงานเขียนฉบับร่าง จนได้งานเขียนฉบับที่ต้องการนั้น พบว่าความคิดเดิม (original ideas) ยังคงอยู่ แต่มีการแก้ไขข้อผิดพลาดในเรื่องของระบบไวยากรณ์และระบบคำ ส่วนรูปแบบและการลำดับความในระดับข้อความถูกแยกออกไป กล่าวคือ การเขียนเรียงความของนักศึกษฉบับที่แก้ไขแล้วพบว่า นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มสังเกต และพบการแก้ไขการเรียบเรียงเนื้อหาน้อยที่สุด และมีการแก้ไขเรื่องไวยากรณ์มากที่สุด

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษาการแปลตัวบ่งชี้ระยะที่มุ่งวิเคราะห์ตัวบ่งชี้บุรุษเป็นส่วนใหญ่ การเชื่อมโยงความจากสารคดี งานวรรณกรรม และภาพยนตร์ โดยมีการวิเคราะห์ทั้งการเชื่อมโยงทางไวยากรณ์ (grammatical cohesion) และการเชื่อมโยงความด้วยคำศัพท์ (lexical cohesion) และการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการแปลและการแก้ไข หรือการปรับบทแปลให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการศึกษาการเชื่อมโยงความเพื่อพัฒนาการเรียนภาษาต่างประเทศ ที่พบว่าปัญหาที่ทำให้ผู้เรียนมีความสับสน ได้แก่ การใช้คำอ้างอิง (reference) และการเชื่อมโยงบุรุษสรรพนาม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความรู้และความเข้าใจเรื่อง การเชื่อมโยงความมีผลต่อการพัฒนาภาษา และทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

จากการทบทวนแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ระยะ สามารถแบ่งประเภทของ ตัวบ่งชี้ระยะตามเกณฑ์ไวยากรณ์ และการใช้ภาษาออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ตัวบ่งชี้ระยะเวลา ตัวบ่งชี้ระยะสังคม และตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร โดยตัวบ่งชี้ระยะและการอ้างถึงเป็นการใช้รูปภาษาที่ต้องอิงรูปภาษาอื่น รวมถึงการอาศัยบริบทในการตีความ ดังนั้นในงานวิจัยนี้ หากพบรูปภาษาในข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการบ่งชี้ ผู้วิจัยจะจัดว่าเป็นตัวบ่งชี้ระยะ โดยไม่แยกว่ารูปภาษานั้นเป็นการอ้างถึง หรือการแทนที่ โดยศึกษาเปรียบเทียบจากการใช้ภาษาอังกฤษต้นฉบับ และภาษาไทยฉบับแปล เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมามุ่งศึกษาการใช้รูปอ้างเป็นส่วนใหญ่ และงานที่ผ่านมายังไม่มียงานใดที่มีการศึกษาเฉพาะเจาะจงในเรื่อง ตัวบ่งชี้ระยะ ซึ่งเป็นปัญหาในการแปลข้ามภาษา และการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

ในงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษากลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะ และระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในวรรณกรรม เรื่อง แฮร์รี พอตเตอร์

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ระยะในภาษาอังกฤษและภาษาไทยในการแปลวรรณกรรมเรื่องแฮร์รี พอตเตอร์ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ คือ การเลือกแหล่งข้อมูล และข้อมูล การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

แหล่งข้อมูล และข้อมูล

1. แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จากวรรณกรรมเรื่อง แฮร์รี พอตเตอร์ (Harry Potter) แต่งโดย เจ. เค. โรว์ลิง เนื่องจากเนื้อหาในวรรณกรรมประกอบด้วยตัวละคร และเหตุการณ์ที่ใกล้เคียงกับความสัมพันธ์ และการดำเนินชีวิตของผู้ใช้ภาษาในสังคม นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่องแฮร์รี พอตเตอร์ ยังเป็นหนึ่งในหนังสือที่ขายดีที่สุดในโลก จากการเก็บข้อมูลจำนวนครั้งที่ตีพิมพ์ และจำหน่ายได้ของหนังสือภายในระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมาของ James Chapman (James, C., 2012). ซึ่งปรากฏในรายงานข่าวจากเว็บไซต์ของ Business Insider โดยวรรณกรรมเรื่องแฮร์รี พอตเตอร์ มีจำนวนทั้งหมด 7 ตอน และแปลเป็นภาษาไทย โดยนักแปล 3 ท่าน ได้แก่ สุมาลี (นามแฝง) วลีพร หวังเชื้อกุล และงามพรรณ เวชชาชีวะ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บรวบรวมข้อมูลการแปลตัวบ่งชี้ระยะ จากการสุ่มแบบเจาะจงจากตอนที่มีผู้แปลต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลการแปลที่หลากหลาย และสามารถเป็นตัวแทนของการแปลวรรณกรรมได้ ดังรายละเอียด

1. เรื่อง Harry Potter and the Chamber of Secrets แต่งโดย เจ. เค. โรว์ลิง (1999) โดยสำนักพิมพ์: Auther Levine Books. แปลเป็นภาษาไทยเรื่อง แฮร์รี พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ แปลโดย สุมาลี (นามปากกา) (2546) โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ ความยาว 408 หน้า

2. เรื่อง Harry Potter and the Prisoner of Azkaban แต่งโดย เจ. เค. โรว์ลิง (2003) โดยสำนักพิมพ์: Auther Levine Books. แปลเป็นภาษาไทยเรื่องแฮร์รี พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัซคาบัน แปลโดย วลีพร หวังเชื้อกุล (2543), โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ ความยาว 517 หน้า

3. เรื่อง Harry Potter and the Goblet of Fire แต่งโดย เจ. เค. โรว์ลิง (2000) โดยสำนักพิมพ์: Bloomsbury Publishing Place. แปลเป็นภาษาไทยเรื่องแฮร์รี พอตเตอร์กับถ้วย

อัคนี แปลโดยงามพรรณ เวชชาชีวะ (2546) สำนักพิมพ์: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ ความยาว 829 หน้า

2. ข้อมูล

วรรณกรรมต้นฉบับเรื่องแฮร์รี พอตเตอร์ ที่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ 3 ตอน มีจำนวนบทรวม 77 บท ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากบทที่เป็นเลขคี่ของวรรณกรรมต้นฉบับแต่ละตอน เพื่อลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล ดังนั้นจึงได้จำนวนบทที่นำมาศึกษาทั้งสิ้น 39 บท

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางบันทึกข้อมูลการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ จะแสดงข้อมูลการใช้ตัวบ่งชี้ระยะในภาษาต้นฉบับ และการแปลในฉบับแปลภาษาไทย โดยเรียงลำดับจากเลขหน้าในต้นฉบับที่พบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ และข้อความ หรือบริบทที่ตัวบ่งชี้ระยะปรากฏ จากนั้นจึงตามด้วยเลขที่หน้าในฉบับแปล ข้อความ หรือบริบทที่แปลตัวบ่งชี้ระยะ ประเภทของตัวบ่งชี้ระยะ สิ่งที่เกี่ยวข้อง ผู้พูด และผู้ฟัง ดังตัวอย่าง

ตาราง 1 แสดงตัวอย่างการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ

หน้า	ข้อความต้นฉบับ ภาษาอังกฤษ	หน้า	ข้อความฉบับแปล ภาษาไทย	ประเภทตัว บ่งชี้ระยะ	สิ่งที่อ้างอิง	ความสัมพันธ์ ระหว่าง		กลวิธี การแปล
						ผู้พูด	ผู้ฟัง	
100	He raised the wand to shoulder height, said 'Waddiwasi!' and pointed it at Peeves.	162	ดูป๊อบก๊อกลายสิทธีอื่นเสมอ ไหล แล้วพูดว่า "วาดดิวาซี!" และชี้ไม้กายสิทธิ์ไปที่พิทส์	บุรุษ	1. ศาสตรา-จารย์ลูปิน 2. ไม้กายสิทธิ์	-	-	รูปที่ถูกแทน
159	'You must be really upset about what we heard yesterday.'	268	"เรอคงไม่สบายใจมากเกินไป เรื่องที่ได้ยินมาเมื่อวานนี้"	เวลา	อดีต	เฮอริไม โอนี่	แฮร์รี	เทียบเคียง
96	'Not too far from here.' Said Seamus, who looked excited.	156	"ไม่ไกลจากแถวนี้หรอก" เซมัส มีทางทางตื่นเต้น	ตำแหน่ง	โรงเรียน ฮอกวอตส์	เซมัส	แฮร์รี	วลี
188	This did seem to take Ron's mind off Scrabbers for a moment	306	ดูเหมือนว่าการชกแบบนี้จะช่วยให้รอนเลิกคิดถึงสแครบเบอร์ได้สักหนึ่ง	สัมพันธ์สาร	การพารอน ไปดูการ ฝึกซ้อมกีฬา	-	-	วลี
95	'And, sir, I'll need this Shrivelfig skinned,' said Malfoy.	154	"อาจารย์ครับ ผมอยากให้ใครไปลอกเปลือกหมีฟิงให้หน่อยครับ" เสียงของมัลฟอย	สังคม	ศาสตรา-จารย์สเนป	มัลฟอย	ศาสตรา-จารย์ สเนป	คำแสดง อาชีพ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล โดยอ่านวรรณกรรมภาษาต้นฉบับ และอ่านวรรณกรรมที่เป็นภาษาฉบับแปล รวมทั้งหมด 6 เล่ม จากนั้นอ่านต้นฉบับและฉบับแปลซ้ำเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ โดยบันทึกข้อมูลลงในตารางบันทึกข้อมูลการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล โดยอ่านวรรณกรรมภาษาต้นฉบับ จำนวน 3 เล่ม และอ่านวรรณกรรมที่เป็นภาษาฉบับแปล จำนวน 3 เล่ม รวมทั้งหมด 6 เล่ม

2. สืบหาข้อมูลตัวบ่งชี้ระยะและแบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะจากวรรณกรรมต้นฉบับทีละประโยค พร้อมบันทึกข้อมูลลงในตารางบันทึกข้อมูลการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ

3. สืบหาตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในวรรณกรรมฉบับแปล โดยดูว่าประโยคที่พบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะในวรรณกรรมต้นฉบับมีการเปลือยอย่างไร พร้อมทั้งบันทึกลงในตาราง ซึ่งข้อมูลในตารางแสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ระยะที่พบในประโยคนั้นอ้างถึงใคร หรือสิ่งใด รวมถึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ดังตัวอย่าง

'And, sir, I'll need this Shrivelfig skinned,' said Malfoy.

(SL/2, p. 95)

ประโยคจากตารางบันทึกข้อมูลการใช้ตัวบ่งชี้ระยะแสดงให้เห็นว่า "sir" อ้างถึง "ศาสตราจารย์สเนป" ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผู้พูดคือ เป็นอาจารย์กับนักเรียน และมีการแปลเป็นภาษาไทยว่า

"อาจารย์ครับ ผมอยากให้ใครไปลอกเปลือกหริฟเวลฟิกให้หน่อยครับ"

เสียงของมัลฟอย

(TL/2, น. 154)

ตามตารางโดยจะทำในลักษณะเช่นนี้กับทุก ๆ ประโยคที่ปรากฏใช้ตัวบ่งชี้ระยะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้ระยะ และแสดงผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ระยะตามความหมายที่เกิดจากลักษณะการใช้ภาษา ซึ่งเป็นการศึกษาร่วมกันระหว่างขอบเขตเรื่องความหมาย (semantic) และการใช้ภาษา (pragmatic) บนพื้นฐานแนวคิดของ Fillmore, C. (1975; Palmer, F.R., 1977; Lyons, J., 1979; Levinson, S. C., 1989; Thomas, J., 1995; Foley, 1997; Finegan, E, 1999; Kramsch, C, 2000; Yule, G., 2000; Mey, J. L., 2001; ฤทธดาพรรณ หงศ์ดารมภ์ และธีรณัฐ โชคสุวณิช, 2551; สุจริตลักษณ์ ดีมดุง, 2552; Archer, D., 2012; Birner, B. J., 2013) ซึ่งสามารถสรุปการแบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะออกเป็น 5 ประเภท

1.1 ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ (Person deixis) เกี่ยวเนื่องกับคนที่อยู่ในสถานการณ์การสื่อสาร แบ่งออกเป็นบุรุษที่ 1 ซึ่งใช้อ้างถึงตัวผู้พูดเอง บุรุษที่ 2 ใช้อ้างถึงผู้ฟังหรือผู้รับสาร และบุรุษที่ 3 ใช้อ้างถึงคนหรือสิ่งของที่ไม่ใช่ผู้พูด และผู้ฟัง

1.2 ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง (Place deixis) เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของผู้ร่วมสถานการณ์การสื่อสาร โดยแบ่งออกเป็นระยะใกล้ (proximal) หรือระยะที่ใกล้ตัวผู้พูด และระยะไกล (distal) หรือระยะที่ไกลผู้ฟัง อาทิ การใช้คำระบุเฉพาะ (demonstrative) ในภาษาอังกฤษอย่าง "this" กับ "that" และการใช้คำวิเศษณ์แสดงตำแหน่งอย่าง "here" กับ "there" แบ่งเป็น

1.3 ตัวบ่งชี้ระยะเวลา (Time deixis) เกี่ยวเนื่องกับช่วงเวลาที่ย่อความนั้นถูกกล่าวออกมา หรือข้อความถูกเขียนไว้ โดย Fillmore, C. (1971) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ เวลาที่กล่าวถ้อย (coding time หรือเรียกว่า เวลาส่งสาร) กับเวลาที่รับรู้ถ้อยความ (receiving time หรือเรียกว่า เวลารับสาร) ตัวบ่งชี้ระยะเวลา โดยทั่วไปแล้วจะปรากฏในรูปของคำวิเศษณ์แสดงเวลา (Adverbs of time) เช่น "now" กับ "then" "yesterday" กับ "this year" แต่ส่วนใหญ่แล้วปรากฏในการใช้กาล (tense)

1.4 ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร (Discourse deixis) เกี่ยวกับการใช้ภาษาของสิ่งที่อ้างถึงที่ปรากฏในถ้อยความใดถ้อยความหนึ่ง ซึ่งมีรูปภาษาแทนสิ่งที่อ้างถึง (referring expression) ร่วมด้วย และใช้อ้างถึงส่วนใดส่วนหนึ่งของสัมพันธสารที่ถ้อยความนั้นปรากฏอยู่

1.5 ตัวบ่งชี้ระยะสังคม (Social deixis) เกี่ยวกับการแสดงความแตกต่างทางสังคมที่สัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ของคู่สื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของความสัมพันธ์ของสถานภาพทางสังคมระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร หรือผู้พูดกับสิ่งที่อ้างถึง

2. ศึกษากลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะแต่ละประเภท โดยวิเคราะห์กลวิธีการแปลตามแนวคิดของ Baker, M. (2006) ที่ซึ่งกล่าวถึง การแปลข้ามภาษาว่าจะต้องพิจารณาถึงลักษณะทางบริบทด้านภาษา (the linguistic context) บริบทด้านความหมาย (the semantic context) และบริบทด้านการใช้ (the pragmatic context) โดย Baker, M. เสนอกลวิธีเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการแปล โดยแบ่งเป็นกลวิธีการแปลในระดับไวยากรณ์ และกลวิธีการแปลในระดับสัมพันธ์สารดังนี้

2.1 กลวิธีการแปลในระดับไวยากรณ์

2.1.1 การละ

2.1.2 การเพิ่มศัพท์เพื่อแสดงจำนวน

2.1.3 การเลือกใช้สรรพนามแสดงสถานะทางสังคม และความสัมพันธ์ระหว่าง

ตัวละคร

2.1.4 การใช้กริยาวิเศษณ์ที่บ่งชี้เวลาที่อ้าง

2.1.5 การละที่จะกล่าวถึงในกรณีที่ทราบช่วงเวลาจากบริบท

2.1.6 การลำดับความสำคัญของหน่วยนามร่วมที่ปรากฏในฐานะประธานของประโยคหรือหัวเรื่องว่าจะกล่าวถึงสิ่งที่คล้ายมนุษย์และหน่วยนามร่วมที่ทำหน้าที่คล้ายผู้กระทำก่อน

2.2 กลวิธีการแปลในระดับสัมพันธ์สาร

2.2.1 การเปลี่ยนวากจก (voice change) เป็นวิธีการเปลี่ยนรูปแบบทางวากยสัมพันธ์เพื่อแสดงว่าประธานเป็นผู้กระทำ ผู้ใช้ ผู้ถูกกระทำ หรือผู้ถูกใช้ มี 3 ชนิด คือ กรรตุวากจก กรรมวากจก และภาริตวากจก

2.2.2 การเปลี่ยนชนิดของกริยา (change of the verb) การแทนที่คำกริยาด้วยคำกริยาอื่นให้มีความหมายคล้ายคลึงกันแต่ใช้รูปแบบทางวากยสัมพันธ์ที่ต่างกัน เช่น *I like it.* กับ *It pleases me.* ในทางทฤษฎีแล้วมีความเทียบเคียงกัน แต่ประโยคที่สองค่อนข้างไม่เป็นธรรมชาติของการใช้จริง

2.2.3 การทำให้เป็นคำนาม (nominalization) บางภาษาที่มีการลำดับแบบกริยา + ประธาน หากผู้แปลยึดติดกับการเรียงคำแบบ ประธาน + กริยา ในภาษาฉบับแปลสามารถเลือกใช้กลวิธีเปลี่ยนเป็นคำนามแทน เช่น *describe* → *description*

2.2.4 การเปลี่ยนตำแหน่งของอนุประโยคในประโยคหลัก (extraposition) เป็นโครงสร้างที่ใช้แสดงส่วนที่ขัดแย้ง ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลเก่า หรือใหม่ก็ได้ และไม่เป็นส่วนที่สัมพันธ์กับหัวเรื่องในบริบท ข้อมูลที่ขัดแย้งนั้น ถูกนำมาไว้ในกรอบที่เรียกว่า *cleft* เช่นใน โครงสร้างประโยคเคลฟต์ (*cleft*) และเคลฟต์เทียม (*pseudo-cleft*)

3. ศึกษากระบวนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะในต้นฉบับภาษาอังกฤษ และฉบับภาษาไทยในแนวทางของ Givón, T. (2001) ซึ่งใช้เกณฑ์การแบ่งคุณลักษณะตามความหมาย หน้าที่และการใช้ดังนี้

3.1 แสดงผู้ร่วมวัจนกรรม (Speech-act participants (SAPs, 'person')) เป็นการใช้สรรพนามอ้างอิงที่ปรากฏใช้ในสถานการณ์การสื่อสารของคู่สนทนา ประกอบด้วยผู้พูด (*speaker*) ซึ่งเป็นบุรุษที่ 1 และผู้ฟัง (*hearer*) ซึ่งเป็นบุรุษที่ 2 หรือผู้ที่ไม่ได้ร่วมวัจนกรรม (*non-SAP*) ซึ่งเป็นบุรุษที่ 3

3.2 แสดงตัวบ่งชี้ระยะที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมวัจนกรรม (*Spatial deixis relative to SAP*) เป็นการใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ที่แสดงความใกล้ชิดและ/หรือสามารถมองเห็นได้ รวมถึงใช้อ้างถึงระยะของ ผู้พูดและผู้ฟัง เช่น การใช้ "นี้" (*this*) "นั่น" (*that*) "ที่โน่น" (*yon*)

3.3 พจน์ (*number*) เป็นการใช้สรรพนามอ้างอิงถึงตัวตน (*individuation*) และจำนวน (*number*) ไม่ว่าจะเป็นเอกพจน์ ทวิพจน์ หรือพหูพจน์ ที่ปรากฏในนามวลี

3.4 ระดับชั้นในสังคม (*class*) หรือเพศ (*gender*) เป็นการใช้สรรพนามแสดงชนิดทางความหมายภายในของคำนามที่ปรากฏในนามวลี ที่ใช้อ้างถึงบุรุษที่ 3

3.5 การกแสดงหน้าที่ (*case-role*) เป็นการใช้สรรพนามอ้างอิงถึงหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่ปรากฏในประโยค ซึ่งมีการบ่งชี้การก ว่าเป็นประธาน (*subject*) กรรมตรง (*direct object*) หรือกรรมอ้อม (*indirect object*) การกผู้เริ่ม (*ergative*) และการกสัมบูรณ์ (*absolutive*) หรือผู้กระทำ (*agent*) ผู้ทรงสภาพ (*patient*) ผู้รับสภาพ (*dative*) และหน้าที่ทางความหมายอื่น

4. หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวทางที่ได้กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ พร้อมสถิติเชิงพรรณนา เพื่อแสดงบทบาทความสำคัญของตัวบ่งชี้ระยะในกรณีที่เหมาะสม

บทที่ 4

กลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะ

ในบทนี้กล่าวถึงกลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากวรรณกรรมต้นฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง

1) Harry Potter and the Chamber of Secrets 2) Harry Potter and the Prisoner of Azkaban และ 3) Harry Potter and the Goblet of Fire ไปสู่วรรณกรรมฉบับภาษาไทยเรื่อง 1) แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ 2) แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัซคาบัน และ 3) แฮร์รี่ พอตเตอร์กับถ้วยอัคนี ซึ่งงานวิจัยนี้ พบการแปลตัวบ่งชี้ระยะ 8 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียง ซึ่งเป็นกลวิธีที่พบมากที่สุด รองลงมาเป็นการใช้กลวิธีการละ ถัดมาเป็นกลวิธีการใช้วลี กลวิธีการใช้รูปที่ถูกแทน กลวิธีการใช้คำแสดงเครือญาติ กลวิธีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์ กลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่นตามลำดับ โดยกลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพเป็นกลวิธีที่พบใช้น้อยที่สุด ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงสถิติกลวิธีการแปลในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

กลวิธีแปล	ตัวบ่งชี้ระยะ บุรุษ	ตัวบ่งชี้ระยะ ตำแหน่ง	ตัวบ่งชี้ระยะ เวลา	ตัวบ่งชี้ระยะ สังคม	ตัวบ่งชี้ระยะ สัมพันธ์-สาร	รวม	ร้อยละ
1. กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียง	5,832	122	233	969	33	7,189	65.84
2. กลวิธีการละ	2,048	49	9	6	-	2,112	19.34
3. กลวิธีการใช้วลี	551	64	-	-	51	666	6.10
4. กลวิธีการใช้รูปที่ถูกแทน	542	13	-	-	-	555	5.08
5. กลวิธีการใช้คำแสดงเครือญาติ	123	-	-	-	-	123	1.13
6. กลวิธีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์	105	-	-	-	-	105	0.96
7. กลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่น	99	-	-	-	-	99	0.90
8. กลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพ	59	-	-	11	-	70	0.65
รวม	9,359	248	242	986	84	10,919	100

กลวิธีการแปลเทียบเคียง

กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงเป็นกลวิธีที่ผู้แปลใช้การเทียบเคียงเสียงและความหมายระหว่างภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปล สามารถแบ่งออกเป็น 3 วิธีย่อย คือ การเทียบเคียงเสียง การเทียบเคียงความหมาย และการเทียบเคียงเสียงและความหมาย

จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงพบในตัวอย่างที่ทุกประเภท โดยตัวอย่างที่ระบุบุรุษพบมากที่สุด รองลงมาเป็นตัวบ่งชี้ระยะสังคม ตัวบ่งชี้ระยะเวลา และตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งตามลำดับ โดยกลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงพบในการแปลตัวอย่างที่ระยะสัมพันธ์น้อยที่สุด

ตาราง 3 แสดงสถิติกลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงในการแปลตัวอย่างที่ระยะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

กลวิธีแปลแบบเทียบเคียง	ประเภทของตัวบ่งชี้ระยะ	จำนวน	รวม	คิดเป็นค่าร้อยละ
1. การเทียบเคียงความหมาย	ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ	5,832		
	ตัวบ่งชี้ระยะเวลา	233		
	ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง	122	6,349	88.32
	ตัวบ่งชี้ระยะสังคม	129		
	ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์	33		
2. การเทียบเคียงเสียง	ตัวบ่งชี้ระยะสังคม	730	730	10.15
3. การเทียบเคียงทั้งความหมายและเสียง	ตัวบ่งชี้ระยะสังคม	110	110	1.53
รวม			7,189	100

การเทียบเคียงความหมาย

การเทียบเคียงความหมายเป็นวิธีการที่ผู้แปลการถ่ายทอดความหมายของตัวบ่งชี้ระยะที่มีนิยามความหมายที่ตรงกันหรือเทียบเคียงกันระหว่างภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล จากข้อมูลพบวิธีการแปลแบบเทียบเคียงความหมายนี้ในการแปลตัวอย่างที่ระยะทุกประเภท

1. ตัวอย่างที่ระยะบุรุษ

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ Harry learned quickly not to feel too sorry for the gnomes. He decided just to drop the first one he caught over the hedge, but the gnome, sensing weakness, sank its razor- sharp teeth into Harry's finger and he had a hard job shaking it off until -

(SL/1, p. 33)

ฉบับแปล แฮร์รี่เรียนรู้อย่างรวดเร็วว่า ไม่ต้องนึกสงสารโนมให้มากนัก เขาตัดสินใจปล่อยตัวที่เขาจับได้ตัวแรกตรงนอกแนวรั้วต้นไม้ แต่ในมตัวนี้รู้สึกได้ถึง ความใจอ่อนของแฮร์รี่ มันฝังฟันที่คมกริบเหมือนมีดโกนลงที่นิ้วของเขา เขาต้องสะบัดมือเต็มแรง จนมัน --

(TL/1, น. 55)

จากตัวอย่างที่ 1 เป็นเหตุการณ์ที่แฮร์รี่ ช่วยรอน เฟร็ดและจอร์จไล่โนมออกจากสวนของบ้านวิสลีย์ และเป็นการไล่จับโนมครั้งแรกของแฮร์รี่ โดยรูปอ้างอิงในภาษาดั้งฉบับใช้รูปภาษา "the gnome" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีถ่ายทอดความหมายที่เคียงกับนามวลีในต้นฉบับว่า "ในมตัวนี้" ซึ่งอ้างอิงถึงตัวโนมที่แฮร์รี่จับได้

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ 'Keep talking, Malfoy, and I'll give you a real injury,' snarled Ron.

(SL/2, p. 95)

ฉบับแปล "พูดอีกสิ มัลฟอย ฉันจะได้ทำให้นายเจ็บจริง ๆ ลักที" รอนคำราม

(TL/2, น. 155)

จากตัวอย่างที่ 2 เป็นบทสนทนายระหว่างตัวละคร รอนกับมัลฟอย ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเรื่องเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนกัน ในภาษาดั้งฉบับใช้รูปภาษาแสดงลักษณะของสรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์ คือ "I" แทนตัวผู้พูด ได้แก่ รอน และรูปภาษาแสดงลักษณะของสรรพนามบุรุษที่ 2

เอกพจน์ คือ "you" แทนตัวผู้ฟัง ได้แก่ มัลฟอย ผู้แปลเลือกวิธีถ่ายทอดความหมายโดยการใช้สรรพนาม ซึ่งมีความหมายที่เทียบเคียงได้กับสรรพนามที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ "ฉัน" ในการแทนตัวผู้พูด (สรรพนามเอกพจน์ บุรุษที่ 1) และ "นาย" ในการแทนตัวผู้ฟัง (สรรพนามเอกพจน์ บุรุษที่ 2)

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ 'Wormtail, I need somebody with brains, somebody whose loyalty has never wavered, and you, unfortunately, fulfill neither requirement.'

'I found you,' said Wormtail, and there was definitely a sulky edge to his voice now.

(SL/3, p. 16)

ฉบับแปล หางหนอน ข้าต้องการคนที่มีมันสมองคนที่มีความภักดีไม่เคยคลอนแคลน ส่วนเจ้า โทคร้ายนักที่ไร้คุณสมบัติทั้งสองประการ "ข้าตามหาท่านจนพบ" หางหนอนพูด และบัดนี้มีสำเนียงไม่พอใจ

(TL/3, น. 24)

จากตัวอย่างที่ 3 เป็นบทสนทาระหว่างลอร์ดโวลเดอมอร์กับหางหนอน ซึ่งเป็นลูกน้องคนสนิท ในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษาแสดงลักษณะของสรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์คือ "I" แทน ตัวผู้พูด ได้แก่ ลอร์ดโวลเดอมอร์และหางหนอน และรูปภาษาแสดงลักษณะของสรรพนาม บุรุษที่ 2 เอกพจน์ คือ "you" แทนตัวผู้ฟัง ได้แก่ หางหนอนและลอร์ดโวลเดอมอร์ ผู้แปลเลือกวิธีถ่ายทอดความหมายโดยการใช้สรรพนาม ซึ่งมีความหมายที่เทียบเคียงได้กับสรรพนามที่ปรากฏใน ภาษาต้นฉบับ "ข้า" ในการแทนตัวผู้พูด ได้แก่ ลอร์ดโวลเดอมอร์ และหางหนอน (สรรพนาม เอกพจน์ บุรุษที่ 1) และ "เจ้า" ในการแทนตัวผู้ฟัง คือ หางหนอน และ "ท่าน" แทนตัวผู้ฟัง คือ ลอร์ด โวลเดอมอร์ (สรรพนามเอกพจน์ บุรุษที่ 2)

2. ตัวบ่งชี้ระยะเวลา

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ The scene was just as it had been that night, except that there was no stiff cat hanging from the torch bracket, and an empty

chair stood against the wall bearing the message 'The Chamber has been opened.'

(SL/1, p. 116)

ฉบับแปล ทุกอย่างอยู่ในสภาพเหมือนที่เกิดขึ้นเมื่อคืนนั้น ยกเว้นแต่ว่าไม่มีแมวตัวแข็ง ๆ ห้อยลงมาจากที่เสียบคบไฟ และมีเก้าอี้ตัวหนึ่งตั้งอยู่ติดกับกำแพงที่มีข้อความ 'ห้องเปิดออกแล้ว' เขียนไว้

(TL/1, น. 189)

จากตัวอย่างที่ 4 เป็นเหตุการณ์เกิดขึ้นระหว่างที่แฮร์รี่ รอน และเฮอร์ไมโอนี่กำลังเดินไปตามระเบียงเพื่อเอากะเป๋ไปเก็บที่หอพัก โดยรูปอ้างอิงถึงเวลาในภาษาดั้งเดิมใช้รูปภาษา "that night" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีถ่ายทอดความหมายที่เคียงกับนามวลีระบุเฉพาะในต้นฉบับว่า "เมื่อคืนนั้น" ซึ่งอ้างอิงถึงคืนวันฮัลโลวีนที่พบว่าแมวของฟิลช์ถูกแขวนห้อยลงมาจากผนัง

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ Hagrid wasn't a fully qualified wizard; he had been expelled from Hogwarts in his third year, for a crime he had not committed. It had been Harry, Ron and Hermione who had cleared Hagrid's name last year.

(ST/2, p. 73)

ฉบับแปล แฮกริดไม่ได้เป็นพ่อมดที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เขาเคยถูกขับออกจากฮอกวอตส์ตอนเรียนอยู่ปีที่สามด้วยความผิดที่เขาไม่ได้กระทำและแฮร์รี่ รอน กับเฮอร์ไมโอนี่เป็นผู้ล้างมลทินให้แฮกริดเมื่อปีก่อน

(TL/2, น. 119)

จากตัวอย่างที่ 5 เป็นการกล่าวถึงช่วงเวลาในเรื่อง โดยรูปอ้างอิงถึงในภาษาดั้งเดิมใช้รูปภาษา "last year" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลตรงด้วยวลีแสดงเวลา "เมื่อปีก่อน" ที่อ้างอิงถึงเหตุการณ์ในอดีต

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ We're coming for you whether the Muggles like it or not, you can't miss the World Cup, only Mum and Dad reckon it's better if we pretend to ask their permission first. If they say yes, send Pig back with your answer pronto, and we'll come and get you at five

o'clock on Sunday. ... Hermione's arriving this afternoon.

(SL/3, p.37)

ฉบับแปล เราจะมารับนายไม่ว่าพวกมuggleจะชอบใจหรือไม่ชอบใจ นายพลาด เวิลด์คัพไม่ได้หรอก แต่พ่อกับแม่ก็คิดว่าเราน่าจะแกล้งทำเป็นขออนุญาต พวกเขาบอกดีกว่า ถ้าพวกนั้นยอมก็เขียนตอบกลับมากับพิกทั้นทีเลยนะ แล้วเราจะมารับนายห้าโมงเย็นวันอาทิตย์ ...แฮร์ไมโอนี่จะมาถึงบ่ายนี้

(TL/3, น. 52)

จากตัวอย่างที่ 6 เป็นข้อความในจดหมายของรอนที่เขียนถึงแฮร์รีเพื่อนัดแนะว่า ครอบครัววีลส์ลีย์จะมารับตัวแฮร์รีไปอยู่ด้วยและพาไปชมการแข่งขันควิดดิชเวิลด์คัพ โดยรูปอ้างอิงถึงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "five o'clock on Sunday" และ "this afternoon" ในภาษาฉบับแปล ผู้แปลใช้วิธีแปลตรงด้วยวลีแสดงเวลา "ห้าโมงเย็นวันอาทิตย์" และ "บ่ายนี้" ที่อ้างอิงเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น

3. ตัวอย่างที่ระยะตำแหน่ง

ตัวอย่างที่ 7

ต้นฉบับ Filch'll have me there all night,' said Ron heavily. 'No magic! There must be about a hundred cups in that room.

(SL/1 p.91)

ฉบับแปล "ฟิลช์ต้องใช้ฉันทั้งคืนแน่ ๆ " รอนพูดเสียงขรึมแล้วไม่ใช้เวทมนตร์ด้วย มีถ้วยเป็นร้อย ๆ ใบได้มั่งในห้องนั้น

(TL/1 น.148)

จากตัวอย่างที่ 7 เป็นบทสนทนาระหว่างแฮร์รี่และรอนที่มีการอ้างถึงสถานที่ โดยรูปอ้างถึงตำแหน่งของสถานที่ในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "that room" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีถ่ายทอดความหมายที่เคียงกับนามวลีระบุเฉพาะในต้นฉบับว่า "ห้องนั้น" ซึ่งอ้างถึงห้องรางวัลที่รอนต้องไปช่วยมิสเตอร์ฟิลช์ขัดด้วยรางวัล

ตัวอย่างที่ 8

ต้นฉบับ Bill's taken us round all the tombs and you wouldn't believe the curses those old Egyptian wizards put on them. There were all these mutant skeletons in there, of Muggles who'd broken in and grown extra heads and stuff.

(ST/2, p. 13)

ฉบับแปล บิลพาเราไปเที่ยวทั่วทุกสุสานนายต้องนึกไม่ถึงเลยว่าฟอมดออีิปต์สมัยก่อนจะร้ายคำสาปไว้มากขนาดไหน ข้างโน้นมีโครงกระดูกผ่าเหล่าเต็มไปหมดเป็นโครงกระดูกของพวกมักเกิ้ลที่ลักลอบเข้าไปในสุสาน ก็เลยมีหัวแล้วก็จะไรต่อมิอะไรอกเพิ่มออกมา

(TL/1, น. 20)

จากตัวอย่างที่ 8 เป็นเนื้อหาจดหมายที่รอนเขียนมาเล่าให้แฮร์รี่อ่านว่าวันหยุดเขาได้ไปเที่ยวอียิปต์ และมีการอ้างถึงสถานที่โดยใช้รูปอ้าง "in there" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีถ่ายทอดความหมายที่เคียงกับนามวลีระบุเฉพาะในต้นฉบับว่า "ข้างโน้น" ซึ่งอ้างถึงสุสานโบราณในอียิปต์

ตัวอย่างที่ 9

ต้นฉบับ 'Mad, though, to do something like that when the whole Ministry of Magic's out here tonight!' said Hermione 'I mean, how do they expect to get away with it?' Do you think they've been drinking, or are they just -'

(SL/3 p.115)

ฉบับแปล "บ้าแท้ ๆ นะที่ทำเรื่องวุ่นวายคืนนี้ตอนที่ทั้งกระทรวงเวทมนตร์มาอยู่ที่นี้!"
 เฮอร์ไมโอนี่พูดต่อ "ฉันหมายความว่า พวกนั้นนี่กว่าจะหนีไปได้มันเหว
 เธอว่าพวกนั้นดื่มเหล้าเมาหรือว่าเพียงแค่ --"

(TL/3, น. 152)

จากตัวอย่างที่ 9 เป็นบทสนทนาระหว่างเฮอร์ไมโอนี่กับแฮร์รี และรอน ที่กล่าวถึงพวก
 ก่อความไม่สงบหลังจากการแข่งขันควิดดิชเวิลด์คัพ และมีการอ้างถึงสถานที่โดยใช้รูปอ้างอิง "here"
 ซึ่งผู้แปลใช้วิธีถ่ายถอดความหมายที่เคียงกับตัวบ่งชี้ระยะสถานที่ในต้นฉบับว่า "ที่นี่" ซึ่งอ้างถึง
 บริเวณที่พักระหว่างอยู่ชมการแข่งขันควิดดิชเวิลด์คัพ

4. ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร

ตัวอย่างที่ 10

ต้นฉบับ 'Dumbledore couldn't cure Mrs Norris, and that makes me think that
 whatever attacked her might not be - well - human.'

(SL/1, p. 116)

ฉบับแปล "ดัมเบิลดอร์ไม่สามารถรักษาคุณนายนอร์ริสได้ แล้วนั่นทำให้ฉันคิดว่า
 อะไรก็ตามที่ทำร้ายแมวตัวนั้นต้องไม่ใช่ -- เออ -- มนุษย์"

(TL/1, น. 189)

จากตัวอย่างที่ 10 เป็นการอ้างถึงถ้อยความที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร
 โดยรูปอ้างอิงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "that" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลแบบเทียบเคียง
 ความหมายว่า "นั่น" ซึ่งอ้างถึงประโยคที่ว่า "ดัมเบิลดอร์ไม่สามารถรักษาคุณนายนอร์ริสได้"

ตัวอย่างที่ 11

ต้นฉบับ 'Look at the balance on it! If the Nimbus series has a fault, it's a
 slight list to the tail-end-you often find they develop a drag after a
 few years. They've updated the handle, too, a bit slimmer than the
 Cleansweeps, reminds me of the old Silver Arrows - a pity they've
 stopped making them, I learnt to fly on one, and a very fine old

broom it was too ...' She continued in this vein for some time, until Wood said, 'Er-Madam Hooch? Is it OK if Harry has Firebolt back? Only we need to practice ...'

(ST/2, p. 188)

ฉบับแปล "ดูความสมดุลของมันดิ! รุ่นนิมบัสมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง คือมันเหียงนิดหน่อยตรงส่วนหาง -- เธอจะเจอบ่อย ๆ ว่ามันจะเหียงตรงหางหลังจากใช้ไปสองสามปี นี่เขาปรับด้ามให้ทันสมัยด้วยนะ เปรียบกว่ารุ่นคลีนสวี่ปนิดหน่อย ทำให้ฉันนึกถึงรุ่นซิลเวอร์แอร์โรไวโรโบร่าโบราณ -- น่าเสียดายเขาเลิกผลิตไปแล้ว ฉันหัดขี่ด้วยรุ่นนั้น มันเป็นไม้กวาดรุ่นเก่าที่ดีมากอันหนึ่ง มันยัง..." มาตามธูซยังคงพูดพล่ามไปในทำนองนี้อีกครู่หนึ่ง จนกระทั่งพูดขึ้นว่า "เอ้อ -- มาตามธูซครับ ขอไม้กวาดคืนให้แฮร์รี่ได้ไหมครับ เราเห็นที่จะต้องซ่อมกัน..."

(TL/2, น. 306)

จากตัวอย่างที่ 11 เป็นการอ้างถึงถ้อยความที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสัมผัสพันธสาร โดยรูปอ้างถึงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "this vein" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลแบบเทียบเคียงความหมายว่า "ในทำนองนี้" ซึ่งอ้างถึงลักษณะการพูดของมาตามธูซ

ตัวอย่างที่ 12

ต้นฉบับ 'You miss him!' Hermione said impatiently. 'And I know he misses you -'

'Miss him?' said Harry. 'I don't miss him ...' But this was a downright lie.

(SL/3, p. 278)

ฉบับแปล “เธอคิดถึงเขา!” แฮร์รี่ไม่โอ้พูดอย่างหมดความอดทน “แล้วฉันก็รู้ว่าเขาก็คิดถึงเธอ ---”

“คิดถึงเขาหรือ” แฮร์รี่พูด “ฉันไม่ได้คิดถึงเขาสักหน่อย แต่นั่นเป็นคำโกหกคำโต

(TL/3, น. 363)

จากตัวอย่างที่ 12 เป็นบทสนทนาระหว่างแฮร์รี่ไมโอนีกับแฮร์รี่ เมื่อแฮร์รี่ไมโอนีพยายามพูดโน้มน้าวให้แฮร์รี่คืนดีกับรอน จากตัวอย่างแสดงการอ้างถึงด้วยข้อมูลที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร โดยรูปอ้างอิงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา “this” ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลแบบเทียบเคียงความหมายว่า “นั่น” ซึ่งอ้างถึงคำพูดของแฮร์รี่ที่ว่าเขาไม่ได้คิดถึงรอน

5. ตัวบ่งชี้ระยะสังคม

ตัวอย่างที่ 13

ต้นฉบับ ‘If I might speak, Headmaster,’ said Snape from the shadows,

(SL/1, p. 109)

ฉบับแปล “ขออนุญาตผมพูดอะไรหน่อยนะครับ อาจารย์ใหญ่” สเนปเอ่ยขึ้นมาจากในเงามืด

(TL/1, น. 176)

จากตัวอย่างที่ 13 เป็นเหตุการณ์ในห้องพักอาจารย์ เนื่องจากแฮร์รี่ถูกกล่าวหาว่าทำร้ายแมวของฟิลท์ บรรดาอาจารย์ต่างมาปรึกษาหารือกัน ศาสตราจารย์สเนปต้องการแสดงความคิดเห็นจึงเรียกขานศาสตราจารย์ดัมเบิลดอร์ เพื่อให้รับฟังความเห็นของตน ในภาษาต้นฉบับใช้ “Headmaster” ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลความหมายเทียบเคียงของคำเรียกขานว่า “อาจารย์ใหญ่”

ตัวอย่างที่ 14

ต้นฉบับ ‘Er - Professor?’ she said. “Excuse me -Professor?”

(ST/2, p. 63)

ฉบับแปล "อ้อ -- อาจารย์คะ" เธอพูด "ขอโทษค่ะ -- อาจารย์คะ"

(TL/2, น. 102)

จากตัวอย่างที่ 14 เป็นสถานการณ์ที่เซอร์ไมโอเน่กำลังการเรียกขานศาสตราจารย์ดูปีน ซึ่งเป็นบุรุษที่ 2 โดยเรียกคู่สนทนาด้วยการใช้คำแสดงอาชีพ ในภาษาต้นฉบับใช้ "Professor" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีการแปลความหมายตรงของคำเรียกขานว่า "อาจารย์"

ตัวอย่างที่ 15

ต้นฉบับ 'My Lord! I – I have no wish to leave you, none at all -'

'Do not lie to me!' hissed the second voice.

(SL/3, p. 14)

ฉบับแปล "นายท่าน! ข้า--ไม่มีความปรารถนาที่จะจากท่านไป ไม่ใช่เลย--"

"อย่าโกหกข้า!" เสียงที่สองข่มขู่

(TL/3, น. 22)

จากตัวอย่างที่ 15 เป็นบทสนทนาระหว่างลอร์ดโวลเดอมอร์กับลูกน้อง คือ หางหนอน โดยหางหนอนการเรียกขานลอร์ดโวลเดอมอร์ ซึ่งคู่สนทนาด้วยการใช้คำเรียกขาน ในภาษาต้นฉบับใช้ "My Lord" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีการแปลความหมายตรงของคำเรียกขานว่า "นายท่าน"

2. การเทียบเคียงเสียง

การเทียบเคียงเสียงเป็นวิธีการที่ผู้แปลการถ่ายทอดเสียงหรือทับศัพท์ของตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับด้วยการใช้ระบบตัวอักษร และสระของภาษาฉบับแปล จากข้อมูลพบวิธีการแปลแบบเทียบเคียงเสียงนี้ในการแปลตัวบ่งชี้ระยะสังคม

ตัวอย่างที่ 16

ต้นฉบับ 'There you are, Potter, Weasley.' Professor McGonagall was walking towards them, looking stern.

(SL/2, p. 91)

ฉบับแปล “อยู่เฝ้าเอง พอตเตอร์ วีสลีย์” ศาสตราจารย์มักกอนนากัลเดินตรงมาที่พวกเขาด้วยสีหน้าเคร่งขรึม

(TL/2, น. 147)

จากตัวอย่างที่ 16 เป็นบทสนทนาระหว่างตัวละครศาสตราจารย์มักกอนนากัลกับแฮร์รีและรอน ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเรื่องเป็นอาจารย์กับนักเรียน ในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษาแสดงลักษณะทางสังคมที่บ่งชี้ว่าคู่สนทนามีระยะห่างระหว่างกันโดยการใช้ชื่อสกุลในการเรียกขาน คือ “Potter” และ “Weasley” แทนตัวผู้ฟัง คือ “แฮร์รี” และ “รอน” ผู้แปลเลือกวิธีถ่ายถอดเสียงว่า “พอตเตอร์” และ “วีสลีย์”

ตัวอย่างที่ 17

ต้นฉบับ She continued in this vein for some time, until Wood said, ‘Er--
Madam Hooch? Is it OK if Harry has Firebolt back? Only we need to practice ...’

(SL/2, p. 188)

ฉบับแปล มาตามฮูชยังคงพูดพล่ามไปในการทำงานนี้อีกครู่หนึ่ง จนกระทั่งพูดขึ้นว่า “เอ้อ -- มาตามฮูชครับ ขอไม่กวาดคืนให้แฮร์รีได้ไหมครับ เราเห็นที่จะต้องซ่อมกัน...”

(TL/2, น. 306)

จากตัวอย่างที่ 17 เป็นการสนทนาระหว่างวู้ด หัวหน้าที่มนักรักกีฬาแข่งขันควิดดิชของบ้านกริฟฟินดอร์กับมาตามฮูช อาจารย์ผู้ดูแลการแข่งขันควิดดิช ในภาษาต้นฉบับวู้ดเรียกคู่สนทนาว่า “Madam Hooch” ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีการทับศัพท์ในคำนำหน้าชื่อ และชื่อสกุลเป็น “มาตามฮูช”

ตัวอย่างที่ 18

ต้นฉบับ But it seemed that Madame Maxime was in for the same treat as Harry, because after a while she said playfully, ‘Wair is it you are taking me, ‘Agrid?’

(SL/3, p. 285)

ฉบับแปล แต่ดูเหมือนมาตามักซิมจะได้รับข้อเสนอเดียวกันกับแฮร์รี่ เพราะครูหนึ่งต่อมา เธอก็พูดขึ้นอย่างยั่วเย้าว่า "คุณจะพาฉันไปไหนหรือคะ แอกริด"

(TL/3, น. 372)

จากตัวอย่างที่ 18 เป็นคำเรียกขานที่มาตามักซิม อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนโบร็บบาตง ซึ่งเป็นโรงเรียนเวทมนตร์ต่างชาติ เรียกแอกริด อาจารย์ผู้สอนวิชาลึกลับพิเศษในภาษาต้นฉบับมาตามักซิมเรียกคู่สนทนาวว่า "Agrid" เพื่อแสดงให้เห็นว่ามาตามักซิมมาจากต่างชาติ ที่ใช้ภาษา ซึ่งไม่มีการออกเสียง /h/ เหมือนในคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีการทับศัพท์ตามการเรียกขานว่า "แอกริด" และผู้แปลยังใช้กลวิธีการเทียบเคียงเสียงในการแปล คำนำหน้าชื่อและชื่อสกุล "Madame Maxime" เป็น "มาตามักซิม"

3. การเทียบเคียงทั้งความหมายและเสียง

การเทียบเคียงทั้งความหมายและเสียงเป็นวิธีการที่ผู้แปลการถ่ายทอดความหมายร่วมกับการถ่ายทอดเสียงในการแปลตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ จากข้อมูลพบวิธีการแปลแบบเทียบเคียงทั้งความหมาย และเสียงในการแปลตัวบ่งชี้ระยะสังคม

ตัวอย่างที่ 19

ต้นฉบับ He cleared his throat and said, 'Professor Dumbledore, these boys have flouted the Decree for the Restriction of Underage Wizardry, caused serious damage to an old and valuable tree ... surely acts of this nature ...'

(SL/1, p. 64)

ฉบับแปล เขากระแอม แล้วเอ่ยว่า "ศาสตราจารย์ดัมเบิลดอร์ครับ เด็กสองคนนี้ทำเหมือนย่ำยีกฎข้อห้ามเรื่องฟอมดอายุไม่บรรลุนิติภาวะ อีกทั้งทำความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อต้นไม้เก่าแก่ค่า -- แน่่อนการกระทำหนักหนาเช่นนี้ --"

(TL/2, น. 105)

จากตัวอย่างที่ 19 เป็นการสนทนาระหว่างศาสตราจารย์ดัมเบิลดอร์ อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนฮอกวอตส์และศาสตราจารย์สเนป อาจารย์ผู้สอนวิชาปรุงยา ในภาษาต้นฉบับสเนปเรียกคู่สนทนาว่า "Professor Dumbledore" ในภาษาฉบับแปล ผู้แปลใช้วิธีแปลความหมายตรงในคำ "Professor" ว่า "ศาสตราจารย์" ร่วมกับการถ่ายทอดเสียงชื่อตัว "Dumbledore" ว่า "ดัมเบิลดอร์"

ตัวอย่างที่ 20

ต้นฉบับ 'It will need to be checked for jinxes,' said Professor McGonagall.
'Of course. I'm no expert, but I daresay Madam Hooch and Professor Flitwick will strip it down-'

(ST/2, p. 172)

ฉบับแปล "ฉันต้องตรวจดูว่ามีการลงคาถาอะไรเอาไว้หรือเปล่า" จริงอยู่ ฉันไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญ แต่ฉันมั่นใจว่ามาตามสุขกับศาสตราจารย์ฟลิตวิกจะแยกส่วนมันออกมา --"

(TL/2, น. 279)

จากตัวอย่างที่ 20 เป็นการสนทนาระหว่างศาสตราจารย์มักกอนนากัลกับแฮร์รีและรอน ซึ่งมีการอ้างถึงบุคคลที่ 3 โดยรูปภาษาที่ใช้ในภาษาต้นฉบับ คือ "Professor Flitwick" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลตรงในคำ "Professor" ว่า "ศาสตราจารย์" ร่วมกับการถ่ายทอดเสียงชื่อตัว "Flitwick" ว่า "ฟลิตวิก"

ตัวอย่างที่ 21

ต้นฉบับ 'Thanks for having us to stay, Mrs Weasley,' said Hermione, as they climbed on board, closed the door and leant out of the window to talk to her.

(SL/3, p. 146)

ฉบับแปล “ขอบคุณที่ให้เราพักอยู่ด้วยค่ะ คุณนายวีสลีย์” เฮอร์ไมโอนี่พูดหลังจากที่เด็ก ๆ ปีนขึ้นรถไฟ ปิดประตูและชะเง้องออกมาทางหน้าต่างเพื่อพูดกับเธอ

(TL/3, น. 192)

จากตัวอย่างที่ 21 เป็นบทสนทนาระหว่างเฮอร์ไมโอนี่กับนางวีสลีย์ ซึ่งมีการเรียกขานบุรุษที่ 2 โดยรูปภาษาที่ใช้ในภาษาต้นฉบับ คือ “Mrs Weasley” ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลตรงในคำ “Mrs” ว่า “คุณนาย” ร่วมกับการถ่ายทอดเสียงชื่อตัว “Weasley” ว่า “วีสลีย์”

กลวิธีการละ

กลวิธีการละเป็นกลวิธีที่ผู้แปลใช้เมื่อตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในต้นฉบับนั้น หากแปลออกมาแล้วซ้ำซ้อน ทั้งนี้ตัวบ่งชี้ระยะที่ละไม่แปลนั้น ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้จากบริบท

จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการละพบในตัวบ่งชี้ระยะบุรุษพบมากที่สุด รองลงมาเป็นตัวบ่งชี้ระยะสถานที่ ตัวบ่งชี้ระยะเวลา และตัวบ่งชี้ระยะสังคมตามลำดับ แต่กลวิธีการละไม่พบในการแปลตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร

ตาราง 4 แสดงสถิติกลวิธีการละในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

ประเภทของตัวบ่งชี้ระยะ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ	2,048	96.97
ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง	49	2.32
ตัวบ่งชี้ระยะเวลา	9	0.43
ตัวบ่งชี้ระยะสังคม	6	0.28
รวม	2,112	100

1. ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

กลวิธีการละในการแปลตัวบ่งชี้ระยะบุรุษพบว่าการละในตำแหน่งของประธานและกรรมของประโยค

ตัวอย่างที่ 22

ต้นฉบับ 'Arthur and I have been worried about you, too. Just last night we were saying we'd come and get you ourselves if you hadn't written back to Ron by Friday.

(SL/2, p. 31)

ฉบับแปล "อาเธอร์กับฉันก็เป็นห่วงเธอเหมือนกันคืนนี้เรายังพูดกันอยู่เลยว่า เรา ต้องไปเยี่ยมเธอสักหน่อย แล้วถ้าเธอไม่ตอบจดหมายรอนภายในวันศุกร์นี้

(TL/2, น. 51)

จากตัวอย่างที่ 22 เป็นการสนทนาระหว่างนางวิสลีย์กับแฮร์รีที่เพิ่งมาถึงบ้านวิสลีย์ โดยนางวิสลีย์ได้แสดงความกังวลต่อการขาดการติดต่อของแฮร์รี ในภาษาดั้งเดิมใช้รูปภาษา "we" ในการอ้างถึงนายและนางวิสลีย์ ซึ่งในฉบับภาษาแปล ผู้แปลเลือกใช้การละเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการอ้างถึง

ตัวอย่างที่ 23

ต้นฉบับ 'Did you ever come to the match?' he asked her.

(SL/2, p. 195)

ฉบับแปล "Ø ไปดูการแข่งขันมาหรือเปล่า" แฮร์รีถาม เธอ

(TL/2, น. 318)

จากตัวอย่างที่ 23 เป็นการสนทนาระหว่างแฮร์รีกับเฮอร์ไมโอนี่ ภาษาดั้งเดิมใช้รูปภาษา "her" ในการอ้างถึง เฮอร์ไมโอนี่ แต่ในภาษาฉบับแปล ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีจะไม่แปลเนื่องจากผู้อ่านทราบได้จากบริบทว่าเป็นการสนทนาระหว่างตัวละครใด

ตัวอย่างที่ 24

ต้นฉบับ Hagrid, the Hogwarts gamekeeper, had obliged with a sack full of his own home-made rock cakes (Harry hadn't touched these; he had too much experience of Hagrid's cooking).

(SL/3, p. 30)

ฉบับแปล แฮกริด ผู้ดูแลสัตว์ที่ฮอกวอตส์ ใจดีส่งถุงใบใหญ่ใส่เค้กหินที่เขาทำเองมาให้ (แฮร์รี่ไม่ได้แตะต้อง ๑ เลย เขามีประสบการณ์เรื่องฝีมือทำอาหารของแฮกริดมามากเกินพอ)

(TL/3, น. 43)

จากตัวอย่างที่ 24 เป็นการกล่าวถึงขนมของแฮกริดที่ส่งมาให้แฮร์รี่ที่บ้านในซอยฟรีเว็ต ภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "these" ในการอ้างถึง เค้กหินฝีมือของแฮกริด แต่ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเลือกใช้กลวิธีละไม่แปล เนื่องจากผู้อ่านทราบได้จากบริบทว่าเป็นการอ้างถึงขนมซึ่งได้กล่าวไว้ในประโยคก่อนหน้านี้แล้ว

2. ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ตัวอย่างที่ 25

ต้นฉบับ 'And the Slytherins don't need a spy, Oliver,' said George
'What makes you say that?' said Wood testily
'Because they're here in person,' said George, pointing.

(SL/2, p. 195)

ฉบับแปล "แล้วสลิธีรินไม่ต้องการสายลับหรอก โอลิเวอร์" จอร์จว่า
"ทำไมนายพูดแบบนี้" วู้ดถามอย่างหัวเสีย
"เพราะพวกเขามา ๑ ด้วยตัวเองแล้วนะสิ" จอร์จตอบ พลางชี้ไปข้างล่าง

(TL/2, น. 318)

จากตัวอย่างที่ 25 เป็นการสนทนาระหว่างจอร์จกับโวลีเวอร์ ในสนามที่ทีมบ้านกริฟฟินดอร์ของพวกเขากำลังฝึกซ้อมเล่นควิดดิชตามโปรแกรมที่โวลีเวอร์คิดขึ้นมาใหม่ และมีนักกีฬาทีมบ้านสลิธีลินเดินเข้ามา ภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา “here” ในการอ้างถึงสนามฝึกซ้อมควิดดิช แต่ในภาษาฉบับแปล ผู้แปลเลือกใช้วลีวิธีละไม่แปล เนื่องจากผู้อ่านทราบได้จากบริบทการสนทนาว่าเป็นอ้างถึงสถานที่ใด

ตัวอย่างที่ 26

ต้นฉบับ He knew it had shot directly at the Dementors but didn't pause to watch; his mind still miraculously clear, he looked ahead - he was nearly there.

(ST/2, p. 194)

ฉบับแปล แฮร์รี่รู้ว่ามันตรงเข้าใส่ผู้คุมวิญญาณแล้ว แต่เขาไม่ได้หยุดดู จิตใจของเขายังคงโล่งโปร่งอย่างน่าอัศจรรย์ แฮร์รี่มองตรงไปข้างหน้า -- ใกล้จะถึง ๑ แล้ว

(TL/2, น. 315)

จากตัวอย่างที่ 26 เป็นกล่าวถึงตำแหน่งของแฮร์รี่ที่กำลังเคลื่อนที่ไปยังลูกสนิช โดยรูปอ้างถึงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา “there” ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีละ ซึ่งผู้อ่านทราบได้จากบริบท

ตัวอย่างที่ 27

ต้นฉบับ The room at the top of the house where Ron slept looked much as it had done the last time that Harry had come to stay; ... Ron's old rat, Scabbers, was here no more, but instead there was the tiny grey owl that had delivered Ron's letter to Harry in Privet Drive.

(SL/3, p. 53)

ฉบับแปล ห้องชั้นบนสุดของบ้านที่เป็นห้องนอนของรอนนั้น ยังคงเหมือนเมื่อครั้ง
ก่อนที่แฮร์รี่มาพักอยู่ด้วย...หนูของรอนที่ชื่อสแคบเบอร์ไม่อยู่ ๑ แล้ว แต่มี
นกฮูกสี่ตัวจ้อยแทน นกฮูกตัวนี้เองที่เฝ้าจดหมายของรอนไปส่งให้แฮร์
รี่ที่บ้านชอยพรีเว็ต

(TL/3, น. 74)

จากตัวอย่างที่ 27 เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องของรอน เมื่อแฮร์รี่นำของขึ้นมาเก็บ
และสำรวจห้อง รูปอ้างอิงถึงสถานที่ในภาษาต้นฉบับใช้ "here" ในภาษาฉบับแปล ผู้แปลใช้วิธีละ
ซึ่งผู้อ่านทราบได้จากบริบทว่าอ้างอิงถึงห้องของรอน

3. ตัวบ่งชี้ระยะเวลา

ตัวอย่างที่ 28

ต้นฉบับ He was a thin man with sallow skin, a hooked nose and greasy,
shoulder-length black hair, and at this moment, he was smiling in a
way that told Harry he and Ron were in very deep trouble.

(ST/1, p. 62)

ฉบับแปล เขาเป็นชายร่างผอม ผิวซีดเขียว จมูกงอเป็นตะขอและไว้ผมดำยาวประป่า
เป็นมันเยิ้ม ๑ เขากำลังยิ้มสื่อความหมายที่บอกให้แฮร์รี่และรอนรู้ว่าพวก
เขาต้องเดือดร้อนแน่ ๆ

(TL/1, น. 101)

จากตัวอย่างที่ 28 เป็นกล่าวถึงศาสตราจารย์สเนป อาจารย์ที่สอนวิชาปรุงยา
ซึ่งไม่ชอบแฮร์รี่ และจับได้ว่าแฮร์รี่และรอนขโมยหีบมาส่งโรงเรียนฮอกวอตส์ ตัวบ่งชี้ระยะเวลาที่
ปรากฏในภาษาต้นฉบับ "at this moment" ใช้อ้างอิงถึงเวลาของเหตุการณ์ที่แฮร์รี่และรอนกำลัง
เผชิญหน้ากับศาสตราจารย์สเนป ซึ่งในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้การละ

ตัวอย่างที่ 29

ต้นฉบับ I couldn't believe it when Dad won the Daily Prophet Draw. Most of its gone on this holiday, but they're going to buy me a new wand for next year.

(ST/2, p. 13)

ฉบับแปล ฉันแทบไม่เชื่อเลย ตอนพ่อได้รางวัลจากเดลีพรอเฟ็ต เราเอามันมาใช้เที่ยว ๑ เสียเกือบหมดแต่พ่อแม่สัญญาว่าจะซื้อไม้กายสิทธิ์อันใหม่ให้ฉันไว้ใช้ปีหน้า

(TL/2, น. 20)

จากตัวอย่างที่ 29 เป็นกล่าวถึงช่วงเวลาในเนื้อเรื่อง โดยรูปอ้างอิงถึงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "this holiday" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีการละไม่แปล เพราะผู้อ่านทราบจากบริบทก่อนหน้านี้ว่าตัวละครกำลังคุยกันถึงวันหยุดพักผ่อน

ตัวอย่างที่ 30

ต้นฉบับ '...You realize Bertha Jorkins has been missing for over a month now? Went on holiday to Albania and never came back?'
'Yes, I was asking Ludo about that,' said Mr Weasley, frowning.

(SL/3, p. 58)

ฉบับแปล "...พ่อรู้ไหมครับว่า ๑ เบอร์ธา จอร์กินส์หายไปได้เดือนกว่าแล้ว ไปพักร้อนที่แอลเบเนียแล้วก็ไม่กลับมาเลยครับ"
"รู้สิ พ่อยังถามลูโดเรื่องนี้เลย" นายวีสลีย์ขมวดคิ้ว

(TL/3, น. 80)

จากตัวอย่างที่ 30 เป็นการสนทนาระหว่างนายวีสลีย์กับเพอร์ซี่ ซึ่งเป็นลูกชายที่กล่าวถึงเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเวทมนตร์คนหนึ่งได้หายตัวไป โดยรูปอ้างอิงถึงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "now" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีการละไม่แปล เพราะผู้อ่านทราบจากบริบทก่อนหน้านี้ว่าตัวละครกำลังคุยช่วงระยะเวลาที่เบอร์ธา จอร์กินส์หาย

4. ตัวอย่างที่ 31

ตัวอย่างที่ 31

ต้นฉบับ 'So,' he said softly, 'the train isn't good enough for the famous Harry Potter and his faithful sidekick Weasley. Wanted to arrive with a bang, did we, boy?'

'No, sir, it was the barrier at King's Cross, it -'

(ST/1, p. 62)

ฉบับแปล "เป็นอันว่า" เขาพูดเสียงนุ่มนวล "รถไฟไม่ดีพอสำหรับแฮร์รี่ พอตเตอร์ผู้มีชื่อเสียง และวิสลิย์เพื่อนคู่หูผู้ซื่อสัตย์ เพราะต้องการมาถึงให้เอิกเกริกไซ้ใหม่ นุ่ม ๆ "

"ไม่ใช่ครับ อ แต่แผงกั้นประตูที่คิงส์ครอสมัน - -"

(TL/1, น. 102)

จากตัวอย่างที่ 31 เป็นการสนทนาระหว่างศาสตราจารย์สเนปกับแฮร์รี่ มีการใช้คำเรียกขาน "sir" ในภาษาต้นฉบับที่แฮร์รี่ใช้เรียกศาสตราจารย์สเนป ซึ่งเป็นรูปภาษาที่ใช้แสดงสถานะภาพทางสังคมที่ต่ำกว่าของผู้พูด ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีการละไม่แปล เพราะผู้อ่านทราบจากบริบทก่อนหน้านี้ว่าตัวละครทั้งสองมีความสัมพันธ์ในฐานะอาจารย์กับนักเรียนและมีการใช้คำลงท้ายในการสนทนา

ตัวอย่างที่ 32

ต้นฉบับ "What are we doing, Professor?' said Ron, nervously suppressing a burb.

'You will be polishing the silver in the trophy room with Mr Filch,' said Professor McGonagall.

(ST/1, p. 91)

ฉบับแปล “เราต้องทำอะไรอะ ๑” รอนถาม พยายามอดกลั้นไว้ไม่ให้เธอออกมา
 “เธอต้องไปขัดด้วยรางวัลในห้องรางวัลกับมิสเตอร์ฟิลท์” ศาสตราจารย์
 มักกอนนากัลตอบ

(TL/1, น. 102)

จากตัวอย่างที่ 32 เป็นการสนทนาระหว่างศาสตราจารย์มักกอนนากัลกับรอน มีการใช้คำเรียกขาน “Professor” ในภาษาต้นฉบับที่รอนใช้เรียกศาสตราจารย์มักกอนนากัล ซึ่งเป็นรูปภาษาที่ใช้แสดงสถานะภาพทางสังคมที่ต่ำกว่าของผู้พูด ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีการละไม่แปล เพราะผู้อ่านทราบจากบริบทก่อนหน้านี้ว่าตัวละครทั้งสองมีความสัมพันธ์ในฐานะอาจารย์กับนักเรียน และมีการใช้คำลงท้ายในการสนทนา

ตัวอย่างที่ 33

ต้นฉบับ ‘I wish you'd let me give it a train ...’
 ‘I like it,’ said Ginny, who was sitting beside Bill. ‘You’re so old-fashioned, Mum. ...’

(SL/3, p. 59)

ฉบับแปล “แม่อยากให้ลูกยอมให้แม่เดิม ๑ ให้...”
 “แต่หนูชอบแบบนี้ค่ะ” จินนี่ที่นั่งอยู่ข้างบิลพูดขึ้น “แม่เซยแล้วละค่ะ ๑ ...”

(TL/3, น. 81)

จากตัวอย่างที่ 33 เป็นการสนทนาระหว่างนางวิสลีย์กับจินนี่ ซึ่งเป็นลูกสาว มีการใช้คำเรียกขาน “Mom” ในภาษาต้นฉบับที่จินนี่ใช้เรียกนางวิสลีย์ ซึ่งเป็นรูปภาษาที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีการละไม่แปล เพราะผู้อ่านทราบจากบริบทก่อนหน้านี้ว่าตัวละครทั้งสองมีความสัมพันธ์ในฐานะแม่กับลูก และลดการซ้ำคำจากการแปลสรรพนามบุรุษที่ 2 เอกพจน์ “you” ว่า “แม่”

กลวิธีการใช้วลี

กลวิธีการใช้วลีเป็นกลวิธีที่ผู้แปลใช้วลี ซึ่งเป็นถ้อยความในระดับที่เหนือคำในการแปลตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ สามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธีย่อยคือ การการใช้วลีระบุเฉพาะและการใช้นามวลีแสดงจำนวน

1. การใช้วลีระบุเฉพาะ

กลวิธีการใช้วลีระบุเฉพาะเป็นกลวิธีที่ผู้แปลใช้สรรพนามระบุเฉพาะ หรือนามวิเศษณ์ระบุเฉพาะ หรือนามวิเศษณ์ระบุเฉพาะร่วมกับลักษณนามในการแปลตัวบ่งชี้ระยะแทนสรรพนามที่ปรากฏในต้นฉบับ

จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการใช้วลีระบุเฉพาะพบในตัวบ่งชี้ระยะบุรุษพบมากที่สุด รองลงมาเป็นตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารตามลำดับ แต่กลวิธีการใช้วลีระบุเฉพาะไม่พบในการแปล ตัวบ่งชี้ระยะเวลาและตัวบ่งชี้ระยะสังคม

ตาราง 5 แสดงสถิติกลวิธีการใช้วลีระบุเฉพาะในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

ประเภทของตัวบ่งชี้ระยะ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ	246	68.14
ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง	64	17.73
ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร	51	14.13
รวม	361	100

1.1 ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ตัวอย่างที่ 34

ต้นฉบับ Behind him walked a Slytherin girl who reminded Harry of a picture he'd seen in Holidays with Hags. She was large and square and her heavy jaw jutted aggressively. Herione gave her a weak smile which she did not return.

(ST/1, p. 143)

ฉบับแปล ช้างหลังเขามีเด็กผู้หญิงบ้านสลิดีร์คนหนึ่งเดินตามมา เธอทำให้แฮร์รี่คิดถึงรูปที่เห็นในหนังสือ วันหยุดพักผ่อนกับแมมมดเฒ่า เธอตัวใหญ่เป็นแท่งสี่เหลี่ยมคางหมูใหญ่ยื่นออกมาดูดุร้าย แฮร์รี่ไม่อินี่สงี่ยมเหย ๆ ให้แต่เด็กคนนั้นไม่ยอมตอบ

(TL/1, น. 233)

จากตัวอย่างที่ 34 เป็นการบรรยายถึงลักษณะของมิสบัลด์สโตรด ซึ่งเป็นคู่มือของแฮร์รี่ไมอินี่ในชมรมการต่อสู้ตัวต่อตัว ในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษาสรรพนาม บุรุษที่ 3 เอกพจน์ "she" ในการอ้างถึงมิสบัลด์สโตรด แต่ในภาษาฉบับแปล ผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้นามวลีระบุเฉพาะ "เด็กคนนั้น"

ตัวอย่างที่ 35

ต้นฉบับ

'Why are you carrying all these around with you?' Ron asked her.

'You know how many subjects I'm taking,' said Hermione breathlessly. 'Couldn't hold these for me, could you?'

(SL/2, p. 98)

ฉบับแปล

"ทำไมเธอต้องแบกของพวกนี้ติดตัวไปทั้งหมดด้วยล่ะ" รอนถาม
"เธอก็รู้ว่าฉันลงเรียนกี่วิชา" แฮร์รี่ไมอินี่พูดแทบไม่หายใจหายใจ
"ช่วยถือนี้ให้ฉันหน่อยได้ไหม"

(TL/2, น. 160)

จากตัวอย่างที่ 35 เป็นบทการสนทนาระหว่างรอนและแฮร์รี่ไมอินี่ เกี่ยวกับการเรียนของแฮร์รี่ไมอินี่ โดยมีการอ้างถึงจำนวนหนังสือเรียนที่มีหลายเล่ม รูปอ้างถึงในภาษาต้นฉบับ ใช้รูปภาษา "these" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้นามวิเศษณ์ระบุเฉพาะ "พวกนี้" และคำระบุเฉพาะ "นี้"

ตัวอย่างที่ 36

ต้นฉบับ 'And why would we want to raise them?' said a cold voice... 'I mean, what do they do?' asked Malfoy.
(SL/3, p. 174)

ฉบับแปล "แล้วทำไมเราถึงต้องอยากเลี้ยงมันด้วยล่ะ!" เสียงลากยานคาง
ดั่งขึ้น... "ฉันหมายความว่าตัวประหลาดนี้ใช้ทำอะไรได้ล่ะ"
มัลฟอยถาม
(TL/3, น. 228)

จากตัวอย่างที่ 37 เป็นบทสนทนาระหว่างมัลฟอยกับแฮกริด อาจารย์ผู้สอน
วิชาการดูแลสัตว์วิเศษถึงการเลี้ยงดูพวกสกิดู๊ตปะทุไฟ รูปอ้างถึงในภาษาดั้งเดิมใช้
รูปภาษา "they" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้วิเศษณ์ระบุเฉพาะ "ตัวประหลาดนี้"

1.2 ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ตัวอย่างที่ 37

ต้นฉบับ Snape loomed behind them, half in shadow, wearing a most peculiar expression: it was as though he was trying hard not to smile. And Lockhart was hovering around all of them, making suggestions.
'It was definitely a curse that killed her - probably the Transmogrifian Torture. I've seen it used many times, so unlucky I wasn't there, I know the very counter-curse that would have saved her ...'
(ST/1, p. 108)

ฉบับแปล สเนปยืนอยู่ข้างหลังคนทั้งสองซ่อนอยู่ในเงามืดครึ่งตัว สีหน้า
แปลกประหลาดราวกับว่าเขาพยายามอย่างยิ่งที่จะไม่เผยอยิ้ม
ออกมา ขณะที่ล็อกฮาร์ตวนเวียนไปมาอยู่รอบ ๆ คอยเสนอ
ความคิดเห็น "ต้องเป็นคำสาปแช่งแน่ ๆ ที่ฆ่าแมวดูว์นี่ -- บางที

อาจเป็นคาถาหมานให้ร่างแข็งตายก็ได้ล่ะครับ ผมเคยเห็น
หลายหนแล้ว โชคร้ายจริง ๆ ที่ผมไม่ได้อยู่ที่ตรงนั้น ผมรู้คาถาแก้
ที่อาจช่วยแมวตัวนี้ได้..."

(TL/1, น. 175)

จากตัวอย่างที่ 37 เป็นเหตุการณ์ในห้องทำงานของศาสตราจารย์ลือกฮาร์ท
หลังจากมีคนพบว่าแมวของฟิล์มโดนสาปให้ตัวแข็ง ศาสตราจารย์ลือกฮาร์ทพยายามที่จะแสดง
ความคิดเห็น ให้อาจารย์คนอื่น ๆ ทราบว่าตนเองมีประสบการณ์ในเรื่องนี้ โดยมีการอ้างถึงสถานที่
ที่เคยเจอเหตุการณ์นี้ รูปอ้างอิงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "there" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้วลี
ระบุเฉพาะ "ที่ตรงนั้น"

ตัวอย่างที่ 38

ต้นฉบับ

'Now, then,' said Professor Lupin, beckoning the class
towards the ends of the room, where there was nothing
except an old wardrobe in which the teachers kept their
spare robes. As Professor Lupin went to stand next to it, the
wardrobe gave a sudden wobble, banging off the wall.
'Nothing to worry about,' said Professor Lupin calmly, as a
few people jumped backwards in alarm. 'There's a Boggart
in there.'

(ST/2, p. 100)

ฉบับแปล

"เฮลละ ทีนี้" ศาสตราจารย์ลูปีนเรียกเด็ก ๆ ไปทางหลังห้อง ตรง
นั้นไม่มีของอะไรนอกจากตู้เสื้อผ้าเก่า ๆ หนึ่งใบ ซึ่งบรรดา
อาจารย์เก็บเสื้อคลุมสำรองไว้ เมื่อศาสตราจารย์ลูปีนเดินไปยืน
ข้าง ๆ ตู้ นั้น มันก็ส่งเสียงตึงตังโครมครามกระแทกผนังตู้
"ไม่ต้องกลัว" ศาสตราจารย์ลูปีนพูดเรียบ ๆ เมื่อเด็กนักเรียนสอง
สามคนตกใจจะถอยหลัง "มีบ็อกการ์ตอยู่ในนั้น"

(TL/2, น. 163)

จากตัวอย่างที่ 38 เป็นเหตุการณ์ในชั้นเรียนวิชาป้องกันตัวจากศาสตร์มืดของ ศาสตราจารย์ลูปิน ที่สอนวิธีต่อสู้กับบ็อกการ์ด รูปอ้างอิงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "there" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้วลีระบุเฉพาะ "โน่นนั่น" เพื่ออ้างถึงตำแหน่งของตู้ที่บ็อกการ์ดซ่อนตัวอยู่

ตัวอย่างที่ 39

ต้นฉบับ What wouldn't he have given to be one of these people, sitting around laughing and talking, with nothing to worry about but homework? He imagined how it would have felt to be here if his name hadn't come out of the Goblet of Fire. (SL/3, p. 281)

ฉบับแปล เขายอมเอาทุกอย่างมาแลกเพื่อจะได้เป็นหนึ่งในผู้คนที่กำลังนั่งล้อมวงหัวเราะและพูดคุยกันอยู่ที่นี่โดยไม่ต้องกังวลเรื่องอะไรอื่น นอกจากการบ้าน เขาวาดภาพว่าตัวเองจะรู้สึกอย่างไรหากมาอยู่ในร้านนี้โดยที่ชื่อของเขาไม่ได้ออกมาจากถ้วยอัคนี (TL/3, น. 368)

จากตัวอย่างที่ 39 เป็นเหตุการณ์ในระหว่างที่แฮร์รี่มาเที่ยวหมู่บ้านฮอกส์มิด และนั่งอยู่ในร้านไม้กวาดสามอันพลางคิดถึงเรื่องราวของตนเอง รูปอ้างอิงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "here" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้วลีระบุเฉพาะ "ในร้านนี้" เพื่ออ้างถึงตำแหน่งของแฮร์รี่

1.3 ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร

ตัวอย่างที่ 40

ต้นฉบับ For a few days, the school could talk of little but the attack on Mrs Norris. ... Ginny Weasley seemed very disturbed by Mrs Norris's fate. According to Ron, she was a great cat-lover. 'But you hadn't really got to know Mrs Norris,' Ron told her bracingly. 'Honestly, we're much better off without her.'

Ginny's lip trembled. 'Stuff like this doesn't often happen at Hogwarts,' Ron assured her.

(ST/1, p. 111)

ฉบับแปล

สองสามวันต่อมา ทั้งโรงเรียนพูดกันแต่เรื่องคุณนายนอร์ริสถูกทำร้าย จินนี่ วิสสัยดูกังวลใจกับชะตาชีวิตของคุณนายนอร์ริสมากตามที่รอนบอก จินนี่เป็นคนรักแมวมมาก

"แต่เธอยังไม่รู้จักคุณนายนอร์ริสจริง ๆ ะหน่อย" รอนบอกจินนี่อย่างแถมขึ้น "จริง ๆ นะ พวกเราโชคดีแล้วที่ไม่มีเจ้าแมวนั้นมาจู่จ้าน" รินบีปากจินนี่ลั่นระริก "เรื่องแบบนี้ไม่ค่อยเกิดขึ้นที่ฮอกวอตส์หรอก" รอนให้ความมั่นใจ

(TL/1, น. 180)

จากตัวอย่างที่ 40 เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่คุณนายนอร์ริส ซึ่งเป็นแมวของฟิลช์ถูกสาปให้แข็ง ในภาษาต้นฉบับใช้ "this" ในภาษาฉบับแปลใช้วลีระบุเฉพาะ "เรื่องแบบนี้" ในการแปลตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารที่ใช้ในการอ้างถึงเหตุการณ์ดังกล่าว

ตัวอย่างที่ 41

ต้นฉบับ

In a last-ditch attempt to cheer Ron up, Harry persuaded him to come along to the Gryffindor team's final practice before the Ravenclaw match, so that he could have a go on the Firebolt after they'd finished. This did seem to take Ron's mind off Scrabbers for a moment (Brilliant! Can I try and shoot a few goals on it?) so they set off for the Quidditch pitch together.

(ST/2, p. 188)

ฉบับแปล

แฮร์รี่เหลือไม้ตายที่จะพยายามปลุกปลอบใจรอนให้คลายเศร้า ด้วยการเกลี้ยกล่อมรอนให้ไปดูการฝึกซ้อมครั้งสุดท้ายของทีมกริฟฟินดอร์ก่อนจะลงแข่งกับทีมเรเวนคลอ เพื่อรอนจะได้

ทดลองซีไฟร์โบลด์หลังจากซ่อมเสร็จดูเหมือนว่าการทำเช่นนี้จะช่วยให้รอนเลิกคิดถึงแคบเบอร์ได้สักหนึ่ง ("ดีเลย! ขอฉันลองซีไฟร์โบลด์ทำประตูป้างได้ไหม") ดังนั้น ทั้งคู่จึงออกเดินไปที่สนามเล่นควิดดิช

(TL/2, น. 306)

จากตัวอย่างที่ 41 เป็นการอ้างถึงการกระทำที่ปรากฏการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสัมผัสพันธสาร "this" ในภาษาต้นฉบับ ผู้แปลใช้นามวลีในการอ้างถึง คือ "การทำเช่นนี้" ในภาษาฉบับแปล

ตัวอย่างที่ 42

ต้นฉบับ 'Doesn't think much of Bagman, though, does she?' said Harry. 'Wonder what Crouch says at home about him?' 'Probably say she's not a very good Head of Department,' said Hermione, 'and let's face it ... he's got a point, hasn't he?' 'I'd still rather work for him than old Crouch,' said Ron. 'Don't let Percy hear you saying that,' Hermione said, smiling slightly.

(SL/3, p. 334)

ฉบับแปล "แต่จริงก็ไม่ค่อยชอบแบ็กแมนเท่าไหร่นะ จริงไหม" แฮร์รี่พูด "สงสัยจังว่าเวลาอยู่บ้าน เคร้าช์พูดถึงแบ็กแมนว่ายังไง" "ก็คงจะพูดว่าเป็นหัวหน้ากองที่ไม่ได้เรื่อง" เฮอร์ไมโอนี่พูด "แต่ก็ต้องยอมรับนะ... ที่เขาพูดก็พอมีเค้าไม่ใช่ว่าหรือ" "ฉันอยากทำงานกับเขามากกว่าทำกับตาเคร้าช์แก่นะ" รอนพูด "อย่าให้เพอร์ซีได้ยินเธอพูดแบบนี้นะ" เฮอร์ไมโอนี่เตือน พลางยิ้มน้อย ๆ

(TL/3, น. 437)

จากตัวอย่างที่ 42 เป็นบทสนทนาระหว่างแฮร์รี รอน และเฮอริไมโอนี่ โดยมี การเปรียบเทียบการทำงานระหว่างนายเคร้าช์กับนายแบ็กแมน การอ้างถึงด้วยคำที่กล่าวถึง นายเคร้าช์ของรอนที่ปรากฏใช้ตัวปึงซึ่งระยะสัมผัสพจนานุกรม "that" ในภาษาต้นฉบับ ผู้แปลใช้นามวลี ในการอ้างถึง คือ "แบบนี้" ในภาษาฉบับแปล

2. กลวิธีการใช้นามวลีแสดงจำนวน

กลวิธีการใช้นามวลีแสดงเป็นกลวิธีที่ผู้แปลเลือกการใช่วลีแสดงจำนวนของ ผู้ร่วมสถานการณ์การสื่อสารแทนสรรพนามที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ สามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่ การใช้นามวลีระบุจำนวน และการใช้นามวลีไม่ระบุจำนวน จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการใช้ นามวลีแสดงจำนวนพบในตัวปึงซึ่งระยะบุรุษเท่านั้น

ตาราง 6 แสดงสถิติกลวิธีการใช้นามวลีแสดงจำนวนในการแปลตัวปึงซึ่งระยะจาก ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

กลวิธีการใช้นามวลี	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
การใช้นามวลีระบุจำนวน	176	57.70
การใช้นามวลีไม่ระบุจำนวน	129	42.30
รวม	305	100

2.1 การใช้นามวลีระบุจำนวน

การใช้นามวลีระบุจำนวนเป็นวิธีที่ผู้แปลเลือกใช้เพื่งวลีแสดงจำนวน หรือใช้วลี แสดงจำนวนร่วมกับลักษณนามแทนสรรพนามที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ โดยมีการระบุจำนวน พจน์ของตัวปึงซึ่งระยะที่แน่นอน

ตัวอย่างที่ 43

ต้นฉบับ 'Harry!' she said. 'You gave us such a fright. Come in - how's your arm?'

'Fine,' said Harry, squeezing into the cubicle. An old cauldron was perched on the toilet, and a crackling from under the rim told Harry they had lit fire beneath it.

(ST/1, p. 138)

ฉบับแปล "แฮร์รี่!" เธอร้อง "เธอทำให้เราตกใจแทบตายแน่ะ เข้ามาสิ แทนเป็นยังไง"

"ดีแล้ว" แฮร์รี่ตอบ ก่อนจะเบียดตัวเข้าไปในห้องส้วมเล็ก ๆ หม้อใหญ่เก่า ๆ ตั้งอยู่บนโถส้วม และเสียงปะทุที่ดังมาจากด้านล่าง บอกให้รู้ว่าเพื่อนทั้งสองคนคงจุดไฟได้หม้อนั้น

(TL/1, น. 224)

จากตัวอย่างที่ 43 เป็นการเหตุการณ์ที่แฮร์รี่เดินตามหารอนกับเฮอร์ไมโอนี่ ซึ่งทั้งสองคนมาหลบทำน้ำยาสรพรดในห้องน้ำของเมอร์ทิลจอมคร่ำครวญ ในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษาตัวป่งชี้ระยะบุรุษว่า "they" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้นามวลีระบุจำนวน "เพื่อนทั้งสอง" เพื่ออ้างถึงรอน และเฮอร์ไมโอนี่

ตัวอย่างที่ 44

ต้นฉบับ At long last, when the last morsels of pumpkin tart had melted from the golden platters, Dumbledore gave the word that it was time for them all to go to bed, and they got their chance.

(SL/2, p. 73)

ฉบับแปล ในที่สุด เมื่อทาร์ตฟักทองชิ้นสุดท้ายละลายหายไปจากจานทองคำ ดัมเบิลดอร์ก็ประกาศกับเหล่านักเรียนว่าถึงเวลาที่ทุกคนต้องเข้านอนแล้ว เด็กทั้งสามจึงได้โอกาส

(TL/2, น. 119)

จากตัวอย่างที่ 44 เป็นการกล่าวถึงตัวละคร คือ แฮร์รี่ รอน และเฮอร์ไมโอนี่ โดยรูปอ้างถึงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "them" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้วลีแสดงจำนวนชี้เฉพาะว่ามีสามคน

ตัวอย่างที่ 45

ต้นฉบับ Harry, Ron and Hermione went up to the Owlery that evening to find Pigwidgeon, so that Harry could send Sirius a letter, telling him that he had managed to get past his dragon unscathed. On the way, Harry filled Ron in on everything Sirius had told him about Karkaroff. Though shocked at first to hear that Karkaroff had been a Death Eater, by the time they entered the Owlery Ron was saying that they ought to have suspected it all along.

(SL/3, p. 317)

ฉบับแปล คำนัน แฮร์รี รอน และเฮอริไมโอนีนขึ้นไปหาพิตวิกเจียนที่โรงนกฮูก เพื่อให้แฮร์รีส่งจดหมายแจ้งข่าวแกซีเรียสว่าเขาสามารถฝ่าด่านมังกรได้อย่างปลอดภัย ระหว่างทาง แฮร์รีเล่าให้รอนฟังทั้งหมดที่ซีเรียสบอกเขาเรื่องคาร์คารอฟ แม้ว่าที่แรกรอนจะตกใจที่ได้ยินว่าคาร์คารอฟเคยเป็นผู้เสพความตายมาก่อน แต่เมื่อทั้งสามเข้าไปในโรงนกฮูกแล้ว รอนก็พูดว่าทุกคนน่าจะสงสัยเรื่องนี้มาตั้งแต่ต้น

(TL/3, น. 414)

จากตัวอย่างที่ 45 เป็นการกล่าวถึงตัวละคร คือ แฮร์รี รอน และเฮอริไมโอนีน โดยรูปอ้างอิงในภาษาดั้งเดิมใช้รูปภาษา "they" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้วลีแสดงจำนวนชี้เฉพาะว่า "ทั้งสาม"

2.2 การใช้นามวลีไม่ระบุจำนวน

การใช้นามวลีไม่ระบุจำนวนเป็นวิธีที่ผู้แปลเลือกใช้การซ้ำคำ วลีแสดงจำนวน หรือใช้วลีแสดงจำนวนร่วมกับลักษณนาม แต่ไม่ได้การระบุจำนวนพจน์ของตัวบ่งชี้ระยะที่แน่นอน

ตัวอย่างที่ 46

ต้นฉบับ 'Morning, Mum,' said George, in what he clearly thought was a jaunty, winning voice.

'Have you any idea how worried I've been?' said Mrs Weasley in a deadly whisper.

'Sorry, Mum, but see, we had to -'

All three of Mrs Weasley's son were taller than she was, but they cowered as her rage broke over them.

(ST/1, p. 30)

ฉบับแปล "อรุณสวัสดิ์ค่ะแม่" จอร์จตอบด้วยสัมผัสยั้งที่เขาคิดว่าเป็นเสียงสดชื่นที่มั่นใจว่าจะเอาชนะใจคนฟังได้

"ลูก ๆ รู้ไหมว่าแม่เป็นห่วงมากแค่ไหน" นางวีสลีย์พูดด้วยเสียงกระซิบที่ฟังน่ากลัวจับใจ

"ขอโทษค่ะแม่ แต่แม่คะ เราต้อง --"

ลูกชายทั้งสามคนของนางวีสลีย์สูงกว่าเธอ แต่ทุกคนก้มหน้าลงเมื่อถูกแม่กวาดกริ้ววไผ่

(TL/1, น. 50)

จากตัวอย่างที่ 46 เป็นการสนทนาระหว่างนางวีสลีย์กับลูกของเธอ ได้แก่ เฟร็ด จอร์จ และรอน ที่ขับรถเหาะไปรับแฮร์รี่ที่บ้านเดอร์สลีย์ ในภาษาต้นฉบับอ้างถึงตัวละครที่เป็นลูกทั้งสามคน โดยใช้รูปภาษาสรรพนาม บุรุษที่ 2 พหูพจน์ "you" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้คำ "ลูก ๆ " เพื่อแสดงจำนวนพจน์ที่มากกว่าหนึ่ง และรูปภาษาสรรพนามบุรุษที่ 3 พหูพจน์ "they" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้วลีแสดงจำนวนพจน์ที่มากกว่า "ทุกคน" แต่ไม่ได้ระบุจำนวนที่ชัดเจน

ตัวอย่างที่ 47

ต้นฉบับ 'Who's that?' said Malfoy, taking an automatic step backwards as he spooted Lupin. 'New teacher.' Said Harry, who had got to his feet, too, in case he needed to hold Ron back. 'What were you saying, Malfoy?'

Malfoy's pale eyes narrowed: he wasn't fool enough to pick a fight right under a teacher's nose. 'C'mon,' he muttered resentfully to Crabbe and Goyle, and they disappeared.

(ST/2, p. 63)

ฉบับแปล "ใครนะ" มัลฟอยก้าวถอยหลังไปโดยอัตโนมัติ เมื่อเห็นรูปปั้น "อาจารย์คนใหม่" แฮร์รีตอบ เขาก็ลุกยืนขึ้นด้วยเพื่อว่าต้องร้องตัวรอนเอาไว้ "นายพูดว่าอะไรนะ มัลฟอย" นัยน์ตาสีฟ้าของมัลฟอยหรือลง เขาไม่พอใจที่จะมีเรื่องชกต่อยต่อหน้าต่อตาอาจารย์ "ไปกันเถอะ" มัลฟอยพึมพำกับแครบและกอยล์อย่างไม่พอใจ แล้วทั้งหมดก็จากไป

(TL/2, น. 103)

จากตัวอย่างที่ 47 เป็นการสนทนาระหว่างแฮร์รีกับเพื่อน ๆ บนขบวนรถไฟไปฮอกวอตส์ ในภาษาต้นฉบับอ้างถึงตัวละครทั้งสามคน คือ มัลฟอย แครบ และกอยล์ โดยใช้รูปภาษา "they" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้วลีแสดงจำนวนพจน์ที่มากกว่าหนึ่งแต่ไม่ได้ระบุจำนวนที่ชัดเจน

ตัวอย่างที่ 48

ต้นฉบับ

'What happen to them?'

'Well, they were dying out anyway, and then loads got themselves killed by Aurors. There're supposed to be giants abroad, though ... they hide out in mountains mostly ...'

(SL/3, p. 374)

ฉบับแปล

"เกิดอะไรขึ้นกับพวกยักษ์หรือ"

"คือว่าพวกมันค่อย ๆ สูญพันธุ์ไปเอง แล้วก็มีจำนวนไม่น้อยที่ถูกมือปราบมารฆ่าตาย เข้าใจว่ายังมียักษ์อยู่ที่ประเทศอื่น ๆ นะ... ส่วนใหญ่จะแอบซ่อนตัวอยู่ตามภูเขา..."

(TL/3, น. 491)

จากตัวอย่างที่ 48 เป็นการสนทนาระหว่างแฮร์รี่กับรอน ที่กล่าวถึงพวกยักษ์ที่เป็นบรรพบุรุษของแฮกริด อาจารย์สอนวิชาการดูแลสัตว์วิเศษ ในภาษาต้นฉบับอ้างถึงยักษ์โดยใช้รูปภาษาสรรพนาม บุรุษที่ 3 พหูพจน์ "them" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้คำ "พวกยักษ์" เพื่อแสดงจำนวนพจน์ที่มากกว่าหนึ่ง และรูปภาษาสรรพนามบุรุษที่ 3 พหูพจน์ "they" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้วลีแสดงจำนวนพจน์ที่มากกว่า "พวกมัน" และ "ส่วนใหญ่" แต่ไม่ได้ระบุจำนวนที่ชัดเจน

กลวิธีการใช้รูปที่ถูกแทน

กลวิธีการใช้รูปที่ถูกแทนเป็นกลวิธีที่ผู้แปลใช้คำนามหรือนามวลีที่สัมพันธ์กับคำนามที่ถูกแทนจากบริบทก่อนหน้าแทนคำสรรพนามที่ปรากฏในต้นฉบับ สามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธีย่อย คือ การใช้คำนามหรือนามวลีจากข้อความที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ และการใช้คำนามหรือนามวลีที่ผู้แปลตีความจากบริบท

จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการใช้รูปที่ถูกแทนพบในการแปลตัวบ่งชี้ระยะเพียง 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษพบมากที่สุด และตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งพบน้อยกว่า

ตาราง 7 แสดงสถิติกลวิธีการใช้รูปที่ถูกแทนในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

กลวิธีการใช้รูปที่ถูกแทน	ประเภทของตัวบ่งชี้ระยะ	จำนวน	รวม	คิดเป็นค่าร้อยละ
1. การใช้คำนามหรือนามวลีจากข้อความที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ	ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ	431	444	80
	ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง	13		
2. การใช้คำนามหรือนามวลีที่ผู้แปลตีความจากบริบท	ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ	94	111	20
	ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง	17		
รวม			555	100

1. การซ้ำคำนามหรือนามวลีจากข้อความที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ

การซ้ำคำนามหรือนามวลีจากข้อความที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะเป็นวิธีที่ผู้แปลเลือกใช้การซ้ำคำนาม หรือนามวลีจากข้อความที่ปรากฏอย่างชัดเจนในบริบทก่อนการปรากฏใช้ ตัวบ่งชี้ระยะ

1.1 ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ตัวอย่างที่ 49

ต้นฉบับ Some rich builder and his wife were coming to dinner and Uncle Vernon was hoping to get a huge order from him (Uncle Vernon's company made drills).

(ST/1, p. 10)

ฉบับแปล เจ้าของบริษัทที่ร่ำรวยมากคนหนึ่งกับภรรยาของเขาจะมากินอาหารเย็นด้วย และลุงเวอร์นอนหวังว่าจะรับใบสั่งซื้อจำนวนมากจากเจ้าของบริษัท (บริษัทของลุงเวอร์นอนผลิตสว่าน)

(TL/1, น. 16)

จากตัวอย่างที่ 49 เป็นการกล่าวถึงแขกที่จะมาบ้านเดอร์สลีย์โดยรูปอ้างถึงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "him" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้รูปเต็มของคำนามที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ คือ "เจ้าของบริษัท"

ตัวอย่างที่ 50

ต้นฉบับ Non-magic people (more commonly known as Muggles) were particularly afraid of magic in medieval times, but not very good at recognizing *it*.

(SL/2, p. 7)

ฉบับแปล ในยุคกลาง คนที่ไม่มีเวทมนตร์คาถา (ที่รู้จักกันทั่วไปว่าพวกมักเกิ้ล) เป็นพวกที่หวาดกลัวเวทมนตร์มาเกเป็นพิเศษ หากแต่แยกแยะไม่ค่อยได้ว่าอะไรคือเวทมนตร์คาถา

(TL/2, น. 12)

จากตัวอย่างที่ 50 เป็นการกล่าวถึงเวทมนตร์โดยรูปอ้างถึงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "it" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้รูปเต็มของคำนามที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ คือ "เวทมนตร์คาถา"

ตัวอย่างที่ 51

ต้นฉบับ The police had never read an odder report. A team of doctors had examined the bodies. And had concluded that none of the Riddles had been poisoned, stabbed, shot, strangled, suffocated or (as far as they could tell) harmed at all.

(SL/3, p. 9)

ฉบับแปล ตำรวจไม่เคยอ่านรายงานไหนที่พิลึกพิลั่นเท่านี้มาก่อน คณะแพทย์ชันสูตรศพลงความเห็น ว่าไม่มีสมาชิกริดเดิ้ลคนไหน ถูกยาพิษ ถูกแทง ถูกยิง ถูกรัดคอ ถูกอุดปาก หรือ (เท่าที่แพทย์สามารถบอกได้) ถูกทำร้ายเลยแม้แต่หน่อย

(TL/3, น. 16)

จากตัวอย่างที่ 51 เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่คนในบ้านริดเดิ้ลเสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุและมีอ้างถึงรายงานการพิสูจน์ศพจากแพทย์ชันสูตร โดยรูปอ้างถึงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "they" ที่อ้างถึงคณะแพทย์ ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้รูปบางส่วน of คำนามที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ คือ "แพทย์"

1.2 ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ตัวอย่างที่ 52

ต้นฉบับ Harry dressed as quickly as he could and hurried off to Gryffindor Tower, desperate to tell Ron and Hermione about Colin and Dobby, but they weren't there.

(ST/1, p. 137)

ฉบับแปล แฮร์รี่แต่งตัวอย่างรวดเร็วเท่าที่เขาจะทำได้ แล้วรีบกลับไป
หอคอย กริฟฟินดอร์ใจจดจ่ออยากเล่าให้รอนและเฮอร์ไมโอนี่ฟัง
เรื่องคอลินและด็อบบี้ แต่ทั้งสองไม่ได้อยู่ในหอ

(TL/1, น. 233)

จากตัวอย่างที่ 52 เป็นการเหตุการณ์ที่แฮร์รี่ตื่นขึ้นในห้องพยาบาล และรีบ
ออกไปหาเพื่อนของเขา ในภาษาดั้งฉบับใช้รูปภาษาแสดงระยะตำแหน่ง "there" ในภาษาฉบับ
แปลผู้แปลใช้บางส่วนของคำนามที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง คือ "หอ" ในการอ้างถึง
หอคอยกริฟฟินดอร์

ตัวอย่างที่ 53

ต้นฉบับ Hermione took a jam tart. Then she said, 'Did you get all
this from the kitchens, Fred?'
'Yep,' said Fred, grinning at her. He put on a high-pitched
squeak and imitated a house-elf...
'How do you get in there?' Hermione said, in an innocently
casual sort of voice.

(SL/3, p. 320)

ฉบับแปล เฮอร์ไมโอนี่รับขนมทาร์ตแยมมาหนึ่งชิ้น แล้วเธอก็พูดขึ้นว่า
"เธอเอาขนมพวกนี้มาจากในครัวหรือ เฟรด"
"ฮ่าย" เฟรดตอบพลางยิ้มกว้าง เขาทำเสียงแหลมสูงและเลียนทำ
เอลฟ์ประจำบ้าน...
"เธอเข้าไปในครัวได้ยังไงเธอ" เฮอร์ไมโอนี่ถามโดยชี้อด้วย
น้ำเสียงปกติธรรมดา

(TL/3, น. 418)

จากตัวอย่างที่ 53 เป็นการบทสนทนายระหว่างเฮอร์ไมโอนี่ที่ถามที่ตั้งของห้องครัว
กับเฟรด ในภาษาดั้งฉบับใช้รูปภาษาแสดงระยะตำแหน่ง "there" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้
คำนามที่ปรากฏก่อนการใช้ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง คือ "ครัว"

2. การใช้คำนามหรือนามวลีที่ผู้แปลตีความจากปริบท

การใช้คำนามหรือนามวลีที่ผู้แปลตีความจากปริบทเป็นวิธีที่ผู้แปลตีความจากตัวบทภาษาต้นฉบับแล้วเลือกใช้คำนามหรือนามวลีแทนที่ตัวบ่งชี้ระยะ โดยที่คำนามหรือนามวลีนั้นมีความหมายกว้าง (generic words) แทนรูปภาษาที่อ้างถึงสิ่งที่ชี้เฉพาะกว่า และไม่ได้มีรูปภาษาปรากฏในข้อความของภาษาต้นฉบับ

2.1 ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ตัวอย่างที่ 54

ต้นฉบับ 'I think we should run through the schedule one more time,' said Uncle Vernon. 'We should all be in position at eight o'clock. Petunia, you will be -?'

'In the lounge,' said Aunt Petunia promptly, 'waiting to welcome them graciously to our home.'

'Goodm good. And Dudley?'

'I'll be waiting to open the door.' Dudley put on a foul, simpering smile. 'May I take your coat, Mr and Mrs Mason?'

'They'll love him!' cried Aunt Petunia rapturously.

'Excellent, Dudley,' said Uncle Vernon.

(ST/1, p. 10)

ฉบับแปล "ฉันคิดว่าเราน่าจะทบทวนรายการกันอีกหนหนึ่งนะ" ลุงเวอร์นอนเอ่ย "เราทุกคนต้องพร้อมตอนสองทุ่ม เพ็ตทูเนีย คุณทำอะไร"

"อยู่ในห้องนั่งเล่น" ป้าเพ็ตทูเนียตอบทันที "พร้อมต้อนรับ พวกเขาสู่บ้านของเรา"

"ดี ดี แล้วดัดลีย์ล่ะลูก"

"ผมไปยืนคอยเปิดประตูซะ" ดัดลีย์ตอบ พลังแสงเยิ้มอย่างไม่เป็นธรรมชาติ "ผมเอาเสื้อโค้ตไปแขวนให้ นะครับ คุณเมสัน คุณนายเมสัน"

"พวกเขาจะต้องรักลูกของเรา!" ป้าเพ็ญเฑียร้องอย่างปลานปล้ำ
 "ยอดเยี่ยมมาก ดัดลีย์" ลุงเวอร์นอนชม

(TL/1, น. 16)

จากตัวอย่างที่ 54 เป็นการสนทนาในครอบครัวเดอร์ลีย์ ซึ่งมีลุงเวอร์นอน ป้าเพ็ญเฑียร้อง และดัดลีย์ ในการเตรียมตัวต้อนรับแขกของลุงเวอร์นอน ในภาษาต้นฉบับ ป้าเพ็ญเฑียร้องถึงดัดลีย์ โดยใช้สรรพนามเอกพจน์ บุรุษที่ 3 "him" ในภาษาฉบับแปลผู้แปล ใช้นามวลี "ลูกของเรา" ซึ่งเป็นนามวลีที่ไม่ปรากฏในตัวบทภาษาต้นฉบับ แต่เป็นเลือกใช้คำที่เกิดจากการตีความของผู้แปลเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สนทนา

ตัวอย่างที่ 55

ต้นฉบับ He replaced the top of the ink bottle, pulled an old pillowcase from under his bed, quill and ink inside it,
 (SL/2, p. 10)

ฉบับแปล เด็กชายปิดฝาขวดหมึก ดึงปลอกหมอนใบเก่าออกมาจากใต้เตียง ปากกาขนนกและขวดหมึกใส่ลงไป
 (TL/2, น. 16)

จากตัวอย่างที่ 55 เป็นการกล่าวถึงตัวละครชื่อ แฮร์รี โดยในภาษาต้นฉบับ ใช้รูปภาษาสรรพนาม เอกพจน์ บุรุษที่ 3 "He" ในการอ้างถึงตัวละคร แต่ในภาษาฉบับแปลผู้แปล เลือกใช้นามวลี "เด็กชาย" ซึ่งความหมายไม่เฉพาะเจาะจงในการแปลตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่ใช้อ้างถึง แฮร์รี ซึ่งเป็นนามวลีที่ไม่ปรากฏในตัวบทภาษาต้นฉบับ แต่เป็นเลือกใช้คำที่เกิดจากการตีความของผู้แปลว่าแฮร์รีเป็นเด็กผู้ชาย

ตัวอย่างที่ 56

ต้นฉบับ 'He was a great Beater, though,' said Ron, leading the way off the path into a small clearing, and sitting down on a patch of dry grass at the foot of a tree. 'The Wimbourne

Wasps won the league three times in a row while he was with them.'

(SL/3, p. 114)

ฉบับแปล "แต่เป็นปีเตอร์ที่มีมือเยิ้มละ" รอนพูด พลังเดินนำออกจากทางเดินไปยังที่โล่งหย่อมเล็ก ๆ ก่อนจะนั่งลงบนพื้นหญ้าแห้ง ๆ ที่โคนต้นไม้ต้นหนึ่ง "ทีมวิมบอร์นวอพล์ได้แชมป์ลีกสามปีติดกันตอนที่เขาเป็นผู้เล่นในทีม"

(TL/3, น. 151)

จากตัวอย่างที่ 56 เป็นการกล่าวถึงตัวละครชื่อ ดูโด แบ็กแมน ว่าเป็นนักกีฬาที่มีความสามารถสมัยเมื่อยังเป็นผู้เล่นในทีมควิดดิช โดยในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษาสรรพนาม พหูพจน์บุรุษที่ 3 "they" ในการอ้างถึงนักกีฬาควิดดิชทีมชาติ แต่ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเลือกใช้นามวลี "ผู้เล่นในทีม" ซึ่งความหมายไม่เฉพาะเจาะจงในการแปลตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

2.2 ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ตัวอย่างที่ 57

ต้นฉบับ People shrieked as splashes of the Swelling Solution hit them. Malfoy got a faceful and his nose began to swell like a balloon; Goyle blundered around, his hands over his eyes, which had expanded to the size of dinner plates, while Snape was trying to restore calm and find out what had happen. 'Silence! SILENCE!' Snape roared. 'Anyone who has been splashed, come here for a Deflating Draft. When I find out who did this ...'

(ST/1, p. 140)

ฉบับแปล เด็ก ๆ ร้องกันดังลั่นเมื่อโดนน้ำยาทำให้ตัวพอง มัลฟอยโดนเข้าเต็มหน้า จมูกของเขาเริ่มขยายพองขึ้นเหมือนลูกโป่ง กอยล์เดินโซซัดโซเซไปรอบ ๆ เขามือปิดตาซึ่งพองออกในขนาดเท่า

จานอาหารเย็น ขณะที่สเนปพยายามบอกให้ทุกคนอยู่ในความสงบและหาสาเหตุที่เกิดขึ้น "เจียบ! เจียบ!" สเนปคำราม "ใครที่ถูกน้ำยากระเด็นใส่ เดินออกมาหน้าชั้น มาดื่มน้ำยาแก้ ถ้าฉันรู้ว่าใครเป็นคนทำ..."

(TL/1, น. 228)

จากตัวอย่างที่ 57 เป็นการเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนวิชาปฐกษา ในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษาแสดงระยะตำแหน่ง "here" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเลือกใช้คำที่เกิดจากการตีความตำแหน่งที่อ้างถึงว่า "หน้าชั้น" ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ศาสตราจารย์สเนปยืนอยู่

ตัวอย่างที่ 58

ต้นฉบับ He couldn't help imagining what Stan might be telling his passengers in a few nights' time. 'Ear about that 'Arry Potter? Blew up 'is Aunt! We 'ad 'im 'ere on the Knight Bus, di'n't we Ern? 'E was trying' to run for it ...'

(ST/2, p. 35)

ฉบับแปล เขาอดไม่ได้ที่จะวาดภาพถึงเรื่องที่สแตนจะเล่าให้ผู้โดยสารฟังในอีกสองสามวันข้างหน้า "เคยได้ยินเรื่องของอะรี พอตเตอร์มะที่เป่าลมป้าจนพองนะ! เขามาขึ้นรถ เราด้วยละ ไซมะ เอิร์น เขา กำลังพยายามจะหนี..."

(TL/2, น. 57)

จากตัวอย่างที่ 58 เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนรถเมล์อัศวินราตรี ขณะที่แฮร์รี พอตเตอร์จินตนาการเหตุการณ์ที่หากว่าสแตน โป๊ก (กระเป๋ารถเมล์) รู้ว่าแฮร์รีมาโดยสารรถเมล์อัศวินราตรี เขาจะเล่าเรื่องแฮร์รีให้ผู้โดยสารคนอื่น ๆ ฟังว่าอย่างไร ในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษาแสดงระยะตำแหน่ง "here" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเลือกใช้คำที่เกิดจากการตีความตำแหน่งที่อ้างถึงว่า "รถ" เพื่ออ้างถึงตำแหน่งของสแตน

ตัวอย่างที่ 59

ต้นฉบับ Hagrid had some harebrained scheme in hand, which might make him miss Sirius. If they didn't get there soon, he was going to turn around, go straight back to the castle, ...

(SL/3, p. 285)

ฉบับแปล แฮกริดกำลังจะทำให้เขาคลาดกับซีเรียส หากทั้งสองยังไม่ถึงที่หมายโดยเร็ว เขาก็จะหันหลังกลับไปปราสาท...

(TL/3, น. 373)

จากตัวอย่างที่ 59 เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างทางที่แฮกริดนัดแฮร์รี่และมาดามแม็กคิมไปยังชายป่าด้านหนึ่งของโรงเรียนฮอกวอตส์ แต่ทั้งคู่ไม่รู้ว่แฮกริดจะพาไปที่ไหน และแฮร์รี่เองก็มีความกังวลใจว่าจะกลับมาที่ปราสาทไม่ทันนัดของเขากับซีเรียส ในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษาแสดงระยะตำแหน่ง "there" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเลือกใช้คำที่เกิดจากการตีความตำแหน่งที่อ้างถึงว่า "ที่หมาย" อ้างถึงตำแหน่งของสถานที่ที่แฮกริดกำลังจะพาไป

กลวิธีการใช้คำแสดงเครือญาติ

กลวิธีการใช้คำแสดงเครือญาติเป็นกลวิธีแปลที่ผู้แปลเลือกใช้คำที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังในการอ้างถึงผู้ร่วมสนทนาแทนสรรพนามที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ

จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการใช้คำแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างตัวละครพบในตัวบ่งชี้ระยะบุรุษเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 60

ต้นฉบับ 'So, does your dad know you've got the car?' said Harry, guessing the answer.

'Er, no,' said Ron, 'he had to work tonight. Hopefully we'll be able to get it back in the garage without Mum noticing we flew it.'

(SL/1, p. 28)

- ฉบับแปล "แล้วนี่พ่อนายรู้หรือเปล่าว่าพวกนายเอารถมาใช้" แฮร์รีถามทั้ง ๆ ที่พอจะเดาคำตอบได้
- "เอ่อ... ไม่รู้หรอก" รอนตอบ "พอต้องไปทำงานคืนนี้ เราหวังว่าเราคงไปถึงโรงรถได้โดยที่แม่ไม่ทันสังเกตว่าเราเอามันออกมาบิน"
- (TL/1, น. 47)

จากตัวอย่างที่ 60 เป็นการสนทนาระหว่างแฮร์รีกับรอนที่พูดถึงนายวิสลีย์ โดยรูปอ้างถึงนายวิสลีย์ในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "he" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้คำเรียกญาติเพื่อแสดงความความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด (รอน) กับผู้ที่ถูกอ้างถึง ซึ่งเป็นพ่อ-ลูกกัน

ตัวอย่างที่ 61

- ต้นฉบับ Then she opened her enormous hand-bag and said, 'I've made you all sandwiches. Here you are, Ron ...no, they're not corned beef ... Fred? Where's Fred? Here you are dear ...'
- (SL/2, p. 58)

- ฉบับแปล จากนั้น นางวิสลีย์ก็เปิดกระเป๋าถือใบมหึมาออกแล้วพูดขึ้นว่า "แม่ทำแซนวิชมาให้ทุกคน เอานี่นะ รอน... ไม่จ่ะ ไม่ใช่เหวือบดหรอก... เฟร็ดล่ะ เฟร็ดอยู่ไหน นี่ของลูก จ่ะ..."
- (TL/2, น. 93)

จากตัวอย่างที่ 61 เป็นการสนทนาระหว่างนางวิสลีย์กับลูก ๆ ของเธอ โดยรูปอ้างถึงนางวิสลีย์ในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษา "I" และแทนตัวลูก ๆ ว่า "you" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้คำเรียกญาติเพื่อแสดงความความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ซึ่งเป็นแม่-ลูกกัน

ตัวอย่างที่ 62

- ต้นฉบับ To make Dudley feel better about it all, Aunt Petunia had insisted that the whole family follow the diet too. She now passed a grapefruit quarter to Harry. He noticed that it was a lot smaller than Dudley's.
- (SL/3, p. 30)

ฉบับแปล ป้าเพ็ญเนี่ยยืนกรานให้ทั้งครอบครัวลดน้ำหนักด้วยเพื่อให้ดัชนีมวลกายดีขึ้น
ตอนนี้ป้ากำลังส่งส้มเขียวที่ใส่ให้แฮร์รี่ เขาสังเกตเห็นว่าชิ้นที่รับมาเล็กกว่า
ของดัสนีย์มาก

(TL/3, น. 43)

จากตัวอย่างที่ 62 เป็นเหตุการณ์ที่บ้านในซอยฟรีเว็ตของแฮร์รี่ ที่คนในครอบครัว
เดอร์สลีย์อยู่ในระหว่างการจำกัดอาหาร โดยรูปอ้างถึงนางเพ็ญเนี่ย เดอร์สลีย์ ในภาษาต้นฉบับ
ใช้รูปภาษา “She” ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้คำเรียกญาติเพื่อแสดงความสัมพันธ์
ระหว่างแฮร์รี่กับผู้ถูกกล่าวถึง ซึ่งเป็นป้า-หลานกัน

กลวิธีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์

กลวิธีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์เป็นกลวิธีที่ผู้แปลเปลี่ยนหน้าที่ทางความหมาย
ของหน่วยนามร่วมของตัวบ่งชี้ระยะ จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์พบ
ในตัวบ่งชี้ระยะบุรุษเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 63

ต้นฉบับ Harry had heard these rumours about Malfoy's family before, and
they didn't surprise him at all.

(SL/1, p. 27)

ฉบับแปล แฮร์รี่เคยได้ยินข่าวลือเกี่ยวกับครอบครัวของมัลฟอยมาก่อน และเขา
ไม่ประหลาดใจสักนิด

(TL/1, น. 45)

จากตัวอย่างที่ 63 เป็นการกล่าวถึงเรื่องเล่าเกี่ยวกับครอบครัวของเดรโก มัลฟอย
ว่าพ่อของเขาเป็นคนวงในของคนที่รู้ว่าใคร ในภาษาต้นฉบับตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ “him” ปรากฏอยู่ใน
โครงสร้างประโยคแบบกรรมวาจก “they didn't surprise him at all - ข่าวไม่ทำให้เขาประหลาดใจ”
ตัวบ่งชี้ระยะอยู่ในตำแหน่งกรรมของประโยค แต่ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเปลี่ยนเป็นโครงสร้าง
กรรมตุวาจก “เขาไม่ประหลาดใจ” ทำให้ตัวบ่งชี้ระยะปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค

ตัวอย่างที่ 64

ต้นฉบับ Harry was keen to avoid trouble with his aunt and uncle at the moment, as they were already in a bad mood with him, all because he'd received a telephone call from a fellow wizard one week into the school holidays.

(SL/2, p. 8)

ฉบับแปล แฮร์รี่ตั้งใจเลยงไม่ให้เกิดเรื่องกับลุงและป้าในตอนนี เพราะเหตุว่า ทั้งสองอารมณ์ไม่ดีกับเขาอยู่แล้ว เรื่องของเรื่องเป็นเพราะเพื่อนพอมคนหนึ่งของเขาโทรศัพท์มาหา O หลังจากปิดภาคเรียนได้หนึ่งสัปดาห์

(TL/2, น. 14)

จากตัวอย่างที่ 64 เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ในบ้านเคอร์สลีย์ ในภาษาดั้งเดิม ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ "he" ปรากฏอยู่ในโครงสร้างประโยคแบบกรรตุวาจก "he'd received a telephone call - เขาได้รับโทรศัพท์" ตัวบ่งชี้ระยะอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยค แต่ในภาษาดั้งเดิมผู้แปลเปลี่ยนเป็นโครงสร้างกรรมวาจก ตัวบ่งชี้ระยะอยู่ในตำแหน่งกรรมของประโยค แต่ละกรรม อีกทั้งยังใช้คำกริยาที่มีความสัมพันธ์แบบตรงข้ามกันในการแปล "เพื่อนพอมคนหนึ่งของเขาโทรศัพท์มาหา O"

ตัวอย่างที่ 65

ต้นฉบับ A funny prickling on the back of his neck had made Harry feel he was being watched, but the street appeared to be deserted, and no lights shone from any of the large square houses.

(SL/2, p. 30)

ฉบับแปล ความรู้สึกเสียวแปลก ๆ ที่ต้นคอทำให้แฮร์รี่รู้สึกว่าไม่มีใครบางคนกำลังจ้องเขาอยู่ แต่ถนนก็ดูว่างเปล่าและไม่มีแสงไฟส่องลอดออกมาจากบรรดาบ้านทรงสี่เหลี่ยมหลังใหญ่สักหลังเดียว

(TL/2, น. 48)

จากตัวอย่างที่ 65 เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์เมื่อแฮร์รี่ออกจากบ้านเดอร์สลีย์ และกำลังคิดว่าจะไปอยู่ที่ไหนระหว่างที่โรงเรียนยังไม่เปิด ในขณะนั้นเองแฮร์รี่ก็รู้สึกว่ามีคนมองดูอยู่ ในภาษาต้นฉบับตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ "he" ปรากฏอยู่ในโครงสร้างประโยคแบบกรรตุวาจก "he was being watched" ตัวบ่งชี้ระยะอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยค แต่ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเปลี่ยนเป็นโครงสร้างกรรมวาจก "มีใครบางคนกำลังจ้องเขาอยู่" ทำให้ตัวบ่งชี้ระยะปรากฏในตำแหน่งกรรมของประโยค

กลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่น

กลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่นเป็นกลวิธีแปลที่ผู้แปลเลือกใช้สรรพนามหรือนามวลีที่มีความหมายต่างจากตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ สามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่ การใช้คำนามหรือนามวลีอื่น และการใช้สรรพนามอื่น จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่นในตัวบ่งชี้ระยะบุรุษเท่านั้น

ตาราง 8 แสดงสถิติกลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่นในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

กลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่น	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
การใช้คำนามหรือนามวลีอื่น	87	87.88
การใช้สรรพนามอื่น	12	12.12
รวม	99	100

1. การใช้คำนามหรือนามวลี

การใช้คำนามหรือนามวลีเป็นวิธีที่ผู้แปลใช้คำนามหรือนามวลีในการแปลตัวบ่งชี้ระยะ โดยความหมายของคำนามหรือนามวลีนั้น ไม่เทียบเคียงกับความหมายของตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 66

ต้นฉบับ

'Mudblood' s a really foul name for someone who was Muggle-born - you know, non-magic parents. There are some wizards - like Malfoy's family - who think they're better

than everyone else because they're what people call pure-blood.'

(SL/1 p. 89)

ฉบับแปล

"คำว่า 'เลือดสีโคลน' เป็นคำหยาบที่ใช้เรียกคนที่เกิดจากครอบครัวมักเกิ้ล เธอรู้ใช่ไหม – คนที่พ่อแม่ไม่ใช่ผู้วิเศษ ไม่มีเวทมนตร์คาถา มีพวกพ่อแม่แม่มดบางคน -- อย่างเช่น ครอบครัวมัลฟอย -- ที่คิดว่าตัวเองดีพิเศษกว่าคนอื่น ๆ เพราะเขาเป็นพวกที่เรียกว่าเลือดบริสุทธิ์"

(TL/1 น. 144)

จากตัวอย่างที่ 66 เป็นการอธิบายความหมายของคำว่าเลือดสีโคลนที่มัลฟอยให้เรียกเฮอร์ไมโอนี่ ตัวป่งชี้ระยะบุรุษที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับใช้สรรพนาม "they" แทนการอ้างถึงบุรุษที่ 3 พหูพจน์ แต่ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเลือกใช้นามวลี "ตัวเอง" เพื่อแสดงการอ้างถึงแบบสะท้อน (reflexive pronoun)

ตัวอย่างที่ 67

ต้นฉบับ

'- and massive sherbet balls that make you levitate a few inches off the ground while you're sucking them,' said Ron, who was plainly not listening to a word Hermione was saying.

(SL/2, p. 61)

ฉบับแปล

"-- แล้วยังมีมอมยัมรลเซอร์เบ็ตก้อนมหึมาที่เวลาดูดตัวเราจะลอยขึ้น ๆ ลง ๆ จากพื้นตั้งหลายนิ้วเนอะ" รอนพูดเพื่อต่อไป เห็นได้ชัดว่าไม่ใส่ใจฟังเรื่องที่เฮอร์ไมโอนี่กำลังพูดอยู่แม้แต่หน่อย

(TL/2, น. 99)

จากตัวอย่างที่ 67 รอนได้กล่าวถึงคุณสมบัติของลูกอมรสเชอร์เบ็ต ซึ่งมีขายที่ร้านขายขนมหวานในหมู่บ้านฮอกส์มิด ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่ปรากฏในภาษาดั้งฉบับใช้สรรพนาม "you" แทนตัวผู้ฟัง คือแฮร์รี่กับเฮอร์ไมโอนี่ แต่ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเลือกใช้นามวลี "ตัวเรา" เพื่อแสดงการอ้างถึงที่รวมตัวทั้งรอน (ผู้พูด) แฮร์รี่และเฮอร์ไมโอนี่ (ผู้ฟัง)

ตัวอย่างที่ 68

ต้นฉบับ

'You want to get to bed, Harry, I expect you'll need to be up early tomorrow for a photocall or something. He wrenched the hanging shut around his four-poster, leaving Harry standing there by the door, staring at the dark red velvet curtains, now hiding one of the few people he had been sure would believe him.

(SL/3, p. 252)

ฉบับแปล

"นายคงต้องเข้านอนนะ แฮร์รี่ ฉันว่าพรุ่งนี้ นายต้องตื่นแต่เช้าเพื่อเตะท่าถ่ายรูปหรืออะไรแบบนั้น" แล้วรอนก็รูดม่านรอบเตียงสี่เสาปิดสนิท ทั้งให้แฮร์รี่ยืนกว้างอยู่ข้างประตู สายตาจ้องมองม่านกำมะหยี่สีแดงเข้มที่บัดนี้บดบังร่างของคนคนหนึ่งซึ่งก่อนหน้านี้เขามั่นใจว่าจะเป็นหนึ่งในไม่กี่คนที่เชื่อคำพูดของเขา

(TL/3, น. 329)

จากตัวอย่างที่ 68 เป็นเหตุการณ์หลังจากการจับบทสนทนาระหว่างแฮร์รี่กับรอน เมื่อรอนรู้ว่าแฮร์รี่เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนของโรงเรียนเพื่อเข้าแข่งขันเวทไตรภาคี ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่ปรากฏในภาษาดั้งฉบับใช้สรรพนาม บุรุษที่ 3 เอกพจน์ "him" แทนตัวแฮร์รี่ แต่ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเลือกใช้นามวลี "คำพูดของเขา"

2. การใช้สรรพนามอื่น

การใช้สรรพนามเป็นวิธีที่ผู้แปลใช้คำสรรพนามในการแปลตัวบ่งชี้ระยะ โดยความหมายของคำสรรพนามนั้นเปลี่ยนไปจากความหมายของตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในภาษาดั้งฉบับ

ตัวอย่างที่ 69

ต้นฉบับ

He looked at Hermione. Hermione looked back, unconvinced. 'If you're talking about Malfoy -' 'Of course I am!' said Ron. You heard him: "You'll be next, Mudbloods!" Come on, you've only got to look at his foul rat face to know it's him -'

(ST/1, p. 120)

ฉบับแปล

เขามองดูแฮร์ไมโอนี่ แฮร์ไมโอนี่มองตอบกลับมาสีหน้าไม่ยักเชื่อ "ถ้าเธอกำลังหมายถึงมัลฟอย --" "แน่นอน!" รอนตอบ "ฉันได้ยินที่เขาพูด... 'แกจะเป็นรายต่อไป พวกเลือดสีโคลน!' แคเธอดูหน้าเหมือนหนูสกปรกของเขาก็รู้แล้วว่าต้องเป็นเขาแน่ ๆ"

(TL/1, น. 195)

จากตัวอย่างที่ 69 เป็นการสนทนาระหว่างรอนกับแฮร์ไมโอนี่ ตัวป่งชี้ระยะบุรุษที่ปรากฏในภาษาดั้งฉบับใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 "you" แทนตัวผู้ฟัง คือ แฮร์ไมโอนี่ แต่ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเลือกใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 "ฉัน" ซึ่งหมายถึงผู้พูด นั่นคือ รอน ทั้งที่ยังใช้กริยาตัวเดิม จึงจัดว่าเป็นการแปลด้วยการใช้สรรพนามอื่นที่ไม่ตรงกับภาษาดั้งฉบับ

ตัวอย่างที่ 70

ต้นฉบับ

'Precisely,' said Professor Lupin, and Hermione put her hand down looking a little disappointed. 'It's always best to have company when you' re dealing with a Boggart. He becomes confused. Which should he become, a headless corpse or a flesh-eating slug?

(SL/2, p. 101)

ฉบับแปล

"ถูกแพง" ศาสตราจารย์ลูปีนตอบ เฮอร์ไมโอนี่เอามือลงด้วยท่าทางผิดหวังเล็กน้อย "จะดีที่สุดถ้ามีเพื่อนอยู่ด้วยเวลาที่เรากำลังต้องรับมือกับบ็อกการ์ต มันจะสับสน จะเป็นอะไรดีนะ ฝึหวัชชาดหรือหากกินเนื้อ

(TL/2, น. 165)

จากตัวอย่างที่ 70 เป็นการสนทนาระหว่างศาสตราจารย์ลูปีนกับนักเรียนในห้องเรียนวิชาการป้องกันตัวจากศาสตร์มืด ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 พหูพจน์ "you" แทนตัวผู้ฟัง คือเด็กนักเรียน แต่ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเลือกใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ "เรา" ซึ่งหมายรวมถึงผู้พูดและผู้ฟัง คือ ศาสตราจารย์ลูปีนกับนักเรียน ทั้งที่ยังใช้กริยาตัวเดิม จึงจัดว่าเป็นการแปลด้วยการใช้สรรพนามอื่นที่ไม่ตรงกับภาษาต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 71

ต้นฉบับ

'Moody was a great wizard in his time,' said Bill.

'He's an old friend of Dumbledore's, isn't he?' said Charlie.

'Dumbledore's not why you'd call normal, though, is he?' said Fred. 'I mean, I know he's genius and everything ...'

(SL/3, p. 144)

ฉบับแปล

"มู้ดดี้เป็นพ่อมดที่ยิ่งใหญ่ในยุคของเขา" บิลพูด

"เขาเป็นเพื่อนรักของดัมเบิลดอร์ด้วยไม่ใช่หรือ" ชาลีถาม

แต่ดัมเบิลดอร์ก็ไม่ใช่คนที่เราจะเรียกว่าปกติได้หรอกใช่ไหม"

เฟร็ดพูด "คือฉันหมายความว่าฉันรู้หรือว่าอาจารย์เป็นอัจฉริยะแล้วก็จะไรต่อมิอะไร... แต่ก็..."

(TL/3, น. 189)

จากตัวอย่างที่ 71 เป็นการสนทนาระหว่างสมาชิกในครอบครัววีสลีย์ ที่กล่าวถึงศาสตราจารย์อัลบัส ดัมเบิลดอร์ อาจารย์ใหญ่แห่งโรงเรียนฮอกวอตส์ และอแลสเตอร์ มู้ดดี้ อาจารย์คนใหม่ ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 พหูพจน์ "you" แทนตัวผู้ฟัง คือ สมาชิกในครอบครัววีสลีย์ แต่ในภาษาฉบับแปลผู้แปลเลือกใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์

“เรา” ซึ่งหมายรวมถึงผู้พูดและผู้ฟัง คือ เฟร็ดกับสมาชิกในครอบครัววิลลีย์ ทั้งที่ยังใช้กริยาตัวเดิม จึงจัดว่าเป็นการแปลด้วยการใช้สรรพนามอื่นที่ไม่ตรงกับภาษาต้นฉบับ

กลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพ

กลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพเป็นกลวิธีแปลที่ผู้แปลเพิ่มรายละเอียดของคำแสดงอาชีพหรือคำแสดงยศ/ตำแหน่งแทนสรรพนามที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ ในการแปลตัวบ่งชี้ระยะที่อ้างถึงตัวละคร สามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่ การใช้คำแสดงอาชีพ และการใช้คำแสดงอาชีพกับชื่อสกุล ทั้งนี้อาจมีการใช้คำลงท้าย เพื่อแสดงความสุภาพกับรูปภาพที่ใช้อ้างถึงบุคคลที่ 2 จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพในตัวบ่งชี้ระยะบุรุษกับตัวบ่งชี้ระยะสังคมเท่านั้น

ตาราง 9 แสดงสถิติกลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพแสดงจำนวนในการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

กลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพ	ประเภทของตัวบ่งชี้ระยะ	จำนวน	รวม	คิดเป็นค่าร้อยละ
1. การใช้คำแสดงอาชีพ	ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ	49	60	85.71
	ตัวบ่งชี้ระยะสังคม	11		
2. การใช้คำแสดงอาชีพกับชื่อสกุล	ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ	10	10	14.29
	ตัวบ่งชี้ระยะสังคม	-		
รวม			70	100

1. การใช้คำแสดงอาชีพ

การใช้คำแสดงอาชีพเป็นวิธีที่ผู้แปลให้ข้อมูลอาชีพ หน้าที่ หรือตำแหน่งของตัวละครในการแปลตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ และตัวบ่งชี้ระยะสังคม

1.1 ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ตัวอย่างที่ 72

ต้นฉบับ And then he heard something - something quite apart from the spitting of the dying candles and Lockhart's

prattle about his fans. 'Come ...come to me ... let me rip you ... let me tear you ... let me kill you ...'

'What?' he said loudly.

'I know!' said Lockhart.

'No,' said Harry frantically. 'That voice!'

'Sorry?' said Lockhart, looking puzzled. 'What voice?'

'That - that voice that said - didn't you hear it?'

(ST/1, p. 92)

ฉบับแปล

แล้วเขาก็ได้ยินเสียงเสียงหนึ่งที่ไม่ใช่เสียงเทียนกำลังลุกไหม้ใกล้ตัว หรือเสียงพล่ามของลอร์ดฮาร์ตเรื่องแฟน ๆ ของเขา "มา... มาหาฉัน... มาให้ฉันฉีกแก... มาให้ฉันแหะอกแก... มาให้ฉันฆ่าแก..."

"อะไรนะ" เขาพูดเสียงดัง

"ฉันรู้!" ลอร์ดฮาร์ตบอก

"ไม่ใช่ละ" แฮร์รี่พูดอย่างหวาดกลัว "เสียงนั้น!"

"อะไรกัน" ลอร์ดฮาร์ตทำหน้า "เสียงอะไร"

"ก็เสียงนั้น -- เสียงที่พูดว่า -- อาจารย์ไม่ได้ยินหรือละ"

(TL/1, น. 149)

จากตัวอย่างที่ 72 เป็นการสนทนาระหว่างแฮร์รี่กับศาสตราจารย์ลอร์ดฮาร์ต ในภาษาต้นฉบับแฮร์รี่ใช้รูปภาษาสรรพนามบุรุษที่ 2 เอกพจน์ "you" ในการเรียกขานศาสตราจารย์ ลอร์ดฮาร์ต ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้คำแสดงอาชีพ "อาจารย์" ในการอ้างถึง "ศาสตราจารย์ ลอร์ดฮาร์ต"

ตัวอย่างที่ 73

ต้นฉบับ

I once met one that had lodged itself in a grandfather clock.

(SL/2, p. 101)

ฉบับแปล

ครูเคยเจอตัวหนึ่งซึ่งตัวเองอยู่ในนาฬิกาตั้งพื้น

(TL/2, น. 164)

จากตัวอย่างที่ 73 เป็นการกล่าวถึงตัวละคร คือ ศาสตราจารย์ลูปีน โดยรูปอ้างอิง
ในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษาสรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์ "I" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้คำแสดงอาชีพ
ในการอ้างถึงศาสตราจารย์ลูปีน

ตัวอย่างที่ 74

ต้นฉบับ 'You two got any ideas on the Triwizard Tournament yet?'
Harry asked.
'I asked McGonagall how the champions are chosen
but she wasn't telling,' said George bitterly.
(SL/3, p. 209)

ฉบับแปล "นายสองคนคิดออกหรือยังเรื่องการประลองเวทไตรภาคี"
แฮร์รีถาม
"ฉันถามศาสตราจารย์แมกกอนนากัลว่าเลือกตัวแทนยังง
แต่อาจารย์ก็ไม่ยอมบอก" จอร์จพูดอย่างขมขื่น
(TL/3, น. 274)

จากตัวอย่างที่ 74 เป็นการสนทนาระหว่างแฮร์รีกับจอร์จ ที่กล่าวถึงการคัดเลือก
ตัวแทนโรงเรียนเข้าแข่งขันเวทไตรภาคี ในบทสนทนามีการกล่าวถึงบุคคลที่ 3 ซึ่งภาษาต้นฉบับใช้
สรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ "she" แทนตัวผู้ที่ถูกกล่าวถึง คือ ศาสตราจารย์แมกกอนนากัล แต่ใน
ภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้คำแสดงอาชีพว่า "อาจารย์"

1.2 ตัวบ่งชี้ระยะสังคม

ตัวอย่างที่ 75

ต้นฉบับ Hermione's hand was back in the air. 'Sir - what exactly do
you mean by the 'horror within' the Chamber?'
'That is believed to be some sort of monster, which the heir
of Slytherin alone can control,' said Professor Binns in his
dry, reedy voice. 'I tell you, the thing does not exist,' said
Professor Binns, shuffling his notes.

'But, Sir,' said Seamus Finnigan, 'if the Chamber can only be opened by Slytherin's true heir, no one else would be able to find it, would they?'

(SL/1, p. 115)

ฉบับแปล มือของเฮอร์ไมโอนี่ชูขึ้นในอากาศอีกครั้ง "อาจารย์คะ ที่อาจารย์พูดว่า 'ความแปลกลึกลับร้ายกาจที่ซ่อนอยู่ในนั้น' อาจารย์ หมายถึงอะไรกันแน่คะ"

"เชื่อกันว่าเป็นสัตว์ประหลาดที่ดุร้ายชนิดหนึ่ง ที่ทายาทของสลิธีรินเท่านั้นที่จะบังคับได้" ศาสตราจารย์ตอบด้วยเสียงแหบแห้งไม่ชวนฟัง

"ฉันขอบอกพวกเธอซ้ำอีกหน สัตว์ร้ายนั้นไม่มีอยู่จริง ๆ หรอก" ศาสตราจารย์บิ๊นส์ยืนยัน พลังพลิกดูไต์

"แต่อาจารย์ครับ" เซมัส ฟินนิกันเคยขึ้น "ถ้าห้องนั้นมีแต่ทายาทที่แท้จริงของ สลิธีรินเท่านั้นที่เปิดได้ คนอื่น ๆ ก็ต้องไม่มีทางหา มันเจอจริงไหมครับ"

(TL/2, น. 186)

จากตัวอย่างที่ 75 เป็นบทสนทนายระหว่างอาจารย์กับนักเรียน โดยนักเรียนใช้คำเรียกขานอาจารย์ ซึ่งภาษาฉบับแปลใช้รูปภาษา "sir" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลด้วยการใช้คำแสดงอาชีพในการเรียกขาน

2. การใช้คำแสดงอาชีพกับชื่อสกุล

ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ตัวอย่างที่ 76

ต้นฉบับ

There was silence as he finished telling the story, but it wasn't the usual, sleepy silence that filled Professor Binns's classes. There was unease in the air as everyone continued to watch him, hoping for more.

(ST/1, p. 114)

ฉบับแปล ความเจ็บปวดคลุมห้องเรียนเมื่อศาสตราจารย์บีนส์เล่าเรื่องจบ แต่ไม่ใช่ความเจ็บที่เกิดจากความง่วงเหงาหาวนอนตามปกติของชั้นเรียน ความไม่สบายใจคงห่อหุ้มบรรยากาศเมื่อนักเรียนทุกคนยังคงจ้องมองดูเขาและหวังจะได้ฟังเรื่องต่อไปอีก
(TL/1, น. 186)

จากตัวอย่างที่ 76 เป็นเหตุการณ์ในชั้นเรียนประวัติศาสตร์เวทมนตร์แฮร์รี่ไมโอไนได้ขอร้องให้ศาสตราจารย์บีนส์ เล่าเรื่องห้องแห่งความลับในชั้นเรียน ในภาษาต้นฉบับใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ "he" ในภาษาฉบับแปลผู้แปลใช้คำแสดงอาชีพพร้อมกับชื่อ "ศาสตราจารย์บีนส์" เพื่ออ้างถึง "ศาสตราจารย์บีนส์" ที่เป็นผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์เวทมนตร์

ตัวอย่างที่ 77

ต้นฉบับ

'What's wrong with him?'

(SL/2, p. 128)

ฉบับแปล

"อาจารย์ลูปีนเป็นอะไรไปล่ะ"

(TL/2, น. 208)

จากตัวอย่างที่ 77 เป็นบทสนทนาระหว่างนักเรียนกับอาจารย์คือ แฮร์รี่กับศาสตราจารย์ สเนป โดยกล่าวถึงตัวละคร คือ ศาสตราจารย์ลูปีน ซึ่งรูปอ้างถึงในภาษาต้นฉบับใช้รูปภาษาสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ "him" ซึ่งผู้แปลใช้วิธีแปลโดยใช้คำแสดงอาชีพกับชื่อสกุลในการอ้างถึงศาสตราจารย์รีมัส ลูปีน ผู้สอนวิชาการป้องกันตัวจากศาสตร์มืด

กลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะที่พบในวรรณกรรมต้นฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง เรื่อง Harry Potter and the Chamber of Secrets, Harry Potter and the Prisoner of Azkaban และ Harry Potter and the Goblet of Fire ไปสู่วรรณกรรมฉบับภาษาไทยเรื่องแฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัซคาบัน และแฮร์รี่ พอตเตอร์กับถ้วยอัคนี จำนวน 8 กลวิธีนั้น กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงเป็นกลวิธีที่พบใช้ในตัวบ่งชี้ระยะทุกประเภท กลวิธีการจะไม่พบในการแปลตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร กลวิธีการใช้วลีพบในการแปลตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งและตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร กลวิธีการใช้รูปที่ถูกแทนพบในการแปลตัวบ่งชี้ระยะบุรุษและตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง กลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพพบในการแปลตัวบ่งชี้ระยะบุรุษและตัวบ่งชี้ระยะ

สังคม ส่วนกลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่น กลวิธีการใช้คำแสดงเครือญาติ และกลวิธีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์ พบในการแปลตัวบ่งชี้ระยะบรูษเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แปลไม่นิยมคงสรรพนามในภาษาต้นฉบับ

บทที่ 5

การเปรียบเทียบระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการเปรียบเทียบระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะระหว่างวรรณกรรมต้นฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง 1) Harry Potter and the Chamber of Secrets 2) Harry Potter and the Prisoner of Azkaban และ 3) Harry Potter and the Goblet of Fire กับวรรณกรรมฉบับแปลเรื่อง 1) แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ 2) แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัซคาบัน และ 3) แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับถ้วยอัคนี

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 ตัวบ่งชี้ระยะเป็นรูปการใช้ภาษาเพื่อแสดงลักษณะการอ้างอิงในภาษาระดับถ้อยความ ในต้นฉบับภาษาอังกฤษ และฉบับภาษาไทย ปรากฏ 5 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ (person deixis) ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง (place deixis) ตัวบ่งชี้ระยะเวลา (time deixis) ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร (discourse deixis) และตัวบ่งชี้ระยะสังคม (social deixis) ซึ่งมีระบบเปรียบเทียบกันได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะในภาษาอังกฤษ

การแสดงลักษณะบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในภาษาดั้งเดิม มีประเภทไวยากรณ์ (grammatical category) ปรากฏใช้จำนวน 9 ประเภท ได้แก่ การใช้คำกำกับนาม การใช้คำระบุเฉพาะ การใช้สรรพนาม การใช้คำบ่งสถานที่ การใช้คำบ่งเวลา การใช้กาล การใช้คำนำหน้าชื่อ การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา และการใช้คำแสดงเครือญาติ ดังตาราง 10

ตาราง 10 แสดงการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงการบ่งชี้ระยะในภาษาดั้งเดิม

รูปภาษาแสดงการบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ ระยะบุรุษ	ตัวบ่งชี้ ระยะ ตำแหน่ง	ตัวบ่งชี้ ระยะเวลา	ตัวบ่งชี้ ระยะสังคม	ตัวบ่งชี้ ระยะ สัมพันธ์สาร
1. การใช้คำกำกับนาม	✓	-	-	-	-
2. การใช้คำระบุเฉพาะ	✓	✓	-	-	✓
3. การใช้สรรพนาม	✓	✓	-	-	✓
4. การใช้คำบ่งสถานที่	-	✓	-	-	-
5. การใช้คำบ่งเวลา	-	-	✓	-	-

ตาราง 10 (ต่อ)

รูปภาพแสดงการบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ ระยะบุรุษ	ตัวบ่งชี้ ระยะ ตำแหน่ง	ตัวบ่งชี้ ระยะ เวลา	ตัวบ่งชี้ ระยะสังคม	ตัวบ่งชี้ ระยะ สัมพันธ์สาร
6. การใช้กาล	-	-	✓	-	-
7. การใช้คำนำหน้าชื่อ	-	✓	-	✓	-
8. การใช้คำแสดงระดับ เกียรติยศในภาษา	-	✓	-	✓	-
9. การใช้คำแสดงเครือญาติ	-	-	-	✓	-

1. การใช้คำกำกับนาม

การใช้คำกำกับนาม หมายถึง คำที่ใช้นำหน้าคำนาม มีนัยยะทางการแสดงความหมายบ่งชี้ 2 ลักษณะ คือ แสดงลักษณะที่ชี้เฉพาะ และลักษณะที่ไม่ชี้เฉพาะ ในภาษาต้นฉบับพบการใช้คำกำกับนาม "the" ซึ่งเป็นข้อกำหนดทางไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ว่า การอ้างถึงคำนามใดก็ตามจะต้องประกอบด้วยคำกำกับนามหรือคำระบุเฉพาะ จากข้อมูลพบการใช้คำกำกับนามเป็นรูปภาพแสดงตัวบ่งชี้ระยะบุรุษเพียงประเภทเดียว เพราะเป็นการใช้นามวลีที่มีความหมายกว้างแทนรูปภาพที่อ้างถึงสิ่งชี้เฉพาะกว่า เช่น "the boy" อ้างถึง "แฮร์รี พอตเตอร์" "the castle" อ้างถึง "หอพัก" "the car" อ้างถึง "รถยนต์ของบ้านวิสลีย์" เป็นต้น

2. การใช้คำระบุเฉพาะ

การใช้คำระบุเฉพาะ หมายถึง คำที่ใช้แสดงคุณสมบัติของคำนามให้มีความเฉพาะเจาะจง มีนัยยะทางการแสดงความหมายบ่งชี้ 2 ลักษณะ คือ แสดงระยะ และแสดงจำนวน ในภาษาต้นฉบับปรากฏใช้ 4 คำ คือ "this" "that" "these" และ "those"

การใช้คำระบุเฉพาะแสดงระยะสามารถแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะใกล้ "this" "these" และระยะไกล "that" "those" ภาษาต้นฉบับมีรูปคำบ่งชี้ระยะที่กำหนดระยะที่ชัดเจนโดยสังเกตได้จากรูปบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในภาษาฉบับแปลใช้รูปคำซ้ำกันเพื่อแสดงระยะที่ต่างกัน

การใช้คำระบุเฉพาะตามความหมายทางไวยากรณ์ของภาษาต้นฉบับสามารถบ่งชี้จำนวนได้ใน 2 ลักษณะ คือ เอกพจน์ "this" "that" และพหูพจน์ "these" "those" ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 11 แสดงลักษณะทางความหมายของคำระบุเฉพาะ

คำระบุเฉพาะ	ลักษณะทางความหมายของรูปบ่งชี้ระยะ			
	ระยะ		พจน์	
	ใกล้	ไกล	เอกพจน์	พหูพจน์
this	✓	-	✓	-
that	-	✓	✓	-
these	✓	-	-	✓
those	-	✓	-	✓

ข้อมูลในตาราง 11 แสดงการใช้คำระบุเฉพาะเป็นรูปภาษาแสดงตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร

2.1 ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

การใช้คำระบุเฉพาะเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้ระยะบุรุษ เพื่อแสดงลักษณะบ่งชี้ระยะของรูปอ้าง และแสดงลักษณะบ่งชี้จำนวนของรูปอ้าง

2.2 ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

การใช้คำระบุเฉพาะเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้ระยะตำแหน่ง มีลักษณะทางความหมายเพื่อแสดงระยะ และตำแหน่งที่ชี้เฉพาะ

2.3 ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร

การใช้คำระบุเฉพาะเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของถ้อยความที่ปรากฏในระดับเหนือประโยค โดยใช้ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสารเพื่ออ้างถึงถ้อยความที่ปรากฏก่อนหรือหลังการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ ด้วยเหตุนี้ลักษณะทางความหมายของตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในสัมพันธสาร จึงเป็นการแสดงระยะของรูปอ้างมากกว่าการบ่งชี้จำนวน

3. การใช้สรรพนาม

การใช้คำสรรพนาม หมายถึง คำที่ใช้แสดงการอ้างถึงคำนามหรือถ้อยความที่ปรากฏก่อนหน้าการใช้สรรพนาม และแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมวัจนกรรมในสถานการณ์ การสื่อสารว่าเป็นผู้พูด ผู้ฟัง หรือบุคคลที่ไม่ได้อยู่ร่วมสถานการณ์ นอกจากนี้สรรพนามยังใช้แสดงจำนวน และเพศอีกด้วย การใช้สรรพนามพบใช้แสดงการบ่งชี้ระยะบุรุษ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และการบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร โดยสรรพนามแบ่งลักษณะทางความหมายได้ 3 ลักษณะ คือ บุรุษ พจน์ และเพศ รายละเอียดดังตาราง 12

ตาราง 12 แสดงการใช้รูปสรรพนามแสดงการบ่งชี้ระยะ

ประเภทตัวบ่งชี้ระยะ	ลักษณะทางความหมายของรูปบ่งชี้ระยะ				รูปบ่งชี้ระยะในภาษาด้านฉบับ
	ระยะ	บุรุษ	พจน์	เพศ	
ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ	ใกล้	บุรุษที่ 1	เอกพจน์	ชาย	-
				หญิง	-
				ไม่ระบุ	I/me
		พหูพจน์		ชาย	-
				หญิง	-
				ไม่ระบุ	we/us
	ไกล	บุรุษที่ 2	เอกพจน์	ชาย	-
				หญิง	-
				ไม่ระบุ	you
		พหูพจน์		ชาย	-
				หญิง	-
				ไม่ระบุ	you
ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร	ไกล	บุรุษที่ 3	เอกพจน์	ชาย	he/him
				หญิง	she/her
				ไม่ระบุ	it
		พหูพจน์		ชาย	-
				หญิง	-
				ไม่ระบุ	they/them
		บุรุษที่ 3	เอกพจน์	ไม่ระบุ	it

3.1 ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

สรรพนามที่ใช้เป็นรูปภาษาแสดงลักษณะการบ่งชี้ระยะบุรุษ ในภาษาด้านฉบับมี 3 ประเภท คือ สรรพนามบุรุษที่ 1 สรรพนามบุรุษที่ 2 และสรรพนามบุรุษที่ 3

3.1.1 สรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้อ้างถึงผู้พูด ในภาษาด้านฉบับปรากฏ 4 รูป คือ "I" "me" "we" และ "us" โดยแบ่งเป็นสรรพนามเอกพจน์ ไม่ระบุเพศ ("I" "me") และสรรพนามพหูพจน์ ไม่ระบุเพศ ("we" "us")

3.1.2 สรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้อ้างถึงผู้ฟังหรือผู้รับสาร ในภาษาด้านฉบับปรากฏ 1 รูป คือ "you" แสดงจำนวนเป็นทั้งเอกพจน์และพหูพจน์ แต่ไม่ระบุเพศ

3.1.3 สรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้อ้างถึงคนหรือสิ่งของที่ไม่ใช่ผู้พูด และผู้ฟัง ในภาษาต้นฉบับปรากฏ 7 รูป โดยแบ่งเป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ เพศชาย ("he" "him") สรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ เพศหญิง ("she" "her") สรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ ไม่ระบุเพศ ("it") และสรรพนามบุรุษที่ 3 พหูพจน์ ไม่ระบุเพศ ("they" "them")

3.2 ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

การใช้สรรพนามเป็นรูปภาษาแสดงระยะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมสถานการณ์ การสื่อสาร โดยสรรพนามบุรุษที่ 1 และสรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงว่าผู้สื่อสารอยู่ในตำแหน่งใกล้เคียงกัน ในขณะที่การใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 แสดงว่าคนหรือสิ่งที่ไม่ใช่ผู้สื่อสารมีตำแหน่งอยู่ในระยะที่ห่างออกไป หรือไม่ได้เข้าร่วมสถานการณ์การสื่อสารในขณะนั้น

3.3 ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร

การใช้สรรพนามเป็นรูปภาษาแสดงระยะอ้างถึงถ้อยความที่ปรากฏก่อนการใช้ ตัวบ่งชี้ระยะ ในภาษาต้นฉบับใช้รูปสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ ไม่ระบุเพศ ("it")

นอกจากลักษณะทางความหมายของสรรพนามดังกล่าวข้างต้นแล้ว สรรพนาม ใช้แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เพื่อบ่งชี้การก (case-role) ว่าเป็นประธาน (subject) หรือกรรม (object) โดยรูปภาษาที่ใช้บ่งชี้หน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นประธาน ("I" "we" "they" "he" "she") มีรูปต่างจากรูปภาษาแสดงหน้าที่ของกรรมในประโยค ("me" "us" "them" "him" "her") ยกเว้น สรรพนามบุรุษที่ 2 ("you") และสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ ไม่ระบุเพศ ("it") ที่ใช้รูปภาษาเดียวกัน

4. การใช้คำบ่งสถานที่

คำบ่งสถานที่ หมายถึง การใช้คำบ่งชี้ตำแหน่ง เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ไม่ใช่ผู้สื่อสารกับตำแหน่ง การใช้คำบ่งสถานที่ปรากฏใช้ในภาษาต้นฉบับ ได้แก่ คำว่า "here" และ "there" แสดงตำแหน่งที่มีระยะใกล้เคียงกับระยะไกล

5. การใช้คำบ่งเวลา

การใช้คำบ่งเวลา หมายถึง การใช้คำหรือวลีในการแสดงเวลาที่เกิดกริยา หรือ เหตุการณ์ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ อดีตกาล ปัจจุบันกาล และอนาคตกาล คำบ่งเวลาเป็น การแสดงระยะเวลาของถ้อยความในสัมพันธ์สารเพื่ออ้างถึงเหตุการณ์ที่ปรากฏก่อนหรือตามมา

การใช้คำบ่งเวลาแสดงการบ่งชี้ระยะเวลาที่ปรากฏใช้ในภาษาต้นฉบับ ได้แก่ อดีตกาล "yesterday" "ago" ปัจจุบันกาล "now" "today" "tonight" อนาคตกาล "tomorrow" นอกจากนี้ยังพบการใช้คำบ่งเวลาร่วมกับคำระบุเฉพาะ หรือวิเศษณ์เพื่อแสดงเวลา เช่น อดีตกาล "last afternoon" ปัจจุบันกาล "this evening" อนาคตกาล "next morning"

6. การใช้กาล

การใช้กาลเป็นข้อกำหนดทางไวยากรณ์ในการแสดงเวลาในภาษาอังกฤษ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ช่วงระยะ คือ อดีตกาล ปัจจุบันกาล และอนาคตกาล

การใช้กาลแสดงการบ่งชี้ระยะเวลาที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับเท่านั้น เนื่องจากเป็น ข้อกำหนดของภาษาด้านความสัมพันธ์ของประธานของประโยคกับคำกริยา (argument) โดยคำกริยาจะผันตามประธานของประโยคด้วยการใช้หน่วยคำเติมท้าย (suffix) หรือคำแสดง ทัศนภาวะ (modality) เพื่อบ่งบอกกาลและการณ์ลักษณะ

7. การใช้คำนำหน้าชื่อ

การใช้คำนำหน้าชื่อ หมายถึง คำที่ปรากฏในตำแหน่งหน้าชื่อสกุล หรือหน้าชื่อ และชื่อสกุล ของบุคคล มีนัยยะแสดงสถานภาพของบุคคลนั้น ๆ เช่น ผู้ชาย ผู้หญิง แต่งงานแล้ว หรือไม่

การใช้คำนำหน้าชื่อเป็นการบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และการบ่งชี้ระยะสังคม ระหว่างผู้พูด กับผู้ฟัง หรือผู้ที่ถูกอ้างถึง โดยใช้เกณฑ์ทางสถานภาพทางสังคม และความสนิทสนมแบ่งว่าใครมี สถานภาพสูงกว่าหรือต่ำกว่า และเพื่อแสดงความเคารพหรือแสดงระยะห่างระหว่างกัน มีความใกล้ชิดกันแค่ไหน เกณฑ์ดังกล่าวจะพิจารณาจากสถานภาพของผู้พูด ดังตาราง 13

ตาราง 13 แสดงการใช้คำนำหน้าชื่อของตัวบ่งชี้ระยะสังคม

สถานภาพ		ระดับชั้น	ภาษาต้นฉบับ
เพศชาย	ยังไม่สมรส	สูงกว่า	Mr.
		เท่ากัน	Mr.
		ต่ำกว่า	-
	สมรส	สูงกว่า	Mr.
		เท่ากัน	Mr.
		ต่ำกว่า	-
ไม่ระบุ		สูงกว่า	Sir
		เท่ากัน	-
		ต่ำกว่า	-

ตาราง 13 (ต่อ)

สถานภาพ		ระดับชั้น		ภาษาต้นฉบับ
เพศหญิง	ยังไม่สมรส	สูงกว่า	Miss	
		เท่ากัน	Miss	
		ต่ำกว่า	-	
	สมรส	สูงกว่า	Mrs.	
		เท่ากัน	Mrs.	
		ต่ำกว่า	-	
	ไม่ระบุ	สูงกว่า	Madam	
		เท่ากัน	-	
		ต่ำกว่า	-	

ข้อมูลในตาราง 13 แสดงให้เห็นว่าการใช้คำนำหน้าชื่อเพศชายไม่มีการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด ซึ่งแตกต่างจากคำนำหน้าชื่อเพศหญิงที่แบ่งสถานะว่าโสดหรือแต่งงานแล้ว การที่ผู้พูดกล่าวถึงชื่อของผู้ฟังด้วยการใช้คำนำหน้าตามด้วยชื่อสกุลเป็นการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงให้ผู้พูดมีตำแหน่ง หรือระดับทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง แต่การใช้คำนำหน้าชื่อจะไม่ปรากฏเมื่อผู้พูดมีสถานภาพที่สูงกว่าผู้ฟัง

8. การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา

การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา หมายถึง การเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงความเคารพของคู่สนทนาด้วยการใช้คำเรียกขาน การใช้ชื่อยศ ตำแหน่ง หรืออาชีพ

การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศเป็นการบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และการบ่งชี้ระยะสังคมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง หรือผู้ที่ถูกอ้างถึง โดยใช้เกณฑ์ทางสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนม การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศเป็นการใช้ภาษาแสดงความเคารพ และแสดงระยะห่างระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากสถานภาพของผู้พูด สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบดังตาราง 14

ตาราง 14 แสดงการใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา

รูปภาษาแสดงระดับชั้นในสังคม	ระดับชั้น	ภาษาดั้งเดิม
คำแสดงตำแหน่งหรืออาชีพ	สูงกว่า	Professor/ Head master/ the Prime minister
	เท่ากัน	Professor
	ต่ำกว่า	-
คำเรียกขาน	สูงกว่า	My Lord/ my lady/ good lady/ Potter/ McGonagall/ Black/
	เท่ากัน	Perce/ Penny/ Fred/ George
	ต่ำกว่า	Dobby

8.1 การใช้ตำแหน่งหรืออาชีพ หมายถึง คำที่ปรากฏในตำแหน่งหน้าชื่อสกุล หรือหน้าชื่อและชื่อสกุลของบุคคล โดยใช้คำแสดงตำแหน่ง หรืออาชีพของบุคคลนั้น ๆ เมื่อเรียกขานผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่าหรือเท่ากัน เช่น "professor" "the Prime minister" "Head master"

8.2 การใช้คำเรียกขาน หมายถึง คำที่ใช้เรียกบุคคลที่กำลังพูดด้วย ซึ่งการเลือกใช้คำเรียกขานจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ และบทบาทหน้าที่ของคู่สนทนา รวมถึงสถานการณ์ที่มีการสื่อสาร โดยใช้เมื่อเรียกขานผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าใช้ว่า "My Lord" "my lady" "good lady" หรือเรียกชื่อสกุล เช่น "Potter" "McGonagall" แต่หากเรียกขานผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมเท่ากันจะใช้ชื่อเล่น เช่น "Perce" "Penny" "Fred" หรือใช้ชื่อเฉพาะ เช่น "Harry" "Hermione" "Malfoy" ซึ่งเป็นการแสดงความสนิทสนม หากผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าจะเรียกขานชื่อของตนเองเมื่อสนทนากับผู้ฟัง จากข้อมูลพบเพียงชื่อเดียว คือ "Dobby" ซึ่งเป็นเอลฟ์ประจำบ้านที่คอยรับใช้นาย

9. การใช้คำแสดงเครือญาติ

การใช้คำแสดงเครือญาติ หมายถึง คำศัพท์ที่ใช้บ่งชี้ความเป็นญาติแสดงการอ้างถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้พูดหรือผู้ฟัง การใช้คำแสดงเครือญาติเป็นการบ่งชี้ระยะสังคมดังตาราง 15

ตาราง 15 แสดงการใช้คำแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ

รูปภาษาแสดงระดับชั้นในสังคม	อายุ	ภาษาต้นฉบับ
คำแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ	สูงกว่า	dad/ mom/ uncle/ aunt
	เท่ากัน	-
	น้อยกว่า	young sister/ my son/ my children

ข้อมูลในตาราง 15 แสดงให้เห็นว่าการใช้คำแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติจะพิจารณาจากอายุ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยจะปรากฏใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ

ระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะในภาษาไทย

การแสดงลักษณะบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในภาษาฉบับแปลมีประเภทไวยากรณ์ (grammatical category) ปรากฏใช้จำนวน 11 ประเภท ได้แก่ การใช้คำระบุเฉพาะ การใช้สรรพนาม การใช้คำบ่งสถานที่ การใช้คำบ่งเวลา การใช้คำนำหน้าชื่อ การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา การใช้คำแสดงเครือญาติ การใช้คำซ้ำ การใช้คำลงท้าย การใช้กริยาวิลี และการใช้วิเศษณ์วิลี ดังตาราง 16

ตาราง 16 แสดงการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงการบ่งชี้ระยะในภาษาฉบับแปล

รูปภาษาแสดงการบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ	ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง	ตัวบ่งชี้ระยะเวลา	ตัวบ่งชี้ระยะสังคม	ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร
1. การใช้คำระบุเฉพาะ	✓	✓	-	-	✓
2. การใช้สรรพนาม	✓	✓	-	✓	-
3. การใช้คำบ่งสถานที่	-	✓	-	-	-
4. การใช้คำบ่งกาล	-	-	✓	-	-
5. การใช้คำนำหน้าชื่อ	-	✓	-	✓	-
6. การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา	-	✓	-	✓	-
7. การใช้คำแสดงเครือญาติ	-	-	-	✓	-
8. การใช้คำซ้ำ	✓	-	-	-	-

ตาราง 16 (ต่อ)

รูปภาพแสดงการบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ ระยะบุรุษ	ตัวบ่งชี้ ระยะ ตำแหน่ง	ตัวบ่งชี้ ระยะ เวลา	ตัวบ่งชี้ ระยะสังคม	ตัวบ่งชี้ ระยะ สัมพันธสาร
9. การใช้คำลงท้าย	-	✓	-	✓	-
10. กริยาวลี	-	-	-	-	✓
11. วิเศษณ์วลี	✓	✓	✓	-	-

1. การใช้คำระบุเฉพาะ

การใช้คำระบุเฉพาะ หมายถึง คำที่ใช้แสดงคุณสมบัติของคำนามให้มีความเฉพาะเจาะจง มีนัยยะทางการแสดงความหมายบ่งชี้ระยะ ในภาษาฉบับแปลปรากฏใช้ 4 คำ คือ “นี่” “นี้” “นั่น” และ “โน้น”

การใช้คำระบุเฉพาะในภาษาฉบับแปลให้แสดงระยะ คือ ระยะใกล้ “นี่” “นี้” และ ระยะไกล “นั่น” “โน้น” แต่จากข้อมูลพบว่าการใช้ระบบบ่งชี้ระยะดังกล่าวในภาษาฉบับแปลใช้รูปคำซ้ำกันในการแสดงระยะที่ต่างกัน ซึ่งผู้อ่านสามารถเข้าใจระยะได้จากบริบทที่ปรากฏใช้ในถ้อยความ นอกจากนี้คำระบุเฉพาะในภาษาฉบับแปลยังมีหน้าที่ในการไม่แสดงจำนวนเหมือนภาษาต้นฉบับ ดังแสดงในตาราง 17

ตาราง 17 แสดงลักษณะทางความหมายของคำระบุเฉพาะ

คำระบุเฉพาะ	ลักษณะทางความหมายของรูปบ่งชี้ระยะ	
	ระยะใกล้	ระยะไกล
นี่	✓	✓
นี้	✓	✓
นั่น	✓	✓
โน้น	✓	✓

ข้อมูลในตาราง 17 แสดงการใช้คำระบุเฉพาะเป็นรูปภาพแสดงตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร

1.1 ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

การใช้คำระบุเฉพาะเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้ระยะบุรุษ เพื่อแสดงลักษณะบ่งชี้ระยะของรูปร่าง

1.2 ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

การใช้คำระบุเฉพาะเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้ระยะตำแหน่ง มีลักษณะทางความหมายเพื่อแสดงระยะ และตำแหน่งที่ชี้เฉพาะ

1.3 ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร

การใช้คำระบุเฉพาะเป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของถ้อยความที่ปรากฏในระดับเหนือประโยค โดยใช้ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารเพื่ออ้างถึงถ้อยความที่ปรากฏก่อนหรือหลังการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ

2. การใช้สรรพนาม

การใช้คำสรรพนาม หมายถึง คำที่ใช้แสดงการอ้างถึงคำนามหรือถ้อยความที่ปรากฏก่อนหน้าการใช้สรรพนาม และแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมวัจนกรรมในสถานการณ์การสื่อสารว่าเป็นผู้พูด ผู้ฟัง หรือบุคคลที่ไม่ได้อยู่ร่วมสถานการณ์ นอกจากนี้สรรพนามยังใช้แสดงจำนวน และเพศอีกด้วย การใช้สรรพนามพบใช้แสดงการบ่งชี้ระยะบุรุษ การบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และการบ่งชี้ระยะสังคม โดยสรรพนามแบ่งลักษณะทางความหมายได้ 3 ลักษณะ คือ บุรุษ พจน์ และเพศ รายละเอียดดังตาราง 18

ตาราง 18 แสดงการใช้รูปสรรพนามแสดงการบ่งชี้ระยะ

ประเภทตัวบ่งชี้ระยะ	ลักษณะทางความหมายของรูปบ่งชี้ระยะ				รูปบ่งชี้ระยะในภาษาต้นฉบับ
	ระยะ	บุรุษ	พจน์	เพศ	
ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ	ใกล้	บุรุษที่ 1	เอกพจน์	ชาย	ผม
				หญิง	ฉัน/หนู/ดิฉัน
				ไม่ระบุ	ฉัน/ข้า
		พหูพจน์		ชาย	ผม
				หญิง	-
				ไม่ระบุ	เรา/ฉัน
	ไกล	บุรุษที่ 2	เอกพจน์	ชาย	นาย/เขา
				หญิง	เธอ
				ไม่ระบุ	เรา/คุณ/แก/เจ้า/ท่าน

ตาราง 18 (ต่อ)

ประเภทตัวบ่งชี้ระยะ	ลักษณะทางความหมายของรูปบ่งชี้ระยะ			รูปบ่งชี้ระยะในภาษาต้นฉบับ
	ระยะ	บุรุษ	เพศ	
	ไกล	บุรุษที่ 3	พหูพจน์	ชาย
			หญิง	เธอ
			ไม่ระบุ	คุณ/ เรา
		เอกพจน์	ชาย	เขา
			หญิง	เธอ
			ไม่ระบุ	มัน/ ท่าน
		พหูพจน์	ชาย	-
			หญิง	-
			ไม่ระบุ	มัน/ ท่าน/ เขา
ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร	ไกล	บุรุษที่ 3	เอกพจน์	ไม่ระบุ
				มัน

2.1 ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

สรรพนามที่ใช้เป็นรูปภาษาแสดงลักษณะการบ่งชี้ระยะบุรุษ ได้แก่ สรรพนามบุรุษที่ 1 สรรพนามบุรุษที่ 2 และสรรพนามบุรุษที่ 3

2.1.1 สรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้อ้างถึงผู้พูด ในภาษาฉบับแปลปรากฏ 6 รูป โดยแสดงจำนวนเอกพจน์ และระบุเพศได้ 3 ลักษณะ คือ เพศชาย "ผม" เพศหญิง "หนู" "ดิฉัน" และ "อิฉัน" และไม่ระบุเพศ "ฉัน" และ "ข้า" ส่วนสรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ ไม่ระบุเพศ พบใช้ 3 รูป คือ "เรา" "ฉัน" และ ระบุเพศชาย "ผม"

2.1.2 สรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้อ้างถึงผู้ฟังหรือผู้รับสาร ในภาษาฉบับแปลปรากฏ 8 รูป ซึ่งไม่ระบุจำนวน แต่ระบุเพศได้ 3 ลักษณะ คือ เพศชาย ("นาย" "เขา") เพศหญิง ("เธอ") และ ไม่ระบุเพศ ("เรา" "คุณ" "แก" "เจ้า" "ท่าน")

2.1.3 สรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้อ้างถึงคนหรือสิ่งของที่ไม่ใช่ผู้พูด และผู้ฟัง ในภาษาฉบับแปลปรากฏ 6 รูป โดยแบ่งเป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ เพศชาย ("เขา" "นาย") สรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ เพศหญิง ("เธอ" "นาง") สรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ ไม่ระบุเพศ ("มัน" "ท่าน") สรรพนามบุรุษที่ 3 พหูพจน์ ไม่ระบุเพศ ("มัน" "ท่าน")

การใช้สรรพนามแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เพื่อบ่งชี้การก (case-role) ว่าเป็น ประธาน (subject) หรือกรรม (object) ในภาษาฉบับแปลใช้รูปภาษาเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่า การละสรรพนามในตำแหน่งประธาน และกรรมของประโยค แต่ผู้อ่านสามารถเข้าใจถ้อยความได้จากบริบท

2.2 ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

การใช้สรรพนามเป็นรูปภาษาแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมสถานการณ์ การสื่อสารว่ามีระยะระหว่างกัน โดยสรรพนามบุรุษที่ 1 และสรรพนามบุรุษที่ 2 แสดงว่าผู้สื่อสารอยู่ในตำแหน่งใกล้เคียงกัน ในขณะที่การใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ในการอ้างถึงแสดงว่าคนหรือสิ่งที่ยังถึงนั้น มีตำแหน่งหรืออยู่ในระยะที่ห่างออกไป หรือไม่ได้เข้าร่วมสถานการณ์การสื่อสารในขณะนั้น

2.3 ตัวบ่งชี้ระยะสังคม

การใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ในภาษาฉบับแปลนอกจากจะใช้เพื่ออ้างถึงผู้ที่ไม่ได้อยู่ร่วมวัจนกรรมแล้ว ยังใช้เพื่อแสดงระดับชั้นทางสังคม โดยแสดงลักษณะทางชีวภาพว่าเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต ซึ่งใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ไม่ระบุเพศ “มัน” เมื่ออ้างถึงคน สัตว์และสิ่งของ ด้วยเหตุที่สรรพนามดังกล่าวไม่มีการระบุเพศ จึงทำให้ข้อมูลเรื่องเพศจากภาษาต้นฉบับหายไป กล่าวคือ ในภาษาต้นฉบับในสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ เพศหญิง “she” ในการอ้างถึง “Hedwig” ซึ่งเป็นนกฮูกสัตว์เลี้ยงของแฮร์รี่ เมื่อในภาษาแปลใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ไม่ระบุเพศ “มัน” ในการอ้างถึงจึงทำให้ข้อมูลที่ว่าแฮดวิกเป็นนกฮูกเพศเมียหายไป

นอกจากนี้การใช้สรรพนามแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เพื่อบ่งชี้การก (case-role) ว่าเป็นประธาน (subject) หรือกรรม (object) ในภาษาแปลยังมีรูปภาษาไม่ต่างกันในการแสดงลักษณะบ่งชี้หน้าที่ทางไวยากรณ์

3. การใช้คำบ่งสถานที่

คำบ่งสถานที่ หมายถึง การใช้คำบ่งชี้ตำแหน่ง เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่อ้างถึงกับตำแหน่ง การใช้คำบ่งสถานที่เป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ได้แก่ คำว่า “ที่นี่” และ “ที่นั่น” แสดงตำแหน่งที่มีระยะใกล้กับระยะไกล การใช้คำบ่งสถานที่ในภาษาฉบับแปลพิจารณาเลือกใช้คำจากบริบทของถ้อยความ

4. การใช้คำบ่งเวลา

การใช้คำบ่งเวลา หมายถึง การใช้คำหรือวลีในการแสดงเวลาที่เกิดกริยาหรือเหตุการณ์ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ อดีตกาล ปัจจุบันกาล และอนาคตกาล คำบ่งเวลาเป็น การแสดงระยะเวลาของถ้อยความในสัมพันธ์สารเพื่ออ้างถึงเหตุการณ์ที่ปรากฏก่อนหรือตามมา

การใช้คำบ่งกาลแสดงการบ่งชี้ระยะเวลาที่ปรากฏในภาษาฉบับแปล ได้แก่ “พรุ่งนี้” “วันนี้” “ตอนค่ำ” “ตอนเช้า” เป็นต้น คำบ่งกาลบางคำไม่ได้บ่งชี้เหตุการณ์ว่าเป็นอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต แต่ผู้อ่านสามารถลำดับเหตุการณ์ได้จากการอ้างอิงบริบท

5. การใช้คำนำหน้าชื่อ

การใช้คำนำหน้าชื่อ หมายถึง คำที่ปรากฏในตำแหน่งหน้าชื่อสกุล หรือหน้าชื่อ และชื่อสกุลของบุคคล มีนัยยะแสดงสถานภาพของบุคคลนั้น ๆ เช่น ผู้ชาย ผู้หญิง แต่งงานแล้วหรือไม่

การใช้คำนำหน้าชื่อเป็นการบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และการบ่งชี้ระยะสังคม ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง หรือผู้ที่ถูกอ้างถึง โดยใช้เกณฑ์ทางสถานภาพทางสังคม และความสนิทสนมแบ่งว่าใครมีสถานภาพสูงกว่าหรือต่ำกว่า และเพื่อแสดงความเคารพหรือแสดงระยะห่างระหว่างกันมีความใกล้ชิดกันแค่ไหน เกณฑ์ดังกล่าวจะพิจารณาจากสถานภาพของผู้พูด ดังตาราง 19

ตาราง 19 แสดงการใช้คำนำหน้าชื่อของตัวบ่งชี้ระยะสังคม

สถานภาพ		ระดับชั้น		ภาษาต้นฉบับ
เพศชาย	ยังไม่สมรส	สูงกว่า	คุณ	
		เท่ากัน	คุณ/ นาย	
		ต่ำกว่า	นาย	
	สมรส	สูงกว่า	คุณ	
		เท่ากัน	คุณ/ นาย	
		ต่ำกว่า	นาย	
	ไม่ระบุ	สูงกว่า	เชอร์	
		เท่ากัน	เชอร์	
		ต่ำกว่า	-	
เพศหญิง	ยังไม่สมรส	สูงกว่า	มิส	
		เท่ากัน	มิส	
		ต่ำกว่า	มิส	
	สมรส	สูงกว่า	คุณนาย	
		เท่ากัน	นาง	
		ต่ำกว่า	นาง	
	ไม่ระบุ	สูงกว่า	มาดาม	
		เท่ากัน	-	
		ต่ำกว่า	-	

ข้อมูลในตาราง 19 แสดงให้เห็นว่าการใช้คำนำหน้าชื่อเพศชายไม่มีการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด ซึ่งแตกต่างจากคำนำหน้าชื่อเพศหญิงที่แบ่งสถานะว่าโสดหรือแต่งงานแล้ว นอกจากนี้ในภาษาฉบับแปลจะใช้คำทับศัพท์ในการใช้คำนำหน้าชื่อเพศชาย ไม่ระบุสถานภาพ "Sir" ว่า "เซอร์" และเพศหญิงที่ยังไม่สมรส และเพศหญิงที่ไม่ระบุสถานภาพ "Miss" ว่า "มิส" และ "Madam" ว่า "มาดาม"

6. การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา

การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา หมายถึง การเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงความเคารพของคู่สนทนา ด้วยการใช้นามเรียกขาน การใช้ชื่อยศ ตำแหน่ง หรืออาชีพ

การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศเป็นการบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และการบ่งชี้ระยะสังคมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง หรือผู้ที่ถูกอ้างถึง โดยใช้เกณฑ์ทางสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนม การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศเป็นการใช้ภาษาแสดงความเคารพ และแสดงระยะห่างระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากสถานภาพของผู้พูด สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังตาราง 20

ตาราง 20 แสดงการใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา

รูปภาษาแสดงระดับชั้นในสังคม	ระดับชั้น	ภาษาต้นฉบับ
คำแสดงตำแหน่งหรืออาชีพ	สูงกว่า	ศาสตราจารย์/ อาจารย์/ ท่านอาจารย์ใหญ่/ นายกรัฐมนตรี
	เท่ากัน	ศาสตราจารย์/ อาจารย์
	ต่ำกว่า	-
คำเรียกขาน	สูงกว่า	นายท่าน/ คุณผู้หญิง/ พอดเดอร์/ วีลลีย์
	เท่ากัน	เฟินนี/ เฟิร์ช/ แฮร์รี/ รอน/ เฮอร์ไมโอนี่
	ต่ำกว่า	ค็อบบี้

6.1 การใช้ตำแหน่งหรืออาชีพ หมายถึง คำที่ปรากฏในตำแหน่งหน้าชื่อสกุล หรือหน้าชื่อและชื่อสกุลของบุคคล ใช้แสดงตำแหน่ง หรืออาชีพของบุคคลนั้น ๆ โดยใช้เมื่อเรียกขานผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่าหรือเท่ากัน

6.2 การใช้คำเรียกขาน หมายถึง คำที่ใช้เรียกบุคคลที่กำลังพูดด้วย ซึ่งการเลือกใช้คำเรียกขานจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ และบทบาทหน้าที่ของคู่สนทนา รวมถึงสถานการณ์ที่มีการสื่อสาร โดยใช้เมื่อเรียกขานผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าจะใช้ว่า "นายท่าน"

“คุณผู้หญิง” หรือเรียกชื่อสกุล แต่หากเรียกขานผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมเท่ากันจะใช้ชื่อเล่น หรือใช้ชื่อเฉพาะ ซึ่งเป็นการแสดงความสนิทสนม และพบว่าหากผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่า จะเรียกขานชื่อของตนเองเมื่อสนทนากับผู้ฟัง จากข้อมูลพบเพียงชื่อเดียว คือ “ด๊อบบี้” ซึ่งเป็นเอลฟ์ ประจำบ้านที่คอยรับใช้นายของมัน

การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษาแสดงระยะตำแหน่ง และระยะทางสังคมของ คู่สื่อสารว่าผู้พูดยกให้ผู้ฟังมีตำแหน่งและสถานภาพต่างจากตน การที่ผู้พูดเรียกขานผู้ฟังด้วยการใช้ตำแหน่ง อาชีพ หรือชื่อสกุลของผู้ฟัง แสดงให้เห็นถึงระยะห่างระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าผู้พูดเลือกใช้รูปภาษาที่ทำให้เกียรติผู้ฟังเพื่อแสดงให้ผู้พูดมีตำแหน่ง หรือระดับทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง แต่หากผู้พูดเลือกใช้คำเรียกขานผู้ฟังด้วยชื่อเฉพาะ หรือชื่อเล่นเป็นการใช้รูปภาษาที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดกับผู้ฟังมีความใกล้ชิดกัน หรือผู้พูดอาจมีสถานภาพที่สูงกว่า เช่น อายุ หรือตำแหน่ง จึงเลือกใช้คำที่ไม่เป็นทางการในการเรียกขานผู้ฟัง

นอกจากนี้การกล่าวถึงชื่อตัวละครในภาษาต้นฉบับที่ปรากฏเพียงชื่อเฉพาะ การใช้รูปภาษาบางที่ระยะสังคมในภาษาฉบับแปลจะเพิ่มตำแหน่งหรืออาชีพหน้าชื่อดังกล่าว โดยอิงจากบริบทที่ปรากฏก่อนการอ้างถึงว่าตัวละครดังกล่าวมีตำแหน่ง หรือทำอาชีพอะไร เช่น “Fudge” - “รัฐมนตรีฟัดจ์” “McGonagall” - “ศาสตราจารย์มักกอนนากัล” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาในภาษาฉบับแปลมีการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงระดับอาวุโส หรือสถานภาพทางสังคม จึงไม่กล่าวเพียงชื่อโดยไม่ระบุสถานภาพ หรือตำแหน่ง

7. การใช้คำแสดงเครือญาติ

การใช้คำแสดงเครือญาติ หมายถึง คำศัพท์ที่ใช้บ่งชี้ความเป็นญาติแสดงการอ้างถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้พูดหรือผู้ฟัง

การใช้คำแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่ปรากฏในภาษาฉบับแปล เป็นการแปลด้วยการเทียบเคียงความหมายจากภาษาต้นฉบับ ดังตาราง 21

ตาราง 21 แสดงการใช้คำแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ

รูปภาษาแสดงระดับชั้นในสังคม	อายุ	ภาษาต้นฉบับ
คำแสดงเครือญาติ	สูงกว่า	พ่อ/ แม่/ ลูก/ ป้า
	เท่ากัน	ฝาแฝด
	น้อยกว่า	น้องสาว/ ลูกชาย/ ลูก ๆ

ข้อมูลในตาราง 21 แสดงให้เห็นว่าการใช้คำแสดงเครือญาติเป็นการใช้รูปภาษาบ่งชี้ระยะสังคม ที่พิจารณาจากอายุ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เช่น "dad" - "พ่อ" "mom" - "แม่" "uncle Vernon" - "ลุงเวอร์นอน" นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้คำแสดงเครือญาติในภาษาฉบับแปลยังนำมาใช้แปลคำสรรพนามในภาษาต้นฉบับอีกด้วย เช่น "he" - "พ่อ" "she" - "แม่" "you" - "ลูก" โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

8. การใช้คำซ้ำ

การซ้ำคำ เป็นการใช้รูปภาษาที่แสดงจำนวนที่มากกว่าหนึ่ง และปรากฏใช้เป็นรูปภาษาแสดงตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่ใช้ในภาษาฉบับแปลเท่านั้น และ เช่น เด็ก ๆ ลูก ๆ เพื่อน ๆ คนอื่น ๆ พวกสาว ๆ เป็นต้น

9. การใช้คำลงท้าย

การใช้คำลงท้าย หมายถึง คำที่มักปรากฏท้ายคำเรียกขาน คำ วลี หรือประโยค แสดงให้เห็นมุมมองที่ผู้พูดมีต่อคู่สนทนา

การใช้คำลงท้ายเป็นการบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และระยะสังคมที่ปรากฏในภาษาฉบับแปลเท่านั้น สามารถแบ่งออกเป็นคำลงท้ายเพศชาย ("ครับ" หรือ "ขอรับ") และคำลงท้ายเพศหญิง ("ค่ะ") โดยผู้กล่าวคำลงท้ายดังกล่าวจะเป็นตัวละครที่มีอาวุโสน้อยกว่า หรือมีสถานภาพทางสังคมที่ต่ำกว่า การใช้คำลงท้ายดังกล่าวจึงเป็นการใช้รูปภาษาที่แสดงให้เห็นว่าสังคมของผู้ที่ใช้ภาษาฉบับแปลให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส และสถานภาพทางสังคมมากกว่าผู้ใช้ภาษาต้นฉบับ

10. การใช้กริยาวลี

กริยาวลี คือ การใช้กริยาวลีในการอ้างอิง ปรากฏใช้ในตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร โดยในภาษาต้นฉบับปรากฏใช้คำระบุเฉพาะกับคำนาม แต่ในภาษาฉบับแปลใช้วิธีการแปลที่อิงจากบริบทของการอ้างอิง ได้แก่ "หลงกลนั้น" "ต้องอย่างนี้สิ" "ให้มันทำอะไรแบบนั้น" เป็นต้น

11. การใช้วิเศษณ์วลี

วิเศษณ์วลี คือ การใช้คำวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายความให้สมบูรณ์มากขึ้น สามารถแบ่งเป็นวลีแสดงจำนวน วลีแสดงจำนวนร่วมกับลักษณนาม วลีแสดงตำแหน่ง วลีแสดงลำดับ และวลีแสดงเวลา วิเศษณ์วลีการใช้บ่งชี้ระยะบุรุษ ระยะตำแหน่ง และระยะเวลา ที่ปรากฏใช้ในภาษาฉบับแปลเท่านั้น ดังรายละเอียดนี้

11.1 วลีแสดงจำนวน เป็นการใช้รูปภาษาแสดงจำนวนที่ปรากฏใช้ในตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ โดยใช้คำวิเศษณ์ "พวก" นำคำนามที่ต้องการแสดงความเป็นพหูพจน์ เช่น "พวกนี้" "พวกนั้น" "ของพวกนี้" เป็นต้น

11.2 วลีแสดงจำนวนกับลักษณนาม เป็นการใช้รูปภาษาแสดงจำนวนที่ปรากฏใช้ในตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ และตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง โดยใช้คำลักษณนามร่วมกับคำระบุเฉพาะ ได้แก่ "ตัวนี้" "คนนี้" "ฉบับนี้" "อันนี้" "ตัวนั้น" "ชั้นนี้" "ชุดนี้" "คู่นี้" เป็นต้น และใช้คำนามกับจำนวนเฉพาะและคำลักษณนาม ได้แก่ "เด็กทั้งสาม" "เด็กสองคน" "เด็กสองคนนี่" เป็นต้น

11.3 วลีแสดงตำแหน่ง เป็นการใช้คำวิเศษณ์ร่วมกับคำบ่งสถานที่ พบใช้เป็นรูปภาษาแสดงตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ในภาษาต้นฉบับใช้คำบ่งสถานที่แสดงตำแหน่ง แต่เมื่อแปลเป็นภาษาฉบับแปลแล้ว ผู้แปลใช้วิเศษณ์วลีโดยอิงจากบริบทของข้อความในการแปลคำดังกล่าวจากภาษาต้นฉบับ ได้แก่ "ข้างใน" "ตรงนี้" "ทางนี้" "แถวนี้" "อยู่ี่เอง" "ทางโน้น" "ตรงนั้น" "ตรงโน้น" "ที่ตรงนั้น" "ที่หมาย" "อยู่นั้น" "ตรงบริเวณนั้น" เป็นต้น

11.4 วลีแสดงลำดับ เป็นการใช้คำ หรือวลีในการแสดงลำดับของถ้อยความในสัมพันธสารเพื่ออ้างถึงเหตุการณ์ที่ปรากฏก่อน หรือตามมา พบในรูปภาษาแสดงการบ่งชี้ระยะเวลาเพื่อบอกลำดับเหตุการณ์ มีรูปภาษา ได้แก่ "ต่อมา" "ก่อน..." "จากนั้น" เป็นต้น

11.5 วลีแสดงเวลา เป็นการใช้รูปภาษาแสดงเวลา ในภาษาฉบับแปลปรากฏใช้คำนามร่วมกับคำวิเศษณ์บอกเวลา เช่น "ปลายเทอมก่อน" "เมื่อสองสามวันก่อน" "คืนก่อน" "ตอนคริสต์มาส" "เช้าตรู่วันนี้" "วันจันทร์หน้า" "วินาทีต่อมา" เป็นต้น

การเปรียบเทียบระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ

การแสดงลักษณะบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลมีประเภทไวยากรณ์ (grammatical category) ปรากฏใช้จำนวน 13 ประเภท ได้แก่ การใช้คำกำกับนาม การใช้คำระบุเฉพาะ การใช้สรรพนาม การใช้คำบ่งสถานที่ การใช้คำบ่งเวลา การใช้กาล การใช้นำนามชื่อ การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา การใช้คำแสดงเครือญาติ การใช้คำซ้ำ การใช้คำลงท้าย การใช้กริยาลี และการใช้วิเศษณ์วลี ดังตาราง 22

ตาราง 22 แสดงการเปรียบเทียบการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงการบ่งชี้ระยะใน
ภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล

รูปภาษาแสดงการบ่งชี้	ตัวบ่งชี้ระยะ บุรุษ		ตัวบ่งชี้ระยะ ตำแหน่ง		ตัวบ่งชี้ระยะ เวลา		ตัวบ่งชี้ระยะ สังคม		ตัวบ่งชี้ระยะ สัมพันธ์สาร	
	ต้นฉบับ	ฉบับแปล	ต้นฉบับ	ฉบับแปล	ต้นฉบับ	ฉบับแปล	ต้นฉบับ	ฉบับแปล	ต้นฉบับ	ฉบับแปล
1. การใช้คำกำกับนาม	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. การใช้คำระบุเฉพาะ	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	✓	✓
3. การใช้สรรพนาม	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓	✓	-
4. การใช้คำบ่งสถานที่	-	-	✓	✓	-	-	-	-	-	-
5. การใช้คำบ่งกาล	-	-	-	-	✓	✓	-	-	-	-
6. การใช้กาล	-	-	-	-	✓	-	-	-	-	-
7. การใช้คำนำหน้าชื่อ	-	-	✓	✓	-	-	✓	✓	-	-
8. การใช้คำแสดงระดับ เกียรติยศในภาษา	-	-	✓	✓	-	-	✓	✓	-	-
9. การใช้คำแสดงเครือญาติ	-	-	-	-	-	-	✓	✓	-	-
10. การใช้คำซ้ำ	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
11. การใช้คำลงท้าย	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-	-
12. กริยาวลี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓
13. วิเศษณ์วลี	-	✓	-	✓	-	✓	-	-	-	-

1. ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ

ลักษณะบ่งชี้ระยะบุรุษที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ มีจำนวน 3 ประเภท ได้แก่ การใช้คำกำกับนาม การใช้คำระบุเฉพาะ และการใช้สรรพนาม ในขณะที่ภาษาต้นฉบับปรากฏจำนวน 4 ประเภท ได้แก่ การใช้คำระบุเฉพาะ การใช้สรรพนาม การใช้คำซ้ำ และการใช้วิเศษณ์วลี

การใช้คำกำกับนาม และคำระบุเฉพาะเป็นข้อกำหนดทางไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ว่า การอ้างถึงคำนามใดก็ตามจะต้องประกอบด้วยคำกำกับนามหรือคำระบุเฉพาะ (นามวลี) แต่ในภาษาฉบับแปลไม่มีข้อกำหนดทางไวยากรณ์ดังกล่าว ทำให้ในภาษาฉบับแปลไม่ปรากฏใช้คำกำกับนามดังกล่าว ดังนั้นเมื่อผู้แปลแปลนามวลีที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับจึงใช้วิธีแปลแบบเทียบเคียงความหมายโดยใช้วิเศษณ์วลี นอกจากนี้คำระบุเฉพาะ และสรรพนามใน

ภาษาอังกฤษยังมีคุณสมบัติในการแสดงความหมายบ่งชี้จำนวนว่าเป็นเอกพจน์หรือพหูพจน์ แต่คำระบุเฉพาะ และคำสรรพนามในภาษาไทยไม่มีนัยยะทางความหมายเรื่องจำนวนดังกล่าว จึงพบว่าการบ่งชี้ระยะบุรุษในภาษาฉบับแปลใช้การซ้ำคำ และวิเศษณ์วลีเพื่อแสดงจำนวนที่มากกว่าหนึ่ง

2. ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง

ลักษณะบ่งชี้ระยะตำแหน่งที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ มีจำนวน 5 ประเภท ได้แก่ การใช้คำระบุเฉพาะ การใช้สรรพนาม การใช้คำบ่งสถานที่ การใช้คำนำหน้าชื่อ และการใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา ในขณะที่ภาษาต้นฉบับปรากฏ จำนวน 7 ประเภท ได้แก่ การใช้คำระบุเฉพาะ การใช้สรรพนาม การใช้คำบ่งสถานที่ การใช้คำนำหน้าชื่อ การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา การใช้คำลงท้าย และการใช้วิเศษณ์วลี

การบ่งชี้ระยะตำแหน่งที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลที่มีความหมายเทียบเคียงกัน คือ การใช้คำระบุเฉพาะ การใช้คำสรรพนาม การใช้คำบ่งสถานที่ การใช้คำนำหน้าชื่อ และการใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา โดยการใช้คำระบุเฉพาะ และการใช้คำบ่งสถานที่เป็นการแสดงตำแหน่งทางกายภาพบ่งชี้ระยะใกล้-ไกล ส่วนการใช้สรรพนาม การใช้คำนำหน้าชื่อ การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา เป็นการให้รู้ภาษาแสดงระยะความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และบุรุษที่ 3 ซึ่งกำหนดด้วยสถานภาพทางสังคม ที่แต่ละสังคมผู้ใช้ภาษากำหนด อาทิ การใช้ภาษาที่เป็นทางการ ภาษากึ่งทางการ และภาษาไม่เป็นทางการเพื่อแสดงระยะระหว่างผู้ที่มีอายุ อาชีพหรือตำแหน่งต่างกัน ส่วนการใช้คำลงท้าย และการใช้วิเศษณ์วลีเป็นการให้รู้ภาษาที่ปรากฏเฉพาะในภาษาฉบับแปล โดยการใช้คำลงท้ายจะปรากฏเมื่อผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมที่ต่ำกว่าผู้ฟัง หรือปรากฏใช้เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ส่วนการใช้วิเศษณ์วลีเป็นการเทียบเคียงความหมายของคำระบุเฉพาะ และสรรพนามที่ไม่ปรากฏในภาษาฉบับแปล ได้แก่ ความหมายแสดงจำนวน

3. ตัวบ่งชี้ระยะเวลา

ลักษณะบ่งชี้ระยะเวลาที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ มีจำนวน 2 ประเภท ได้แก่ การใช้กาล และการใช้คำบ่งเวลา ส่วนภาษาต้นฉบับปรากฏจำนวน 2 ประเภทเช่นเดียวกัน แต่เป็นการใช้คำบ่งเวลา และวิเศษณ์วลี

การใช้กาลเป็นข้อกำหนดทางภาษาของภาษาต้นฉบับเรื่องความสัมพันธ์ของประธานของประโยคกับคำกริยา (argument) จึงพบว่าในภาษาฉบับแปลใช้วิเศษณ์วลีในการเทียบเคียงความหมาย โดยพิจารณาจากบริบท แต่การใช้คำบ่งเวลาปรากฏใช้ทั้งในภาษาต้นฉบับ และภาษาฉบับแปล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งภาษาต้นฉบับ และภาษาฉบับแปลมีระบบการใช้กาล โดยแบ่งเป็น

อดีตกาล ปัจจุบันกาล และอนาคตกาลเช่นเดียวกัน แต่มีกลไกทางภาษาที่ทำให้ใช้รูปภาษาแตกต่างกัน

4. ตัวบ่งชี้ระยะสังคม

ลักษณะบ่งชี้ระยะสังคมที่ปรากฏในภาษาดั้งฉบับ มีจำนวน 3 ประเภท ได้แก่ การใช้คำนำหน้าชื่อ การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา และการใช้คำแสดงเครือญาติ ในขณะที่ภาษาดั้งฉบับปรากฏจำนวน 5 ประเภท ได้แก่ การใช้สรรพนาม การใช้คำนำหน้าชื่อ การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา การใช้คำแสดงเครือญาติ และการใช้คำลงท้าย

การแสดงลำดับชั้นในสังคมเป็นแสดงความสัมพันธ์ทางสังคม โดยใช้เกณฑ์ทางสถานภาพทางสังคม และความสนิทสนม ด้วยการเลือกรูปภาษาเพื่อแสดงความเคารพ หรือแสดงระยะห่างระหว่างกัน การแสดงระดับชั้นในสังคมได้ 3 ลักษณะ คือ ระดับที่สูงกว่าผู้พูด ระดับที่เท่ากับผู้พูด และระดับที่ต่ำกว่าผู้พูด ด้วยเหตุนี้การใช้รูปภาษาแสดงการบ่งชี้ระยะสังคมจึงปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ แบบที่เป็นทางการ และแบบที่ไม่เป็นทางการ การใช้คำนำหน้าชื่อ การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา และการใช้คำแสดงเครือญาติที่ปรากฏใช้ทั้งในภาษาดั้งฉบับ และภาษาฉบับแปล เนื่องจากมีใช้กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงความหมาย และแบบเทียบเคียงเสียง แต่ในภาษาฉบับแปลพบการใช้สรรพนาม แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน หรือแสดงความเป็นพวกเดียวกัน เช่น ฉัน-นาย ฉัน-เฮอ เรา-นาย พวกเรา-พวกนั้น เป็นต้น ในขณะที่ การใช้ภาษาที่เป็นทางการ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีระยะห่าง เช่น ผม-ท่าน ดิฉัน-คุณ ข้า-เจ้า ข้า-ท่าน เป็นต้น การใช้สรรพนามในภาษาดั้งฉบับสามารถแบ่งเพศของสรรพนามออกเป็นเพศชาย เพศหญิง และไม่ระบุเพศ แต่ไม่แบ่งว่าสรรพนามนั้น ๆ ใช้อ้างถึงสิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิต ซึ่งแตกต่างจากการใช้สรรพนามในภาษาฉบับแปล นอกจากนี้การบ่งชี้ระยะสังคมในภาษาฉบับแปลยังพบ การใช้คำลงท้ายอีกด้วย กล่าวคือ ผู้ที่พูดคำลงท้ายจะเป็นตัวละครที่มีอาวุโสน้อยกว่า หรือมีสถานภาพทางสังคมที่ต่ำกว่า และคำลงท้ายยังเป็นการใช้รูปภาษาที่แบ่งเพศของผู้ใช้ออกเป็นเพศชาย และเพศหญิง

ความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมทำให้การใช้ตัวบ่งชี้ระยะทางสังคมที่ปรากฏใช้ในภาษาดั้งฉบับและภาษาฉบับแปลมีความแตกต่างกัน กล่าวคือตามวัฒนธรรมของผู้ที่ใช้ภาษาดั้งฉบับทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพ และความเสมอภาค ในขณะที่วัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาฉบับแปลจะแสดงความเคารพต่อผู้ที่มีอาวุโสหรือมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงกว่าวัฒนธรรมดังกล่าวปรากฏอยู่ในการแปลตัวบ่งชี้ระยะสังคม

5. ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร

ลักษณะบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารที่ปรากฏในภาษาด้านฉบับ มีจำนวน 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำระบุเฉพาะ และการใช้สรรพนาม ในภาษาด้านฉบับปรากฏ จำนวน 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำระบุเฉพาะ และการใช้กริยาลี

การใช้คำระบุเฉพาะเป็นการบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารที่ปรากฏในภาษาด้านฉบับและภาษาด้านแปล แต่การใช้สรรพนามปรากฏเฉพาะในภาษาด้านฉบับ และการใช้กริยาลีปรากฏเฉพาะในภาษาด้านแปลเท่านั้น ด้วยเงื่อนไขทางไวยากรณ์ทำให้การใช้รูปภาษาบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารในภาษาด้านแปลเป็นวลีมากกว่าใช้คำ โดยวลีที่ดังกล่าวเป็นการใช้วิธีการแปลที่อิงจากบริบทของการอ้างอิง

ระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะโดยใช้ข้อมูลจากวรรณกรรมต้นฉบับภาษาอังกฤษ เรื่อง Harry Potter and the Chamber of Secrets, Harry Potter and the Prisoner of Azkaban และ Harry Potter and the Goblet of Fire และวรรณกรรมฉบับแปลภาษาไทยเรื่องแฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัซคาบัน และแฮร์รี่ พอตเตอร์กับถ้วยอัคนี ปรากฏลักษณะทางไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้ระยะที่สามารถจำแนกความหมายของรูปอ้างอิง คำสรรพนามตามคุณลักษณะที่หลากหลายทางความหมาย หน้าที่และการใช้เช่นเดียวกัน แต่ด้วยลักษณะและโครงสร้างทางไวยากรณ์ทำให้การใช้รูปตัวบ่งชี้ระยะมีความแตกต่างกัน

บทที่ 6

บทสรุป

การศึกษาเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ระยะในภาษาอังกฤษและภาษาไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะ และศึกษาเปรียบเทียบระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย จากข้อมูลตัวบ่งชี้ระยะที่ปรากฏในวรรณกรรมปัจจุบัน ซึ่งมีตัวแทน คือ เรื่องแฮร์รี่ พอตเตอร์ ของเจ. เค. โรว์ลิง โดยการเก็บข้อมูลในวรรณกรรมต้นฉบับ 3 ตอน คือ 1) Harry Potter and the Chamber of secrets 2) Harry Potter and Prisoner of Azkaban และ 3) Harry Potter and the Goblet of Fire จำนวน 39 บท และนำมาศึกษากลวิธีการแปลและเปรียบเทียบระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะกับวรรณกรรมฉบับแปลภาษาไทย คือ 1) แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ 2) แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัซคาบัน และ 3) แฮร์รี่ พอตเตอร์กับถ้วยอัคนี

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าในภาษาต้นฉบับมีการใช้ตัวบ่งชี้เฉพาะทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ตัวบ่งชี้ระยะเวลา ตัวบ่งชี้ระยะสัมผัสสาร และตัวบ่งชี้ระยะสังคม โดยผลการวิจัยแบ่งตามวัตถุประสงค์ 2 หัวข้อ ได้แก่ กลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะ และระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ

1. กลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะ

กลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นฉบับแปลภาษาไทยผู้แปลใช้กลวิธีการแปล 8 กลวิธี ดังนี้

ตาราง 23 แสดงสถิติกลวิธีการแปลในการแปลตัวบ่งชี้ระยะ

กลวิธีแปล	ร้อยละ
1. กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียง	65.84
2. กลวิธีการละ	19.34
3. กลวิธีการใช้วลี	6.10
4. กลวิธีการใช้รูปที่ถูกต้องแทน	5.08

ตาราง 23 (ต่อ)

กลวิธีแปล	ร้อยละ
5. กลวิธีการใช้คำแสดงเครือญาติ	1.13
6. กลวิธีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์	0.96
7. กลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่น	0.90
8. กลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพ	0.65
รวม	100

กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงเป็นกลวิธีที่พบมากที่สุด และเป็นกลวิธีที่พบใช้ในตัวบ่งชี้ระยะทุกประเภทรองลงมาเป็นการใช้กลวิธีการละ ซึ่งเป็นกลวิธีที่ไม่พบในการแปลตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สารัตถ์มาเป็นกลวิธีการใช้วลี ซึ่งพบในการแปลตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร กกลวิธีการใช้รูปที่ถูกแทนพบในการแปลตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ และตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง กลวิธีการใช้คำแสดงเครือญาติระหว่างตัวละคร กลวิธีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์ กลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่นตามลำดับ โดยกลวิธีการใช้คำแสดงอาชีพเป็นกลวิธีที่พบใช้น้อยที่สุด ทั้งนี้ส่วนกลวิธีการแปลเป็นความหมายอื่น กลวิธีการใช้คำแสดงเครือญาติ และกลวิธีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์ พบในการแปลตัวบ่งชี้ระยะบุรุษเท่านั้นซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แปลไม่นิยมคงสรรพนามในภาษาต้นฉบับ

2. ระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ

ตัวบ่งชี้ระยะทั้ง 5 ประเภท ในภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล สามารถบ่งด้วยประเภทไวยากรณ์ได้ 13 ประเภท ดังนี้

- 2.1 การใช้คำกำกับนาม
- 2.2 การใช้คำระบุเฉพาะ
- 2.3 การใช้สรรพนาม
- 2.4 การใช้คำป่งสถานที่
- 2.5 การใช้คำป่งเวลา
- 2.6 การใช้กาล
- 2.7 การใช้คำนำหน้าชื่อ
- 2.8 การใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา

2.9 การใช้คำแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ

2.10 การใช้คำซ้ำ

2.11 การใช้คำลงท้าย

2.12 การใช้กริยาวลี

2.13 การใช้วิเศษณ์วลี

ระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะในภาษาดั้งเดิม และภาษาฉบับแปลมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในภาษาดั้งเดิมปรากฏใช้คำกำกับนาม และการใช้กาล ซึ่งเป็นข้อกำหนดในภาษาอังกฤษที่ว่า การอ้างถึงคำนามใดก็ตามจะต้องประกอบด้วยคำกำกับนาม หรือคำระบุเฉพาะ และข้อกำหนดของภาษาดั้งเดิมความสัมพันธ์ของประธานของประโยคกับคำกริยา (argument) โดยคำกริยาจะผันตามประธานของประโยคด้วยการใช้หน่วยคำเติมท้าย (suffix) หรือคำแสดงทัศนภาวะ (modality) เพื่อบ่งบอกเวลา ในการแปลตัวบ่งชี้ระยะในภาษาฉบับแปล ผู้แปลใช้วิธีการเทียบเคียงทางความหมายจึงทำให้ตัวบ่งชี้ระยะในภาษาฉบับแปลใช้ในรูปแบบวลีมากกว่า ในภาษาดั้งเดิม ได้แก่ การใช้กริยาวลี และการใช้วิเศษณ์วลี โดยภาษาดั้งเดิมใช้คำระบุเฉพาะสรรพนาม คำบ่งสถานที่ กาล และคำบ่งเวลา แต่ในภาษาฉบับแปลเลือกใช้รูปภาษาในรูปของวลี รวมถึงการใช้คำซ้ำเพื่อแสดงจำนวนที่เป็นพหูพจน์ อีกทั้งในภาษาฉบับแปลยังพบว่า มีการละไม่แปลจำนวนที่เป็นความหมายที่ยึดติดกับคำกำกับนาม และคำระบุเฉพาะที่ปรากฏใช้ในภาษาดั้งเดิมอีก รวมถึงความหมายบ่งชี้จำนวน และเพศในสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ด้วยการใช้คำลงท้ายแสดงลักษณะบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และบ่งชี้ระยะสังคมที่ปรากฏเฉพาะในภาษาฉบับแปลเท่านั้น โดยจะปรากฏใช้เมื่อผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมที่ต่ำกว่าผู้ฟัง การใช้คำลงท้ายแสดงให้เห็นถึงการแบ่งระดับชั้นในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่าประเภทไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้ระยะบางรูปมีความหมายที่ทับซ้อนกัน เช่น ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษในภาษาดั้งเดิมใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ไม่ระบุเพศ แต่ในภาษาฉบับแปลนอกจากจะเป็นการบ่งชี้ระยะบุรุษแล้วยังมีความหมายบ่งชี้ระยะสังคมอีกด้วย หรือการให้รูปตัวบ่งชี้ระยะเวลา และตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่งสามารถใช้รูปภาษาเดียวกันนี้ในการบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร

อภิปรายผล

ผลการศึกษากลวิธีการแปล และเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ระยะในภาษาอังกฤษ และภาษาไทย สามารถอภิปรายผลการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กลวิธีการแปล

ความถี่ของการใช้กลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะแต่ละประเภทขึ้นอยู่กับจำนวนของการปรากฏใช้ตัวบ่งชี้ระยะในวรรณกรรมต้นฉบับ เนื่องจากวรรณกรรมเรื่อง Harry Potter เป็นการดำเนินเรื่องผ่านตัวละครชื่อแฮร์รี่ พอตเตอร์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคล สถานที่ เวลา ผลการวิจัยจึงพบว่ามีการใช้ตัวบ่งชี้ระยะมากที่สุด รองลงมาเป็นการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสังคม ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ตัวบ่งชี้ระยะเวลา ตามลำดับ และปรากฏการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ สัมพันธสาร น้อยที่สุด ด้วยเหตุที่ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสารทำหน้าที่เชื่อมโยงในระดับถ้อยความ ซึ่งใช้ในบริบท ภาษาที่เป็นการบรรยาย แต่ในวรรณกรรมผู้แต่งถ่ายทอดเรื่องราวในรูปแบบของบทสนทนามากกว่า จึงพบว่าความถี่ของการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสารมีเป็นจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับการใช้ตัวบ่งชี้ระยะประเภทอื่น

กลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะที่พบในงานวิจัยนี้ โดยภาพรวมแล้วสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา แต่งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางไวยากรณ์ระหว่างภาษาต้นฉบับ และภาษาฉบับแปล ที่ไม่เทียบเคียงกัน รวมถึงแสดงให้เห็นถึงลักษณะทางสังคมที่ต่างกันของผู้ใช้ภาษาทั้งสองอีกด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ลักษณะทางไวยากรณ์

ภาษาอังกฤษและภาษาไทยมีลักษณะมีลักษณะทางไวยากรณ์ที่ไม่เทียบเคียงกันในหลายประเด็น อาทิ คำนาม คำกำกับนาม คำระบุเฉพาะ คำสรรพนาม คำกริยา คำเชื่อม การบ่งจำนวน กาล วาจก ซึ่งมักก่อให้เกิดปัญหาในการแปล

คำนามสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คำนามที่นับได้ และคำนามที่นับไม่ได้ โดยข้อกำหนดทางไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเรื่องการใช้คำกำกับนามและคำระบุเฉพาะร่วมกับคำนาม ทำให้สามารถระบุจำนวนของคำนามนั้นได้ ในขณะที่ภาษาไทยใช้คำวิเศษณ์หรือลักษณนาม ในการแสดงคุณสมบัติของคำนามนั้น ๆ ดังนั้นคำนามในภาษาไทยจึงต้องใช้คำช่วยนับ หรือ คำลักษณนามเข้ามาประกอบเสมอในโครงสร้างนามวลีระบุเฉพาะ กลวิธีในการแปลคำนามในงานวิจัยนี้จึงพบว่า ผู้แปลแปลคำนามจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเลือกกลวิธีการใช้วลีเพื่อเทียบเคียงความหมาย และใช้กลวิธีการละ เมื่อคุณสมบัติของคำนามนั้นผู้แปลสามารถตีความได้จากบริบท ซึ่งสอดคล้องกับกลวิธีที่ Baker, M. (2006) เสนอไว้ในกรณีที่เกิด

ความไม่เทียบเคียงกันของลักษณะทางไวยากรณ์ด้วยการใช้วิธีการละ และการเพิ่มศัพท์เพื่อแสดงจำนวน

การใช้สรรพนามที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ และภาษาฉบับแปล มีความแตกต่างกัน โดย Palmer, F.R. (1977) กล่าวถึงสรรพนามในภาษาอังกฤษว่ามีคุณสมบัติในการแสดงปริมาณ เพศ และสัมพันธ์กับการผันรูปคำ ลักษณะดังกล่าวนี้แตกต่างจากการใช้สรรพนามในภาษาไทย ผลการวิจัยจึงพบว่าการแปลสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ เพศหญิง เช่น ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่ใช้อ้างถึง "Hedwig" นกฮูกตัวเมียของแฮร์รี พอตเตอร์ ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำว่า "she" แต่ในภาษาไทยใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ไม่ระบุเพศ "มัน" ทำให้เกิดความไม่เทียบเคียงทางความหมาย เช่นเดียวกับการใช้คำระบุเฉพาะในภาษาอังกฤษที่มีคุณสมบัติในการแสดงพจน์ และระยะตำแหน่ง เมื่อปรากฏในภาษาไทยแล้วความหมายที่เกาะติดดังกล่าวจึงหายไปด้วย การไม่เทียบเคียงกันทางความหมายเชิงไวยากรณ์ของคำกำกับนาม คำระบุเฉพาะ และสรรพนามเช่นนี้ส่งผลให้ผู้แปลเลือกใช้วลีในการเพิ่มรายละเอียดความหมายในภาษาฉบับแปล และละไม่แปลข้อมูลบางอย่างในกรณีที่ผู้อ่านสามารถตีความได้จากบริบท

การใช้กาลแสดงการบ่งชี้ระยะเวลาปรากฏในภาษาต้นฉบับเท่านั้น เนื่องจากภาษาอังกฤษมีหลักไวยากรณ์ในการกำหนดรูป หรือการผันคำกริยาเพื่อแสดงกาล ต่างจากภาษาไทย กล่าวคือ การที่ผู้อ่านจะรู้ว่าคำกริยานั้น ๆ บ่งเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต จะต้องอาศัยจากการตีความบริบท และการใช้คำบ่งเวลา ดังนั้นการแสดงกาลในภาษาฉบับแปลจึงใช้การละ วิเศษณ์วลี และคำบ่งเวลา เป็นรูปภาษาแสดงการบ่งชี้เมื่อมีการอ้างถึงเวลา ทั้งนี้การอ้างถึงเวลาในปัจจุบันขณะ พบใช้การละมากที่สุด การเลือกใช้กลวิธีการแปลดังกล่าวนี้สอดคล้องกับวิธีการของ Baker, M. (2006) ที่กล่าวถึงวิธีการแก้ไขปัญหามาจากการแปลกาลด้วยการใช้กริยาวิเศษณ์ที่บ่งชี้เวลาที่อ้างถึง และใช้วิธีการละในกรณีที่ผู้อ่านสามารถทราบช่วงเวลาได้จากบริบท การแปลกาลในงานวิจัยนี้พบว่า ผู้แปลใช้กลวิธีการละ และใช้วิเศษณ์วลีเพื่อแสดงเวลาที่ชี้เฉพาะ ร่วมกับการใช้คำบ่งเวลา ผลการวิจัยไปในทางเดียวกับงานวิจัยของนพรัตน์ จันทรีโสภา (2556) ซึ่งพบรูปแบบการแปลอดีตกาลและการณ์ลักษณะ 3 วิธี ได้แก่ การใช้บริบท การใช้หน่วยคำบ่งกาล และการใช้วิเศษณ์วลี

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้แปลใช้วิธีการเปลี่ยนวาก เพื่อแก้ไขปัญหามาจากการแปลในระดับสัมพันธ์สาร เช่นเดียวกับกลวิธีการแปลของ Baker, M. (2006) ทั้งนี้ผู้แปลใช้กลวิธีการเปลี่ยนโครงสร้างทางไวยากรณ์ โดยเปลี่ยนหน้าที่ทางความหมายของหน่วยนามร่วมของตัวบ่งชี้ระยะ รวมถึงการเลือกใช้คำกริยาให้มีความสัมพันธ์ตามไปด้วย จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการเปลี่ยน

โครงสร้างทางไวยากรณ์พบใช้ในตัวบ่งชี้ระยะบุรุษเท่านั้น นอกจากนี้ผู้แปลยังใช้กลวิธีการละตัวบ่งชี้ระยะบุรุษในตำแหน่งประธาน และกรรมของประโยคอีกด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาษาไทยนิยมการละ ในกรณีที่ผู้อ่านสามารถตีความได้จากบริบท

1.2 ลักษณะทางสังคม

การเลือกใช้กลวิธีแปลต่าง ๆ นั้น นอกจากผู้แปลต้องคำนึงถึงการเที่ยงเคียงกันทางความหมายแล้ว ผู้แปลยังต้องนำบริบททางสังคมของผู้ใช้ภาษานับแปลมาพิจารณาร่วมกับการคัดสรรถ้อยความต่าง ๆ ดังหลักการแปลของ Hatim, B., & Mason, I. (1998; Baker, M., 2006) ที่มีแนวคิดสอดคล้องกันว่า ผู้แปลควรพิจารณาบริบททางความหมาย และบริบทสถานการณ์การใช้ภาษา เพราะการแปลมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม ความแตกต่างของทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทยเห็นได้อย่างได้ชัดเจนจากการใช้รูปภาษาแสดงตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ และตัวบ่งชี้ระยะสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแสดงความสัมพันธ์ของคนในสังคม กล่าวคือ รูปภาษาแสดงลักษณะของตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ได้แก่ คำกำกับนาม คำระบุเฉพาะ และคำสรรพนาม และรูปภาษาแสดงลักษณะของตัวบ่งชี้ระยะสังคม ได้แก่ คำนำหน้าชื่อ คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา คำแสดงเครือญาติ และคำลงท้ายรูปภาษาบ่งชี้ระยะดังกล่าวมีความหมายที่ใช้แสดงเพศ อายุพจน์ อาชีพ หรือตำแหน่ง สถานภาพทางสังคม และความสัมพันธ์ทางเครือญาติของคู่สนทนา หรือผู้ที่ถูกอ้างถึง

การใช้สรรพนามเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยปกติแล้วการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 และสรรพนามบุรุษที่ 2 ในภาษาไทยมักใช้เป็นผู้กัน เช่น ฉัน-เธอ ผม-คุณ ญ-มึง เป็นต้น แต่ในงานวิจัยนี้ไม่พบลักษณะของการใช้สรรพนาม กล่าวคือ สรรพนามบุรุษที่ 1 ปรากฏใช้คำว่า "ข้า" แต่ใช้คู่กับสรรพนามบุรุษที่ 2 "ท่าน" และ "นายท่าน" นอกจากนี้การใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 "เธอ" โดยมากนิยมใช้อ้างถึงผู้ฟังที่เป็นเพศหญิง แต่ในงานวิจัยนี้พบใช้สรรพนามอ้างถึงผู้ฟังทั้งเพศชายและเพศหญิง และจะปรากฏเมื่อผู้พูดอาจโลกว่า หรือมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง รวมถึงปรากฏใช้เมื่อผู้พูดและผู้ฟังเป็นเพื่อนสนิทกัน เช่นเดียวกับสรรพนามบุรุษที่ 2 "นาย" ที่นิยมใช้อ้างถึงผู้ฟังที่เป็นเพศชาย ซึ่งในงานวิจัยนี้พบใช้สรรพนามอ้างถึงผู้ฟังทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยจะปรากฏใช้กับผู้พูดและผู้ฟังที่เป็นเพื่อนสนิทกัน สอดคล้องกับแนวคิดของนworรณ พันธุเมธา (2558) ที่ว่าคำสรรพนามบางคำมีความหมายกำกวม อาทิ "เรา" เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 ในบางกรณีหมายถึงผู้พูดคนเดียว ในบางกรณีหมายถึง ผู้พูดหลายคน "เธอ" เป็นได้ทั้งสรรพนามบุรุษที่ 2 และสรรพนามบุรุษที่ 3 นอกจากนี้การใช้สรรพนามบอกเพศในภาษาอังกฤษปรากฏใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 แต่ในภาษาไทยปรากฏได้ทั้งสรรพนามบุรุษที่ 1 สรรพนามบุรุษที่ 2 และสรรพนามบุรุษที่ 3

นอกจากนี้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าลักษณะการใช้สรรพนามระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทยที่แตกต่างกันในประเด็นทางสังคม กล่าวคือ สรรพนามเป็นรูปภาษาที่ใช้แสดงฐานะของผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่ถูกอ้างถึง รวมถึงบอกท่าทีของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟังหรือผู้ที่กล่าวถึง จากข้อมูลพบว่า ผู้แปลเลือกใช้สรรพนามในการแปลในบริบทที่แตกต่างกัน โดยที่เมื่อผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง และมีทัศนคติที่เป็นลบต่อผู้ฟัง ผู้พูดเลือกใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 "ฉัน" แทนตัวผู้พูด และใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 "แก" แทนตัวผู้ฟัง เช่น กรณีที่ลุงเวอร์นอนเรียกแฮร์รี่ หรือมัลฟอยเรียกแฮร์รี่ เป็นต้น แต่การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 "I" ในภาษาอังกฤษไม่แสดงทัศนคติดังกล่าวอีกทั้งข้อมูลยังสะท้อนให้เห็นว่าการใช้สรรพนามภาษาอังกฤษไม่มีการแบ่งว่าใช้อ้างถึงสิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิต ซึ่งแตกต่างจากการใช้สรรพนามในภาษาไทย

นอกจากสรรพนามแล้ว ในงานวิจัยนี้ยังพบการใช้คำนำหน้าชื่อ คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา คำแสดงเครือญาติ และคำลงท้าย ซึ่งมีระบบการใช้ที่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังการใช้รูปภาษาแบ่งที่ระยะบุรุษ และแบ่งที่ระยะสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมภาษาต้นฉบับ และภาษาฉบับแปล แสดงให้เห็นถึงการจัดลำดับชั้นในสังคม และเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของคนในสังคม ความสัมพันธ์นี้แบ่งออกได้ 3 ลักษณะ คือ ระดับที่สูงกว่า ผู้พูด ระดับที่เท่ากับผู้พูด และระดับที่ต่ำกว่าผู้พูด แต่ลักษณะเช่นนี้พบว่าในภาษาไทยมีการใช้รูปคำที่หลากหลายกว่า ซึ่งขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา รวมถึงการใช้คำลงท้ายที่ปรากฏใช้เฉพาะในการแบ่งที่ระยะสังคมในภาษาไทยเท่านั้น ตามที่วิจิตรน ภาณุพงศ์ (2532 น. 65) ได้กล่าวไว้ว่า การเลือกใช้สรรพนามในภาษาไทยต้องพิจารณาถึงเรื่องความสัมพันธ์ ฐานะทางสังคม และความมีอาวุโสของคู่สนทนาหรือบุคคลที่เราพูด สอดคล้องกับแนวคิดของ Mey, J. L. (2001) ว่าระดับเกียรติยศในภาษา (honorifics) ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางสังคมระหว่างผู้พูดและคู่สนทนา โดยการใช้กลไกทางภาษาที่มีรูปแบบเฉพาะปรับทการใช้ ซึ่งพิจารณาจากจุดศูนย์กลางตัวบ่งชี้ระยะที่เริ่มจากผู้ใช้ภาษา หรือที่เรียกว่า "ego-centric"

ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการใช้ภาษารวมถึงเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์และความสามารถของผู้แปลได้อีกด้วย

2. ระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะ

ตัวบ่งชี้ระยะเป็นการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงการอ้างถึงสิ่งที่ปรากฏอยู่ในบริบททั้งที่เป็นตัวภาษา และสถานการณ์ ความหมายของตัวบ่งชี้ระยะจึงต้องอิงกับบริบทของถ้อยความในการตีความเสมอ การแบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ระยะตามเกณฑ์การใช้ภาษา สามารถแบ่งได้ 5 ประเภท ได้แก่ ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษ ตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง ตัวบ่งชี้ระยะเวลา ตัวบ่งชี้ระยะ

สัมพันธสาร และตัวบ่งชี้ระยะสังคม ในงานวิจัยนี้พบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะทั้งในภาษาอังกฤษและภาษาไทย ทั้งหมด 5 ประเภท และเมื่อจำแนกคุณลักษณะตามความหมาย หน้าที่ และการใช้ตามแนวคิดของ Givón, T. (2001) พบว่าตัวบ่งชี้แต่ละประเภทมีรูปแบบภาษาแสดงการบ่งชี้ที่แตกต่างกันตามข้อกำหนดทางไวยากรณ์ของแต่ละภาษาซึ่งแบ่งได้ 13 ประเภท ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ประเภททางไวยากรณ์เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคมวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา กล่าวคือ การใช้สรรพนาม การใช้คำนำหน้าชื่อการใช้คำแสดงระดับเกียรติยศในภาษา การใช้คำแสดงเครือญาติ การใช้คำลงท้าย เป็นการกำหนดสถานะของตัวผู้พูดกับคู่สนทนาหรือบุคคลที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับ Finegan, E. (1999) กล่าวไว้ว่าในบางภาษาตัวชี้ระยะบุรุษและตัวบ่งชี้ระยะสังคม นอกจากจะใช้แสดงความแตกต่างเรื่องเพศและจำนวนแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงสถานะทางสังคมของผู้ที่ถูกอ้างถึงด้วย เพราะตัวชี้ระยะทั้ง 2 ประเภทมีลักษณะที่เหลื่อมล้ำกันระหว่างบุรุษ เพศ พจน์ และความสัมพันธ์ทางสังคม ลักษณะเช่นนี้ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Thomas, J. (1995) ที่กล่าวว่า ระบบการใช้คำสรรพนามเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลวัตของวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์กับไวยากรณ์

ในการใช้คำระบุเฉพาะเป็นรูปบ่งชี้ระยะตำแหน่งปรากฏใช้ทั้งในภาษาอังกฤษและภาษาไทย เพื่อแสดงระยะใน 2 ลักษณะ คือ ระยะใกล้ ("this" "นี่" "นี้") และระยะไกล ("that" "นั่น") เมื่อพิจารณาความหมายจากการใช้รูปบ่งชี้พบว่า ภาษาต้นฉบับมีรูปคำบ่งชี้ระยะที่กำหนดระยะที่ชัดเจนกว่าภาษานับแปล ซึ่งไม่มีขอบเขตที่ชัดเจนระหว่างระยะใกล้ และระยะไกล จากข้อมูลการใช้รูปบ่งชี้ระยะในภาษานับแปลปรากฏรูปคำซ้ำกัน ในการแสดงระยะที่ต่างกัน คือ ระยะใกล้ ("นี่" "นี้") และระยะไกล ("นี่" "นั่น") นอกจากนี้การใช้รูปภาษาเพื่อแสดงลักษณะตำแหน่งที่ชี้เฉพาะในภาษานับแปลยังปรากฏใช้ใน 2 ระดับ คือ ระดับคำ ("นี่" "นี้" "นั่น") และระดับวลี คือ วิเศษณ์วลี ("ตรงนี่") และบุพบทวลี ("ในนี้" "ในนั้น")

การใช้ตัวบ่งชี้ระยะบางประเภทในภาษานับต้นฉบับ และภาษานับแปล พบว่า การใช้รูปภาษาบ่งชี้ที่ซ้ำกัน กล่าวคือตัวบ่งชี้ระยะตำแหน่ง และตัวบ่งชี้ระยะเวลาสามารถนำมาใช้ในการบ่งชี้ระยะสัมพันธสารได้ เพราะตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธสารเกี่ยวเนื่องกับการใช้คำในถ้อยความเพื่ออ้างถึงสัมพันธสารบางส่วนที่อยู่ในถ้อยความนั้น เช่น การใช้ "this" ในการอ้างถึงส่วนของสัมพันธสารที่กำลังจะปรากฏ และใช้ "that" อ้างถึงส่วนที่ปรากฏก่อนหน้านี้ และการใช้ตัวบ่งชี้ระยะเวลา เมื่อกล่าวถึงเวลาในสัมพันธสาร นอกจากนี้ในงานวิจัยนี้พบว่า ภาษาอังกฤษใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์แสดงการบ่งชี้ระยะสัมพันธสาร แต่ในภาษาไทยพบใช้กริยาลี และวิเศษณ์วลีในการอ้างถึงสิ่งเดียวกันที่ปรากฏในถ้อยความก่อนหน้านี้ การใช้วิธีแปลเช่นนี้ตรงกับ

ผลการวิจัยของ สุณี ธนาเลิศกุล (2552) ที่พบว่า การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของคำเป็นโครงสร้างเทียบเคียงอื่น ซึ่งจะส่งผลให้ภาษาฉบับแปลฟังเป็นธรรมชาติ ทำให้เข้าใจง่าย และไม่เป็นจำนวนแปลต่างประเทศ เพราะใช้โครงสร้างภาษาอังกฤษ

ตัวบ่งชี้ระยะสังคมเป็นการใช้ภาษาเพื่อแสดงความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันในสถานการณ์การสื่อสาร โดยยึดจากตัวผู้ส่งสารบนพื้นฐานแนวคิดเรื่องระบบศูนย์กลางสื่อตนเอง (ego-centric way) ของ Lyons, J. (1979; Levinson, S. C., 1989; Mey, J. L., 2001; Bühler, 1934 อ้างถึงใน กฤษดาวรรณ หงส์คารมภ์ และธีรนุช โชคสุวณิช, 2551; สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง, 2552) ว่าผู้ส่งสารมีสถานะภาพใดในสังคม และมีความสัมพันธ์กับคู่สื่อสาร และสถานการณ์การสื่อสารเป็นเช่นไร สอดคล้องกับตัวอย่างของ Kramsch, C. (2000) ที่แสดงให้เห็นว่าการใช้ตัวบ่งชี้ระยะสังคมด้วยการใช้คำเรียกขานในกลุ่มนักเรียน หรือในกลุ่มวัยรุ่นชาวฝรั่งเศสและชาวเยอรมัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการใช้คำเรียกขานที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องความเสมอภาค และความเป็นประชาธิปไตย ในงานวิจัยนี้พบลักษณะการใช้คำเรียกขานดังกล่าวในภาษาอังกฤษและภาษาไทย แต่ในภาษาไทยพบการใช้คำลงท้ายด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระบบแสดงความเคารพ หรือการให้เกียรติด้วยการใช้ ฐภาษาที่สุภาพ และมีการแสดงออกที่เป็นทางการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ระยะในภาษาอังกฤษและภาษาไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการแปลตัวบ่งชี้ระยะ และศึกษาเปรียบเทียบระบบการใช้ตัวบ่งชี้ระยะระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นอื่นที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นที่จะนำมาศึกษา ได้แก่

1. การละไม่แปลความหมายที่ติดกับตัวบ่งชี้ระยะบางตัว เช่น คำกำกับนาม คำระบุเฉพาะ คำสรรพนาม และกาล อันเนื่องมาจากความไม่เทียบเคียงกันทางไวยากรณ์ของภาษาทำให้ข้อมูลบางอย่างไม่ได้ถูกถ่ายทอดมาด้วย นั่นหมายความว่าผู้อ่านวรรณกรรมในภาษาต้นฉบับได้รับสารไม่ครบ ดังนั้นผู้แปลจึงต้องให้ความระมัดระวังในการแปลลักษณะทางไวยากรณ์ จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษากลวิธีการแปลลักษณะที่ไม่เทียบเคียงกันของภาษาดังกล่าว

2. ตัวบ่งชี้ระยะบางประเภทมีลักษณะทางความหมายหรือเกณฑ์การใช้ที่ทับซ้อนกัน เช่น ตัวบ่งชี้ระยะบุรุษที่มีลักษณะเกี่ยวโยงกับตัวบ่งชี้ระยะสังคม ตัวบ่งชี้ระยะสัมพันธ์สาร มีรูปภาษาที่คล้ายคลึงกับรูปภาษาที่ใช้บ่งชี้ระยะตำแหน่ง และบ่งชี้ระยะเวลา จึงเป็นเรื่องที่ควรจะศึกษาจากตัวบทอื่น อาทิ ข่าว สารคดี บทสนทนาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ว่ายังมีความซ้ำซ้อนดังกล่าวเกิดขึ้นอีกหรือไม่

3. โดยทั่วไปแล้วการเลือกใช้ตัวบ่งชี้ระยะจะมีถูกกำหนดจากตัวผู้พูด (egocentric way) เป็นจุดศูนย์กลางในการแสดงระยะ และความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้ฟัง หรือผู้ที่ถูกอ้างถึง รวมถึงการบ่งชี้ตำแหน่งและเวลาด้วย ว่ามีอยู่ใกล้หรือไกล จึงเป็นน่าสนใจว่าแท้จริงแล้ว ลักษณะการบ่งชี้ที่สามารถแสดงความเป็นกลางในการบอกระยะได้มากหรือน้อยเพียงใด และการใช้ตัวบ่งชี้ระยะที่ไม่ใช้จุดเริ่มจากผู้พูดพบได้ในตัวบทใด หรือในสถานการณ์การสื่อสารใดบ้าง รวมถึงมีปัจจัยอะไรที่ทำให้เกิดลักษณะเช่นนั้น

4. ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ก่อให้เกิดความตระหนักถึงความแตกต่างของภาษาในระดับโครงสร้างเหนือประโยค ซึ่งจะนำไปประยุกต์ใช้ในงานแปล หรือการเรียนการสอนภาษา

บรรณานุกรม

- กฤษดาพรรณ หงส์ดามรงค์ และธีรเดช โชคสุวณิข. (2551). *วัจนปฏิบัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัณหาทิพย์ สิงหนะเนติ และผ่าน บาลโพธิ์. (2525). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจ Discourse Markers กับความสามารถในการอ่านเอาความของนิสิตชั้นปีที่สอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คัมภีร์ นูนคาน. (2546). *การเปรียบเทียบการใช้คำผูกพันในภาษาไทยและบทแปลภาษาอังกฤษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรัญวิไล จุญโรจน์, หม่อมหลวง. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างประเภททางไวยากรณ์ของคำนาม กับระบบบริหารของผู้พูดภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรายุ งามเหมาะ. (2549). *การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการเชื่อมโยงความในนวนิยายที่แปลจาก ต้นฉบับภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจ. เค. ไรลิ่ง. (2543). *แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอซคาบัน [Harry Potter and the prisoner of Azkaban] (วลีพร หวังซื่อกุล, ผู้แปล) (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1999)
- เจ. เค. ไรลิ่ง. (2546). *แฮร์รี่ พอตเตอร์กับถ้วยอัคนี [Harry Potter and the Goblet of Fire] (งามพรรณ เวชชาชีวะ, ผู้แปล)*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 2000).
- เจ. เค. ไรลิ่ง. (2546). *แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ [Harry Potter and the Chamber of Secrets] (สุมาลี บำรุงสุข, ผู้แปล)*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1998).
- ดวงตา สุกพล. (2535). *ทฤษฎีและกลวิธีการแปล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพา เทพอัศวพงศ์. (2544). *การแปลเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นพรัตน์ จันทโรสภา. (2556). *การแปลอดีตกาลและการณลักษณะจากรรณกรรมเรื่องแฮร์รี พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นพวรรณ พันธุเมธา. (2558). *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นลิน วชิรพันธุ์สกุล. (2545). *การแปลคำเรียกขานและคำสรรพนามที่ปรากฏในนวนิยายแปล เรื่อง "คนขี้เสื่อ" ของจิตร ภูมิศักดิ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นันทิกานต์ ศิลปสร. (2542). *การศึกษาเปรียบเทียบการเชื่อมโยงความในรายการสารคดีไทยและ สารคดีแปลทางโทรทัศน์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญทิวา พวงกลัด. (2544). *การศึกษาการใช้คำซ้ำในบทแปลนวนิยายของ "สันตสิริ": กรณีศึกษางานแปลชุด "ตึกดิน" ของ เฟอร์ล เฮส. บัก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปิยะมาศ สรรพวีรวงศ์. (2543). *การศึกษาเปรียบเทียบ "สี่แผ่นดิน" ฉบับแปลภาษาจีนสอง ส่วนวน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเทือง ทินรัตน์. (2545). *การแปลเชิงปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชรี โกศาสมฤทธิ. (2553). *การผสมผสานเทคนิคและกลวิธีการแปลอังกฤษเป็นไทยเพื่อการแปล คุณภาพ. วารสารนิคัภาษาและการสื่อสาร, 16(18), 57-88*
- ภาสกร เชื้อสว. (2541). *การแปลคำเรียกขานในนวนิยาย: กรณีศึกษาเรื่องขึ้นกว่าเลือด* (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (ม.ป.ป.). *รายวิชา LI486 วจนปฏิบัติศาสตร์ I (PRAGMATICS I) สืบค้น 4 สิงหาคม 2556, จาก <http://e-book.ram.edu/e-book/inside/html/dlbook.asp?code=LI486>*
- รัตนา วีริยะเกียรติ. (2551). *การศึกษาการแปลตัวบ่งบอกสถานที่ในนวนิยายเรื่อง The Joy Luck Club, The Kitchen God's wife และ The Bonesetter's Daughter เป็น ภาษาไทย: กรณีศึกษาคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ Come และ Go* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2546). *ศัพท์ภาษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้ง.

- วรรณภา วิมลเฉลา. (2543). *คู่มือสอนแปล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรพล จีงเจริญ. (2551). *การวิเคราะห์วาทะในบทแปลเรื่องสั้นจากภาษาจีน-อังกฤษ: การเชื่อมโยงความเพื่อเสริมสร้างความคิดเชิงวิพากษ์ใน เรื่องจริงของ อาคิว* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วัลยา วิวัฒน์ศร. (2547). *การแปลวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ภาณุพงศ์. (2532). *โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีรวรรณ เชื้ออ้อม. (2548). *วิเคราะห์การแปลคำเรียกขานในนวนิยายตามกรอบทางสังคมวัฒนธรรม: กรณีศึกษาเรื่องบริดเจ็ต โจนส์: ดิ เอดจ์ ออฟ รีชีน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมเกียรติ ศิลประเสริฐ. (2547). *การปรับบทแปลในเรื่องแฮร์รี พอตเตอร์ กับศิลาอาถรรพ์ และ แฮร์รีพอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ ของสุมาลี บำรุงสุข* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมทรง นุราชพัฒน์. (2537). *วาทะวิเคราะห์: การวิเคราะห์ความหมายระดับข้อความ Discourse Analysis*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- สัญญาวิ สายบัว. (2550). *หลักการแปล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธา พินิจภูวดล. (2544). *คู่มือนักแปลอาชีพ*. กรุงเทพฯ: แปลนพริ้นท์ติ้ง.
- สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง. (2552). *วาทะปฏิบัติศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สุชาดา รัตนวณิชพันธ์. (2532). *ความเข้าใจ anaphoric relationships ในประพจน์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุณี ธนาเลิศกุล. (2552). *การศึกษากลวิธีการแปลคำปรากฏร่วมของคำนามกับคำคุณศัพท์: กรณีศึกษาบทแปลเรื่องเล่าจากหนังสือเรื่องความหวังและความกลัว และรักและแบ่งปัน* (สารนิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพรรณิ ปันมณี. (2549). *การแปลขั้นสูง*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พริ้นท์.
- สุพรรณิ ปันมณี. (2555). *แปลผิด แปลถูก: คัมภีร์การแปลยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- ไสมวรรณ ทองเนียม. (2544). *การศึกษาคำสรรพนาม "I" จากนวนิยายแปลเรื่อง "แม่โขง"* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

- อภิวัดน์ คุ่มภัย. (2547). คำเชื่อม *ér* ในภาษาจีนโบราณในหนังสือ *ถุนยฺหวี่* และการแปลเป็นไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). *ภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา เทพแบ่ง. (2556). การสื่อสารค่านามประสมผ่านการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัจฉรา ไส้สัตุ์ไกล. (2548). *จุดมุ่งหมาย หลักการวิธีแปล (Nature and Methods of Translation)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัญชลี สิงห์น้อย. (2548). *ค่านามประสม: ศาสตร์และศิลป์ในการสร้างคำไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สิงห์น้อย. (2553). บทแนะนำ/วิจารณ์หนังสือ. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 7(3), 141-144.
- อุบลรัตน์ ภิรมย์ภักดี. (2555). *กลวิธีการแปลคำสรรพนาม "it" ตามบริบทที่ปรากฏในนวนิยายฉบับแปล เรื่อง เกมชีวิต พิชิต 1,000 ล้าน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Archer, D. (2012). *Pragmatics: An advanced resource book for students*. Great Britain: TJ International.
- Baker, M. (2006). *In other words. A coursebook on translation*. London: Routledge Group.
- Birner, B. J. (2013). *Introduction to pragmatics*. Oxford: Blackwell.
- Catford, J.C. (1967). *A linguistic theory of translation: An essay in applied linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Fillmore, C. (1975). *Santa cruz lectures on Deixis, 1971*. Mimeo: Indiana University Linguistics Club.
- Finegan, E. (1999). *Language: Its structure and use*. United States of America: Harcourt Brace College.
- Foley, W. (1997). *Anthropological linguistics: An introduction*. Oxford: Blackwell.
- Givón, T. (2001). *Syntax: An introduction volume I*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing.

- Halliday, M.A.K., & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman.
- Hatim, B., & Mason, I. (1998). *Discourse and the translator*. Singapore: Addison Wesley Longman.
- James C. (2012). *The-top-10-most-read-books-in-the-world-infographic*. Retrived February 1, 2013, from www.businessinsider.com/the-top-10-most-read-books-in-the-world-infographic-2012-12
- James, V.C. (2015, 20 March). *10 most read book in the world*. Retrived February, 1, 2016 from <http://e-book.ram.edu/e-book/inside/html/dlbook.asp?code=LI486>
- Jungsatitkul, K. (2000). *The use of discourse situation in EFL teaching* (master's independent). Maharakarm: Maharakarm University.
- Kramsch, C. (2000). *Language and culture*. New York: Oxford University Press.
- Lyons, J. (1977). *Semantics* (Vol. 2). Cambridge: Cambridge University Press.
- Lyons, J. (1979). *An introduction to theoretical linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Levinson, S. C. (1989). *Pragmatics*. Great Britain: Cambridge University Press.
- Mey, J. L. (2001). *Pragmatics: An introduction*. Oxford: Blackwell.
- Newmark, P. (1982). *Approaches to translation*. Great Britain: A. Wheaton & Co. Ltd.,
- Pathanasin, S. (2004) *A survey of problems in translation of structurally complex sentences in fantasy literature for children* (master's thesis). Bangkok: Kasetsart University.
- Palmer, F.R. (1977). *Semantics: A new outline*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pookbangjak, S. (1998). *A study of the occurrence of discourse markers in films (A controlled interactional context)* (master's thesis). Bankkok: Ramkhamhang University
- Rowling. J.K. (1999). *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. New York: Auther Levine Books.
- Rowling. J.K. (2000). *Harry Potter and the Goblet of Fire*. Great Britain: Bloomsbury.

- Rowling, J.K. (2003). *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*. New York: Author Levine Books.
- Thomas, J. (1995). *Meaning in Interaction: An Introduction to Pragmatics*. New York: Longman.
- Traut, G. P., & Kazzazi, K. (2006). *Dictionary of language and linguistics*. London: Taylor & Francis e-Library.
- Tuppoom, J. (2005). *The effects of noticing linguistic features and discourse on Thai EFL learners' revision of academic essays* (master's thesis).
Nakornrachasima: Suranaree University of Technology.
- Yule, G. (2000). *Pragmatics*. Hong Kong: Oxford University Press.

